
· MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
IM·LUDWIKA WARYŃSKIEGO w ŁODZI ·

ROCZNIK

TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

I

PRZYTUŁKOW RZEMIEŚLNICZYCH

ZA ROK

1889

(wydany staraniem Zarządu Towarzystwa.)

WARSZAWA.
W DRUKARNI JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.

1890.

ROCZNIK

TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

I

PRZYTUŁKOW RZEMIEŚLNICZYCH

ZA ROK

1889

(wydany staraniem Zarządu Towarzystwa.)

WARSZAWA.
W DRUKARNI JÓZEFA SIKORSKIEGO, WARECKA № 14.

1890.

Дозволено Цензурою.

Варшава, 18 Августа 1890 года.

Druk J. Sikorskiego pod zarządem A. Satadyckiego, Warecka Nr. 14

SPIS RZECZY.

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Sprawy Warszawskiego Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych.

I. Postanowienia.

II. Sprawozdania z czynności Towarzystwa za r. 1889.

CZĘŚĆ I.

SPRAWY

WARSZAWSKIEGO TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH

I PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH.

I.

Postanowienia Rządowe i przepisy, dotyczące czynności Towarzystwa.

Na oryginale napisano: „Zatwierdzam“ 11 Stycznia 1890 r.
Minister Spraw Wewnętrznych, Sekretarz Stanu,
(podpisano) **Durnowo.**

Za zgodność:
Pomocnik Naczelnika Głównego Zarządu Więzień,
(podpisano) **Kokowcew.**

USTAWA

ZAKŁADU POPRAWCZEGO DLA DZIEWCZĄT

w Warszawie.

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Zadaniem przytułku poprawczego dla dziewcząt jest poprawa moralna małoletnich tejże płci, skazanych wyrokami sądowymi, oraz oddających się żebractwu i włóczęgostwu.

§ 2. Środki do tego celu prowadzące są:

a) wychowanie religijno-moralne, skierowanie woli ku dobremu, rozwinięcie zdolności umysłowych i sił fizycznych;

b) zatrudnienie wychowanek pożyteczną pracą, jako to: gospodarstwem domowem, rękodzielnictwem, pracą w ogrodach i warsztatach;

c) nauka elementarna i udzielanie wiadomości, przydatnych w życiu praktycznem;

d) ciągły wpływ osobisty zwierzchności zakładu;

e) opieka po wyjściu z zakładu.

§ 3. Liczba normalna nie może przenosić 50-u wychowanek.

II. Zarząd zakładu, prawa i obowiązki osób, służących w zakładzie.

§ 4. Zakład poprawczy dla dziewcząt pozostaje w zawiadywaniu Ministerium Spraw Wewnętrznych (Głównego Zarządu Więzień), pod władzą i kontrolą Komitetu Towarzystwa osad rolnych i przytułków rzemieślniczych i pod bezpośrednim kierunkiem Zarządu tegoż Towarzystwa.

§ 5. Kuratorkę honorową zakładu (§ 36 Ust. Tow.) wybiera Komitet Towarzystwa na dwa lata. Troszczy się ona o powiększenie środków materyalnych zakładu, o polepszenie jego gospodarstwa i ma nad nim bezpośredni nadzór.

§ 6. Bezpośredni miejscowy zarząd zakładu porucza się przełożonej, która spełnia rozporządzenia Zarządu Towarzys wa

§ 7. Do składu miejscowego zarządu zakładu należą:

a) nauczycielka, nauczająca czytać i pisać;

b) osoby, nauczające robót kobiecych, gospodarstwa, rzemiosł i t. p.;

c) klucznica.

Przyjezdny duchowny naucza religii i spełnia obrządki religijne, a lekarz przyjezdny ma staranie o zdrowiu wychowanek i służby zakładu.

§ 9. Przełożoną i inne osoby, urzędujące w zakładzie, z wyłączeniem nauczających jakichkolwiekbądź przedmiotów, mianuje i uwalnia Zarząd Towarzystwa, po porozumieniu się z Kuratorką honorową. Niższą służbę, której liczbę oznacza Zarząd Towarzystwa, mianuje i uwalnia przełożona.

III. Przyjmowanie wychowanek i utrzymanie ich w zakładzie.

§ 9. Do zakładu przyjmowane będą dzieci od 8—14 lat, najkrócej na lat trzy, lecz nie dłużej jak do ukończenia 18-u lat życia, a mianowicie:

a) nieletnie, skazane przez sądy okręgu Izby sądowej Warszawskiej;

b) nieletnie, skazane przez sądy na oddanie rodzicom lub godnym zaufania krewnym dla skarcenia domowego, niemniej włóczęgi nieletnie, podlegające z wyroków sądowych odesłaniu do zakładów miejscowych dobroczynności publicznej;

c) nieletnie wałęsające się i żebrzące, sieroty.

§ 10. Nieletnie, wymienione w punk. *a* i *b* poprzedniego §, Zarząd Towarzystwa przyjmuje do zakładu z mocy wyroków sądów właściwych, a wymienione w punk. *c* może przyjmować do zakładu nieinaczej, jak po poświadczeniu przez Naczelników powiatu lub Gubernatorów konieczności umieszczenia ich w takowym.

Ostatnie nadsyłane będą do zakładu po uprzedniem porozumieniu się właściwych władz z Zarządem Towarzystwa i po otrzymaniu jego zgody na przyjęcie takich dzieci w każdym pojedynczym wypadku.

§ 11. Każdy członek Towarzystwa osad rolnych i przytułków rzemieślniczych ma prawo żądać od władz miejscowych umieszczenia w zakładzie nieletnich, wymienionych w § 9 punk. *c* Według ich wskazówek nieletnie umieszczane będą w zakładzie nieinaczej, jak za poświadczeniami, wskazanemi w tymże punkcie

§ 12. Oprócz dowodów, wskazanych w § 10, co do wszystkich, oddawanych do zakładu, powinny być przedstawiane należyte poświadczenia co do ich wieku, wyznania i świadectwo lekarskie, że nieletnia nie jest dotknięta chorobą zaraźliwą, albo taką chorobą umysłową lub kalectwem fizycznem, któreby pozbawiały ją możności zapewnienia sobie na przyszłość środków utrzymania.

§ 13. Skazane przez sądy lub przyjmowane na zasadzie decyzyj władz administracyjnych nieletnie dostawiane będą do zakładu zwykłym sposobem transportowym; jednakże Towarzystwo osad rolnych może sprowadzać ich pod osobistym swoim nadzorem.

§ 14. Sposób życia w zakładzie, zajęcia i utrzymanie wychowanek, odpowiada trybowi życia rodzin włościańskich i rzemieślniczych.

§ 15. Żywność wydaje się nieletnim według taryfy, przez Zarząd Towarzystwa zatwierdzonej.

§ 16. Zarząd Towarzystwa wyznacza co do jakości i ilości odzież, bieliznę, pościel, sprzęty i t. p., jakie mają być używane w zakładzie.

§ 17. Rozkład zajęć tygodniowych i dziennych oznacza Komitet Towarzystwa osad rolnych.

§ 18. W czasie pobytu w zakładzie wychowanki pobierają naukę według programu szkoły elementarnej jednoklassowej, obok czego nauczanie wszystkich przedmiotów, z wyłączeniem religii rzymsko-katolickiej i języka rodzinnego, odbywa się w języku ruskim.

§ 19. Za wykroczenia, popełnione w zakładzie, wychowanki ulegają karom następującym:

a) napomnieniu;

b) naganie, która może być udzielaną w przytomności innych wychowanek;

c) pozbawieniu prawa korespondowania i widzenia się z rodziną, na przeciąg czasu, nie przenoszący jednego miesiąca;

d) odłączeniu od towarzyszek przy pracy i zabawach, na czas nie dłuższy nad tydzień;

e) pozbawieniu prawa do nagród pieniężnych za pracę, dokonywaną w zakładzie, przez czas nie przenoszący miesiąca;

f) pewnemu ograniczeniu żywności;

g) pozbawieniu odznaczeń, otrzymywanych za dobre sprawowanie się, postępy w naukach i pilność;

h) zamknięciu w areszcie na przeciąg czasu do dni siedmiu, i w ciemnym nie dłużej nad jedną dobę.

§ 20. Wszystkie kary, oprócz napomnienia i nagany, zapisują się do księgi rodowodowej przy wymienieniu przewinienia, za jakie wymierzono karę.

§ 21. Napomnienia i nagany może udzielać każdy zwierzchnik zakładu. Na wszystkie w ogóle kary skazuje przełożona; lecz zamknięcie w areszcie dłużej nad 24 godzin i w areszcie ciemnym może nastąpić tylko na zasadzie decyzyi Zarządu Towarzystwa.

IV. Uwalnianie wychowanek i dalsza nad niemi opieka.

§ 22. O uwalnianiu wychowanek decyduje Zarząd Towarzystwa na zasadzie wymotywowanego przedstawienia przełożonej zakładu.

§ 23. Towarzystwo osad rolnych rozciąga opiekę, o ile takowa okaże się konieczną, nad uwolnionemi z zakładu wychowankami, do ich pełnoletności.

§ 24. Zarząd Towarzystwa, przy udziale Kuratorki honorowej, wyszuka dla uwolnionej z zakładu wychowanki, o ile to okaże się niezbędnem, odpowiednie jej uzdolnieniu miejsce i zajęcie, któreby zapewniało jej utrzymanie.

§ 25. Uwolniona z zakładu, w miarę potrzeby i uznania Zarządu Towarzystwa, będzie zaopatrzona w niezbędną odzież i bieliznę.

§ 26. Uwolnione wychowanki powierzają się opiece mianowanych przez Zarząd Towarzystwa opiekunek.

§ 27. Opiekunki są obowiązane troskliwie czuwać nad uwolnionemi z zakładu, opiece ich powierzonemi, odwiedzać je i umacniać w dobrem.

§ 28. Skrócenie terminu przebywania w zakładzie, wyrokiem sądowym oznaczonego, nastąpić może tylko na zasadzie przedstawienia Kuratorki honorowej, po porozumieniu się z przełożoną, zatwierdzonego przez Zarząd Towarzystwa, na zasadzie decyzyi Ministra Sprawiedliwości.

O każdej wychowance, której termin pobytu w zakładzie skrócono, Zarząd bezzwłocznie zawiadamia Naczelnika gubernii, z której wychowanka pochodzi.

§ 29. Wychowanka, której termin pobytu w zakładzie skrócono, wraca do zakładu, jeżeli zauważono, iż się znów źle prowadzi. (Por. § 10 Ust. niniejszej).

V. Prawa i przywileje zakładu.

§ 30. Zakład poprawczy ma dwie pieczęcie, jedną z napisem: „Towarzystwo Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych zakład poprawczy dla dziewcząt,“ drugą do posyłek.

§ 31. Listy i posyłki z pieczęcią zakładu wolne są od opłat pocztowych.

§ 32. Wszystkie budynki i nieruchomości zakładu wolne są od powinności kwaterunkowej, w naturze i pieniądzach, jak również od wszelkich opłat skarbowych i podatków.

§ 33. Władze rządowe, każda w swoim zakresie, udzielają zakładowi pomoc prawną.

VI. Środki utrzymania zakładu poprawczego.

§ 34. Środki utrzymania zakładu stanowią: opłata rządowa za nieletnie, skazane na karę; dochody z robót kobiecych, gospodarstwa i warsztatów zakładu; zarobek wychowanek zmarłych w zakładzie; ofiary od różnych osób; dochody z widowisk, koncertów i t. p., urządzanych na korzyść zakładu, nakoniec fundusze ogólne Towarzystwa osad rolnych.

VII. Nadzór nad zakładem.

§ 35. Przewodniczący w Zarządzie Towarzystwa, zwiedzając zakład, rewiduje go zarówno pod względem pedagogicznym jak i administracyjnym, sprawdza książki rachunkowe i czyni swoje uwagi Przełożonej, celem dokonania według nich odpowiednich zmian lub rozporządzeń.

§ 36. Przynajmniej dwa razy do roku Zarząd Towarzystwa deleguje jednego lub więcej swoich członków dla sprawdzenia wszystkich ksiąg, prowadzonych w zakładzie, jak niemniej inwentarza i kassy. Członek delegowany poświadcza w książkach sprawdzenie takowych i przedstawia Zarządowi Towarzystwa szczegółowe sprawozdanie o wykonaniu włożonego nań poruczenia. Prawo delegowania swego członka, w powyższym celu, służy Komitetowi Towarzystwa.

§ 37. Każdy członek Komitetu i Zarządu Towarzystwa może w każdej chwili zwiedzać zakład, sprawdzać i wnikać we wszystkie szczegóły administracyi i wychowania nieletnich i swoje uwagi komunikować Zarządowi Towarzystwa; lecz nie ma prawa dawania wskazówek zwierzchności miejscowej zakładu, ani też poświadczania ksiąg lub innych kontrol i papierów.

§ 38. Pod względem naukowym zakład podlega kontroli właściwej Dyrekcyi naukowej, na zasadzie art. 6 Ukazu 30-go

Sierpnia 1864 r. o urządzeniu Dyrekcyj naukowych. Oprócz tego nauczający i nauczająca przedmiotów w zakładzie mianowani będą na posady nieinaczej, jak po uprzedniem porozumieniu się ze zwierzchnością Okręgu Naukowego Warszawskiego.

§ 39. Minister Spraw Wewnętrznych, Główny Naczelnik kraju, Naczelnik Głównego Zarządu Więziennego, Naczelnik właściwej gubernii, osobiście lub przez delegowanych urzędników, mają prawo zwiedzać zakład w każdej chwili.

Prawo to również służy Prokuratorom miejscowej Izby Sądowej i Sądu Okręgowego.

O wszelkich zauważonych uchybieniach, osoby te komunikują piśmiennie Zarządowi Towarzystwa, który przedsiębierze stosowne środki do ich usunięcia.

§ 41. W szczególnie ważnych przypadkach naruszenia praw i ustawy niniejszej, zakład może być zamknięty na przedstawienie Ministra Spraw Wewnętrznych, przez uchwałę I-go Departamentu Rządzącego Senatu.

Naczelnik Głównego Zarządu Więzień
(podpisano) **Gałkin Wraskoj.**

Za zgodność: Starszy Referent
(podpisano) **Gernet.**

MINISTERJUM SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

RZĄD GUBERNIALNY WARSZAWSKI.
ODDZIAŁ WOJENNO-POL.
Wydział 10.
31-go Lipca 1889 r.
Nr. 8617.
M. WARSZAWA.

Do
Zarządu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych.

W skutek przedstawienia p. Naczelnika gubernii, Zarząd Główny Więzień, odezwą z d. 21 Czerwca r. b. Nr. 10863, postanowił wypłacać za obuwie małoletnich przestępców, pozostających w Osadzie Studzienieckiej i używanych do robót zewnętrznych, wynagrodzenie po $^9/_{10}$ kop. dziennie od osoby, t. j. wedle normy, postanowionej na zasadzie artykułu 279 Instrukcyi więziennej z r. 1859 i zastosowanej do aresztantów dorosłych, wysyłanych na roboty zewnętrzne.

O czem Rząd Gubernialny ma zaszczyt zawiadomić w odpowiedzi na odezwę z d. 26 maja Nr. 1558.

Za Radcę (podpisano) *Minorski.*
Za Referenta (podpisano) *Legmański.*

II.
Sprawozdania z czynności Towarzystwa za rok 1889.

Nr. 1.

WIADOMOŚCI O POSIEDZENIACH KOMITETU.

W r. 1889 Komitet Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych odbył 2 posiedzenia, a mianowicie:

I. Na posiedzeniu z d. 26 Maja Komitet:

1. Wysłuchał sprawozdania Prezesa Komitetu z działalności delegacyi z r. 1888 i powzięte przez nią decyzye zatwierdził.

2. Wysłuchał szczegółowego sprawozdania z działalności Towarzystwa i Osady Studzienieckiej za r. 1888, odczytanego przez Przewodniczącego w Zarządzie Dr. *W. Miklaszewskiego* i zatwierdził poczynione w niem wnioski.

3. Wysłuchał protokułu rewizyi rachunków Zarządu Towarzystwa i Osady Studzienieckiej za r. 1888, przedstawionego przez Kommissyę rewizyjną, złożoną z czł. Kom.: *Wal. Garczyńskiego, Eug. Grzybowskiego* i *Ber. Handtkiego* i udzielił Zarządowi pokwitowanie z rachunków za r. 1888.

4. Zatwierdził budżet na r. 1889, wypracowany przez Zarząd i rozpoznany szczegółowo przez Delegacyę Komitetu, który po wprowadzonych przez Komitet zmianach, obejmował w dochodzie: 44500 rubli, a w wydatkach 44440 rubli.

5. Wybrał: do delegacyi Komitetu: *Wł. Holewińskiego, St. Karskiego*, hr. *St. Łubieńskiego, A. Moldenhawera, Wł. Nowakowskiego*, hr. *Wm. Walewskiego* i postanowił, że oprócz Prezesa, Vice-prezesa Komitetu i Przewodniczącego w Zarządzie, stałym członkiem Delegacyi z głosem stanowczym będzie Kurator honorowy Studzieńca.

Do delegacyi do gromadzenia funduszów: hr. *Wm. Walewskiego, Wł. Garczyńskiego* i *Ber. Handtkiego.* Do tej delegacyi z prawem głosu należy z urzędu Przewodniczący w Zarządzie.

Do Kommissyi rewizyjnej: *Wal. Garczyńskiego, E. Grzybowskiego* i *B. Handtkiego.*

Na Przewodniczącego w Zarządzie: Prof. Dr. *W. Miklaszewskiego.*

Na członków Zarządu: *D. Anca, J. Badowskiego, H. Bąkowskiego, J. Gumowskiego, J. Matłaszyńskiego, J. Nowosielskiego, K. Rutkowskiego* i *A. Rzeszotarskiego.*

6. Przyjął do wiadomości, że projekt ustawy przytułku poprawczego dla dziewcząt, z niejakiemi modyfikacyami, został przesłany do zatwierdzenia z przychylną opinią.

7. Zatwierdził projekt załatwienia w drodze dobrowolnej umowy sporu granicznego między dobrami Sobieszynem i Podlodowem, od czterech wieków trwającego, i upoważnił opiekuna-administratora zapisu ś. p. hr. Kickiego do zawarcia w imieniu T-wa Osad Rolnych umowy notaryalnej, którą już tymczasowo i prywatnie zawarła Rada Zawiadująca zapisem hr. Kickiego z p. Mieczysławem Meisnerem, właścicielem Podlodowa, — a następnie, do przeprowadzenia prawem wymaganych czynności

sądowych, hypotecznych i administracyjnych, koniecznych dla wprowadzenia zatwierdzonej umowy w wykonanie.

II. Na posiedzeniu z d. 23 Czerwca Komitet:

1. Uczcił pamięć zmarłego członka Komitetu ś. p. *Adama Goltza*.

2. Wybrał na opróżnione po nim miejsce *Kazimierza Sobańskiego*.

3. Upoważnił Delegacyę do obmyślenia i wybrania pomieszczenia na przytułek poprawy dla dziewcząt.

4. Wprowadził poprawki w projekcie ustawy szkoły niższej rolniczej, na folwarku Brzozowa urządzić się mającej, wskazane w odezwie Generał-Gubernatora z d. 1 Grudnia 1888 r.

5. Wysłuchał sprawozdania Prezydującego w Radzie Zawiadującej zapisem ś. p. hr. Kickiego, R. R. St. *Rogozińskiego* o czynnościach Rady, postanowieniach przez nią wydanych i stanie funduszów zapisu i postanowił złożyć Członkom Rady Zawiadującej podziękowanie za podejmowane prace.

6. Wysłuchał sprawozdania opiekuna-administratora zapisu ś. p. hr. Kickiego Prof. *A. Białeckiego*, z czynności administracyjnych i przedstawienia szczegółowych rachunków i wykazów przychodów i wydatków pojedynczych dóbr i nieruchomości, obrotu funduszów, oraz remanentów tychże funduszów i kapitałów i postanowił, aby nadal był formowany jeszcze wykaz osobny korzyści lub strat z pojedynczych majątków ziemskich, oraz nakładów, czynionych na cele użyteczne i melioracyjne, wreszcie aby Rada Zawiadująca układała i zatwierdzała budżet roczny.

7. Wysłuchał sprawozdania Kommissyi rewizyjnej, złożonej z członków Komitetu: *Stan. Karskiego*, *Bernarda Handtkiego*, i *Eug. Grzybowskiego* co do sprawdzenia rachunków i funduszów administracyi zapisu ś. p. hr. Kickiego za r. 1888 i postanowił udzielić z nich po koniec roku 1888 Radzie Zawiadującej i opiekunowi-administratorowi pokwitowanie.

8. Przyjął do wiadomości podziękowanie proboszcza i parafian kościoła Sobieszyńskiego za nakłady na wykończenie wnętrza kościoła, poczynione przez Towarzystwo.

9. Wybrał do Rady Zawiadującej zapisu ś. p. hr. Kickiego na następne trzechlecie, t. j. do 1 Lipca 1892 r. człon. Kom.: R. R. S. *Michała Rogozińskiego*, hr. *Karola Jezierskiego*, *Walentego Garczyńskiego*, *Tadeusza Kowalskiego* i *Stanisława Okęckiego*.

10. Wybrał do Kommissyi Rewizyjnej rachunków zapisu ś. p. hr. Kickiego na r. 1889 czł. Komit: *Stanisława Karskiego*, *Bernarda Handtkiego* i *Eugeniusza Grzybowskiego*.

Nr. 2.

WIADOMOŚCI O CZYNNOŚCIACH DELEGACYI KOMITETU W R. 1889.

Delegacya Komitetu odbyła 3 posiedzenia, a mianowicie: 9-go Stycznia, 9-go Lutego i 27-go Grudnia. Na posiedzeniach tych Delegacya Komitetu:

1. Po szczegółowem przejrzeniu wszystkich pozycyj przedstawionego przez Przewodniczącego w Zarządzie projektu budżetu z motywami na rok 1889, budżet zatwierdziła, przy dodaniu: na kupno inwentarza rs. 50, na materyały stolarskie rs. 200, na materyały kołodziejskie rs. 150, na restauracyę kaplicy rs. 225, na ulepszenie wentylacyi w domkach rs. 318, na urządzenie pisuarów rs. 130, i upoważniła Zarząd do wprowadzenia tego budżetu w wykonanie; nadto postanowiła przedstawić budżetu do ostatecznego zatwierdzenia Komitetowi Towarzystwa.

W budżecie obliczono:

Dochody Towarzystwa na	rs.	19160
Dochody Osady	„	24840
Razem .	rs.	44000
Wydatki Towarzystwa na	rs.	4000
„ Osady Studzieniec	„	38595
Razem .	rs.	42595

Remanent spodziewany rs. 1405.

2. Rozpoznawała odezwę Gubernatora Warszawskiego z d. 26 Listopada 1888 r. Nr. 11587 w przedmiocie przedstawionego projektu ustawy przytułku poprawczego dla dziewcząt i wniosek Zarządu co do wyjaśnienia §§ 19 i 39 projektu zatwierdziła.

3. Rozpoznawała podanie właściciela domu Nr. 828 o udzielenie mu pożyczki.

4. Rozpoznawała odezwę o przyjęcie udziału w wystawie powszechnej paryzkiej.

5. Rozpoznawała wniosek Zarządu o dodanie $^1/_4$ łuta soli do porcyi normalnej wychowańców Studzienieckich i wniosek ten zatwierdziła.

6. Rozpoznawała podanie p. Ryszarda Puciaty, b. Dyrektora Osady Studzienieckiej i postanowiła upoważnić Prezesa Komitetu do wyassygnowania na bonifikacye p. Puciacie odpowiedniej summy z ogólnych funduszów Towarzystwa.

7. Upoważniła Zarząd do czynienia zmian tymczasowych w urządzenia wewnętrznem, o ile to okaże się niezbędnem z powodu panującego w osadzie epidemicznego zapalenia łącznicy pośród wychowańców, wkładając jednocześnie na Zarząd obowiązek podawania do wiadomości Delegacyi na najbliższem posiedzeniu o takich wyjątkowych zarządzeniach i czasie ich trwania.

8. Wyjaśniła, że decyzye Komitetu z d. 10 Lutego 1883 r. pod Nr. 2 i 6, należy uważać za upoważnienie Zarządu do mieszczenia w oddziale do 18 wychowańców, lecz nie za bezwarunkowe zobowiązanie Zarządu do tworzenia każdej rodziny z 18-u wychowańców.

9. Upoważniła Zarząd do przeniesienia z rachunku bieżącego na kredyt otwarty Listów Zastawnych Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, w Banku Handlowym deponowanych, przy otwarciu dalszego kredytu na rs. 2000.

10. Postanowiła w imieniu Towarzystwa przyjąć udział w Zjeździe przedstawicieli zakładów poprawczych, który ma się odbyć w r. b. w Moskwie, i przekazała Zarządowi opracowanie odnośnych wniosków i referatów.

11. Wreszcie Delegacya rozpoznawała projekt budżetu z motywami na r. 1890, przyczem postanowiła:

a) Zapisy, czynione na przytułek poprawczy dla dziewcząt, oddzielić od ogólnych funduszów Towarzystwa, utworzyć dla nich oddzielny rozdział i procenty od takowych kapitalizować na cel wskazany przez zapisodawców.

b) Wydatkowane na zasadzie decyzyi Delegacyi z d. 9 Lutego r. b. Nr. 3 rs. 908, oraz na zasadzie postanowienia Komitetu z d. 26 Maja r. b. Nr. 8, rs. 1000, ogółem rs. 1908 w gotowiźnie, pokryć z oszczędności lat dawnych, używając na to odpowiednią ilość listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy.

c) W projekcie budżetu poczynić następujące zmiany:

W dochodzie:

Wykreślić procent od zapisów Dr. *Jełowieckiego*, *Hilchena* i *Sucheckiej*, dołączając takowe do kapitału, nadto wykreślić procent od składek nowo zjednanych członków stałych, wreszcie zmnieszyć oczekiwany dochód z widowisk do rs. 4000.

W wydatkach:

Do oddziału I, § 1 dodać rs. 370 na urządzenie łazienki, w § 2 wykreślić projektowaną suszarnię i zmniejszyć wydatek na wyrób cegły do rs. 150. W rozdz. II, § 3 obliczyć żywność wychowańców po 10 kop. dziennie na głowę. Do § 5 dodać rs. 50, na zaprowadzenie kubłów miedzianych do roznoszenia jedzenia przeznaczyć rs. 300.

d) Budżet w taki sposób zmieniony zatwierdzić i wprowadzić w wykonanie, przedstawiając takowy Komitetowi na najbliższem posiedzeniu.

W Budżecie obliczono:

Dochody Towarzystwa na	rs.	17155
„ Osady na	„	25300
Razem na . .	rs.	42455
Wydatki Towarzystwa na	rs.	3900
„ Osady na	„	37955
Razem na . .	rs.	41855

Spodziewany remanent rs. 600.

Nr. 3.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA OSAD ROLNYCH I PRZYTUŁKÓW RZEMIEŚLNICZYCH ZA ROK 1889, PRZEDSTAWIONE NA POSIEDZENIU KOMITETU TEGOŻ TOWARZYSTWA D. 20 KWIETNIA 1890 ROKU.

przez

Dr. W. Miklaszewskiego,

Przewodniczącego w Zarządzie.

W roku ubiegłym działalność Towarzystwa osad rolnych ograniczała się zakładem Studzienieckim, rozwinięciem opieki nad uwolnionymi z osady wychowańcami i załatwieniem przygotowawczych czynności w celu utworzenia przytułku poprawczego

dla dziewcząt. Rezultaty, osiągnięte w r. z., wyjaśni poniższe sprawozdanie.

I. Działalność Towarzystwa osad rolnych.

W organizacyi Towarzystwa żadna w r. z. nie zaszła zmiana, a na skutek odbytych wyborów na rok sprawozdawczy powołani zostali:

Do Delegacyi do gromadzenia funduszów: człon. Komitetu: *Wincenty* hr. *Walewski*, *Walenty Garczyński* i *Bernard Handtkie*, oraz z urzędu Przewodniczący w Zarządzie.

Do Delegacyi Komitetu: człon. Komitetu: *Władysław Holewiński*, *Stanisław Karski*, *Stanisław* hr. *Łubieński*, *Aleksander Moldenhawer*, *Władysław Nowakowski*, oraz z urzędu Przewodniczący w Zarządzie i Kurator osady.

Do Kommissyi rewizyjnej: *Walenty Garczyński*, *Eugeniusz Grzybowski* i *Bernard Handtkie*.

Do Zarządu Towarzystwa: Na Przewodniczącego Dr. *W. Miklaszewski*; na członków Zarządu: *Dominik Anc*, *Ignacy Badowski*, *Henryk Bąkowski*, *Józef Gumowski*, *Julian Matłaszyński*, *Kazimierz Rutkowski*, *Antoni Rzeszotarski*.

— Co do projektu ustawy przytułku poprawczego dla dziewcząt, przedstawionego władzy 12 Września 1888 r. do zatwierdzenia, p. Gubernator Warszawski zakomunikował Towarzystwu uwagi p. Generała Gubernatora, odnoszące się przedewszystkiem do udziału zwierzchności edukacyjnej w nadzorze nad szkołą przytułku. Po należytem rozważeniu tych uwag, Prezes Komitetu d. 9 (21) Marca 1889 r. przedstawił p. Gubernatorowi szczegółowo motywowane wyjaśnienie, które za wystarczające uznane zostało. Po wyrażeniu przez Radcę Tajnego Manaseina, że nie zachodzą żadne przeszkody do zatwierdzenia projektu ustawy, takowy został zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych d. 11 Stycznia 1890 r. W skutek tego wypada bezzwłocznie przystąpić do założenia przytułku poprawczego dla dziewcząt i obmyśleć wszystko, co dotycze urządzenia i otwarcia takowego. Odnośne wnioski Zarząd przedstawił, a Prezes Komitetu d. 16 (28) r. b. Nr. 478 odniósł się do władzy zwierzchniej o nadanie, na mocy punktu 3 Ukazu z d. 5 Grudnia 1866 r. o zakładach poprawczych, odpowiedniej przestrzeni gruntu rządowego pod nowy przytułek. Gdy nastąpi przychylna na to przedstawienie rezolucya, otwarcie przytułku poprawczego dla dziewcząt będzie mogło nastąpić niebawem, niezbędnych bowiem po temu przygotowań Zarząd nie zaniedbuje.

— Wyznaczona przez Komitet na posiedzeniu z d. 9 Kwietnia 1887 r. Delegacya do przejrzenia urządzenia wewnętrznego osady Studzienieckiej, złożona z Wice-Prezesa Komitetu *E. Stummera* i członków: *A. Białeckiego* i *W. Miklaszewskiego*, zawiesiła chwilowo dalsze prace, z uwagi na postawione na zjazd przedstawicieli zakładów poprawczych, który się ma w r. b. odbyć w Moskwie, pytanie, co do wypracowania instrukcyi normalnej dla wszystkich przytułków i kolonij, i oczekuje decyzyi Komitetu, czy pomimo to rozpoczętą pracę około przygotowania urządzenia wewnętrznego dla osady Studzienieckiej należy ukończyć.

— Jednem z najistotniejszych zadań Towarzystwa jest bezwątpienia rozciągnięcie skutecznej opieki nad wychowańcami, z zakładu uwolnionymi, oraz wyszukanie dla nich odpowiednich pomieszczeń i gorliwych opiekunów. Najlepsze urządzenie zakładu, najskuteczniejsza metoda wychowania i największe nawet poświęcenie ze strony kierujących umoralnieniem wychowańców nie przyniosą spodziewanych rezultatów, jeśli nieletni, opuszczający zakład, wchodzi ponownie w otoczenie, które spowodowało poprzedni jego upadek. Zakład może jedynie usiłować wykorzenić złe nałogi, oświecić umysł i serce, wskazać prostą drogę pracy, moralnego i uczciwego życia, wreszcie usiłować wzmocnić wolę i współdziałać w wytworzeniu odporności przeciw złym popędom i pokusom życiowym,— nie jest jednak w możności nieletnich, opuszczających zakład w najburzliwszej epoce życia uzbroić w tarczę bezpieczeństwa przeciw ujemnemu wpływowi rodziny, namowom otoczenia i wielu nieznanym im dotąd pokusom życia. Dla tego też wynajdywanie odpowiednich pomieszczeń dla uwalnianych wychowańców, któreby najmniejszą możliwą ilość takich niebezpieczeństw nastręczały,—i gorliwych opiekunów, którzyby umiejętnie umacniali swych pupilów w zasadach, nabytych w osadzie i skuteczną stanowili dla nich tarczę przeciw pokusom życiowym,—stanowi jedno z zadań nader trudnych, a jednakże w znacznej części przesądzających urzeczywistnienie podstawowego celu istnienia zakładu poprawczego. Zarząd corocznie zwraca na ten przedmiot szczególną uwagę Komitetu Towarzystwa i zaznacza coraz bardziej mnożące się trud

ności w wynajdywaniu odpowiednich pomieszczeń, zwłaszcza na prowincyi, oraz zdolnych i gorliwych opiekunów, dla uwalnianych ze Studzieńca wychowańców.

W roku sprawozdawczym dla wszystkich uwolnionych z większym lub mniejszym zachodem wynaleziono pomieszczenia i wliczając opiekę, sprawowaną przez członków Zarządu, dla wszystkich wyznaczono opiekunów. Niepodobna tu pominąć zawsze chętnej i umiejętnej pomocy, jaką w tem trudnem zadaniu niosą Zarządowi Towarzystwa księża proboszcze w całym kraju, wielu członków korespondentów Towarzystwa i sędziów gminnych; gorliwe i użyteczne ich współdziałanie na tem polu opromienia ich czoła wieńcem zasługi obywatelskiej, a ze strony Towarzystwa wywołuje wdzięczność, którą tu przynajmniej zaznaczyć wypada. Nie czyniąc innym pracownikom na tem polu ujmy, poczytujemy za nasz obowiązek złożyć szczególne podziękowanie: ks. *Giżaczyńskiemu*, Proboszczowi w Mszczonowie, ks. Dziekanowi *Grabowskiemu* w m. Rawie, ks. *Osieckiemu*, Proboszczowi w Jeruzalu, ks. *Skrzypkowskiemu Mikołajowi*, Dziekanowi w m. Skierniewicach, ks. *Waberskiemu*, Proboszczowi w Kowalu w p-cie Włocławskim; członkom korespondentom: w p-cie Koneckim — *Antoniemu Bąkowskiemu*, w p-cie Opoczyńskim — *Aleksandrowi Karszo-Siedlewskiemu*, Vice-Prezesowi Sądu Okręgowego w Radomiu — *Józefowi Gutmanowi*, Sędziemu gminnemu *Nikodemowi Molińskiemu* w Zastawie w p-cie Warszawskim; członkom honorowym: *Franciszkowi Hlebickiemu-Józefowiczowi* z Warszawy, *K. Małagowskiemu* ze Skierniewic, *Ildefonsowi Miklaszewskiemu* z Rudy Guzowskiej, *Ickowi Taubowi* z Mszczonowa, za ich szczególnie gorliwe pełnienie obowiązków opiekunów b. wychowańców Studzienieckich.

Liczne opinie opiekunów o sprawowaniu się b. wychowańców Studzienieckich brzmią w ogóle zadawalniająco, a znaczna liczba listów, nadsyłanych przez byłych wychowańców do Zarządu i do zwierzchności osady, wykazuje, że zdrowe ziarna, rzucane niezmordowaną pracą kierowników zakładu, obfity plon wydają.

Przy bardzo starannem poszukiwaniu wypadków recydywy, Zarząd powziął wiadomość o trzech b. wychowańcach, którzy w r. z. za spełnione przestępstwo ponownie przez sąd skazani zostali.

S. G. utracił ojca w niemowlęctwie, a wychowywał się przy matce, utrzymującej się ze wsparcia dobroczyńców; przybył do

osady, mając lat 10 m. 1 życia, skazany na termin do lat 18-u skończonych. Zdolny i do nauki chętny, w ciągu czterech lat ukończył całkowity kurs szkolny, poduczył się rzemiosła krawieckiego i doszedł do klassy IV (wzorowej pod względem sprawowania się). Od r. 1885 datuje zwrot ku gorszemu i znowu się powtarza: nieposłuszeństwo, lenistwo, nieposzanowanie własności, co powoduje, oprócz kar dyscyplinarnych, degradacyę do kl. II. Środki użyte powracają go znowu na uczciwą drogę i w r. 1887 dostaje się powtórnie do kl. IV, zniechęcony jednak pogłoską, że nie będzie przedstawiony do warunkowego uwolnienia, nagle ucieka z osady i przez kilka miesięcy wałęsa się po kraju i za granicą, aż wreszcie w lutym 1888 r., znękany nędzą, wraca do osady. Ukarany chłostą i zdegradowany do kl. I, przez kilka miesięcy sprawuje się dobrze, a następnie bez żadnego powodu ponownie ucieka z osady. Dostawiony, znowu ukarany cieleśnie, rozpoczyna od kl. I. Odtąd otoczony troskliwą opieką, prowadzi się bez zarzutu, pozbywa się zupełnie swych wad, robi znaczne postępy w rzemiośle krawieckiem i powraca do kl. IV, a w maju 1889 r. zostaje warunkowo uwolnionym. Stryj tego wychowańca, starszy zgromadzenia, zajął się jego losem; Zarząd umieścił go u krawca, a stryj pozwolił mu mieszkać u siebie, lecz chłopiec wkrótce miejsce opuścił; umieszczony ponownie przy udziale stryja, ponownie miejsce u krawca porzucił, a obawiając się wracać do stryja, zaczął się wałęsać po ulicach miasta i z głodu spełnił drobną kradzież, za co dostał się do więzienia. Po odbyciu kary przybył do Zarządu z prośbą, aby otoczyć go opieką, chce bowiem być uczciwym człowiekiem. Stryj, wielokrotnie wzywany, odmówił stanowczo wszelkiego zajęcia się chłopcem, do czego podobno przyczyniły się jakieś zatargi majątkowe. Chłopiec, w uciążliwych warunkach posłany do osady w charakterze robotnika, sprawował się bez żadnego zarzutu, a po wyszukaniu odpowiedniego dlań pomieszczenia, oddany na dalszą naukę, sprawuje się zadawalniająco. Główna wada tego wychowańca — chwiejność charakteru, zamknięty zaś zakład nie rozporządza środkami do uleczenia takiej wady. Studzieniec prócz tego może i przyczynił się do rozwinięcia w nim tej wady, bo jest pozbawiony możności uwalniania z zakładu poprawionych, ale którzy nie przebyli jeszcze $^2/_3$ terminu oznaczonej im wyrokiem kary. Wychowaniec, na długie lata pozbawiony wolności, porównywa swój los z losem kolegów, za ważniejsze nieraz skazanych przestęp-

stwa, gorzej się sprawujących, którzy jednak wychodzą z zakładu, on zaś pomimo wszelkich starań, pozostawać musi. Wszelkie wyjaśnienie pożytku, jaki przynosi dla wychowańca osada, nie trafiają do przekonania, a utrata wolności coraz dotkliwiej czuć się daje; następuje zniechęcenie i rozpacz. Przejścia takie, dla nieletniego bardzo szkodliwe, podkopują stałość charakteru i przyczyniać się mogą do utraty moralnego dorobku, jaki zakład z takim trudem zdobywa dla pożytku jednostek i społeczeństwa.

K. B. w niemowlęctwie utracił ojca, wychowywał się przy matce wyrobnicy, która potwórnie wyszła za mąż. Od dzieciństwa pracował w drukarniach, wkrótce jednak porzucił zajęcia i puścił się na włóczęgę miejską z kolegami, kradnąc klamki i okucia mosiężne w domach i w ogóle, co się nadarzyło. Przybył do Studzieńca za jedną z takich kradzieży w trzynastym roku życia na $5\frac{1}{2}$ lat. Kronika jego bardzo obszerna i urozmaicona. Z wad główniejsze: kłamstwo, nałóg palenia, a stąd i skłonność do kradzieży, niekoleżeństwo i hardość. Z wad tych uleczyć go było bardzo trudno, zanikały one, ale tylko czasowo i dla tego też dopiero po $4\frac{3}{4}$ lat doszedł do klassy IV, ale się w niej nie utrzymał i po parokrotnem degradowaniu opuścił osadę, wychodząc z klassy III, po ukończeniu szkoły elementarnej i uzdolniony do samoistnego wykonywania łatwiejszych robót stolarskich. Matka i ojczym zażądali stanowczo oddania im chłopca, a umieszczony u majstra stolarskiego, okazał się, według opinii opiekuna, nieposłusznym i próżniakiem. W pięć miesięcy po uwolnieniu z osady został skazany za kradzież na 3-miesięczne osadzenie w wieży. Po odcierpieniu tej kary zgłaszał się z matką do Zarządu, nie z prośbą, lecz z żądaniem, dyktując warunki; ofiarowanego mu miejsca nie przyjął i powrócił do matki. Ujemny wpływ słabej i nierostropnej matki, oraz otoczenia, w jakiem pozostaje, zdaje się stanowczo zdecyduje nieszczęśliwy los tego wychowańca.

S. R. nieprawy syn komornicy wiejskiej, od 8-go roku życia oddany do służby, za kradzieże przybył do osady na lat 2. Ociężały, do nauki niechętny, poduczył się czytać, pisać i rachować, oraz robót przy gospodarstwie rolnem. Jedyny krewny i opiekun, najlepiej poświadczony, przyjął go do siebie, chłopiec jednak wyzyskał stosunek pokrewieństwa dla coraz bardziej rosnących wymagań i bezkarności przy całkowitem próżniactwie. Po przebyciu kilku miesięcy w takich warunkach, rozwinął się w nim

popęd kradzieży nawet bezcelowej. Wszelkie środki ratunku okazały się spóźnione. Od każdej pracy uciekał i kradł wszędzie. W siedm miesięcy po uwolnieniu z osady skazany został za kradzież na 1 m. 25 dni osadzenia w wieży.

W obec powyższych i dość częstych, lubo nie tak wielkiej doniosłości faktów, nastręcza się pytanie, czy nie należałoby wynaleść skutecznych środków, wyłączających ujemny wpływ rodziny na dalsze losy b. wychowańców zakładu? W każdym prawie rozanalizowanym przypadku recydywy lub złego prowadzenia się uwolnionego ze Studzieńca wychowańca, daje się odszukać ten wpływ ujemny, jeśliby nawet pominąć wypadki, w których w przestępnem życiu zakorzeniali rodzice, pozbawieni wszelkich uczuć szlachetnych, zmuszają własne dzieci do spełniania przestępstw lub wspólnictwa w takowych.

Dla dokładniejszego wyjaśnienia powyższej myśli, przytaczam tu dwa fakta, które się zdarzyły w końcu sprawozdawczego i początku bieżącego roku.

Wychowaniec M., przez swą gorliwą pracę, postęp w rzemiośle i nauce, oraz wzorowe w ciągu półtora roku sprawowanie się, zasłużył na przedstawienie go do warunkowego uwolnienia. Rodzice, a przedewszystkiem matka z największą troskliwością zaczęła się nim zajmować i, pomimo czynionych jej przełożeń i uwag, zdołała wyprosić od majstra, u którego pomieszczony został, pozwolenie dla chłopca, aby po uwolnieniu kilka dni w domu pozostał; chciała się z nim nacieszyć, wynagrodzić mu brak pieszczot macierzyńskich przez długi przeciąg pobytu w osadzie. Gdy się wypadło rozstać i gdy chłopiec musiał już powrócić do warsztatu, miłość macierzyńska wynalazła środki skłonienia majstra, aby pozwolił chłopcu sypiać u rodziców, z zastrzeżeniem, że na cały dzień punktualnie będzie przychodził do roboty. Po paru miesiącach majster za opóźnianie się w robocie i zapóźne przybywanie do takowej chłopca oddalił. Przerażona tym faktem matka, gdy chłopiec, bez zajęcia pozostawiony, zaczął ostatni grosz, przez rodziców ciężko zapracowany, marnotrawić na eleganckie ubrania, perfumy i t. p., przybiegła z płaczem do Zarządu, szukając ratunku. Ratunek nie był jednak łatwy. Wyelegantowany, przez fryzyera uczesany, wyperfumowany chłopak w 18-ym roku życia, nie chciał wrócić do systematycznej pracy u majstra i wytrwałej i umiejętnej trzeba było pracy, aby go i rodziców skłonić do tego, aby chłopiec wrócił do normalnego ży-

cia. Osiągnięty rezultat był jednak tylko czasowym. Wkrótce skonstatowano, że chłopiec majstra opuścił, ale i do domu rodzicielskiego nie powrócił, lecz, zawarłszy znajomość z podejrzanymi ludźmi, bez przytułku wałęsa się po Warszawie. Wówczas Zarząd, z uwagi że chłopiec nie ma lat 18 skończonych, oraz że był warunkowo uwolnionym, postanowił zwrócić go osady dla odcierpienia reszty kary, wyrokiem określonej i przy pomocy matki chłopca ująć rozkazał i do osady odstawić. Surowo skarany i poddany bardzo ścisłemu regulaminowi, jako pierwszy z warunkowo uwolnionych, któremu to dobrodziejstwo cofnięto, skorzystał z pierwszej sposobności i z osady uciekł. Na drugi dzień powrócił z ojcem do Studzieńca i na zapytanie, dla czego uciekł? odpowiedział, że poszedł do Zarządu, aby się widzieć z Przewodniczącym w Zarządzie, gdy się jednak dowiedział, że tenże jest w osadzie, udał się do ojca z prośbą, aby go bezzwłocznie odwiózł do zakładu (zgodnie z prawdą).—Cóżeś chciał od Przewodniczącego w Zarządzie?—„Wiem, żem źle postępował i żem zasłużył na karę. Wiem, że wszystko, co ze mną zrobiono, jest dla mego dobra; poddaję się wszystkiemu i zapewniam, że będę uczciwie pracował i sprawował się bez zarzutu. Proszę tylko najuniżeniej, niech mi będzie darowana kara chłosty.“ Wszystko to było wypowiedziane z należytem zrozumieniem, a prośba wyrażona pokornie i z zupełnem poddaniem się. Gdy mu wystawiono że do poprzednich przekroczeń dodał jeszcze tak ważne, jak ucieczka z zakładu i gdy wyrozumiał gruntownie całe swoje położenie, pogodził się zupełnie ze swym losem i postanowił wytrwać na drodze uczciwej pracy, a mówiąc nawiasem, postanowienie swoje wykonywa bardzo punktualnie. Przy całej tej scenie, która trwała z półtorej godziny, był obecny ojciec; zachowywał się jednak milcząco, tylko znakami i ruchami stwierdzał słowa Przewodniczącego i starał się zachęcać i utwierdzać syna w dobrych postanowieniach. Gdy po załatwieniu całej sprawy kazano chłopca odprowadzić do celi, aby się zastanowił nad wszystkiem, co słyszał i co uczynił, oraz należycie rozważył całe swoje położenie i pomodlił się gorąco, zbliża się ojciec do Przewodniczącego i z płaczem, najuniżeniej dziękuje za tak skuteczną opiekę nad jego dzieckiem, które już uważał za stracone, a następnie najnaiwniej mówi: „Czyby też pan nie pozwolił chłopcu odprowadzić mnie do Rudy Guzowskiej?“

W tem zapytaniu maluje się cały stosunek tych rodziców do swego dziecka, cała nierozważna miłość rodzicielska i zupełne niepojmowanie nie tylko sytuacyi, ale i najistotniejszych interesów dziecka.

Przytaczam powyższy fakt dla wykazania, z jakiemi trudnościami walczyć wypada wówczas, gdy rodzice moralni dbają o dobro swego dziecka.

Następny fakt wykaże, od jak ujemnych wpływów chronić trzeba wychowańców Studzienieckich.

Przed kilku miesiącami przyjęty został do osady 15-letni syn ciężko pracującego w Warszawie robotnika S. i przez czas swego pobytu sprawuje się zupełnie dobrze i usilnie pracuje w wybranym przez się warsztacie krawieckim. Zaznaczyć potrzebuję, że korespondencya z wychowańcami ulega ścisłej kontroli zwierzchności zakładu i dla tego też przytaczam tu wiernie ustęp z listu, pisanego do rzeczonego chłopca przez jego starszego brata, przy ścisłem zachowaniu ortografii tekstu: „Teraz kochany bracie prosze mi odpowiedzieć na zapytanie moje, czy nie mógł-byś być artystą śpiewu? lub muzyki? jeżeli masz zdolność, prosze cie o to bardzo, bo będe miał zaszczyt ujrzeć cię na deskach teatralnych, w Warszawie, bo rzemieślnicy nie mają co robić stagnacja wielka ogólna, a krawcem nie bądż o to cie prosze na wszystko w swiecie bo ty nie rozumiesz co to jest krawiec! to jest bieda malowana, zareczam ci pod słowem honoru. Zapytaj się profesorów, czy nie będziesz mógł-być artystą ale Opery lub mózyki.... czy twoja figura i wykształcenie pozwoli ci być artystą spiewu i odpisz mi to o co ja cie prosze bo wiesz zapewne ze ci na złe nie radzę tylko na dobre zebyś miał kawałek chleba na przyszłość a ja będe miał za zaszczyt wielki że moj brat jest człowiekiem nie takiem jak ja. Oto podaje ci fakt następującej treści najgorszy artysta bierze 60 rs. honorarjum miesięczne i za występy odznaczone ma nagrodę średnie być artystą ale „stałym rządowem! ale opery!! a rzemieślnik tego nie ma, najwyżej 30 rs. i do tego nie stale to ja ci zareczam pod słowem, honoru! szumna czcża mysl twoja a le ja jestem rozumniejszy i to ci doradzam z czego mogę wnioskować i mam z czego, wiec prosze cie zrób to dla mnie a ja ci będe wdzieczny za to co dla mnie uczyniłeś.“

Nie otrzymując na powyższy list odpowiedzi, jako chłopcu nie doręczony, wkrótce pisze ponownie w tym samym duchu i do-

nosi, że napisał „nowellę do Kurjera Warsiawskiego, za którą mu dali kilka rubli.“

Z powyższych faktów, które się w najrozmaitszych formach bardzo często powtarzają, łatwo wyprowadzić wniosek co do konieczności wynalezienia skutecznych środków dla usunięcia szkodliwych wpływów rodziny i otoczenia, w jakiem przebywał nieletni przed dostaniem się do zakładu, nie mniej co do trudności, jakie przezwyciężać należy tak ze strony wychowańców, jako też i ich rodzin, przy należytem sprawowaniu opieki.

Dodać mi tu należy brak ścisłych przepisów, określających prawa i stosunek policyi do byłych wychowańców Studzienieckich, co istotnie utrudnia sprawowanie nad nimi skutecznej opieki. Wychowaniec, opuszczający zakład, otrzymuje od Dyrektora świadectwo, które stanowi i stanowić winno jedyny dowód legitymacyjny chłopca, dopóki pozostaje pod opieką Towarzystwa. Tymczasem zdarza się, że niektóre władze policyjne nie aprobują tej legitymacyi, co mnoży bezużytecznie korespondencyę i utrudnia zadanie, a nadto, i co jest najgorsze, niektóre władze wydają bez wiedzy Zarządu i przed dojściem do pełnoletności b. wychowańcom Studzienieckim formalne pasporty, co już pozbawia Towarzystwo możności sprawowania nad nimi opieki, i może się stać przyczyną różnych nadużyć z powodu posiadania przez tęż samą osobę dwóch dowodów legitymacyjnych. Przedsięwzięcie w tym względzie odpowiednich środków dla uregulowania tego stosunku, jest w najwyższym stopniu pożądane.

Pomimo tych wszystkich trudności, kontrola, przez Zarząd w r. 1888 założona, w wykonaniu postanowienia Komitetu z d. 22 Marca 1885 r., wykazuje co do prowadzenia się b. wychowańców Studzienieckich następujące dane. Uwolniono z zakładu Studzienieckiego:

	w r. 1889	w latach poprzednich
1. Uwolniono warunkowo	7	32
2. „ po upływie terminu, wyrokiem zakreślonego	29	331
3. Zwrócono władzy sądowej	2	12
4. Zmarło w osadzie.	—	28
5. Zbiegło	3	—
Razem . . .	41	403
Ogółem . . .	444	

Z pomiędzy warunkowo i po upływie terminu, wyrokiem zakreślonego, uwolnionych w latach poprzednich 363 i w roku sprawozdawczym 36 wychowańców, mianowicie:

	w r. 1889	w latach poprzednich
Do gospodarstwa rolnego	11	109
„ ogrodnictwa	2	24
„ stolarzy.	2	37
„ kołodziei	2	22
„ rzeźbiarza	1	1
„ kowali i ślusarzy.	2	18
„ szewców.	4	21
„ krawców	4	12
„ tokarzy	—	3
„ piekarzy	—	7
„ cieśli	—	1
„ pszczelnictwa.	—	1
„ felczera.	—	2
„ seminarium nauczycielskiego. . .	—	1
oddano rodzicom	8	104
Razem . .	36	363
Ogółem. .	399	

Z pośród uwolnionych wyzwolono na czeladników: 67 i 2 majstrów, a mianowicie: stolarzy 27 oraz 1 majster, kołodziejów 12 oraz 1 majster, kowali 12, krawców 3, szewców 7, piekarzy 3, ślusarzy 3.

Posiada własne warsztaty lub gospodarstwa 113.

Żonatych 29.

Pozostaje, w myśl § 110 Urządz. wewn. pod opieką Towarzystwa — 120.

Pod względem zajęć, jakiem się oddają wychowańcy po opuszczeniu zakładu, w roku sprawozdawczym było: rolników 130, ogrodników 39, tokarzy 50, rzeźbiarzy 2, tokarzy 5, kołodziejów 35, kowali 29, ślusarzy 3, krawców 19, szewców 28, felczerów 3, piekarzy 8, nauczycieli 2, służyło w wojsku 15, nieokreślonego zajęcia 32.

Pod względem sprawowania się: bardze dobrze 293, nieźle 13, źle 8, sprawowanie się niewiadome 85.

Poczytując za recydywistów wszyskich, spełniających jakiebądź przestępstwo, pociągające za sobą karę z Kodeksu kar lub Ustawy o karach, wym. przez Sędz. Pok., recydywistów od czasu otwarcia osady Studzienieckiej było:

w pierwszym roku po opuszczeniu osady.	4
podczas trwania opieki nad wychowańcami.	6
po upływie terminu opieki, t. j. po dojściu do pełnoletności	13

Cyfry te, z wielkim mozołem i starannością gromadzone, za zupełnie dokładne poczytane być nie mogą. Bardzo byłoby pożądanem, aby przedsięwziąć odpowiednie środki dla zobowiązania sądów i urzędu publicznego, aby o każdym wypadku recydywy zawiadamiały Zarząd Towarzystwa i przesyłały mu kopie wyroków motywowanych, zapadłych przeciw b. wychowańcom Studzienieckim. Tylko w takim razie statystyka recydywy mogłaby być dokładną. Wprawdzie z tych cyfr niepodobna jeszcze wyprowadzać stanowczych wniosków ani o użyteczności zakładu, ani o zasadności i skuteczności systemu wychowawczego, w nim praktykowanego, ponowne bowiem spełnienie przestępstwa nie zawsze dowodzi zepsucia moralnego i szkodliwości jednostki dla społeczeństwa, — wiadomości te jednak byłyby wielkiej doniosłości dla rozanalizowania każdego danego faktu, a więc i szukania środków zaradzenia złemu przeciwdziałaniem powodom, które stały się przyczyną powtórzenia przestępstwa w stosunku do jednostki i do ogółu wychowańców.

— Dla urzeczywistnienia zadań Towarzystwa niezbędne są fundusze, Zarząd też poczytywał za swój pierwszorzędny obowiązek gromadzenie funduszów i jaknajoszczędniejsze ich wydatkowanie. W ostatnim działając kierunku, Zarząd zdołał utrzymać w ciągu roku sprawozdawczego wszystkie ulgi, wyjednane od r. 1887 dla Towarzystwa i czuje się w obowiązku złożyć najserdeczniejsze podziękowanie Dyrekcyom dróg żelaznych: Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej, Łódzkiej, Terespolskiej i „Dąbrowskiej za udzielanie wolnego przejazdu dla sprowadzanych wychowańców i woźnego Zarządu; Dyrekcyi drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej—za zwrot połowy kosztów transportu produktów, przywożonych do Studzieńca i wywożonych z osady całemi wagonami, oraz za liczne i istotne udogodnienia przy ciągłych jego stosunkach z osadą. Redakcyom dzienników i czasopism warszawskich i prowincyonalnych — za bezpłatne zamieszczanie licznych ogłoszeń, nadsyłanie swych wydawnictw, a przedewszystkiem za zawsze chętne popieranie działalności Towarzysta osad rolnych; członkowi Komitetu *J. Wertheimowi* — za ustępstwo w cenie węgla kamiennego z kopalni „Niemcy;“ p. *Wł. Kanigowskiemu* za udzielony w ofierze wagon wapna; składom i magazynom, które ustępowały na rzecz osady Studzienieckiej procent od zakupywanych produktów, dochodzący niekiedy do 15%.

W pierwszym zaś działając kierunku Zarząd wyjednał podwyższenie opłaty od rządu za zużyte obuwie w stosunku do opłaty dotychczasowej o 50%, na zasadzie decyzyi Głównego Zarządu więziennego z d. 31 Lipca 1889 r. Nr. 8617. Dalej Zarząd usilnie się starał o powiększenie dochodów z nader mało dotąd przynoszących źródeł, a mianowicie: z opłat od rodziców, na zasadzie pun. 4 Ukazu z d. 5 Grudnia 1866 r. o zakładach poprawczych, oraz dochodu ze skarbonek. Rodzice wychowańców Studzienieckich w ogóle są zupełnie biedni, a niewiele z nich, bez znacznego dla siebie uszczerbku, może uiszczać opłatę za synów, wynoszącą rs. 1 miesięcznie. Ściąganie nadto tych opłat, zwłaszcza na prowincyi, wiele nastręcza trudności, tak, że z tego źródła, o ile się zdaje i w przyszłości nie wiele da się zgromadzić. Dochód zaś ze skarbonek mógłby znakomicie się powiększyć, gdyby się znalazły środki zainteresowania tym przedmiotem szanownych członków korespondentów, sędziów i urzędników stanu cywilnego. Częste, choć drobne ofiary, po całym kraju składane, mogłyby znakomicie zasilić fundusze Towarzystwa. Niech wolno będzie w tem miejscu złożyć najserdeczniejsze podziękowanie członkowi korespondentowi z m. Piotrkowa *Tytusowi Chyliczkowskiemu* i Prezesowi Zjazdu I okręgu gub. Piotrkowskiej *Aleksandrowi Krasnopolskiemu*, którzy troskliwą opieką nad skarbonkami z jednego okręgu zasilili kassę Towarzystwa summą rs. 135 k. 27½. Na to źródło dochodu Zarząd zwraca uwagę Komitetu. Wreszcie, dla powiększenia dochodów Towarzystwa, Zarząd usilnie się starał o możliwie najwyższe intraty z gospodarstwa i ogrodu Studzienieckiego, oraz o rozwinięcie produkcyi warsztatów, najkorzystniejsze ich spieniężenie na miejscu i w składzie Warszawskim, a przedewszystkiem o liczne obstalunki w warsztatach Studzienieckich, wykonywanie których okazało się dla zakładu z wielu względów najkorzystniejszem. Poszukiwanie je-

dnak obstalunków wielkie nastręcza trudności i pomoc w tym względzie członków Komitetu bardzo pożądana.

Oprócz stałej ofiary urzędników dróg żelaznych Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej, Towarzystwo otrzymało następujące zapisy:

1. Od Dr. *Juliana Jałowieckiego* na przytułek poprawczy dla dziewcząt złożono w listach zastawnych m. Warszawy rs. 1250.

2. Z zapisu ś. p. *Oktawiusza Hilchena* na przytułek poprawczy dla dziewcząt, dotąd niezrealizowany, rs. 1000.

3. Z zapisu ś. p. *Klotyldy Sucheckiej* na przytułek poprawczy dla dziewcząt, dotąd niezrealizowany rs. 1000.

4. Z zapisu ś. p. *Teodora Brzozowskiego* na potrzeby Towarzystwa, bez żadnych ograniczeń, dotąd niezrealizowany, rs. 1200.

Nadto z dawniejszych zapisów wypłacono z hypoteki domu Nr. 1368 w Warszawie z zapisu ś. p. *Kurierowa* rs. 1000, za które nabyto list zastawny Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego i takowy deponowano w Banku Handlowym. Następnie zrealizowano zapis ś. p. *Gąsiorowskiej* w summie rs. 200, i takowy umieszczono w listach zastawnych m. Warszawy. Wreszcie uporządkowano zapis ś. p. *Franciszka Tournella*, w skutek czego Towarzystwo stało się współwłaścicielem nieruchomości Nr. 514*i* w m. Kaliszu, obciążonej jednak pożyczką i dwoma po sobie następującemi dożywociami.

Pozostało do zrealizowania:

1. Zapisy jak wyżej ś. p. *Hilchena*, *Sucheckiej* i *Brzozowskiego*.

2. Należność, zasądzona od wdowy po ś. p. *Polikarpie Wierzbickim* w ilości rs. 96 kop. 29 z procentem 5% od dnia 18 (30) Sierpnia 1884 r.

3. Wreszcie zapis ś. p. *Kochanowskiej*.

Myśl, rzucona przez JW. Prezydenta m. Warszawy, Generała *Starynkiewicza*, aby przeszłość Towarzystwa zabezpieczyć kapitałem, powstałym ze skapitalizowania składek członków honorowych, znalazła i w tym roku chętnych naśladowców. W r. 1879 skapitalizowało składki roczne i uzyskało godność *członków stałych*—3, w r. 1880—14, w r. 1881—5, w r. 1882—1, w r. 1883—3, w r. 1884—9, w r. 1885—10, w r. 1886—6, w r. 1887—5, w r. 1888—28, w r. 1889—18.

Nazwiska nowozjednanych członków stałych są następujące: 1) *Birnbaum J. et Comp.*, 2) *Bystry Badeni Paweł*, 3) ks. Arcybiskup *Gintowt Kazimierz*, 4) Firma *Geyer Louis*, 5) *Halpert Feliks*, 6) *Kunitzer Julian*, 7) ks. *Kamiński Antoni*, 8) *Miączyńska Aniela*, 9) *Małuja Adela*, 10) ks. *Ogiński Michał*, 11) hr. *Plater Broel Ludwik*, 12) *Przanowski Adam*, 13) *Skrzyński Jan Zygmunt*, 14) *Świeżawski Eustachy*, 15) *Saniewski Konstanty*, 16) hr. *Tyszkiewicz Helena*, 17) *Tryczel Henryk*, 18) *Zbijewski Michał*. Wzorem roku poprzedniego, Zarząd poczytuje za swój obowiązek zwrócić szczególną uwagę Komitetu na ten przedmiot, współdziałanie bowiem członków Komitetu w zjednywaniu w charakterze członków stałych czy pojedynczych osób, czy też stowarzyszeń, przedsiębierstw przemysłowych i fabrycznych. mogłoby zapewnić Towarzystwu osad rolnych podstawę materyalną do dalszego rozwoju i trwałego istnienia.

Liczba członków honorowych oraz summa zalegających składek znacznej uległa zmianie. Na skutek zeszłorocznej decyzyi Delegacyi Komitetu porządkowano i w roku sprawozdawczym listę członków honorowych i usuwano nazwiska tych, którzy lubo się piśmiennie i dobrowolnie zobowiązali do pełnienia obowiązków, jednakże takowych przez dłuższy przeciąg czasu wykonywać zaniedbali, pomimo wielokrotnych odezw Zarządu Towarzystwa. W d. 1 Stycznia 1889 r. pozostało członków honorowych 1438, a po umorzeniu w roku poprzedzającym 23534 rs. zaległości pozostało jeszcze do odzyskania należnych Towarzystwu z tego źródła rs. 20847. W roku sprawozdawczym przybyło nowych członków honorowych 91, ubyło zaś 186, przyczem umorzono zaległości rs. 4582, a pomimo tego jeszcze pozostało do odzyskania rs. 19399. Cyfry te są aż nadto wymowne i wskazują konieczną potrzebę zjednywania nowych członków honorowych, słusznem bowiem jest, aby każde pokolenie skutecznie się przykładało do utrzymania instytucyi, w interesie społecznym z takim mozołem do życia powołanej i sprawie tej należycie służącej.

Ruch funduszów Towarzystwa w ciągu r. 1889 przedstawia się w następujących cyfrach:

Dochody ogólne Towarzystwa.

Rozdz. budżetu	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zamierzenie budżetowe		Wpływ rzeczywisty		Różnica Więcej		Różnica Mniej	
		Ruble	kopiejki	Ruble	kopiejki	Ruble	kopiejki	Ruble	kopiejki
I., III	Procenta od kapitałów wieczystych, rezerwowych i obrotowych	3430	—	3198	46	—		231	54
IV	a) Składki człon. honorowych	7530	—	8020	—	490	—	—	
	b) Ofiary w gotowiźnie i w naturze	1500	—	1774	2½	274	2½	—	
V	a) Z odczytów, widowisk i t. d.	5500	—	4109	24	—		1390	76
	b) Nieprzewidziane	1200	—	2107	94	907	94	—	
	c) Ze skarbonek, sprzedaży Roczników, dyplomów i t. p.	500	—	337	83½	—		162	16½
	Razem	19660	—	19547	50	1671	96½	1784	46½
								— 112 rs. 50 k.	

Z powyższego zestawienia okazuje się, że dochody ogólne Towarzystwa były mniejsze od zamierzenia budżetowego o 112 rs. 50 k. Różnica ta wynikła przedewszystkiem z tego powodu, że z odczytów, widowisk i t. d., pomimo godnych uznania zabiegów i usiłowań czł. Komitetu hr. *Wincentego Walewskiego*, nie osiągnięto zamierzonego dochodu, oraz że nie wszystkie procenta od kapitałów wpłynęły w ciągu roku sprawozdawczego. Składki członków honorowych przyniosły wprawdzie o 490 rs. więcej od zamierzenia budżetowego, w tej jednak cyfrze mieści się 1800 rs.

kapitału, złożonego przez 18 członków stałych, właściwie przeto składki roczne przyniosły tylko 6220 rub., a mianowicie z Warszawy i innych miejscowości z lat poprzednich 674 rs., z r. 1889 —rs. 2046; z prowincyi, z lat poprzednich rs. 1909, z r. 1889—rs. 1591. Na zaległość więc wpłynęło rs. 2583 na r. 1889 rs. 3637, co reprezentuje składkę tylko 606 członków honorowych.—W rubryce nieprzewidzianych dochodów zamieszczono wpływy do kassy Towarzystwa za wyroby Studzienieckie w summie 1772 rs. kop. 68, oraz za produkta osady w summie rs. 74 k. 71, tak, że właściwych dochodów nieprzewidzianych było jedynie 267 rs. 55 kop.

W obec takiego stanu rzeczy, na szczególną wdzięczność Towarzystwa zasłużyli ci z członków korespondentów, którzy nie szczędzili trudu i zabiegów dla gromadzenia funduszów, niezbędnych dla urzeczywistnienia zadań Towarzystwa.

Z dołączającego się wykazu widocznym jest rezultat działania wszystkich członków korespondentów, oraz ilość osiągniętych wpływów i umorzonych zaległości z każdego powiatu. Za największe wpływy Zarząd czuje się w obowiązku złożyć najserdeczniejsze podziękowanie następującym członkom korespondentom: *A. Wentzlowi* z p-tu Błońskiego (180 rs.), *B. Zielińskiemu* z p-tu Sochaczewskiego (72 rs.), hr. *Skarbkowi* z p-tu Nieszawskiego i Włocławskiego (rs. 150), *W. Wyganowskiemu* z p-tu Kaliskiego (rs. 84), *J. Pstrokońskiemu* z p-tu Turekskiego (rs. 126), *J. Gałeckiemu* z m. Lublina (rs. 274), *Z. Rulikowskiemu* z p-tu Hrubieszowskiego i Tomaszowskiego (rs. 86), *O. Dziekońskiemu* z p-tu Mazowieckiego (rs. 60), *T. Chyliczkowskiemu* z m. Piotrkowa (rs. 66), *Wł. Piętkowskiemu* z p-tu Częstochowskiego (rs. 100), *Wł. Wizbekowi* z p-tu Łódzkiego (126 rs.), *J. Gutmannowi* z m. Radomia (rs. 186), *L. Lipskiemu* z p-tu Kozienieckiego (rs. 144), ks. Dziekanowi *Fudalewskiemu* z p-tu Opatowskiego (rs. 66), *L. Trautsoltowi* z p-tu Maryampolskiego (rs. 138). Nie pozostało zaległości tylko w powiatach: Wieluńskim i Mazowieckim. Najwięcej nowych członków zjednano: w Warszawie — 23, w m. Lublinie 21, w p-cie Kaliskim 8 i w p-cie Końskim 3.

Dochody Osady Studzieniec.

Rozd. budżetu	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zamierzenie budżetowe	Wpływ rzeczywisty	Różnica Więcej	Różnica Mniej
		Ruble i kopiejki			
I	Ze źródeł ekonomicznych, gospodarstwa rolnego, ogrodu, lasu, inwentarza żywego. . . .	4500 —	3541 66½	— —	958 33½
II	Z kass m. Warszawy, rządowej i opłat od rodziców	11800 —	10843 50	— —	956 50
III	Dochód z warsztatów brutto z materyałem . . .	8000 —	7119 67½	— —	880 32½
IV	Dochody w powyższych rubrykach nieoznaczone	540 —	128 20	— —	411 80
	Razem . .	24840 —	21633 04	— —	3206 96

Dochody osady Studzienieckiej były przeto mniejsze od zamierzenia budżetowego o 3206 rs. 96 k., a żadnej pozycyi budżetu nie przewyższyły.

Z gospodarstwa rolnego otrzymano mniej od zamierzenia budżetowego o 371 rs. 15 kop., z powodu ogólnego nieurodzaju w roku sprawozdawczym, do czego dołączyła się i zmiana w kierunku orki pól Studzienieckich. Z ogrodu otrzymano mniej o 57 rs. 25 kop. z tego głównie powodu, że brak należytego oparkanienia pozbawiał możności upilnowania owoców, z których też bardzo mały osiągnięto dochód, niemniej, że susza długotrwała

w niedostatecznie uprawionym ogrodzie wielkie poczyniła szkody. Z inwentarza żywego mniej otrzymano dochodu o 279 rs. 40½ kop. z powodu mniejszej ilości krów i trzody, aniżeli budżet przewidywał. Z kassy gubernialnej za odzież, pościel i bieliznę wpłynęło tylko 909 rs. 76 kop., a więc mniej o 290 rs. 24 k. z powodu bardzo nizkich cen, jakie rząd gubernialny liczy za materyały według danych, jakie na rok sprawozdawczy ustaliła licytacya ogólna dla więzień gubernii Warszawskiej. Za żywność i obuwie wpłynęła opłata jedynie za kwartały III i IV r. 1888, oraz kwartał I i II roku sprawozdawczego. Drugi to już rok opłata z tego źródła wpływa w tak spóźnionym terminie, pomimo że likwidacye Zarządu są przedstawione w kilka dni po ukończeniu się każdego kwartału. Za drugie półrocze roku 1889 opłata za żywność i obuwie dotąd nie wpłynęła do kassy Towarzystwa. Dochód z tego źródła w roku sprawozdawczym był mniejszy z tego powodu, że przeciętna liczba wychowańców wynosiła tylko 145, gdy budżet obrachowany został na 160 wychowańców. Dochód z warsztatów był mniejszy od zamierzenia budżetowego o 880 rs. 32½ kop. z powodu mniejszej ilości wychowańców w roku sprawozdawczym, oraz z przyczyny panującej epidemii ocznej, która przez dłuższy przeciąg czasu zmuszała do uwolnienia chorych wychowańców od niektórych robót warsztatowyc h Wreszcie dochodów nieprzewidzianych otrzymano mniej o 411 rs. 80 kop., dochody bowiem takie jedynie w przybliżeniu mogą być w budżecie oznaczone.

W ogóle przeto dochodów oczekiwano:

		otrzymano	mniej
ogólnych Towarzystwa	rs. 19660	9547,50	112,50
osady Studzieniec . .	„ 24840	21633,04	3206,96
Razem . .	rs. 44500	41180,54	3319,46

Przechodząc do wydatków, zaznaczyć przedewszystkiem wypada, że z kapitałów rezerwowych, a mianowicie z oszczędności lat dawnych, wydatkowano na zasadzie postanowienia Delegacyi Komitetu z d. 9 Lutego rs. 908, oraz na zasadzie postanowienia Komitetu z d. 26 Maja 1889 r. rs. 1000, ogółem w listach zastawnych Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy summę rs. 2200. Wydatki zwyczajne były następujące:

Wydatki ogólne Towarzystwa.

Rozdz. budżetu	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zamierzenie budżetowe		Wydatek rzeczywisty		Różnica Więcej		Różnica Mniej	
		Ruble i kopiejki							
I	Pensye i wydatki stałe . .	2170	—	2175	51	5	51	—	—
II	Druk Rocznika, wydatki kancellaryi, opał i sprzęty biurowe	480	—	178	13	—	—	301	87
	Pobór składki	30	—	13	—	—	—	17	—
	Transport wychowańców .	90	—	28	21	—	—	61	79
	Podróże delegatów . . .	30	—	—	—	—	—	30	—
	Wydatki nieprzewidziane .	1000	—	390	62	—	—	609	38
	Funduszu do dyspozycyi opiekunów	200	—	55	50	—	—	144	50
	Razem . .	4000	—	2840	97	5	51	1164	54

— 1159 rs. 3 kop.

Z powyższego zestawienia okazuje się, że wydatki Zarządu były mniejsze od zamierzenia budżetowego o 1159 rs. 3 kop. Druk „Rocznika" był ukończony dopiero w r. 1890 i dla tego też na ten przedmiot nie wydatkowano w roku sprawozdawczym. Mniejsza ilość przyjętych wychowańców i udzielanie przez drogę Warszawsko-Wiedeńską biletów wolnej jazdy dla przewożonych wychowańców, wpłynęły na zaoszczędzenie kosztów transportowych. Ofiarność członków Zasządu dozwoliła z pozycyi na podróże delegatów nic nie wydatkować; potrzeby zaś uwolnionych z zakładu wychowańców były pokrywane przedewszystkiem z ich funduszu oszczędnościowego. W zastępstwie Studzieńca zapłacono 301,62$\frac{1}{2}$ pod pozycyą wydatków nieprzewidzianych.

Wydatki osady Studzieniec.

Rozdział budżetu	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zamierzenie budżetowe		Wydatek rzeczywisty		Różnica Więcej		Różnica Mniej	
		Ruble i kopiejki							
I	Restauracya budynków . .	1673	—	1011	85	—	—	661	15
	Wzniesienie nowych budowli	6450	—	5742	95	—	—	707	05
	Ubezpieczenie i podatki . .	490	—	514	30	24	30	—	—
II	Płace i wynagrodz. służby, tantiemy, 5% dodatek i kassa oszczędności . . .	12231	—	11020	80	—	—	1210	20
	Żywność wychowańców i niższej służby.	6306	—	5871	$55\frac{1}{2}$	—	—	434	$44\frac{1}{2}$
	Odzież, obuwie, bielizna, pościel, utrzymanie czystości.	1950	—	2259	68	309	68	—	—
	Światło i opał	1700	—	2006	$92\frac{3}{4}$	306	$92\frac{3}{4}$	—	—
	Wydatki na infirmeryę i kaplicę.	175	—	322	39	147	39	—	—
	„ na assenizacyę . .	100	—	59	71	—	—	40	29
III	„ na administracyę ogólną.	500	—	847	81	347	81	—	—
	„ na gospodarstwo rolne	2140	—	2495	75	355	75	—	—
	„ na ogrodnictwo. .	90	—	144	40	54	40	—	—
	„ na materyały i narzędzia warsztatowe oraz zwrotne .	4585	—	4626	$90\frac{3}{4}$	41	$90\frac{3}{4}$	—	—
IV	„ na szkołę i kancellaryę	200	—	176	17	—	—	23	83
	„ na nagrody dla wychowańców . . .	900	—	1023	64	123	64	—	—
	„ na wyprawki dla uwalnianych . . .	650	—	683	60	33	60	—	—
	„ nie wymienione w wyższych pozycyach	300	—	332	53	32	53	—	—
	Razem . .	40440	—	39140	97	1777	$93\frac{1}{2}$	3076	$96\frac{1}{2}$

— 1299 rs. 3 k.

Na budżecie wydatków osady Studzienieckiej zaoszczędzono rs. 1299,03, jeśli zaś wziąść pod uwagę wyjątkowe okoliczności, jakie zaszły w roku sprawozdawczym i wydatki, budżetem nieprzewidziane, to oszczędność ta znakomicie się powiększy.

W ciągu roku sprawozdawczego panowało w osadzie Studzienieckiej epidemiczne zapalenie łącznicy (conjunctivitis), w ogóle z przebiegiem łagodnym, spowodowało jednak konieczność nadzwyczajnych zarządzeń i wywołało szereg nieprzewidzianych w budżecie wydatków.

Przechodząc do szczególnych pozycyi w budżecie wydatków, na których osiągnięto oszczędności, okazuje się, że na restauracyę budynków wydano mniej o rs. 661 k. 15 z tego powodu, że zdjęcia dawnego piorunochronu, a założenia nowego, ulepszonego, dokonał *Kazimierz Sulistrowski* tytułem ofiary dla osady, za co należy mu się szczególna wdzięczność Towarzystwa, którą tu zaznaczam; dalej malowanie sal i warsztatów, w obec konieczności dezinfekcyi całego pomieszczenia osady i panującej epidemii, uskutecznione być nie mogło; urządzenie pisuarów w umywalniach domków okazało się niepraktycznem i dla tego zaniechanem zostało; wprowadzenie zaś zupełnej wentylacyi w domkach, obok czego przestawiono wszystkie zużyte piece w osadzie, tylko w części pokryte zostało z funduszów roku sprawozdawczego (rs. 300), reszta zaś kosztów, z tego tytułu wynikłych, zamieszczoną została w budżecie na rok 1890.

Na wzniesienie nowych budowli wydano mniej o 707 rs. 5 k. dla tego, że reszta rachunku majstra ciesielskiego *Mastensa*, który wznosił ośmiorak na mieszkania dla rodzin urzędników osady, dopiero w roku bieżącym pokrytą została, a przedewszystkiem dla tego, że zamierzone oparkanienie ogrodu nie dało się uskutecznić. Pomijając nawet nader wysokie ceny materyałów na oparkanienie, pomimo wszechstronnych i gorliwych starań nabyć odpowiedniej liczby słupków i innych materyałów nie można było; w skutek tego Zarząd postanowił urzeczywistnić dawno zamierzony projekt, a mianowicie zaprowadzić żywopłot z crategus'a i po nabyciu odnośnej ilości sadzonek w ogrodzie W-go *Ulricha*, żywopłot zasadził. Urządzenie to zmusi osadę do obchodzenia się dotychczasowem ogrodzeniem jeszcze w ciągu lat trzech, nadal jednak zabezpieczy jej ogród trwale i zupełnie, obok czego koszt oparkanienia z półtora tysięcy rubli, zniżył się do summy 110 rubli.

Na pozycyi płac i wynagrodzeń urzędników osady zaoszczędzono rs. 1210,20 z powodu czasowego wakowania niektórych posad, oraz zwrotu do kassy Towarzystwa funduszów, składanych

na oszczędność dla urzędników Towarzystwa, którzy uwolnili się ze służby, nie nabywszy jeszcze prawa do takowych.

Na żywność wychowańców i niższej służby wydatkowano o 434 rs. 44½ kop. mniej dla tego, że budżet był obliczony na 160 wychowańców, a przeciętnie było w ciągu roku sprawozdawczego tylko 145 wychowańców. Porcya żywności dzienna kosztowała 9,54 kop.

Na assenizacyę i dezinfekcyę osady wydano o 40 rs. 29 k. mniej dla tego, że D-rowie bracia *Nenccy* raczyli przybyć do Studzieńca i dokonać całkowitej czynności dezinfekcyi bez obciążenia funduszów Towarzystwa wydatkami na ten przedmiot; za co niech będzie wolno Zarządowi wyrazić Doktorom *Nenckim* najserdeczniejsze podziękowanie.

Na szkołę i kancellaryę wydano o 23 rs. 83 kop. mniej z powodu użycia druków i szematów w poprzednim roku przygotowanych, oraz ofiary czł. stałego Towarzystwa p. *Bednawskiego*, który zaopatrzył kancellaryę w zapas materyałów piśmiennych, za co niech będzie wolno wyrazić Mu serdeczne podziękowanie

Wydatkowano więcej nad zamierzenie budżetowe na następujące przedmioty:

Na ubezpieczenie i podatki wydano o 24 rs. 30 kop. więcej w skutek ubezpieczenia nowo wniesionego ośmioraka na mieszkania dla rodzin urzędników Studzienieckich, co w budżecie przewidziane nie było.

Na odzież, obuwie, bieliznę, pościel i utrzymanie czystośc wydano o 309 rs. 68 kop. więcej z tego głównie powodu, że w rachunkach roku sprawozdawczego zapisywano ściśle wszystkie naprawy, w warsztatach dokonywane, a które, z powodu nietrwałych a bardzo tanich materyałów, używanych w osadzie na ubranie i bieliznę, wyczerpują znaczną część pracy warsztatowej, a w budżecie przewidziane nie były. W tym przedmiocie Zarząd uważałby za konieczne uczynić odpowiednie przedstawienie do władz o podniesienie opłaty za odzież i bieliznę dla wychowańców Studzienieckich, którzy jako nieletni, a przytem zajęci ciągłą pracą, niszczą bezporównania więcej odzieńa od pełnoletnich, nie zajętych pracą w zakładach więziennych.

Na światło i opał wydano o 306 rs. 92¾ k. więcej z powodu przybycia lamp w nowo wzniesionym budynku i podniesienia czasowego ceny nafty, oraz zużycia o dwa wagony więcej węgla, aniżeli przewidywał budżet. Zaznaczyć wypada, że część wy-

datków na opał zwróconą została przez kolej Wiedeńską, bonifikującą połowę kosztów transportu węgla dla osady na rzecz Towarzystwa osad rolnych.

Na infirmeryę wydano zaoszczędzone na kaplicy, a nadto 147 rs. 39 kop. z funduszów Towarzystwa, z powodu panującej w osadzie w roku sprawozdawczym epidemii ocznej „conjunctivitis,“ a przeto i konieczności użycia większej ilości i kosztownych środków leczniczych.

Na administracyę ogólną wydano o 347 rs. 81 kop. więcej w skutek nabycia dla osady dwóch bryczek, zbudowanych w osadzie, oraz zaliczenia do tej pozycyi wartości słomy, użytej do sienników dla wychowańców.

Na gospodarstwo rolne wydano o 355 rs. 75 k. więcej z tego powodu, że owies, siano, koniczyna, słoma okazały się o wiele droższe, aniżeli przewidywało zamierzenie budżetowe, nadto że na wyżywienie inwentarza użyto większej nad zamierzenia ilości produktów, a przedewszystkiem dla tego, że wysiano więcej, niż zamierzono.

Na ogrodnictwo wydano więcej o 54 rs. 40 k. w skutek nabycia nowych beczek do wody i założenia nowych inspektów.

Na materyały i narzędzia warsztatowe wydano o 41 rs. 90$^3/_4$ k. więcej, dla lepszego takowych zaopatrzenia.

Na nagrody dla wychowańców i na wyprawki dla uwolnionych zabrakło również funduszu i do pierwszej rubryki wypadło dopłacić rs. 123 k. 64, a do ostatniej rs 33 k. 60.

Wydatków nieprzewidzianych, w części zwrotnych, było o 32 rs. 53 kop. więcej od zamierzenia budżetowego.

Porównywając obecnie ogół dochodów i wydatków okazuje się:

że dochodów Towarzystwa oczekiwano .	rs.	19660 k. —
osiągnięto zaś	„	19547 „ 50
a więc mniej o	rs.	112 k. 50
dochodów osady oczekiwano	rs.	24840 k. —
osiągnięto zaś . . .	„	21633 „ 04
a więc mniej	rs.	3206 k. 96

że według zamierzenia budżetowego na wydatki ogólne

Towarzystwa przeznaczono.	rs.	4000 k. —
wydano zaś	„	2840 „ 97
wydano więc mniej—o . . .	rs.	1159 k. 03
na wydatki osady przeznaczono	„	40440 „ —
wydano zaś	„	39140 „ 97
wydano więc mniej — o . . .	rs.	1299 k. 03

że w ogóle preliminowano dochodu	rs.	44500 k. —
osiągnięto	„	41180 „ 54
a więc osiągnięto mniej—o .	rs.	3319 k. 46
wydatków preliminowano	„	44440 „ —
wydano rzeczywiście. . . .	„	41981 „ 94
a więc wydano mniej—o . .	rs.	2458 k. 06

Porównywając dochód osiągnięty z poczynionemi wydatkami okazuje się:

dochód.	rs.	41180 k. 54
wydatki	„	41981 „ 94
wydano przeto więcej +	„	801 k. 40, doliczając
wpływ od członków stałych, wniesiosiony do kapitału	„	1800 „ —
wydano więcej . . . +	rs.	2601 k. 40

Rachunek kassowy przedstawia się jak następuje:

Remanent d. 1 Stycznia 1889 r.

a) w kassie Zarządu . . .	rs.	1 k. 72
b) w kassie osady	„	338 „ 03
c) w Banku Handlowym. .	„	629 „ 08
razem w gotowiźnie . . .	rs.	968 k. 83
w produkcyi osady	„	796 „ 92
ogółem	rs.	1765 k. 75.

W rachunkach roku 1889 remanent w produkcyi osady i w kassie osady został zaliczony do majątku ruchomego, który w stosunku do roku zeszłego powiększył się o summę rs. 2829 k. 23.

Niedobór w summie rs. 2601 k. 40 wyjaśnia się jak następuje:

Z Banku Handlowego na kredyt otwarty zaciągnięto pożyczkę do d. 1 Stycznia 1890 r.			rs.	5561 k. 95
Potrącając przyznany procent z rachunku bieżącego			„	71 „ 60
Towarzystwo zostało dłużne Bankowi .			rs.	5490 k. 35
Doliczając remanent pozostały w gotowiźnie d. 1 Stycznia 1889 r.			„	629 „ 08
nadto ze składu wyrobów Studzienieckich			„	27 „ 25
Ogółem było			rs.	6146 k. 68
Z tego należało wnieść na kapitał wieczysty składki członków honorowych stałych	rs. 1800 k. —			
Na przytułek poprawczy z zapisu Dr. *Jałowieckiego* z procentem za rok 1890 .	„ 1309 „ 37½			
Na domek m. Warszawy	„ 970 „ —			
a więc razem . .	rs. 4079 k. 37½			
Wniesiono zaś rzeczywiście	„ 2920 „ —			
pozostało do wniesienia			rs.	1159 k. 37½
Razem			rs.	7306 k. 05½
Z tej summy odchodzi:				
Wartość powiększonego inwentarza w Studzieńcu		rs. 2829 k. 23		
Za wyroby Studzienieckie, dostarczone do Zarządu.		„ 1867 „ 32		
Remanent w kassie Zarządu		„ 8 „ 10½		
			rs.	4704 k. 65½
Deficyt jak wyżej . . .			rs.	2601 k. 40

Ogół majątku nieruchomego i ruchomego Towarzystwa osad rolnych, według księgi inwentarza, założonej d. 1 Stycznia 1887 roku wynosił:

I.

Kapitały wieczyste.

	W gotowiźnie	W papierach procent.
1. Zapis ś. p. Tekli Rapackiej na hypotece dóbr Staniszewice	rs. 6000	
Do przeniesienia. .	rs. 6000	

	W gotowiźnie	W papierach procent.
Z przeniesienia . .	rs. 6000	
2. Zapis ś. p. Dominika Dziewanowskiego na hypotece dóbr Działyń . . .	„ 2000	
3. Zapis ś. p. Gustawa Zielińskiego na hypotece dóbr Ossówka-Witowąż . .	„ 1000	
4. Zapis ś. p. Karoliny Brandysz na hypotece domu Nr. 828 w Warszawie .	„ 1000	
5. Zapis ś. p. Andrzeja Płodowskiego na hypotece dóbr Żeromin.	„ 1000	
6. Zapis ś. p. Józefa Reichmana na hypotece domu Nr. 2426	„ 1000	
7. Zapis ś. p. Jana Doboszyńskiego w listach zast. Tow. Kred. m. Warszawy.		rs. 2200
8. Zapis ś. p. ks. Brudzyńskiego w list. zast. Tow. Kred. m. Warszawy. . .		„ 4500
9. Zapis ś. p. Karola Paszkiewicza w listach zast. Tow. Kred. m. Warszawy (100) i Tow. Kred. Ziems. (900) . .		„ 1000
10. Ofiara ks. Wojciecha Frycza w list. zast. Tow. Kred. Ziemskiego. . . .		„ 15000
11. Zapis ś. p. ks. Władysława Rutkowskiego w bilecie Banku Państwa . .		„ 500
12. Wkłady 102 członków honorowych stałych w list. zast. m. Warszawy . .		„ 10560
Razem	rs. 12000	rs. 33760

Czyli ogółem, licząc papiery procentowe według nominalnej wartości rs. 45760. W roku więc sprawozdawczym kapitały wieczyste powiększyły się o 1800 rs., stanowiących wnioski nowo zjednanych 18 członków honorowych stałych.

II.

Kapitały na przytułek poprawczy dla dziewcząt.

1. Ofiara Dr. Jałowieckiego w list. zastawnych m. Warszawy	rs. 1250 k. —
Kupon za r. 1890 z potrąceniem 5% podatku	„ 59 „ 37½
Razem . . .	rs. 1309 k. 37½

Kapitał ten przybył w roku sprawozdawczym. Zapisy ś. p. Hilchena i Sucheckiej nie zostały jeszcze zrealizowane.

III.

Ofiary na domek „miasto Warszawa“ w osadzie Studzienieckiej.

1. Z r. 1888 pozostało, w list. zast. m. Warszawy.	rs. 920
2. Ofiary złożone na ten cel w r. 1889 i kupon za rok 1890	„ 50
Razem	rs. 970

Kapitał ten powiększył się o rs. 50.

IV.

Kapitały rezerwowe.

		W gotowiźnie	W papierach procentowych
1. Zapis ś. p. Konstancyi Giejsztorowej na hypotece dóbr Szaudyniszki . . .		rs. 1000	
2. Zapis ś. p. Kurierowa w listach zast. Tow. Kred. Ziemskiego			rs. 1000
3. Zapisy pomieszczone w list. zast. m. Warszawy:			
a) ś. p. Macieja Ławrynowicza	rs. 400		
b) „ ks. Józefa Lipińskiego.	„ 300		
c) „ Tytusa Wojciechowskiego	„ 1000		
d) „ Stan. Szuberskiego . .	„ 450		
e) „ Andrzeja Kosseckiego.	„ 300		
f) „ Teofila Babińskiego .	„ 100		
g) „ Ludwika Hirszfelda .	„ 300		
h) „ Ludw. Kolnarskiego .	„ 360		
i) „ Polikarpa Wierzbickiego	„ 247		
k) „ małżonków Józefa i Emilii Wieczorkowskich, reszta po wzniesieniu domku ich imienia	„ 1864		
Do przeniesienia . .	rs. 5521	rs. 1000	rs. 1000

		W gotowiźnie	W papierach procentowych
Z przeniesienia . .	rs. 5521	rs. 1000	rs. 1000
l) „ Katarzyny Brzezińskiej	„ 100		
m) „ Edmunda Bürgera . .	„ 2000		
n) „ Franciszki Gąsiorowskiej.	„ 200		„ 7621
4. Oszczędności z lat dawnych:			
a) w list. zast. m. Warszawy.			„ 13949
b) w list. likwidacyjnych			„ 4000
c) udział w kassie przemysłowców Warszawskich		rs. 50	
Razem . . .		rs. 1050	rs. 26570

czyli ogółem, licząc papiery procentowe po cenie nominalnej rs. 27620. W roku przeto 1889 kapitał rezerwowy zmniejszył się o rs. 4120, a mianowicie z oszczędności lat dawnych w listach zastawnych m. Warszawy wydatkowano na zasadzie decyzyi Delegacyi Komitetu z d. 9 Lutego 1889 r., oraz na zasadzie postanowienia Komitetu z d. 26 Maja t. r. ogółem rs. 2200, następnie przeniesiono z rozdziału niniejszego do rozdziału III, ofiary na domek „m. Warszawa“ w kapitale 920 rs. Wreszcie Zarząd winien jest nabyć listów do kapitałów rezerwowych za 1100 rs., czego nie uskutecznił dla braku funduszów.

Ogół przeto kapitałów Towarzystwa d. 1 Stycznia 1890 r. wynosił:

wieczystych	rs. 45760 k. —
na przytułek poprawczy dla dziewcząt.	„ 1309 „ 37½
na domek m. Warszawa	„ 970 „ —
rezerwowych	„ 27620 „ —
Razem . .	„ 75659 k. 37½

czyli w ciągu r. 1889 powiększył się o rs. 59 k. 37½, oprócz niezrealizowanych jeszcze powyż wskazanych zapisów.

V.

Fundusz remanentowy.

Remanent dnia 1 stycznia 1890 r. wynosił:

w kassie Zarządu pozostało	rs. 8 k. 10½
w składzie wyrobów Studzienieckich .	rs. 629 k. 20
	rs. 637 k. 32½

Nadto pozostała do zrealizowania opłata od rządu gubernialnego, przypadająca za żywność wychowańców Studzienieckich w kwart. III i IV roku sprawozdawczego, rs. 2509 k. 5.

VI.

Majątek nieruchomy.

1. Wartość budowli w Studzieńcu według oszacowania do ubezpieczenia w d. 19 czerwca 1887 r.	rs. 61570	k. —
2. Koszt budowli, wzniesionych w Studzieńcu w r. 1888.	rs. 1341	k. 98
3. Koszt budowli, wzniesionych w Studzieńcu w r. 1889.	rs. 5742	k. 95
4. Wartość 117 morgów gruntu według dawnego oszacowania	rs. 6000	k. —
5. Wartość 684 sosen, 128 dębów, 391 olszyn ocechowanych, bez uwzględnienia młodzieży, t. j. sztuk mniej jak 16 cali w średnicy mających	rs. 4206	k. 60
Razem	rs. 78861	k. 53

Majątek przeto nieruchomy powiększył się o rs. 5385 k. 95, w skutek wzniesienia nowej budowli.

VII.

Majątek ruchomy.

a) Osady Studzieniec.

Z porównania inwentarza, spisanego dnia 1 stycznia 1889 r i dnia 1 stycznia 1890 roku, majątek ruchomy przedstawia się jak następuje:

	Remanent pozostały.	D. 1 stycznia 1889 r.		D. 1 stycznia 1890 r.	
1	Zboże w ziarnie i snopie, produkta rolne i ogrodowe	1153	99½	1605	85
2	Inwentarz żywy	719	—	1070	—
3	Narzędzia gospodarskie, stajenne, ogrodowe i pożarne	851	52	882	25
4	Narzędzia kuchenne, piekarni, pralni, łaźni i szpitala	720	75½	751	34
5	Aparaty i sprzęty kościelne	1696	51	1700	21
6	Sprzęty w rodzinach, introligatorskie, instrumenta muzyczne, meble i sprzęty w kancellaryi Dyrektora i w pokoju gościnnym, biblioteka	5325	51	5509	52
7	Narzędzia rzemieślnicze i materyały do wyrobienia	1513	34	1789	83
8	Zapasy w magazynach . .	6345	99	7878	21
	Razem . .	18326	62	21187	21
	Do tych cyfr należy jeszcze doliczyć w gotowiźnie:				
	Gotowizną w kassie Osady.	338	03	165	84
	Zaliczenia dane urzędnikom Osady	35	—	175	88
	Razem . .	18699	65	21528	88

Majątek przeto ruchomy Osady Studzienieckiej powiększył się w roku sprawozdawczym o rs. 2829 k. 23.

b) Ruchomości w lokalu Zarządu Towarzystwa.

Remanent pozostały	D. 1 stycznia 1889 r.		D. 1 stycznia 1890 r.	
Remanent ruchomości . .	634	13	644	56
Czyli, że majątek powiększył się o rs. 10 k. 43.				
Ogółem wartość ruchomości Towarzystwa	19333	78	22173	44

Ogół przeto majątku ruchomego powiększył się o rs. 2839 kop. 66.

Zebranie.

1. Kapitały wieczyste wart. nom. . . .	rs.	45760	k. —
2. „ na przytułek poprawczy dla dziewcząt wart. nom.	rs.	1309	k. 37½
3. Ofiary na domek „m. Warszawa“ w. n.	rs.	970	k. —
4. Kapitały rezerwowe war. nom. . . .	rs.	27620	k. -
5. Majątek nieruchomy.	rs.	78861	k. 53
6. Majątek ruchomy.	rs.	22173	k. 44
	rs.	176694	k. 34½

II. Osada rolniczo-rzemieślnicza w Studzieńcu.

Osią, około której w roku sprawozdawczym obracały się wszystkie prawie interesa Towarzystwa, jest osada Studzieniecka, w niej bowiem i w związku z nią urzeczywistniają się istotne zadania i cele Towarzystwa, ustawą zakreślone. Z poniżej

przytoczonych danych okazują się rezultaty, osiągnięte w r. 1889 w tym zakresie.

Ruch wychowańców przyjmowanych i uwalnianych był ciągły, jedynie tylko z powodu panującej w roku sprawozdawczym epidemii ocznej, na zasadzie postanowienia Zarządu z d. 27-go czerwca, potwierdzonego d. 9 października, przyjmowanie chwilowo zawieszone zostało, obok czego uwalniano z zakładu wychowańców wówczas dopiero, gdy stan zdrowia ich oczu nie budził już obawy rozpowszechniania zarazy.

Sądy zawiadomiły Zarząd o 50 skazanych w ciągu r. 1889, z pomiędzy których Zarząd przyjął 25, a mianowicie: z Warszawy 7, z miast prowincyonalnych 6, ze wsi 12.

Wszyscy przyjęci dostawieni byli do osady staraniem Towarzystwa. W ciągu roku sprawozdawczego odmówiono przyjęcia 25 skazanym z następujących powodów:

nieodpowiedniego wieku.	4
braku miejsca w osadzie	15
trudności pedagogicznych	4
choroby	1
zbyt krótkiego terminu skazania . . .	1
ogółem . .	25

W ciągu 1889 r. przyjęto i dostawiono 25 wychowańców, ponieważ zaś d. 31 grudnia 1888 r. pozostało 151, ubyło zaś 41, przeto dnia 31 grudnia 1889 r. pozostało 135.

Wychowańcy powyżsi skazani zostali jak następuje:

Skazanych na przeciąg czasu:	Dnia 31 Grudnia 1888 r. pozostało wychowańców	W r. 1889 Przybyło	W r. 1889 Ubyło	Dnia 31-go Grudnia roku 1889 pozostało wychowańców
Do czasu poprawy	2	—	—	2
Skazanych na lat 8	—	—	—	1
„ „ 7½	2	—	1	1
„ „ 7¼	1	—	—	1
„ „ 7	2	—	—	2
„ „ 6¼	1	—	1	—
„ „ 6	10	1	1	10
„ „ 5¾	2	1	1	2
„ „ 5½	2	1	1	2
„ „ 5¼	—	1	—	1
„ „ 5	6	1	2	5
„ „ 4¾	1	—	1	—
„ „ 4½	5	—	1	4
„ „ 4¼	2	1	1	2
„ „ 4	24	3	3	24
„ „ 3¾	2	—	1	1
„ „ 3½	8	1	1	8
„ „ 3¼	5	2	—	7
„ „ 3	34	5	11	28
„ „ 2¾	8	4	1	11
„ „ 2½	9	1	2	8
„ „ 2¼	2	—	—	2
„ „ 2	23	—	10	13
Niewłaściwie na mniej niż lat 2	—	2	2	—
Razem	151	25	41	135
Przez jaki Sąd skazani:				
Przez Sąd Okręgowy	7	1	2	6
„ Zjazd Sędziów Pokoju	10	1	1	10
„ Sędziów Pokoju	58	15	23	50
„ Sądy Gminne	76	8	15	69
Razem	151	25	41	135
Pod względem familijnym:				
Mających rodziców	68	19	17	70
„ tylko ojca	22	2	6	18
„ „ matkę	33	2	9	26
Pozostających na opiece	10	1	3	8
Nieprawego łoża	14	1	3	12
Podrzutków	4	—	3	1
Razem	151	25	41	135

Co do wyznania.	D. 31 grudnia 1888 r. pozostało wychowańców.	W ciągu r. 1889 Przybyło	W ciągu r. 1889 Ubyło	D. 31 grudnia 1889 r. pozostało wychowańców
Prawosławnego	6	—	1	5
Rzymsko-katolickiego	137	24	38	123
Ewangielickiego	2	1	—	3
Mojżeszowego	6	—	2	4
Razem	151	25	41	135
Co do pochodzenia.				
Miejskiego	54	16	22	48
Wiejskiego	97	9	19	87
Razem	151	25	41	135
Dostawieni byli:				
Staraniem Towarzystwa	106	25	20	111
Przez rodziców	2	—	1	1
Transportem	43	—	20	23
Razem	151	25	41	135
Przed przybyciem do Studzieńca zajmowali się:				
Rzemiosłem	18	1	1	18
Wyrobkiem w mieście	13	8	7	14
„ na wsi	2	2	—	4
Posługą u rodziców, lub u opiekunów	51	10	11	50
Służbą u obcych	48	1	11	38
Żebraniną	2	1	—	3
Włóczęgostwem lub kradzieżą	17	2	11	8
Razem	151	25	41	135
Pod względem wykształcenia umysłowego:				
Przy wejściu do osady umiało czytać i pisać po rossyjsku i po polsku	8	—	5	3
Umiało czytać tylko po polsku	25	12	12	25
Znało litery	8	1	1	8
Nic nie umiało	110	12	23	99
Razem	151	25	41	135

Pozostali w dniu 31-go grudnia 1889 roku wychowańcy należą:

a) co do wieku: 10-letnich—1; 11-letnich—1; 12-letnich—7; 13-letnich—10; 14-letnich—21; 15-letnich—31; 16-letnich — 44; 17-letnich — 20. Przeciętny wiek, jak dawniej, przenosi lat 15.

b) co do sprawowania się: w klassie I-ej—11 (w r. z. 31); w klassie II — 28 (w r. z. 50); w klassie III — 61 (w r. z. 38); w klassie IV (wzorowej)—35 (w r. z. 32). Pod względem przeto umoralnienia postęp znaczny; na małą liczbę wychowańców klass niższych wpłynęła jednak przerwa w przyjmowaniu od półrocza; od lipca bowiem do końca grudnia przybyło tylko 9 wychowańców.

c) Co do postępu w nauce szkolnej: w oddziale przygotowawczym 22 (w r. z. 34); oddziale 1-m — 45 (w r. z. 51); w oddziale II—42 (w r. z. 45); w oddziale III— 26 (w r. z. 22). Chociaż Studzieniec nie jest szkołą i nauka elementarna, w zakresie szkoły jednoklassowej, stanowi jedynie jeden ze środków poprawy i umoralnienia;—lubo wychowańcy przepędzają w szkole jedynie 2½ godziny dziennie i nie rozporządzają czasem na przygotowanie wypracowań szkolnych, postęp jednakże w nauce religii, czytania, pisania, rachunków i rysunków, uznać należy za wystarczający. Naczelnik dyrekcyi naukowej Warszawskiej, zwiedzając szkołę w Osadzie Studzienieckiej, na zasadzie § 53-go Ust Studz., dnia 26 maja, w księdze wizyt raczył napisać: „znalazłem postępy uczniów w ogóle zupełnie zadawalniające i znakomicie polepszonemi w stosunku do stanu, w jakim ich widziałem przy poprzedniej rewizyi. Wszyscy nauczyciele prowadzą zajęcia szkolne należycie. Naczelnik Dyrekcyi Popow."

d) Co do zajęć: rolników 38 (w r. z. 45), ogrodników 17 (w r. z. 18), stolarzy, tokarzy i rzeźbiarzy 21 (w r. z. 24), kołodziei i bednarzy 9 (w r. z. 16); kowali i ślusarzy 15 (w r. 11); krawców 21 (w r. z. 21); szewców 14 (w r. z. 16).

Pomimo czasowego zmniejszenia liczby wychowańców, stawiane w latach poprzednich pytanie co do rozszerzenia warsztatów i gruntu ornego dla nauki gospodarstwa wiejskiego, oczekuje na rozstrzygnięcie, brak bowiem pomieszczenia w warsztatach i nadmiar wychowańców, zajętych gospodarstwem rolnem, utrudnia znakomicie należytą organizacyę pracy. Z tych powodów Zarząd uczynił odnośne przełożenie celem wyjednania, na mocy punktu 4-go Ukazu z dnia 5 grudnia 1866 r. o zakładach po-

prawczych, przestrzeni przyległego gruntu rządowego, które zostało przedstawione władzy zwierzchniej w dniu 16 (28) marca r. b.

— W ciągu r. 1889 nieletni przebyli w ogóle 52,870 dni instytutowych (w r. 1888 — 53709).

— Służbę osady w r. 1889 stanowili: Dyrektor, pomocnik Dyrektora, ks. kapelan, lekarz przyjezdny, sekretarz, 2-ch starszych przełożonych oddziałów, 2-ch przełożonych oddziałów, magazynier, 3-ch nadzorców z prawem nauczania, 4-ch nadzorców bez prawa nauczania, jeden nadzorca-nauczyciel muzyki i śpiewu, ekonom, włodarz, ogrodnik, 5-u nauczycieli rzemiosł i felczer, ogółem 27 urzędników.

W składzie osobistym zakładu bardzo małe, w stosunku do lat poprzednich, zaszły zmiany. Dyrektor, Radca Stanu Władysław *Skłodowski*, pomocnik jego Ludwik *Ostrowski* i kapelan ks. Marceli *Ciemniewski*, wytrwali na swych stanowiskach i gorliwą a umiejętną pracą istotnie się przyłożyli do zapewnienia osadzie Studzienieckiej należytego rozwoju. Ubyło 2-ch nadzorców, przybyło zaś 3-ch nadzorców z prawem nauczania. Nauczyciele gospodarstwa, ogrodnictwa i rzemiosł, oraz inni urzędnicy pozostali na swych stanowiskach, z wyjątkiem 2-ch majstrów i magazyniera.

Niższej służby w r. 1889 było 10, a mianowicie: 6 stróżów, odźwierny, kucharka, praczka i pastuch.

— Rezultaty, osiągnięte w r. 1889 pod względem sprawowania się wychowańców, postępów w naukach i zajęciach fachowych, należy uznać za zadawalniające.

Ze szczegółowego sprawozdania Dyrektora okazuje się, że przy przeciętnej ludności 145 wychowańców wymierzono kar dyscyplinarnych 516 (w r. 1888 — 526). Jeżeli się ma na względzie panującą w ciągu roku sprawozdawczego epidemię, niemniej badanie wewnętrznego życia wychowańców, a nieograniczanie się jedynie formalnem utrzymaniem zewnętrznego porządku, wreszcie systematyczne dążenie, aby każde przekroczenie było wykryte i odpowiednio skarcone, to ilość wymierzonych kar za nieznaczną uznać należy. Najczęściej karano za lenistwo lub opór przy wyznaczaniu do zajęć (146), za które wymierzano wszystkie prawie rodzaje kar, a nawet degradowano do czasu poprawy 7-u czwartoklassistów, a co do 2-ch trzecioklassistów zastosowano karę chłosty. Rozwinięcie pracowitości uważa się za jedno

z istotnych zadań i dla tego też lenistwo tak surowej ulega karze.

Następnie 86 było wypadków kłamstwa, nieposłuszeństwa, hardości i zuchwalstwa, za które tylko 13 czwartoklassistów i 1 trzecioklassista byli degradowani do czasu poprawy, a 6-u uległo karze chłosty; inni ulegli karom łagodniejszym. Za kłamstwo zaczęto stosować specyalną karę, która w praktyce okazała się bardzo skuteczną, a mianowicie—milczenie do trzech dni. Na tę karę skazany nie ma prawa rozmawiać ani z przełożonym ani z towarzyszami; może jedynie wyrażać przewodnikowi swe najkonieczniejsze potrzeby, które tenże załatwia przy użyciu najmniejszej ilości wyrazów. W szkole dotknięty tą karą nie jest zapytywany, a przy pracy i zajęciach otrzymuje tylko lakoniczne rozporządzenia. Towarzysze, pod groźbą surowej kary, nie rozmawiają i nie odpowiadają cierpiącemu tę karę na żadne zapytania. Takie ograniczenie czasowe swobodnego porozumiewania się z otaczającymi, jako skutek nadużycia mówienia przez kłamstwo, w pojedyńczych stosowane przypadkach, przyniosło pożądane rezultaty i skutecznie przyczyniło się do leczenia tej rozpowszechnionej, a tak doniosłej wady.

Następnie skarcono 59 wychowańców za kradzież, pochodzącą z łakomstwa, a tylko 19 za kradzież z innych pobudek. Kary za kradzież zwłaszcza ostatniej kategoryi były surowe nawet chłosta (sześć wypadków) oraz degradacya (12 wypadków).

Ucieczki lub jej usiłowania było wypadków 18, co przy panującej epidemii, a w skutek tego i konieczności różnych zmian w regulaminie zakładu, zdaje się być naturalnem zjawiskiem. W 4-ch wypadkach ukarano chłostą, w 1 degradacyą czasową, w innych lżejszemi karami.

Inne kary wymierzono za mniej ważne wykroczenia. Karę chłosty stosowano tylko 22 razy, a mianowicie oprócz wyż rzeczonych wypadków 4 razy za bójki z kolegami.

Wychowańców, którzy w ciągu całego roku sprawozdawczego nie ulegli żadnej karze dyscyplinarnej było 39, raz karanych było 20, 2 razy — 11, 3 razy—7, 4 razy—8, 5 razy—9, od od 6 do 10 razy—33, więcej jak 10 razy—11, z pośród których jeden był karany dyscyplinarnie 26 razy w ciągu roku.

— Za dobre sprawowanie się, pilność w pracy i nauce udzielane były nagrody, regulaminem oznaczone. Publiczną pochwałę udzielono 6, drobne przedmioty 16, dozwolono odwiedzać rodzinie 53, nagród pieniężnych do kassy oszczędności wniesiono rsi 1023 kop. 64, marek odznaczenia 1035, promowano do wyższej klassy 139, wysyłano za sprawunkami 32, udzielono urlopy na święta 22, mianowano starszym bratem 6, uwolniono warunkowo 7.

W ogóle, oprócz nagród pieniężnych, rozdzielono nagród 1316, pomiędzy 145 wychowańcow.

Pod względem postępów w nauce szkolnej:

Lubo Studzieniec nie jest szkołą i osiągane rezultaty nie mogą być porównywane ze zwykłemi sprawozdaniami szkolnemi, zaznaczyć jednak należy postęp, jaki był osiągnięty w roku sprawozdawczym pod tym względem. Ścisłe półroczne egzaminy indywidualne, odbywane przy udziale nauczycieli, przyjmujących promowanych uczniów do swego oddziału pod osobistą odpowiedzialnością, dały następujące rezultaty: w półroczu I-m, z pośród 140 uczniów promowano do wyższych oddziałów 75, t. j. prawie 54 procent; w półroczu II-m, z pośród 128 uczniów promowano do wyższych oddziałów 79, to jest prawie 62 procent.

Ostateczny rezultat w końcu roku sprawozdawczego tak się przedstawiał:

	Przy wejściu do Osady	W końcu roku spraw.
Nic nie umiało	99	—
Znało litery	8	22
Słabo czytało, pisało i rachowało do 100	25	45
Umiało czytać, pisać, rachować do 1000 w obu językach	3	42
Kończyło kurs szkoły elementarnej 1-o klassowej	—	26
Razem	135	135

Pod względem zajęć fachowych:

Systematyczna i umiejętnie prowadzona praca jest niewątpliwie jednym z najistotniejszych środków poprawczych, i dla tego też wychowańcy Studzienieccy pracują ciągle, wedle ściśle określonego i wykonywanego rozkładu zajęć i przy możliwie najlepszych wskazówkach umiejętnych. Rezultaty, osiągane w tym kierunku, okazują się: w przygotowaniu uwalnianych z zakładu

w zawodach praktycznych, w dokładności produkcyi zakładu i w ogólnej summie produkcyi.

Wszyscy uwolnieni z zakładu wychowańcy znaleźli chlebodawców, którzy przyjmowali ich chętnie głównie z powodu uzdolnienia w zawodach praktycznych. Wielu z uwolnionych w r. z. umieszczono na zupełne utrzymanie majstra przy obowiązku wyzwolenia na czeladnika po upływie roku jednego, a nawet tylko kilku miesięcy. Wyroby Studzienieckie znajdowały stale chętnych nabywców w składzie Z. Ostrowskiego, a nadto warsztaty otrzymały szereg większych obstalunków, które wykonane były zupełnie zadawalniająco.

Pomimo panującej w roku sprawozdawczym epidemicznej choroby oczu, która zmuszała nawet do czasowego zawieszania robót w niektórych warsztatach, oraz uwolnienia ciężej chorych wychowańców od pracy w warsztatach, produkcya Osady zwiększyła się, a mianowicie, z warsztatów osiągnięto:

	Ogólna produk. brutto z włącz. materyału	Po potrąc. mater., płacy majstra i narzędzi	
a) Z warsztatu stolarskiego, tokarskiego i rzeźbiarskiego.	2011.64	zysku	392.10½
b) Z warsztatu kołodziejskiego i bednarskiego	637.86	straty	104.19½
c) Z warsztatu kowalskiego i ślusarskiego	760.26	„	153.97
d) Z warsztatu krawieckiego. .	2276.42	zysku	462.14½
e) Z warsztatu szewckiego . .	1433.49½	„	159.50½
Ogółem .	7119.67½	zysku	765.59

Z uwagi na brak w kraju uzdolnionych cieśli, na potrzebę wzniesienia w Osadzie paru nowych budowli, niemniej obróbki materyału leśnego, wydobywanego z lasu Osady, wreszcie dla urozmaicenia zajęć wychowańców Studzienieckich, w uwzględnieniu wniosku, stawianego na zeszłorocznem posiedzeniu Komitetu, Zarząd wnosi o przyjęcie w r. b. majstra ciesielskiego i wprowadzenie nauki tego rzemiosła w Studzieńcu. Szczegółowe usprawiedliwienie tego wniosku przedstawione będzie przy projekcie budżetu na r. 1890.

Gospodarstwo rolne w Studzieńcu zostało uporządkowane ostatecznie. Morgów 6 pręt. 78, jakie pozostały w r. z. do wyrudowania, zaorano i włączono do pól: IX, I i VIII, w ten sposób, że w r. b. znikną już wszelkie odpadki i uregulowane należycie pola płodozmienne nadal funkcyonować będą. Chmielnik, w roku poprzednim założony, rozszerzono przez dobranie odpadku, pozostałego przy nowo wzniesionym ośmioraku dla rodzin urzędników Studzienieckich, oraz odpadku z pola, pozostawionego do dyspozycyi dla potrzeb bieżących, tak, że ma już obecnie przestrzeni 1 morg. 229 pręt. i całą tę przestrzeń przygotowano pod chmiel, a na wiosnę takową zasadzono.

Całą przestrzeń gruntów ornych obsiano, według wskazówek i pod bezpośrednią kontrolą Kuratora zakładu, który raczył przyjąć na siebie kierunek gospodarstwa rolnego.

Według planu i rejestru pomiarowego, sporządzonego przez geometrę Mścisława Pawłowicza, całkowita przestrzeń Osady 117 morgów 235 pręt. podzieloną została w sposób następujący:

Gruntów ornych, a mianowicie:

pole I	4.260			
II	6.68			
III	6.69			
IV	5.166			
V	5.168			
VI	5.166			
VII	5.			
VIII	4.260			
IX	4.268			
najlżejszych pod gospodarstwo łubinowe	4.			
do dyspozycyi dla potrzeb gospodarskich	3.236			
Razem . . .		56 mor.	161 pr.	
Chmielnik		1 „	229 „	
Lasu		40 „	100 „	
Pod ogrodem		7 „	63 „	
Granic, dróg, rowów		4 „	67 „	
Pod zabudowaniami (i ogródkami)		7 „	165 „	
Wód		— „	50 „	
		117 mór.	235 pr.	

Las urządzono, nie przystąpiono jednak do porządkowych poręb leśnych, przestrzeń bowiem, wykarczowana w roku sprawozdawczym, zaspokoiła potrzeby i dostarczyła zapasu paliwa na

r. b. Wyjęte z przestrzeni karczowanej i z lasu 29 sosen 18 dębów cechowanych, obrobione zostało na potrzeby warsztatów Osady.

W ogrodzie dosadzono w kwaterach brakującą ilość drzew owocowych, przesadzono te, które się znajdowały w stanie chorobliwym, zregulowano znaczną przestrzeń ogrodu i doprawiono w niej ziemię, zasiano całą przestrzeń ogrodu warzywami i jarzynami, zregulowano i przygotowano grunt pod żywopłot crategus'owy i takowy zasadzono, założono szkółkę płonek crategus'a, rozszerzono szkółkę drzew owocowych, powiększono szparagarnię i inspekta.

Inwentarz żywy składał się z 5-u koni, 4-ch wołów, 9 krów, 1-ej jałówki, 1-go byczka, 2-ch osłów, dwóch sztuk trzody chlewnej. Zarząd wnosi o dokupienie jednej i zamianę trzech starych krów, dla powiększenia produkcyi niezbędnego dla Osady mleka.

Dla osuszenia gruntów Osady zamierzone roboty hydrauliczne uskutecznione nie zostały, z powodu nieprzybycia inżyniera Nieciengiewicza; ograniczono się jedynie do poprawienia rowów, do założenia miejscowemi siłami drenów drewnianych w tych miejscach, gdzie rowy okazały się najmniej trwałemi, do częściowego splantowania wzniesienia przy chmielniku dla podwyższenia poziomu najniższego dawniejszego bagienka za domniem ś p. Wieczorkowskich. Wszystkie jednak te półśrodki nie prowadzą do celu, a każdy rok istnienia Osady coraz dobitniej wskazuje konieczność należytego osuszenia przynajmniej tej przestrzeni, na której budynki Osady są wzniesione; tylko brak funduszów do podjęcia tych robót usprawiedliwia opóźnienie w ich dokonaniu.

Komunikacya z Osadą Studzieniecką jest bardzo utrudniona. Po wyjednaniu w Ministerium przecięcia drogi przez las majoracki ks. Szachowskiego do traktu, prowadzącego do Wiskitek, zdawało się, że dostęp do Osady będzie zapewniony; praktyka jednak przekonywa, że nie tylko przewóz licznych ładunków do Osady, lecz nawet sam przejazd jest bardzo utrudniony, z powodu bardzo dalekich objazdów, oraz niemożliwego stanu dróg. Ciągłe starania o sprostowanie drogi, prowadzącej z Radziwiłłowa do Studzieńca, dotąd pozostały bez skutku, a istniejące wątpliwości co do obowiązku utrzymania gościńca w lasach

donacyjnych w stanie używalności, a przeto zupełne zaniedbanie tej drogi pozbawia prawie możności dostania się do Osady lekką bryczką, a tem bardziej sprowadzenia do niej ciężkiego ładunku. Liczne stąd trudności administracyjne, podwyższenie kosztów transportowych, niepunktualność w dostawach i t. p., tylko brakiem komunikacyi objaśnić się dają. Wszelkie starania Zarządu w tym względzie okazały się bezskutecznemi i jedynie tylko droga na północnej stronie Osady w roku sprawozdawczym do stanu używalności doprowadzoną być mogła.

— Utrzymanie wychowańców w zakładzie było zgodnem z regulaminem Osady. Odzież, bielizna, obuwie, pościel i t. p. zużywane były do ostatecznych granic możliwości; łat się nie wstydzono, dbano tylko o to, aby wszystko było całe i możliwie czyste. Przy ciągłych zajęciach wychowańcy niszczą bardzo szybko odzienie i obówie, do czego taniość materyału, a więc i lichy jego gatunek skutecznie dopomaga. Dla zaoszczędzenia odzienia, Zarząd wnosi o dostarczenie wychowańcom fartuchów przy pracy, co się skutecznie przyczyni do utrzymania czystości w ubraniu i zabezpieczy je od zniszczenia. W przygotowaniu obówia dla wychowańców zaprowadzono również znaczne oszczędności i jeśli użyte środki wytrzymają próbę praktyki, wydatki na obówie znacznemu zapewne ulegną zmniejszeniu. Na pokrycie wydatków na obówie, Zarząd wyjednał dodatek do opłaty rządowej, w przedmiocie zaś pokrycia wydatków za odzież i bieliznę, dotąd prowadzi się korespondencya przygotowawcza. Żywność, według taryfy, przez Komitet w r. 1888 zatwierdzonej, jest zadawalniająca i czyni zadość wymaganiom nauki. Przeciętny koszt porcyi żywności w roku sprawozdawczym wynosił kop. 9,54 (w r. 1888 — 8,47, w r. 1887 — 8,92, w r. 1886 — 9,52), przedewszystkiem z powodu znacznego podrożenia niektórych produktów, które zastąpionymi być nie mogły, np. grochu i t. p.

Koszt utrzymania wychowańca w roku sprawozdawczym wynosił:

	w r. 1888	w r. 1889
Na żywność wychowańca rocznie .	30,91½	34,82
Odzież, obówie, pościel, bielizna, utrzymanie czystości	19,78	15,58
Infirmerya, szkoła, kaplica i kancelarya	2,60	3,85
Opał i światło	10,83	13,84

	w r. 1888	w r. 1889
Utrzymanie składu osobistego służby zakładu	71,73½	76,
Restauracya budowli, ubezpieczenie od ognia i podatki.	12,95	10,52
2% od assekuracyi ogniowej na amortyzacyę	8,56	10,87
Razem .	157,37	165,48

Wydatki na naukę rzemiosł, gospodarstwa rolnego, ogrodnictwa, jako pokrywające się dochodami, a nawet przynoszące pewne zyski, nie są zamieszczone w powyższym obrachunku (dochód 10661,34 — wydatek 8114,66½). Nagrody pieniężne, wpływające do kassy oszczędności przeciętniowo po rs. 7 kop. 5 na książeczkę, stanowią właściwie fundusz dla wykonywania opieki nad uwolnionymi z zakładu wychowańcami, również jak i wydatki na wyprawki dla uwalnianych z zakładu.

— Stan sanitarny Osady w roku sprawozdawczym, przedstawia się nie zadawalniająco. Wprawdzie nie ma do zanotowania żadnego wypadku śmierci, a nawet cięższe choroby nawiedziły Osadę w minimalnym zakresie (1 wypadek zajęcia gruźlicznego płuc, 1 wypadek tyfusu brzusznego, 1 próchnienia kości skrofulicznego), w ogóle nawet tylko 61 wychowańców w ciągu roku sprawozdawczego leczyło się w infirmeryi przez dni 671 (w r. p. 900 dni),— ale zakład nawiedziła epidemiczna choroba oczu—chroniczne zapalenie łącznicy, które u mniejszości wychowańców, szczególnie usposobionych, przeszło w mieszkowate zapalenie łącznicy (conjunctivitis follicularis), u niewielu rozwinęła się jaglica (trachoma), wreszcie u dwóch doszło aż do bliznowatego zwyrodnienia łącznicy. Epidemia wybuchła na wiosnę i wkrótce ogarnęła całą ludność Osady, tak, że tylko 3-ch wychowańców nie uległo tej chorobie. Przebieg choroby był bardzo łagodny, pomimo tego jednak zmuszał do zbadania gruntownego przedmiotu i do wyjątkowych zarządzeń.

Cierpienia łącznicy należą do najczęstszych, jakim ulega organ wzroku. Według statystyki 30 procent cierpień oka przypada na łącznicę. Cierpienie to najbardziej jest rozpowszechnione w więzieniach, koszarach i t. p. zakładach zamkniętych, skąd powstało jego nazwisko—ophthalmia militaris. W Studzieńcu zapalenie łącznicy zdarzało się i dawniej dość często, np. w r. 1885 zanotowano 198 wypadków, nie przyjęło jednak charakteru epidemicznego. Delegacya lekarska r. 1888 zastała tylko kilka wypadków tego cierpienia, a i obejrzenie okulistyczne Dr. B. Gepnera (ojca), w początku roku sprawozdawczego nie wykazało jak tylko sporadyczne cierpienia łącznicy u kilku wychowańców i nie dostarczyło wskazówek dla przewidzenia zbliżającej się epidemii. Podczas szerzenia się epidemii Zarząd uprosił w charaktarze biegłych: Dra Professora Łuczkiewicza, Fritschego, Markiewicza, B. Gepnera (ojca), i B. Gepnera (syna), którzy po ponownem szczegółowem zbadaniu na miejscu warunków higienicznych, przyczyn i charakteru epidemii, udzielić raczyli szereg objaśnień i wskazówek, spożytkowanych bezzwłocznie przez Zarząd.

Za najgłówniejsze wskazówki biegłych poczytać należy:

Przyczyn wybuchu epidemii szukać należy w przeniesieniu zarazy przedewszystkiem z aresztów policyjnych, oraz w ogólnych warunkach higienicznych Osady. W pierwszym działając kierunku Zarząd postanowił czasowo wstrzymać przyjmowanie nowych wychowańców, aby zdrowych nie narażać na niebezpieczeństwo ulegnięcia epidemii, oraz uwolnić zakład od szerzenia zarazy, przynoszonej przez dotkniętych tą chorobą. Nadto zaprowadzona już poprzednio rewizya okulistyczna nowo przybywających, przed odesłaniem ich do Studzieńca, ściśle była przeprowadzana i wykazała, że połowa nowo przyjmowanych z aresztów Warszawskich, ulegała tej samej chorobie w wyższym lub niższym stopniu. W drugim działając kierunku zwrócono szczególną uwagę na wentylacyę pomieszczeń, zajmowanych przez wychowańców. Po wystudyowaniu różnych metod wentylacyi i zasiągnięciu opinii biegłych, Zarząd uznał za najwłaściwsze dla Studzieńca zaprowadzenie pieców wentylacyjnych i z uwagi na gwałtowną potrzebę tego ulepszenia, niemniej, że wiele z istniejących pieców wymagało albo całkowitego przestawienia, albo przynajmniej bardzo gruntownej restauracyi, postanowił wprowadzić odrazu we wszystkich pomieszczeniach, zajmowanych przez wychowańców, piece wentylacyjne i powierzył wykonanie tych robót p. Braneckiemu z Mszczonowa. Z uwagi nadto, że pierwotnie urządzona, a następnie od r. 1882 zupełnie zaniedbana, wentylacya może być z niewielkim kosztem spożytkowana, Zarząd postanowił oczyścić i przyprowadzić do stanu użyteczne-

go kanały w ścianach, podnieść ich wyloty nad szczyt dachu, a nadto dla usunięcia lamp nocnych z sypialni, a zarazem powiększenia ruchu powietrza w luftach wentylacyjnych, umieścić w nich lampy nocne. Wreszcie dla usunięcia wyziewów z kubłów nocnych, postanowiono zwentylować takowe. Wszystko to uskuteczniono na jesieni i ubiegła zima przeświadczyła, że urządzenia wentylacyjne działają skutecznie i że powietrze w salach w ciągu całej zimy było czyste. Prócz tego w tymże działając kierunku, usilnie się starano o usunięcie wód stojących i zapewnienie im odpływu przez oczyszczenie istniejących rowów, urządzenie w nich przepływów drenowych i urządzenie spadków. Wszystkie te roboty wykonano miejscowemi siłami. Wreszcie zwrócono szczególną uwagę na poprawienie wody studziennej, używanej do picia, i osiągnięto niejakie jej polepszenie.

Dla leczenia chorych uznano za konieczne oddzielenie ich od zdrowych lub do zdrowia powracających, dzieląc wychowańców na cztery kategorye. Kategorye te zamieszkiwały oddzielne pomieszczenie przy przerwaniu wszelkich stosunków pomiędzy wychowańcami różnych kategoryi. Kierunek kuracyi objęli Dr. B. Gepner (ojciec) i Dr. B. Gepner (syn), którzy co kilka dni odwiedzali osadę i najszczegółowsze dawali wskazówki miejscowemu felczerowi. Wreszcie na miesiąc Lipiec i Sierpień Zarząd zaprosił okulistę Dr. Centnarowicza, który stale mieszkając w Studzieńcu, prowadził kuracyę wspólnie z D-rami Gepnerami.

Niech mi będzie wolno zaznaczyć szczególną wdzięczność dla D-rów Gepnerów (ojca i syna), którzy z całą gotowością i bezinteresownie użyć raczyli swej głębokiej wiedzy dla najszybszego opanowania szerzącej się epidemii i nie szczędzili trudów i czasu dla przyjścia z umiejętną pomocą wychowańcom Studzienieckim.

Dla usunięcia przyczyn rozszerzania się zarazy zaprowadzono oddzielne ręczniki dla każdego z wychowańców, oraz ścisłą ich dezinfekcyę; nadto uwolniono chorych wychowańców od zajęć, które przez lekarzy za szkodliwe dla chorych na oczy uznane zostały.

Wreszcie poddano ścisłej dezinfekcyi ubrania i bieliznę wychowańców, niemniej wszystkie pomieszczenia przez nich zaj-

mowane, pod specyalnym kierunkiem Dra Nenckiego, któremu za tę pomoc wdzięczność Towarzystwa się należy.

Przy użyciu powyższych środków i skutecznej kuracyi Drów Gepnerów i Centnarowicza epidemiczne zapalenie łącznicy słabło, wychowańcy do zdrowia powracali, tak, że w końcu roku sprawozdawczego potrzebowało opatrunku tylko 10 wychowańców, z pośród których dwóch jedynie było cięższą dotkniętych chorobą. Ciężkie to przejście dla zakładu, wymagające wielkiej staranności i umiejętności ze strony kierowników, możnaby uważać za przebyte; gdyby epidemiczne cierpienie łącznicy było tylko przemijającem. Tak jednak na nieszczęście nie jest. Nauka i doświadczenie wskazują, że gdy ta choroba w zakładzie się zagnieździ, trwa nieraz długie lata i wybucha epidemicznie przy lada okazyi. Zarząd ma na ten przedmiot zwróconą uwagę, poczytywałby jednak za rzecz konieczną zaprosić którego z panów okulistów Warszawskich, przynajmniej czasowo, do peryodycznego odwiedzania Osady, dopóki wszelka obawa ponownego wybuchu epidemii nie ustanie.

Wreszcie zaznaczyć wypada, że według opinii budowniczego Alfreda Bąkowskiego, który raczył przyjąć na siebie bezpłatnie nadzór nad budowlami Osady i kierunek techniczny nad wszystkiemi w Studzieńcu wykonywanemi robotami budowlanemi, wzniesiony przez majstra ciesielskiego Martensa, ośmiorak na mieszkania dla rodzin urzędników Studzienieckich, zbudowany został należycie i z dobrego materyału, niemniej, że budynki zakładu znajdują się w stanie zadawalniającym; wreszcie, że konduktor nowy założony na kościołku Osady kosztem i staraniem W-go Sulistrowskiego urządzony jest należycie.

Bliższe szczegóły, dotyczące miejscowej administracyi, stanu ekonomicznego, gospodarstwa i w ogóle wewnętrznego życia Osady, są objęte w rocznym raporcie Dyrektora, który wraz z niniejszem sprawozdaniem, jak zwykle, zamieszczony będzie w „Roczniku Towarzystwa za r. 1889".

W zakończeniu niniejszego sprawozdania, mam zaszczyt we własnem i mych kolegów imieniu złożyć w ręce Komitetu powierzony nam w roku zeszłym mandat.

Przewodniczący w Zarządzie **Dr. W. Miklaszewski.**

Sprawozdanie Kommissyi Rewizyjnej do sprawdzenia rachunków Zarządu Towarzystwa Osad Rolnych za rok 1889.

Niżej podpisani członkowie Komitetu, delegowani przez Komitet Towarzystwa Osad Rolnych na posiedzeniu z dnia 26 Maja 1889 r. do sprawdzenia rachunków Zarządu Towarzystwa zebrawszy się w dniu dzisiejszym w biurze tegoż Zarządu, porównali przedstawiony im ogólny obrachunek za rok 1889 z księgami kassowemi i dowodami wydatków, w biurze Zarządu utrzymywanemi i takowy zgodnym znaleźli.

Następnie delegowani mieli sobie okazane:

a) Księgę inwentarza majątku Towarzystwa, obejmującą sześć tytułów:

Tytuł I. Kapitały wieczyste w gotowiźnie	Rs.	12000	k. —
Kapitały wieczyste w papierach procentowych	Rs.	33760	k. —
Tytuł. II. Kapitały rezerwowe w gotowiźnie	Rs.	1050	k. —
Kapitały rezerwowe w papierach procentowych	Rs.	26570	k. —
Tytuł III. Wartość nieruchomości Osady Studzieniec:			
A. Budowli	Rs.	68654	k. 93
B. Gruntu i lasu	Rs.	10206	k. 60
Tytuł IV. Wartość ruchomości Towarzystwa:			
A. w Zarządzie	Rs.	644	k. 56
B. w osadzie Studzieniec	Rs.	21528	k. 88
Tytuł V. Kapitał na przytułek poprawczy dla dziewcząt	Rs.	1250	k. —
Tytuł VI. Na domek m. Warszawy.	Rs.	970	k. —
Ogółem w gotowiźnie, papierach procentowych i wartościowych	Rs.	176634	k. 97

b) Dowody na fundusze w d. 31 grudnia 1889 r. przez Towarzystwo posiadane, a mianowicie: że w dniu tym było remanentów:

1. W kassie Zarządu Towarzystwa gotowizną rubli ośm kopiejek dwadzieścia ośm i pół	Rs.	8	k. 28½
2. W składzie wyrobów Studzienieckich rubli sześćset dwadzieścia dziewięć kop. dwadzieścia	Rs.	629	k. 20
3. W depozycie Banku Handlowego List Likwidacyjny rubli cztery tysiące	Rs.	4000	k. —
4. W depozycie Banku Handlowego w bilecie Banku Państwa rubli pięćset	Rs.	500	k. —
5. W depozycie Banku Handlowego List. Zast. Tow. Kred. Ziems. rubli szesnaście tysięcy dziewięćset	Rs.	16900	k. —
6. List. Zastaw. Tow. Kred. miasta Warszawy w depozycie tegoż Towarzystwa i Banku Handlowym rubli czterdzieści jeden tysięcy sto pięćdziesiąt	Rs.	41150	k. —
7. Na hypotekach rubli trzynaście tysięcy pięćdziesiąt	Rs.	13050	k. —

Na podstawie tak odbytej czynności rewizyjnej, podpisani Członkowie Komitetu uznali, że księgi, kontrolle i dowody utrzymywane są w porządku, skrupulatnie i dla tego wnoszą o pokwitowanie Zarządu z rachunków za rok 1889.

Warszawa d. 20 kwietnia 1890 r.

(podpisano) *W. Garczyński, E. Grzybowski, B. Hantke.*

V.

Wykaz składek rocznych od członków Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych w Królestwie Polskiem, pobranych i umorzonych w roku 1889, — niemniej zalegających z dniem 1-ym Stycznia 1890 r.

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: Powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korrespondenta	Członków honorowych: Było 1 Stycznia 1889 r.	Przybyło w r. 1889	Ubyło w r. 1889	Zostało na r. 1890	W szczególności ubyło członków: Na żądanie	Z powodu śmierci	Z pow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych (Ruble srebrne): W ciągu r. 1889 Wpłynęło do kassy T-wa	Umorzono	Zalega 1 Stycznia 1890 r.
Warszawska	1	Warszawski (oprócz Warszawy)	Rosman Ludwik od Listopada 1888 r.	5	—	—	5	—	—	—	6	—	60
	2	Błoński	Wentzel Adolf od r. 1884.	36	3	9	30	8	1	—	180	174	90
	3	Gostyński	Vacat od r. 1884.	5	—	2	3	2	—	—	24	—	6
	4	Grójecki	Vacat od r. 1888.	12	—	3	9	2	—	1	—	102	246
	5	Kutnowski	Czarnowski Aleksander od 1885 r.	9	—	1	8	—	1	—	48	18	174
	6	Łowicki	Myszczyński Józef od 1884 r.	1	—	—	1	—	—	—	—	—	6
	7	Nowo-Miński	Zawadzki Maksymilian od r. 1884.	4	1	—	5	—	—	—	12	—	78
	8	Radzymiński	X. dziekan Kozłowski od od r. 1888.	7	2	1	8	1	—	—	12	6	72
	9	Skierniewicki	Arczyński Kazimierz od 1882 r.	6	—	—	6	—	—	—	24	—	48
	10	Sochaczewski	Zieliński Bronisław od 1885 r.	16	2	1	17	1	—	—	72	6	84
	11	Nieszawski	Hr. Skarbek od 1873.	16	—	1	15	1	—	—	90	6	542
	12	Włocławski		18	—	1	17	1	—	—	60	12	19
			Łącznie.	135	8	19	124	16	2	1	520	318	1110

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korrespondenta	Członków honorowych: Było w Styczniu 1889 r.	Przybyło w r. 1889	Ubyło w r. 1889	Zostało na rok 1890	W szczególności ubyło człon.: Na żądanie	Z powodu śmierci	Z pow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych (Ruble srebrne): W ciągu r. 1889 Wpłynęło do kassy T-wa	Umorzono	Zalega 1 Stycznia 1890r.
II Kaliska	1	Miasto Kalisz	Radwan Józef od r. 1885	11	—	—	11	—	—	—	12	—	396
	2	Kaliski	Wyganowski Wojciech od Czerwca 1888 r.	10	8	2	16	2	—	—	84	36	24
	3	Kolski	Kożuchowski Józef od Grudnia 1888 r.	8	—	1	7	—	1	—	36	24	252
	4	Koniński	Milewski Bolesław od Listopada 1888 r.	6	1	2	5	2	—	—	24	62	30
	5	Łęczycki	Czarnowski Eustachy od 1884 r.	11	—	—	11	—	—	—	—	—	282
	6	Sieradzki	Nencki Adam od 1873 r.	4	—	—	4	—	—	—	18	—	102
	7	Słupecki	Vacat od 1888 poprzednio Chełmski Władysław od 1885 r.	4	—	—	4	—	—	—	12	—	126
	8	Turecki	Pstrokoński Ignacy od 1875 r.	5	—	1	4	—	1	—	126	36	24
	9	Wieluński	Łubieński Józef od Października 1888 r.	3	2	—	5	—	—	—	40	56	—
			Łącznie.	62	11	6	67	4	2	—	352	214	1236
III Kielecka	1	M. Kielce	Różycki Erazm od Listopada 1888 r.	5	1	—	6	—	—	—	48	—	12
	2	Kielecki	Vacat od r. 1888 Poprzednio Łuszczkiewicz Stefan od 1874.	3	—	—	3	—	—	—	—	—	174
	3	Jędrzejowski	Kozłowski Stefan od 1887 r.	12	1	2	11	1	1	—	36	24	252
	4	Olkuski	Gaszyński Karol od Listopada 1889 r., poprzednio Badeni od 1882 r.	5	1	2	4	1	1	—	24	30	108
	5	Miechowski	Vacat od 1889 r., poprzednio Godlewski Gabryel od r. 1882.	18	—	1	17	1	—	—	54	42	396
	6	Pińczowski	Deskur Andrzej od 1885.	7	1	—	8	—	—	—	24	—	84
	7	Stopnicki	Walchnowski Andrzej od 1887 r.	6	—	—	6	—	—	—	—	—	120
	8	Włoszczowski	Schütz Adolf od 1882 r.	5	—	1	4	1	—	—	—	18	60
			Łącznie.	61	4	6	59	4	2	—	186	114	1206

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: Powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korespondenta	Członków honorowych: Było 1 Stycznia 1889 r.	Członków honorowych: Przybyło w r. 1889	Członków honorowych: Ubyło w r. 1889	Członków honorowych: Zostało na rok 1890 r.	W szczególności czł. ubyło: Na żądanie	W szczególności czł. ubyło: Z powodu śmierci	W szczególności czł. ubyło: Zpow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Wpłynęło do kassy T-wa (Ruble srebrne)	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Umorzono (Ruble srebrne)	Składek rocznych: Zalega 1 Stycznia 1890 r. (Ruble srebrne)
IV. Lubelska	1	M. Lublin	Gałecki Józef od Marca 1889 r., poprzednio Illustrowski od 1876 r.	19	21	5	35	4	1	—	274	248	334
	2	Lubelski	Rojewski Tadeusz od Grudnia 1888 r.	9	1	—	10	—	—	—	48	—	254
	3	Biłgorajski	Vacat od r. 1888, poprzednio Stoboy Edward od r. 1879	4	—	—	4	—	—	—	24	—	48
	4	Chełmski	Książe Woroniecki Mieczysław od 1882 r.	9	—	—	9	—	—	—	54	—	120
	5	Janowski	Przanowski Adam od Lutego 1889 r., poprzednio Zembrzuski Władysław od r. 1876.	9	—	2	7	2	—	—	—	30	276
	6	Hrubieszowski	)Rulikowski Zdzisław od	25	—	—	25	—	—	—	18	24	1374
	7	Tomaszowski	)r. 1873.	11	—	1	10	1	—	—	68	30	532
	8	Krasnostawski	Vacat od r 1888, poprzednio Koszarski od r. 1880.	5	—	—	5	—	—	—	48	—	192
	9	Lubartowski	Vacat od 1888 r. poprzednio Rzepiński od r. 1874.	5	—	—	5	—	—	—	42	—	168
	10	Nowo-Aleksand.	Wiercieński Henryk od Listopada 1888 r.	11	—	—	11	—	—	—	48	—	258
	11	Zamoyski	Saykiewicz Ludwik od 1873 r	6	—	—	6	—	—	—	24	—	126
			Łącznie . .	113	22	8	127	7	1	—	648	332	3682
V. Łomżyńska	1	M. Łomża	Szumański Wiktor od Grudnia 1888 r., poprzednio Juudził od r. 1884.	7	1	1	7	—	1	—	36	—	168
	2	Łomżyński	Vacat od r. 1888, poprzednio Rzętkowski od 1874 r.	5	—	1	4	1	—	—	12	30	48
	3	Kolneński	Lasocki Stan od r. 1883.	4	—	—	4	—	—	—	54	—	84
	4	Mazowiecki	Dziekoński Onuf. od 1873	11	—	—	11	—	—	—	60	6	—
	5	Makowski	Gniazdowski Karol od 1886 r.	6	—	—	6	—	—	—	—	—	36
	6	Ostrowski	Aweyde Edw od 1884 r.	8	—	4	4	4	—	—	18	114	96
	7	Ostrołęcki	Plewiński Heronim od Grudnia 1888 r., poprzednio Glinka od 1873 r.	8	—	1	7	—	1	—	42	24	156
	8	Pułtuski	Modzelewski Wiktor od Marca 1889 r., poprzednio Rudnicki od 1878 r.	13	—	2	11	2	—	—	36	54	150
	9	Szczuczyński	Sokołowski Ignacy od stycznia 1889 r., poprzednio Przyjemski od 1874 r.	7	2	2	7	2	—	—	12	120	330
			Łącznie. .	69	3	11	61	9	2	—	270	348	1068

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: Powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korespondenta	Członków honorowych: Było 1 Stycznia 1889 r.	Członków honorowych: Przybyło w r. 1889	Członków honorowych: Ubyło w r. 1889	Członków honorowych: Zostało na rok 1890	W szczególności ubyło czł.: Na żądanie	W szczególności ubyło czł.: Z powodu śmierci	W szczególności ubyło czł.: Z pow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Wpłynęło do kassy T-wa (Ruble srebrne)	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Umorzono (Ruble srebrne)	Składek rocznych: Zalega 1 Stycznia 1890 r. (Ruble srebrne)
VI. Piotrkowska	1	M. Piotrków	Chyliczkowski Tytus od 1888 r., poprzednio Bełcikowski i Kraycewicz od 1884 r.	23	1	6	18	4	2	—	66	36	207
	2	Piotrkowski	Jaszowski Stanisław od 1884 r.	5	2	1	6	1	—	—	—	—	204
	3	Częstochowski	Piętkowski Władysław od 1886 r.	11	—	—	11	—	—	—	100	24	213
	4	Bendziński	Vacat od 1889 r., poprzednio Ciechanowski od 1875 r.	9	—	1	8	1	—	—	36	—	102
	5	Brzeziński	Lemański Ludwik od r. 1880.	4	—	1	3	—	1	—	36	60	84
	6	Łaski	Vacat od r. 1886, poprzednio Stawiski od 1873 r.	5	—	—	5	—	—	—	—	—	156
	7	Łódzki	Wizbek Władysław od Listopada 1888 r., poprzednio Rojewski od r. 1879 i Bronikowski od 1884 r.	40	—	6	34	5	1	—	126	396	1458
	8	Rawski	Sufczyński Stefan od 1877 r.	13	2	—	15	—	—	—	36	—	222
	9	Nowo-Radomski	Ostrowski August od r. 1874.	7	—	2	5	1	1	—	48	42	144
			Łącznie . .	117	5	17	105	12	5	—	448	558	2790
VII. Płocka	1	M. Płock	Gurbski Jan od r. 1879.	8	1	—	9	—	—	—	—	—	246
	2	Płocki	Vacat od 1888 r., poprzednio Ujazdowski od 1878 r.	4	—	1	3	—	1	—	6	18	42
	3	Ciechanowski	Milewski Józef od 1874r.	11	—	—	11	—	—	—	6	—	264
	4	Przasnyski	Vacat od r. 1889, poprzednio Ostrowski od r. 1874.	4	—	1	3	1	—	—	—	—	102
	5	Płoński	Jaworowski Art. od 1879	17	1	2	16	—	1	1	18	108	510
	6	Lipnowski	Vacat od r. 1887, poprzednio Paprocki od r. 1877.	28	1	3	26	1	—	2	195	78	1011
	7	Mławski	Vacat od 1887 r., poprzednio ksiądz Świdwiński od 1882 r.	4	—	—	4	—	—	—	6	—	66
	8	Rypiński	Rościszewski Józef od 1883 r.	17	—	1	16	—	1	—	30	60	90
	9	Slerpecki	Ksiądz Rzewuski od Grudnia 1888 r., poprzednio Berg od 1874 r.	6	—	—	6	—	—	—	25	—	239
			Łącznie . .	99	3	8	94	2	3	3	286	264	2570

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: Powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korespondenta	Członków honorowych: Było 1 Stycznia 1889 r.	Członków honorowych: Przybyło w r. 1889	Członków honorowych: Ubyło w r. 1889	Członków honorowych: Zostało na rok 1890	W szczególności ubyło czł.: Na żądanie	W szczególności ubyło czł.: Z powodu śmierci	W szczególności ubyło czł.: Z pow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Wpłynęło do kassy T-wa (Ruble srebrne)	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Umorzono (Ruble srebrne)	Składek rocznych: Zalega 1 Stycznia 1890 r. (Ruble srebrne)
VIII. Radomska	1	M. Radom	Gutman Józef od r. 1883	36	2	3	35	1	1	1	186	36	225
	2	Radomski	Wodziński Tadeusz od r. 1874.	4	—	—	4	—	—	—	—	—	66
	3	Iłżecki	Dobiecki Józef od września 1888 r., poprzednio Olszewski od 1874 r.	6	1	2	5	2	—	—	24	66	78
	4	Kozienicki	Lipski Ludwik od 1878 r.	25	2	—	27	—	—	—	144	—	144
	5	Koński	Bąkowski Antoni od r. 1888, poprzednio od r. 1874 Bocheński.	13	2	—	15	—	—	—	42	—	222
	6	Opatowski	Książe Fudalewski od 1881 r.	14	—	1	13	1	—	—	66	24	186
	7	Opoczyński	Siedlewski Aleksander od r. 1888, poprzednio Drużbacki od 1882 r.	16	1	4	13	2	1	1	6	72	144
	8	Sandomierski	Russocki Maksymilian od r. 1874.	7	—	—	7	—	—	—	24	—	84
			Łącznie . .	121	8	10	119	6	2	2	492	198	1149
VII. Siedlecka	1	Siedlce	Toczyski Julian od 1885.	6	—	1	5	1	—	—	30	6	120
	2	Siedlecki	Vacat od r. 1882.	2	—	—	2	—	—	—	—	—	54
	3	Bialski	Dr. Wroczyński Czesław od r. 1883.	3	—	—	3	—	—	—	12	—	66
	4	Garwoliński	Kiwerski Henryk od r. 1885.	4	—	—	4	—	—	—	—	—	66
	5	Konstantynowsk	Hr. Mielżyński Władysław od 1882 r.	5	—	1	4	1	—	—	24	—	54
	6	Łukowski	Vacat od 1882 r.	2	—	—	2	—	—	—	—	—	12
	7	Radzyński	Szaniawski Wiktor od 1874 r.	6	—	1	5	—	1	—	6	30	78
	8	Sokołowski	Popiel Ignacy od 1877 r	6	—	1	5	1	—	—	24	36	48
	9	Węgrowski		1	—	—	1	—	—	—	6	—	6
	10	Włodawski	vacat od 1886 r	5	—	2	3	—	2	—	—	60	108
			Łącznie . .	40	—	6	34	3	3	—	102	132	612

Gubernia	N-er kolejny powiatu	NAZWISKO: Powiatu i miasta gubernialnego	NAZWISKO: Członka korespondenta	Członków honorowych: Było 1 Stycznia 1889 r.	Członków honorowych: Przybyło w r. 1889	Członków honorowych: Ubyło w r. 1889	Członków honorowych: Zostało na rok 1890	W szczególności ubyło czł.: Na żądanie	W szczególności ubyło czł.: Z powodu śmierci	W szczególności ubyło czł.: Z pow. niewiadom. pobytu	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Wpłynęło do kassy T-wa (Ruble srebrne)	Składek rocznych: W ciągu r. 1889: Umorzono (Ruble srebrne)	Składek rocznych: Zalega 1 Stycznia 1890 r. (Ruble srebrne)
X. Suwalska	1	M. Suwałki	Staniszewski Walery od r. 1884.	10	1	—	11	—	—	—	48	—	84
	2	Suwalski		2	—	—	2	—	—	—	—	—	24
	3	Augustowski	Sobolewski Michał od 1874 r.	7	—	1	6	—	1	—	—	6	54
	4	Kalwaryjski	Narbutt Józef od 1876 r.	5	—	1	4	—	1	—	30	36	132
	5	Maryampolski	Trautsolt Ludwik od r. 1884.	17	1	3	15	1	2	—	138	108	66
	6	Seyneński	Kupczyński Antoni od r. 1882.	10	1	2	9	1	1	—	30	60	144
	7	Władysławowski	Vacat od r. 1882.	7	—	—	7	—	—	—	—	—	354
	8	Wilkowyski	Vacat od 1889, poprzednio Pieczyski Stanisław od r. 1880 r.	3	1	1	2	—	1	—	12	36	12
			Łącznie . .	61	2	8	55	2	6	—	258	246	870

ZEBRANIE OGÓLNE.

Gubernie	Członków honorowych				W szczególności ubyło czł.			Składek rocznych (Ruble srebrne)			Uwagi.
	Było 1 Stycznia 1889 r.	Przybyło w r. 1889	Ubyło w r. 1889	Zostało na r. 1890	Na żądanie	Z powodu śmierci	Z pow. niewiadom. pobytu	W ciągu r. 1889: Wpłynęło do kassy T-wa	W ciągu r. 1889: Umorzono	Zalega 1 Stycznia 1890 r.	
I. Warszaw.	135	8	19	124	16	2	1	520	318	1110	W ciągu r. 1889, zapisało się na Członków stałych 18-u i ci opłaciwszy po rs. 100 wnieśli na kapitał T-wa razem. . . . rs. 1800
II. Kaliska . .	62	11	6	67	4	2	—	352	214	1236	
III. Kielecka. .	61	4	6	59	4	2	—	186	114	1206	
IV. Lubelska .	113	22	8	127	7	1	—	648	332	3682	
V. Łomżyńska	69	3	11	61	9	2	—	270	348	1068	
VI. Piotrkows.	117	5	17	105	12	5	—	448	558	2790	
VII. Płocka. . .	99	3	8	94	2	3	3	286	264	2570	
VIII. Radomska.	121	8	10	119	6	2	2	492	198	1149	Lecz gdy z tej liczby, członków 13 w charakterze Członków honorowych zalegało w składce rocznej, która Im została umorzoną rs. . 468
IX. Siedlecka .	40	—	6	34	3	3	—	102	132	612	
X. Suwalska .	61	2	8	55	2	6	—	258	246	870	
Łącznie .	878	66	99	845	65	28	6	3562	2724	16293	
M. Warszawa i zagranica . . .	560	25	87	498	44	24	19	2658	1858	3106	Rzeczywiście więc wnieśli na kapitał rs. . . . 1332
											Zalegająca jak wyżej składka rs. 468 mieści się w umorzonych w sum. 4582
Razem . .	1438	91	186	1343	109	52	25	6220	4582	19399	1 Stycznia 1889 zalegało skł. rs. 20847
											1 Stycznia 1890 r. zalega . . rs. 19399
											Zaległość przeto zmniejszyła się o rs. 1448

W Warszawie dnia 16 Maja 1890 r.

Członek Zarządu Towarzystwa, Radca Stanu **K. Rutkowski.**

Nr. 5.

WYCIĄG Z RAPORTU ROCZNEGO, ZŁOŻONEGO ZARZĄDOWI TOWARZYSTWA ZA ROK 1889 PRZEZ DYREKTORA OSADY STUDZIENIECKIEJ

Władysława Skłodowskiego.

Wiadomości statystyczne, tyczące się ruchu wychowańców Osady w r. 1889.

Z końcem r. 1888 było wychowańców 151
W r. 1889 dostawiono do Osady 25

W roku 1889 ubyło:

a) Po upływie czasu, oznaczonego wyrokiem 29
b) Zmarło . . . . . . , ... „
c) Uwolniono warunkowo 7
d) Zwrócono władzy sądowej 2
e) Zbiegło. 3
W dniu 1-go stycznia 1890 r. było 135

	Dnia 31 Grudnia 1888 r. było wychowańców	W r. 1889 Przybyło	Ubyło	Dnia 31-go Grudnia roku 1889 było wychowańców
Na ile lat skazani:				
Skazanych niewłaściwie na lat mniej niż 2 . . .	—	2	2	—
Skazanych na lat 2 . . .	23	—	10	13
„ „ $2\frac{1}{4}$ . . .	2	—	—	2
„ „ $2\frac{1}{2}$ . . .	9	1	2	8
„ „ $2\frac{3}{4}$ . . .	8	4	1	11
„ „ 3 . . .	34	5	11	28
„ „ $3\frac{1}{4}$ . . .	5	2	—	7
„ „ $3\frac{1}{2}$ . . .	8	1	1	8
„ „ $3\frac{3}{4}$ . . .	2	—	1	1
„ „ 4 . . .	24	3	3	24
„ „ $4\frac{1}{4}$ . . .	2	1	1	2
„ „ $4\frac{1}{2}$ . . .	5	—	1	4
„ „ $4\frac{3}{4}$ . . .	1	—	1	—
„ „ 5 . . .	6	1	2	5
„ „ $5\frac{1}{4}$ . . .	—	1	—	1
„ „ $5\frac{1}{2}$ . . .	2	1	1	2
„ „ $5\frac{3}{4}$ . . .	2	1	1	2
„ „ 6 . . .	10	1	1	10
„ „ $6\frac{1}{4}$ . . .	1	—	1	—
„ „ $6\frac{1}{2}$ . . .	—	—	—	—
„ „ $6\frac{3}{4}$ . . .	—	—	—	—
„ „ 7 . . .	2	—	—	2
„ „ $7\frac{1}{4}$ . . .	1	—	—	1
„ „ $7\frac{1}{2}$ . . .	2	—	1	1
„ „ $7\frac{3}{4}$ . . .	—	—	—	—
„ „ 8 . . .	—	1	—	1
Do czasu poprawy . . .	2	—	—	2
Razem . .	151	25	41	135
Przez jaki Sąd skazani:				
Przez Sąd Okręgowy . . .	7	1	2	6
„ Zjazd Sędziów Pokoju .	10	1	1	10
„ Sędziów Pokoju . . .	58	15	23	50
„ Sądy Gminne	76	8	15	69
Razem . . .	151	25	41	135
Pod względem familijnym:				
Mających oboje rodziców . .	68	19	17	70
„ tylko ojca	22	2	6	18
„ „ matkę . . .	33	2	9	26
Pozostających na opiece . .	10	1	3	8
Dzieci nieprawych	14	1	3	12
Podrzutków	4	—	3	1
Razem . . .	151	25	41	135

	D. 31 grudnia 1888 r. pozostało wychowańców.	W ciągu r. 1889 Przybyło	Ubyło	D. 31 grudnia 1889 r. pozostało wychowańców
Co do wyznania.				
Prawosławnego	6	—	1	5
Rzymsko-katolickiego	137	24	38	123
Ewangielickiego	2	1	—	3
Mojżeszowego	6	—	2	4
Razem . .	151	25	41	135
Co do pochodzenia.				
Miejskiego	54	16	22	48
Wiejskiego	97	9	19	87
Razem . .	151	25	41	135
Dostawieni byli:				
Staraniem Towarzystwa. . . .	106	25	20	111
Przez rodziców	2	—	1	1
Transportem	43	—	20	23
Razem . .	151	25	41	135
Przed przybyciem do Studzieńca zajmowali się:				
Rzemiosłem	18	1	1	18
Wyrobkiem w mieście	13	8	7	14
„ na wsi	2	2	—	4
Posługą u rodziców, lub u opiekunów	51	10	11	50
Służbą u obcych	48	1	11	38
Żebraniną	2	1	—	3
Włóczęgostwem lub kradzieżą .	17	2	11	8
Razem . .	151	25	41	135
Pod względem wykształcenia umysłowego:				
Przy wejściu do osady umiało czytać i pisać po rossyjsku i po polsku	8	—	5	3
Umiało czytać tylko po polsku .	25	12	12	25
Znało litery	8	1	1	8
Nic nie umiało.	110	12	23	99
Razem . .	151	25	41	135

Z końcem roku 1889 było wychowańców.

a) *Pod względem sprawowania.*

W klassie	I	11
„	II	28
„	III	61
„	IV	35
	Razem	135

b) *Co do nauki* (po odbyciu egzaminu i promocyi do wyższych oddziałów):

W oddziale wstępnym		22
„	I*a*	26
„	I*b*	19
„	II*a*	23
„	II*b*	19
„	III*a*	20
„	III*b*	6
	Razem	135

c) *Co do zajęcia.*

Stolarzy	21
Kołodziejów	9
Kowali	15
Krawców	21
Szewców	14
Ogrodników	17
Rolników	24
Używanych do kuchni, pralni, piekarni i innych posług	14
Razem	135

d) *Co do wieku.*

Od lat 10 do 11	1
„ 11 — 12	1
„ 12 — 13	7
„ 13 — 14	10
„ 14 — 15	21
„ 15 — 16	31
„ 16 — 17	44
„ 17 — 18	20
Razem	135

e) *Pod względem rozmieszczenia w rodzinach.*

W rodzinie	I	15
„	II	15
„	III	15
„	IV	15
„	V	15
„	VI	15
„	VII	14
„	VIII	16
„	IX	15
	Razem	135

Z wychowańców, którzy opuścili Osadę w r. 1889 w chwili przybycia do niej, jak wyżej podano:

Umiało czytać w obu językach	5
„ „ tylko po polsku	12
Znało litery	1
Nic nie umiało	23
Razem	41

Ci sami wychowańcy w chwili opuszczenia Osady znajdowali się w następujących oddziałach:

W oddziale wstępnym		5
„	I*a*	1
„	I*b*	7
„	II*a*	9
„	II*b*	7
„	III*a*	4
„	III*b*	8
	Razem	41

A pod względem sprawowania.

W klassie	I	4
„	II	4
„	III	13
„	IV	20
	Razem . .	41

Wychowańcy ci zostali umieszczeni w sposób następujący:

Jako stolarze	2
„ Rzeźbiarze	1
„ Kołodzieje	2
„ Kowale lub ślusarze	2
„ Szewcy	4
„ Krawcy	4
„ Ogrodnicy	2
„ W gospodarstwie rolnem . . .	11
„ Oddano rodzicom	8
„ Zwrócono władzy . , . . .	2
„ Zbiegło	3
Razem . .	41

Od założenia Osady było wychowańców . . .	579
Obecnie znajduje się w niej	135
Ubyło więc z Osady . . .	444

Z tej liczby:

Uwolniono po odbyciu terminu, oznaczonego wyrokiem . .	360
Uwolniono warunkowo	39
Zwrócono władzy sądowej	14
Zbiegło	3
Umarło	28
Razem . .	444

Odtrąciwszy od ogólnej liczby wychowańców, którzy opuścili Osadę tych, którzy w niej zmarli, zostali zwróceni władzy sądowej, lub zbiegli, pozostanie 399, z których:

Oddano rodzicom	112

Umieszczono na dalszą naukę rzemiosł

Stolarskiego	39
Kołodziejskiego	24
Kowalskiego iślusarskiego	20
Krawieckiego	16
Szewckiego	25
Tokarskiego	3
Piekarskiego	7
Ciesielskiego	1
Rzeźbiarskiego	2
Oddano do pszczelnictwa .	1
Felczerstwa	2
Seminarium nauczycielskiego	1
Ogrodnictwa	26
Gospodarstwa rolnego . .	120
Razem . .	399

Z pośród uwolnionych wyzwolono na majstrów 2, na czeladnikó 67, posiada własne warsztaty lub gospodarstwa 113. Żonatych 29.

Przyczyny zwrotu władzy:

Z powodu nieodpowiedniego wieku .	2
„ skazania na termin mniej niż dwuletni	2
„ zupełnego zdemoralizowania	7
„ nieuleczalnej choroby . .	3
Razem . .	14

Wypadki śmierci zostały spowodowane przez następujące choroby:

Ospa sprowadziła wypadków . . .	1
„ wietrzna z dyfterytem	1
Próchnienie kości.	1
Suchoty	7
Krwawa dysenterya.	2
Wady serca.	2
Ruptura.	1
Zapalenie nerek	1
„ kiszek	2
Epilepsya	1
Chroniczne zapalenie płuc.	1
Szkarlatyna z dyfterytem.	1
Ogólne wyniszczenie organizmu . .	5
Atak apoplektyczny	1
Oprócz tego jeden wychowaniec był przypadkowo przygnieciony drzewem	1
Razem . .	28

Wykaz chorób i liczby chorych, leczonych w infirmeryi Osady w r. 1889.

Działy chorób	Nazwy chorób	Ilość chorych	Ilość dni lazaretowych
Choroby wewnętrzne	Zaburzenia w trawieniu, połączone często z gorączką	14	84
	Zajęcia ostre kataralne oskrzeli i płuc	10	56
	Zapalenie opłucnej	1	13
	Zajęcie gruźliczne płuc. . . .	1	82
	Gorączki kataralne ogólne . .	4	17
	Reumatyzm mięśniowy i stawowy	2	90
	Tyfus brzuszny	1	20
	Skorbutyczne zajęcie dziąseł. .	1	13
Choroby zewnętrzne	Stłuczenie (uderzenie) różnych odnóż	8	53
	Cięższe wypadki chorób ocznych.	41	364
	Próchnienie kości śródręcza skrofuliczne	1	33
	Rany cięte i kłóte	7	97
	Ropnie	10	101
	Odziębienie częściowe palców u rąk	1	12
	Razem . .	102	1035

Uwaga. Oprócz tego w r. 1889 panowała w Osadzie epidemicznie choroba oczna (Conjunctivitis), której ulegli prawie wszyscy wychowańcy, a mianowicie 148; u znacznej liczby zapalenie to przeszło w zapalenie trachomatyczne.

TABLICA

dni pobytu chorych w infirmeryi Osady od 1 stycznia 1889 do 1 stycznia 1890 r.

W miesiącu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Razem
Styczniu . .	2	3	3	2	1	—	3	3	4	3	3	3	2	3	3	2	2	2	3	3	2	2	1	1	3	3	3	9	10	10	8	102
Lutym. . .	5	6	6	6	12	12	13	12	12	12	9	9	10	10	10	8	8	3	3	3	4	5	4	4	3	3	4	3	—	—	—	199
Marcu. . .	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	5	4	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	79
Kwietniu. .	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	6	6	6	6	5	5	—	68
Maju . . .	7	7	7	3	3	3	3	3	3	—	1	1	3	3	3	3	3	1	—	—	—	—	1	1	1	1	1	2	2	2	2	70
Czerwcu . .	2	2	2	3	4	4	4	5	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	—	67
Lipcu . . .	3	3	4	4	5	3	3	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	6	5	5	3	4	5	4	5	5	4	4	5	4	138
Sierpniu . .	3	3	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	—	—	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	63
Wrześniu. .	3	3	1	1	1	1	2	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	50
Październiku	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	3	3	2	55
Listopadzie .	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	3	3	2	3	3	3	4	5	3	3	3	3	3	2	—	—	—	—	—	—	—	58
Grudniu . .	—	2	2	2	3	5	5	6	6	6	5	5	3	3	4	4	4	4	4	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	86
Razem . .																																1035

Wykaz kar, wymierzonych w roku 1889.

Przewinienie	Klassa.	Nagana.	Odłączenie od towarzyszów przy zabawie.	Ograniczenie zarobku.	Ograniczenie żywności.	Kara milczenia do 3-ch dni.	Odjęcie marki odznaczenia	Zamknięcie w celi.	Degradacya do niższej klassy (do czasu poprawy).	Degradacya stanowcza do niższej klasy.	Chłosta.	Razem w klassie.	Razem w całej Osadzie.
1. Nieporządek.	I	2	—	—	1	—	—	2	—	—	—	5	
	II	3	1	—	—	—	1	—	—	—	—	5	
	III	2	1	—	2	—	2	—	—	—	—	7	17
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Użycie nieprzyzwoitych wyrazów, wymysłów i przekleństw.	I	2	2	—	1	—	—	3	—	—	—	8	
	II	2	2	—	—	—	—	2	—	—	—	6	19
	III	1	2	—	1	—	—	1	—	—	—	5	
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
3. Kłòtliwość, złośliwość, obelgi czynne i bójki z kolegami.	I	3	—	—	2	—	1	6	—	—	2	14	
	II	2	2	—	3	—	3	7	—	—	1	18	42
	III	—	—	—	4	—	1	2	—	—	1	8	
	IV	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	
4. Kłamstwo, nieposłuszeństwo, hardość i zuchwalstwo.	I	2	2	—	1	—	—	2	—	—	3	10	
	II	2	—	—	6	1	4	15	—	—	2	30	86
	III	2	5	—	4	1	8	11	1	—	1	33	
	IV	—	—	—	—	—	—	—	13	—	—	13	
5. Niespokojność w szkole, swawola namowa do złych postępków.	I	3	2	—	3	—	—	—	—	—	—	8	—
	II	2	1	—	3	—	3	4	—	—	—	13	46
	III	5	1	—	2	—	8	2	1	—	—	19	
	IV	—	—	—	—	—	—	1	5	—	—	6	
6. Lenistwo lub opór przy wyznaczaniu do zajęcia.	I	3	—	23	6	—	—	1	—	—	—	33	
	II	5	1	23	10	—	4	4	—	—	—	47	146
	III	8	6	27	9	—	6	1	—	—	2	59	
	IV	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7	
7. Uporczywe wyłamywanie się z pod obowiązującego regulaminu.	I	4	1	—	5	—	—	4	—	—	—	14	
	II	2	1	—	4	—	5	4	3	—	—	19	60
	III	2	—	—	5	—	5	6	—	—	—	18	
	IV	1	—	—	—	—	—	—	6	2	—	9	

Przewinienie.	Klassa.	Nagana.	Odłączenie od towarzyszów przy zabawie.	Ograniczenie zarobku.	Ograniczenie żywności.	Kara milczenia do 3-ch dni.	Odjęcie marki odznaczenia.	Zamknięcie w celi.	Degradacya do niższej klassy (do czasu poprawy).	Degradacya stanowcza do niższej klassy.	Chłosta.	Razem w klassie.	Razem w całej Osadzie.
8. Kradzież pochodząca z łakomstwa.	I	2	2	2	4	—	—	2	—	—	3	15	63
	II	2	—	1	6	—	1	6	—	—	1	17	
	III	2	4	1	7	—	3	8	. 2	1	—	28	
	IV	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	3	
9. Kradzież z innych pobudek.	I	—	—	—	3	—	—	1	—	—	1	5	19
	II	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	4	
	III	—	1	—	—	—	—	3	—	2	—	6	
	IV	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	4	
10. Ucieczka lub jej usiłowanie.	I	2	—	—	—	—	—	3	—	—	2	7	18
	II	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	4	
	III	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	5	
	IV	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	
Razem . .		66	37	77	93	2	56	110	44	9	22	516	516

Wykaz udzielonych nagród w r. 1889.

Klassa.	Publiczna pochwała.	Dar książek i drobnych przedmiotów.	Dozwolenie odwiedzenia przez rodziców i krewnych.	Udzielono marek odznaczenia.	Zarobek dla wszystkich.		Promowanie do wyższej klassy.	Wysyłano w interesach Osady.	Dano urlop na święta.	Mianowano starszymi braćmi.	Uwolniono warunkowo.
					Rs.	Kop.					
I	—	—	—	109	51	05	36	—	—	—	—
II	1	3	10	248	277	90	52	—	—	—	—
III	2	4	23	393	362	18	51	—	—	—	—
IV	3	9	20	285	332	51	—	32	22	6	7
Razem	6	16	53	1035	1023	64	139	32	22	6	7

Stan ekonomiczny Osady.

W dniu 1go stycznia 1889 r. przestrzeń Osady, wynosząca morgów 117, prętów 235, była rozdzielona w sposób następujący:

Gruntu znajdującego się w uprawie (wraz z chmielnikiem)	mor.	50	pr. kw.	82
" " " w stanie nowiny	"	1	"	100
" " " pod ogrodami	"	7	"	63
Lasu przeznaczonego do zachowania (wraz ze szkółką leśną, będącą w projekcie) . .	"	41	"	30
Lasu przeznaczonego do wyrudowania . .	"	6	"	78
Granic, dróg i rowów	"	4	"	43
Wód	"	—	"	50
Pod zabudowaniami i ogródkami	"	7	"	89
Razem	. mor.	117	pr. kw.	235

Skutkiem robót, dokonanych w ciągu roku 1889, a mianowicie wyrudowania lasu, rozszerzenia chmielnika, zajęcia pod uprawę części wyrudowanej przestrzeni, postawienia nowego domu i wykopania nowego rowu, rozdział powierzchni Osady uległ zmianom i w dniu 1-go stycznia 1890 r. przedstawia się jak następuje:

Gruntu znajdującego się w uprawie pod rozmaitemi roślinami	mor.	53	pr. kw.	89
Gruntu znajdującego się pod chmielnikiem	"	1	"	229
Gruntu znajdującego się w stanie nowiny	"	3	"	72
Lasu	"	40	"	100
Pod ogrodami	"	7	"	63
Granic, dróg, rowów.	"	4	"	67
Wód	"	—	"	50
Pod zabudowaniami i ogródkami . .	"	7	"	165
Razem .	. mor.	117	pr. kw.	235

Z przestrzeni zajętej pod uprawę w roku 1889, znajdowało się:

Pod oziminą	morgów	15	prętów	211
Pod jarzyną	„	20	„	294
Pod kartoflami	„	11	„	34
Pod koniczyną	„	3	„	68
Pod chmielem	„	—	„	175
Razem	morgów	51	prętów	182

Z zasianej w r. 1888 oziminy sprzątnięto:

Żyta	kóp	54.
Pszenicy	„	2.

Z jarzyn sprzątnięto:

Owsa	kóp	12	
Grochu . . .	„	6	
Kartofli . . .	korcy	595	
Marchwi . . .	„	180	
Koniczyny . .	cent.	56	
Łubinu	korcy	20	(kóp. 17)
Końskiego zębu .	cent.	57	
Żyta jarego . .	kóp	16	

Otrzymano w ziarnie:

Żyta	korcy	77	garncy	20
Pszenicy	„	2		
Owsa	„	34		
Grochu	„	4		

Słomy otrzymano cent. 786

Z ogrodu sprzątnięto:

Kapusty białej	kóp	175	Ogórków	kóp	50
„ włoskiej	„	15	Sałaty	„	20
Kalarepy	„	13	Pomidorów	„	8
Brukwi	korcy	7	Kalafiorów	„	3
Marchwi	„	16	Szparagów	„	34
Buraków	„	17	Kartofli	korcy	10
Pietruszki	„	6	Truskawek	garncy	5
Porów	kóp	20	Śliwek	korcy	10
Selerów	„	10	Jabłek i gruszek	„	100
Cebuli	korcy	3	Czereśni	„	2

Fasoli korcy 2

Inwentarz żywy.

Z końcem 1889 roku znajdowało się:

Koni	sztuk	5	Wołów	sztuk	4
Krów	„	9	Byczek	„	1
Jałówka	„	1	Osłów	„	2

Trzody chlewnej sztuk 2.

Nabiał.

Mleka otrzymano garncy 2667.

W MIESIĄCACH	Owies	Siano	Koniczyna	Słoma	Kartofle	Marchew	Buraki	Ząb	Mąka razowa	Sól
	F u n t y									
W Styczniu	1597	2360	1860	4430	3048	11400	—	—	310	30
„ Lutym	1597	1920	3960	7560	8840	—	—	—	280	30
„ Marcu	1597	4920	3360	13200	9360	—	—	—	450	30
„ Kwietniu	1597	5520	—	12840	—	—	6780	—	310	20
„ Maju	1630	3120	—	9960	—	—	6780	—	310	20
„ Czerwcu	2420	480	2880	1080	2730	—	—	—	315	20
„ Lipcu	2420	—	2880	2280	—	—	—	—	190	16
„ Sierpniu	2272	3000	960	2040	—	—	—	—	190	16
„ Wrześniu	1882	3180	—	10800	—	—	—	—	300	30
„ Październiku	1278	3180	—	10200	2080	3990	—	4880	300	30
„ Listopadzie	994	4680	—	4560	3940	3990	—	3600	450	45
„ Grudniu	994	5880	—	8520	4420	3990	—	—	450	45
Razem	20278	38240	15900	87470	34418	23370	13560	8480	3855	332

Warsztat stolarski.

Nr. kolejny	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889	Ilość	Wartość Rs.	kop.
1	Szafy biblioteczne dębowe oszklone. . .	2	72	73
2	„ dębowe, ozdobne na ubranie . . .	2	100	—
3	„ spiżarniowe, sosnowe	4	98	65
4	„ kuchenne, na mat, niskie	4	28	—
5	„ sosnowe dla gabinetu hirurgicznego w Uniwersytecie Warszawskim . .	9	171	—
6	„ sosnowe dla laboratoryum w Uniwersytecie Warszawskim	11	567	—
7	Biuro dębowe	1	32	40
8	Półki sosnowe dla Warsz. Uniwersytetu .	10	70	—
9	Taborety „ „ „ .	18	21	60
10	Stoły machoniowe.	2	29	94
11	„ dębowe na mat.	6	36	10
12	„ sosnowe „ „	9	41	05
13	„ „ kuchenne.	6	7	50
14	Stoliczki dębowe na mat.	12	30	—
15	Stolik orzechowy do kart	1	15	—
16	Krzesła dębowe gotyckie	6	18	42
17	„ „ zwyczajne, wyplatane. .	36	66	92
18	„ sosnowe, mazerowane.	48	46	—
19	Taborety dębowe mazerowane, wyplatane.	12	12	—
20	„ sosnowe, zwyczajne.	10	5	—
21	„ składane, z dywanikiem . . .	6	5	40
22	Fotele składane „ . . .	3	7	40
23	Umywalki polityrowane rzeźbione . . .	4	28	—
24	Łóżeczko dziecinne, ozdobne	1	7	20
25	Ławki szkolne, mazerowane, dla Gimnazyum Realnego w Warszawie	20	236	65
26	Stołeczki zwyczajne, pod nogi.	32	9	60
27	Stolnice topolowe	7	5	25
28	Solniczki	12	3	95
29	Ubijaki do mięsa	32	6	40
30	Deseczki „	24	3	60
31	Kufereczki sosnowe, zwyczajne	16	17	60
	Do przeniesienia. .		1800	36

Nr. kolejny	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889	Ilość	Wartość	
			Rs.	kop.
	Z przeniesienia . .		1800	36
32	Pulpity do ksiąg	2	3	—
33	Talerze orzechowe, rzeźbione	2	6	80
34	Ramy greckie	5	12	40
35	Pudełeczka topolowe	14	4	20
36	Ramy rzeźbione.	2	6	—
37	Podnóżek pod tron Biskupa	1	5	33
38	Ramek różnych.	28	4	91
39	Tablice szkolne.	2	8	74
40	Stoliki do kwiatów ozdobne	2	8	—
41	Skrzyneczka do listów	1	—	75
42	Pudła do kubłów nocnych	9	25	—
43	Pomalowano drzwi i okna w nowym domu	—	27	62
44	Dymnik do kuchni.	1	9	—
45	Urządzenie sernika do osuszania sera . .	1	6	73
46	Różne drobne roboty i reparacye. . . .	—	82	80
	Ogółem . . .		2011	64
	Z tej summy potrąca się wartość materyału		1159	30½
	Wartość roboty . .		852	33½
	Potrąciwszy: płacę majstra rs. 375 k. — 10% na narzędzia „ 85 „ 23		460	23
	Otrzymano czystego zysku		392	10½

Warsztat Kołodziejski.

Nr. kolejny	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889	Ilość	wartość	
			Rs.	Kop.
1	Bryczki	2	106	—
2	Wózek dwukołowy.	1	15	—
3	Bida „	1	16	90
4	Wózek „ do koksu . . .	1	8	57
5	Warsztaty kołodziejskie	2	18	10
6	„ szewckie	1	16	—
7	Wózek kloaczny na kółkach . . .	2	12	52
8	Wychodki	2	28	38
9	Kubły kloaczne	2	8	56
10	„ nocne.	10	18	54
11	Wanny	3	10	00
12	Wanienki	21	21	85
13	Szafliczki	13	10	88
14	Balje i balijki	17	26	30
15	Kubełki różne	12	9	45
16	Stągiewki	7	14	—
17	Konewki	8	5	60
18	Koła różne	16	9	74
19	Prassy introligatorskie.	2	6	—
20	Drabiny	2	2	80
21	Sanie gospodarskie	2	6	47
22	Beczki do wody na kołach	4	20	00
23	Ławki	6	5	33
24	Ułożono podłogę w jednym pokoju . .	—	27	45
25	„ pomost do węglarni . . .	—	16	—
26	Reparacya narzędzi gospodarczych . .	—	63	61
27	„ „ ogniowych . . .	—	16	49
28	„ różnych sprzętów . . .	—	62	04
29	Drobne roboty	—	36	58
30	Taczki ns kółkach	10	18	70
	Ogółem. .		637	86
	Z tej summy potrąca się wartość materyału		420	29½
	Wartość roboty .		217	56½
	Potrąciwszy: płace majstrów rs. 300 10 proc. narzędzia rs. 21 k. 76		321	76
	Otrzymano minus .		104	19½

Warsztat Kowalski.

Nr. kolejny.	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889	Ilość	Wartość Rs.	Wartość Kop.
1	Okuto bryczek (jedna na resorach).	2	96	—
2	„ wózek kloaczny	2	12	78
3	„ „ do koksu	1	7	12
4	„ , dwukołowy	1	11	00
5	„ wozów	1	19	30
6	„ wychodków	2	4	76
7	„ beczek	4	7	55
8	„ pługów	3	6	70
9	„ okien	12	7	15
10	„ kubłów różnych	26	5	82
11	„ kół	19	23	60
12	Gruntowna reparacya wolantu . .	1	11	80
13	Odlano guzików	3600	35	12
14	Przerobiono resory u dwóch bryczek	—	14	94
15	Wprawiono dna do kotłów . . .	3	47	18
16	Roboty przy nowym domu w Studzieńcu	—	63	22
17	Zrobiono irygatorów.	3	4	16
18	„ nowe sztangi do pompy i reparacya dwóch studzien . . .	—	17	32
19	Zrobiono kleszczy par	5	2	15
20	„ motyk	20	3	00
21	„ bankajz różnych. . . .	184	18	66
22	„ kredensików kuchennych.	2	5	50
23	„ umywalek	1	3	06
24	„ łóżek.	1	4	50
25	„ łóżeczka długie 12" . .	1	1	00
26	„ zamków sztucznych. . .	2	3	38
27	Zamków zwyczajnych	6	2	45
28	Dusz do żelaz , ...	5	2	50
29	Łyżek porcyowych	2	3	81
30	Pobielono kotłów	9	26	56
	do przeniesienia . .		472	09

Nr. kolejny.	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889	Ilość	Wartość Rs.	Wartość Kop.
	z przeniesienia . .		472	09
31	Pobielono misek	396	50	50
32	„ miednic	72	12	37
33	„ łyżek	459	17	13
34	„ kubłów	34	10	73
35	Podkuto koni	66	19	20
36	Drobne roboty.	—	21	47
37	Reparacya narzędzi i sprzętów gospodarskich	—	62	68
38	Reparacya sprzętów należących do administracyi ogólnej	—	33	07
39	Reparacya drzwi, okien, zamków, rynien i t. p.	—	61	02
	Ogółem .		760	26
	Z tej summy potrąca się wartość materyału . . . . , ...		598	01
	Wartość roboty. .		162	25
	Potrąciwszy: płacę majstra rs. 300 10 proc. na narzędzia rs. 16 k. 22		316	22
	Otrzymano minus. .		153	97

Warsztat krawiecki.

Nr. kolejny	Wyszczególnienie dokonanych robót w r. 1889	Ilość	Wartość Rs.	Wartość Kop.
1	Uszyto garniturów dla osób prywatnych	5	38	24
2	" marynarek	4	28	52
3	" spodni	6	21	10
4	Pokryto kożuchów	2	4	00
5	Drobne reparacye	—	9	38
6	Uszyto płaszczów	41	213	66
7	" bluz płóciennych	181	181	00
8	" kurtek sukiennych	98	225	40
9	" spodni	102	132	60
10	" gaci	365	273	75
11	" koszul	406	324	80
12	" prześcieradeł	115	92	—
13	" powłoczek	106	21	20
14	" poduszek	83	21	58
15	" ręczników	346	103	80
16	" onuczek	180	18	00
17	" ścierek	50	6	00
18	" sienników	78	93	60
19	" szelek	120	14	40
20	" spodni cajgowych	14	16	80
21	" kurtek "	14	36	40
22	" marynarek sukiennybh	17	51	—
23	" spodni "	17	34	—
24	Pokryto kożuchów	9	45	—
25	Mundury sukienne dla służby	5	26	34
26	Spodnie " " "	4	12	—
27	Zreparowano bielizny	1883	139	25
28	" pościeli	489	23	69
29	" odzieży	872	62	10
30	Uszyto fartuchów płóciennych	22	6	81
	Ogółem		2276	42
	Z tej summy potrąca się wartość materyału		1484	68½
	Wartość roboty		791	73½
	Potrąciwszy: płacę majstra 300 rs. 5 proc. na narzędzia rs. 39 k. 59		339	59
	Otrzymano czystego zarobku		452	14½

Warsztat szewcki.

Nr. kolejny	Wyszczególnienie robót dokonanych w r. 1889		Ilość	Wartość Rs.	Wartość kop.
1	Butów	par	158	652	82
2	Sandałów	"	180	72	—
3	Bucików damskich	"	21	63	57
4	Pantofli sukiennych	"	12	3	32
5	Pantofelków	"	13	12	40
6	Kamaszy mężkich	"	22	74	16
7	" dziecinnych	"	21	47	77
8	Podszyto butów	"	38	119	44
8	Podzelowano butów	"	187	116	35
10	Zreparowano butów	"	690	150	90
11	" sandałów	"	194	20	56
12	" pantofli kamaszy, bucików, trzewików	"	117	50	78½
13	Kopyt	"	18	5	40
14	Zrobiono smarowidła na buty		140	15	55
15	" poduszek do wolantu		3	7	87
16	" fartuchów kowalskich		8	20	60
	Ogółem			1433	49½
	Z tej summy potrąca się wartość materyału			964	61¼
	Wartość roboty			468	88¼
	Potrąciwszy płacę majstra rs. 300 k. — 2% na narzędzia " 9 " 38			309	38
	Otzymano czystego zysku			159	50¼

WYKAZ

spotrzebowanych w r. 1889 produktów żywności, pochodzących z własnej produkcyi

Nr. kolejny	Wyszczególnienie	Ilość: Funty	Ilość: Łuty	Wartość: Rs.	Wartość: Kop.
1	Mąka razowa	18170	—	316	—
2	Groch	1040	—	28	—
3	Kartofle na żywność dla wychowańców	75934	—	292	03
4	Kartofle na żywność dla inwentarza	34418	—	132	35
5	Kapusta	8784	—	87	84
6	Buraki	3479	—	34	79
7	Włoszczyzna	1269	—	38	07
8	Mleko	10379	28	207	60
	Ogółem za summę			1136	68

Na żywność wychowańców w ciągu roku 1889 zużytkowano.

Nr. kolejny	Wyszczególnienie produktów	Wartość zużytkowanych produktów: Rs.	kop.	Pozostało w r. 1888: Fun.	Ł.	Przybyło w r. 1889: Fun.	Ł.	Wydano w r. 1889: Fun.	Ł.	Remanent w spiżarni na r. 1890: Fun.	Ł.
1	Chleb razowy . . .	1432	86	706	16	95727	—	95524	16	909	—
2	„ pytlowy . . .	35	72	—	—	1023	—	1020	16	2	16
3	Kasza jęczmienna.	366	42	135	—	11295	—	11274	16	155	16
4	„ greczana . . .	188	14	237	—	4510	16	4561		186	16
5	„ jaglana . . .	168	28	363	—	4830	—	4808	—	385	—
6	„ krakowska . . .	1	78	—	8	18	28	17	4	2	—
7	Groch polny	238	73	1344	—	10904	—	11308	—	940	—
8	Mąka razowa (na barszcz) .	65	70	2368	—	2940	—	3285	—	2023	—
9	„ pytlowa . . .	192	47	729	—	5123	—	5499	—	353	—
10	Kartofle	292	03	782	—	78002	—	75934	—	2850	—
11	Kapusta	87	84	2887	—	12347	—	8784	—	6450	—
12	Sól	107	58	240	—	7233	—	7172	—	301	—
13	Mięso	955	77½	—	—	11062	24	11062	24	—	—
14	Słonina	312	27	176	—	1669	16	1668	16	177	—
15	Masło	30	08	—	—	120	10	120	10	—	—
16	Olej	84	42	42	8	506	12	527	20	21	—
17	Ryż	—	80	—	—	11	—	10	—	1	—
18	Pieprz	16	20	—	12	30	01	29	13	1	—
19	Włoszczyzna . . .	38	07	—	—	1269	—	1269	—	—	—
20	Mleko	207	60	—	—	10379	28	10379	28	—	—
21	Śledzie	154	89	356	—	10100	—	10326	—	130	—
22	Buraki . .	34	79	—	—	3479	—	3479	—	—	—
23	Ser	219	31	42	—	3180	—	3133	—	99	—
	Razem .	5231	75½								

W roku sprawozdawczym wydano porcyi 54826, jedna zatem porcya kosztowała kop. 9,54.

Odjąwszy 1956 porcyi pastucha, robotników i b. wychowańców pozostających w Osadzie po upływie terminu wyrokiem zakreślonego, lub odwiedzających Osadę, ilość porcyi wychowańców = 52870 × 9,54 czyni rs. 5043 kop. 80.

OFIARY:

1. Od JW. Miklaszewskiego na dożynki dla wychowańców . . . . rs. 15 k. —
2. „ tegoż dla oddzielnych rodzin, z tytułu otrzymania przez nich w nagrodę wzorowego sprawowania się chorągwi odznaczenia. . . . . „ 3 „ 60
3. „ W-go Maternickiego 6 hebli stolarskich w cenie . . . . „ 4 „ 15
4. „ p. Pawłowskiego z Radziejowic. . . . „ 15 „ —
5. „ Ks. A. Brykczyński 60 egz. gawęd ogrodniczych w cenie . . . . „ 3 „ —
6. „ fabryki Cerazyny w Strzemieszycach 100 funt. świec parafinowych . . . . . „ 15 „ —
7. „ JW. L. Górskiego dla wychowańców . . „ 10 „ —
8. „ W-go księdza Gizaczyńskiego, Proboszcza Mszczonowskiego, 2 ampułki najzylbrowe, wyzłacane wewnątrz, w cenie „ 3 „ —
9. „ JW. Jana Górskiego 12 centnarów słomy, w cenie . . . . „ 6 „ —
10. „ W-go Kanigowskiego z Rudnik wagon wapna w cenie. . . . . „ 45 „ —
11. „ A. Rauera wzory rysunkowe dla krawców, w cenie. . . . . „ — „ 30
12. „ W-go A. Bąkowskiego kubeł blaszany z rurą, w cenie. . . . . „ 25 „ —

Razem rs. 145 k. 05

Dyrektor osady Studzieniec *Wł. Skłodowski.*

Sekretarz *Sękowski.*

Kassa wychowańców Osady w roku 1889.

WPŁYNĘŁO DO KASSY NAGRÓD ZA PRACĘ WYCHOWAŃCÓW	Przychód: Klassa I	Klassa II	Klassa III	Klassa IV	Razem	Remanent z roku 1888	Z ofiar i innych źródeł	W ogóle	Rozchód: Potrącono z zarobku wychowańców za zrobione przez nich szkody	Wychowańcy klass II, III i IV wydali na zakup pożytecznych przedmiotów	Odesłano do Kassy Oszczędności	Razem wydatkowano
	Ruble i kopiejki								Ruble i kopiejki			
W kwartale I	11 07	61 06	80 04	78 27	230 44	1 35	1 27	233 06	9 20	50 21	173 65	233 06
„ II	10 62	65 15	94 22	85 70	255 69	—	1 39	257 08	8 34	52 54	196 20	257 08
„ III	14 41	80 74	95 57	85 25	275 97	—	1 60	277 57	5 87	62 40	209 30	277 57
„ IV	14 95	70 95	92 35	83 29	261 54	—	1 —	262 54	16 09	67 20	179 25	262 54
Razem . . .	51 05	277 90	362 18	332 51	1023 64	1 35	5 26	1030 25	39 50	232 35	758 40	1030 25

Dyrektor Osady, **Wł. Skłodowski.**

Stan magazynu drzewa służącego na wyroby stolarskie, kołodziejskie i inne potrzeby Osady.

Określenie	Sosnowe						Dębowe							Topolowe	
	3″	2″	1½″	1″	4″	¾″	6″	4″	3″	2″	1½″	1″	kloce	3″	1½″
	Łokcie														
Remanent z roku 1888. . .	1813	1122	5626	2272	81	—	36	502	647	356	1864	555	105	350	2373
Przybyło w roku 1889 . .	385	99	7009	12939	103	—	—	—	626	—	1002	—	176	—	—
Razem.	2198	1221	12635	15211	184	—	36	502	1273	356	2866	555	281	350	2373
Ubyło w roku 1889 . . .	370	492	5039	6444	7	—	3	3	94	157	394	9	281	6	134
Remanent na 1890 rok .	1828	729	7596	9767	177	—	33	499	1179	199	2472	546	—	344	2239

Określenie	Olszowe			Brzozowe		Lipowe	Kloce grabowe	Białe jesionowe	Dzwona Dębowe	Dzwona Brzozowe	Szprychy dębowe	Drągi brzustowe	Piasty dębowe	Sztelwagi	Kierowniki	Kloce brzozowe	Osicowe		
	2″	1½″	1″	3″	półokrąg.	1½″		1½″									3″	1½″	1″
	Łokcie								Sztuki								Łokcie		
Remanent z roku 1888. . .	300	1604	52	547	74	114	—	339	28	856	3790	7	5	4	5	129	146	247	654
Przybyło w roku 1889 . .	—	73	—	18	—	—	13	—	—	—	360	—	10	—	—	—	—	—	—
Razem.	300	1677	52	565	74	114	13	339	28	856	4150	7	15	4	5	129	146	247	654
Ubyło w roku 1889 . . .	89	325	—	63	—	24	—	103	—	225	333	7	15	—	—	12	—	73	44
Remanent na 1890 rok .	211	1352	52	502	74	90	13	236	28	631	3817	—	—	4	5	117	146	174	610

Sklepik wychowańców.

Fundusz stały sklepiku	rs. 45	kop. 74

Obrót roczny.

Remanent z r. 1888	rs. 57	kop. 48
Przybyło w r. 1889 towaru.	„ 234	„ 73
Ogółem było . . .	rs. 292	kop. 21
Wyprzedano w roku 1889	rs. 232	kop. 35
Remanent sklepiku na r. 1890 . . .	rs. 59	kop. 86

Dyrektor *Wł. Skłodowski.*

Sekretarz-Buchalter *Sękowski.*

Wiadomości szczegółowe o wychowańcach, którzy w ciągu roku 1889 przybyli do Osady i o tych, którzy w ciągu tegoż roku opuścili takową.

A. Przybyli w ciągu roku 1889.

1 — 555. **Tomasz J.**, skazany na lat 4 za kradzież 10-u rubli przybył 5-go stycznia, mając lat 14. Syn wyrobnika z Warszawy, który się często upijał i po pijanemu wyprawiał awantury w domu, wzrastał, patrząc na złe pożycie rodziców, przy którem wpływ ich na dzieci mógł być tylko ujemnym. Oddany w 13-m roku życia do majstra szewckiego, po krótkim pobycie ukradł dany do zmienienia papierek dziesięcio rublowy, i uciekł na wieś do wuja, a przywłaszczone pieniądze strwonił na życie i na zbytki. Wuj odwiózł go do majstra, który w kilka dni potem oddał go w ręce władzy sądowej. Chłopiec w gruncie dobry, po usunięciu go z pod złych wpływów, sprawuje się w Osadzie bez zarzutu. Do nauki tępy, a nadto niechlujny, od czego dotąd nie można go było odzwyczaić. Jest w klassie III. Dopiero zaczyna czytać, uczy się ogrodnictwa.

2 — 556. **Antoni S.**, skazany do 18-tu lat życia za kradzież przybył 8-go stycznia, mając lat 14½. Zupełny sierota, matkę utracił w niemowlęctwie, ojca przed 4-ma laty. Za życia ojca chodził do szkoły, gdzie się poduczył czytać i pisać, a potem mie-

szkał bezczynnie w Łodzi przy niezamężnej siostrze, pozbawiony wszelkiej opieki i narażony na najgorszy przykład. Włócząc. się ciągle po ulicach, nawykł do lekkiego zarobku i do kradzieży. Do Osady dostał się za kradzież łańcucha, który przejeżdżającemu furmanowi odczepił od woza. Kłótliwy, pochopny do bójek i leniwy, w ogóle sprawuje się niezadawalniająco i już dwa razy usiłował zbiedz. W listopadzie przeszedł do klassy II-ej Uczy się szewctwa, w nauce szkolnej robi dobry postęp.

3 — 557. **Tomasz G.**, skazany za kradzież na lat 3, przybył 22 stycznia, mając lat 15. Syn ajenta policyjnego z Warszawy. Rodzice nie zaniedbywali go, bo chłopiec w chwili przybycia do Osady, umiał czytać i pisać, ale nie umieli wszczepić w niego żadnych zasad moralnych. Trudniąc się roznoszeniem gazet po mieście, miał doskonałą sposobność do zawiązania szkodliwych stosunków i do rozwinięcia w sobie złych skłonności Dla zdobycia grosza na łakotki i papierosy, niejednokrotnie wykradał pieniądze własnemu ojcu, który nie umiejąc dać z nim sobie rady, oddał go w końcu w ręce władzy sądowej. W Osadzie okazał wiele wad: kilkakrotnie przywłaszczał sobie tytoń i inne przedmioty, uporczywie zrywał owoce z drzew i prowadził z kolegami gorszące rozmowy, za co był kilkakrotnie karany. Od kilku miesięcy widać w nim wszakże poprawę: w listopadzie przeszedł do klassy II. Do nauki dość zdolny jest obecnie w oddziale 2b i uczy się kołodziejstwa.

4 — 558. **Teodor Z.**, skazany za kradzież na lat $2^3/_4$, przybył 22 stycznia, mając lat 15 z górą; ojciec ubogi cieśla wiejski i matka mają się prowadzić moralnie. Wcześnie oddany z domu na służbę wzrastał jak dziecko, nikt bowiem nigdy nie zajmował się ani rozwinięciem jego umysłu i nauką, ani uprawą moralną. Musiał on zapewne nieraz dopuszczać się naruszenia cudzej własności, skoro w końcu odważył się w biały dzień oberwać jakiejś idącej przez wieś żydówce kieszeń, w której były pieniądze, co go przyprowadziło do Studzieńca. W Osadzie sprawuje się bardzo dobrze, doszedł już do klassy III i odznacza się sumiennością w pracy. Uczy się kowalstwa i zaczyna już czytać i pisać.

5—559. **Julian R.**, skazany za kradzież na lat 3, przybył 31 stycznia' mając lat 12. Ojciec czeladnik w Warszawie, człowiek już stary i mało zarabiający i matka trudniąca się praniem, obarczeni liczną dziatwą i znękani ustawiczną troską o chleb codzienny, nie zajmowali się wcale synem, który wzrastał bez dozoru i opieki. W 11-m roku życia oddano go do drukarni, gdzie był używanym do roznoszenia po mieście korekt i gazet. Podmówiony przez robotnika z tejże drukarni, skradł futro z mieszkania, do którego wszedł z korektą i oddał je do rąk czekającego na ulicy kusiciela, za co został przysłany do Studzieńca. Nie umiał nic i obowiązków religijnych wcale dotąd nie wypełniał. Chłopiec ten źle się sprawuje. Jest samowolny, hardy i tak gwałtowny, że już dwukrotnie w warsztacie nożem szewckim zadawał rany swoim kolegom. Próbował uciekać, lecz w parę godzin został ujęty. Nauka szkolna przychodzi mu z łatwością. Jest w kl. II.

6—560. **Jan J.**, skazany na lat blisko 3 za kradzież, przybył 9 lutego, mając lat 15. Syn rodziców posiadających siedmiomorgową osadę włościańską, ciągle przebywał przy nich i pomagał ojcu w gospodarstwie. W chwili przybycia przedstawiał typowy okaz najzupełniejszego zaniedbania pod względem i moralnym i umysłowym. Był on tak tępym i nierozwiniętym, że z trudnością można się z nim było rozmówić i nie umiał nic, prócz mechanicznie wyuczonego pacierza. Do Osady przysłanym jest za to, że wszedłszy na dach chałupy sąsiada, w dachu tym zrobił dziurę i wlazłszy przez nią na poddasze ukradł parę gołębi. W pierwszych miesiącach pobytu chłopiec ten popełnił kilka wykroczeń, a nawet uciekł z Osady bez żadnego innego powodu, prócz, jak się tłomaczył, tęsknoty za domem. Ukarany bardzo łagodnie i traktowany z wielką wyrozumiałością zmienił się korzystnie na lepsze i już od maja sprawuje się bez zarzutu i wkrótce przejdzie do klassy III. W kuźni jest bardzo pracowity i nawet w szkole zaczyna robić postępy.

7 - 561. **Teodor D.**, skazany na lat $4^1/_4$, przybył 12 lutego, mając lat blisko 14. Ojca niema tylko matkę, utrzymującą się w Warszawie z prania. Chował się naprzód u matki, potem był przez dwa lata u krewnych na wsi, gdzie pasał bydło, a następnie znowu powrócił do matki i zajmował się w lecie zarobkiem przy murarzach, a przez resztę roku sprzedażą broszurek na ulicach miasta; prawdopodobnie jednak głównem jego zajęciem było włóczęgostwo. Uwięziony w areszcie cyrkułowym za bezprawny handel uliczny. Okradł pijanego dorożkarza, z którym siedział w jednej izbie i za oba te przestępstwa został przysłany do Studzieńca. Przybył tu nie umiejąc nic, zaniedbany moralnie, ale umysłowo mimo to dość rozwinięty i niezbyt jeszcze ze-

psuty. Sprawuje się zupełnie dobrze i zarówno w szkole jak i w rzemiośle kowalskim pracuje chętnie i robi postępy. Jest w klassie II.

8—562. **Stanisław G.**, skazany na lat 5, przybył 30 marca, mając lat 13. Ojciec bardzo już stary, cieśla w Pilicy, rodzice mają dom i 2 morgi gruntu. Chłopiec przebywał ciągle w domu, pełniąc rozmaite posługi. Raz w zimie poszedł się ślizgać na staw i zobaczywszy stojące nad brzegiem kalosze, należące, jak się pokazało potem, do jakiegoś oficera, jeżdżącego wówczas na łyżwach, zabrał je, włożył na nogi i poszedł ku domowi. Właściciel spostrzegłszy stratę, odnalazł go i oddał w ręce władzy sądowej, która go skazała na pomieszczenie w Studzieńcu. Jest to chłopiec wcale dobry. Do winy na miejscu przyznał się natychmiast, a w Osadzie utrzymywał z płaczem, że to była pierwsza jego kradzież i że wcale o tem nie wiedział, że niewolno rzeczy znalezionej zabierać. Rzeczywiście nikt się nie troszczył ani o jego naukę, ani o wychowanie moralne; przybył też nic nie umiejąc i nie rozumiejąc różnicy między złem i dobrem. W celi rzewnie płakał z tęsknoty za domem i ubolewał, że teraz nie będzie komu nosić na fabrykę jedzenie staremu ojcu. Sprawuje się bardzo dobrze, uczy się chętnie i w rzemiośle kołodziejskim postępuje. Jest w klassie II.

9—563. **Władysław S.**, skazany na lat $3^1/_4$, przybył 9-go kwietnia, mając lat $14^3/_4$. Do 13-go roku życia pozostawał w domu. Ojciec kowal wiejski, pijak i złodziej, najgorzej wpływał na syna; matka, jak się zdaje, kobieta uczciwa, nauczyła go pacierza i trochę czytać po polsku, a potem oddała w służbę do gospodarza na wieś, zkąd po dwóch latach ojciec, mimo jego chęci, odebrał i brał go ze sobą odtąd na robotę po dworach i miasteczkach. W styczniu 1889 r. w jednem miasteczku ojciec popełnił dwie kradzieże, skór i koła żelaznego od jakiejś maszyny. Przy drugiej z tych kradzieży chłopiec był wspólnikiem ojca (choć się do tego ani w sądzie, ani w Osadzie nie przyznał) i za to został skazany. Po przybyciu szczerze tęsknił za matką, a o ojcu mówił obojętnie i z żalem za to, że go odebrał ze służby i stał się przyczyną jego skazania. Jest to chłopiec bardzo uparty, niezgodny, mściwy i zacięty. Sprawuje się nie źle i jest w klassie II-ej. W szkole dość korzysta, do rzemiosła kowalskiego ma dużo zdolności.

10—564. **Józef L.**, skazany na lat 3, przybył 25 kwietnia

mając lat 14. Syn tkacza z Warszawy, przebywał ciągle u rodziców, spełniając rozmaite posługi domowe, przytem przez jakiś czas chodził na zarobek do murarza, posługiwał także w mieszkaniu jakiemuś panu, ale zapewne najwięcej włóczył się bez zajęcia po mieście. Nie uczył się wcale i nawet pacierza dobrze nie umiał; u spowiedzi nie był ani razu. Do Studzieńca został skazany za to, że podmówiony przez czeladnika murarskiego, stał na czatach, podczas kiedy tamten kradł dwie płyty z żelaznego mostka, ale w Osadzie przyznał się i do tego, że panu, u którego usługiwał, ukradł zegarek. W Osadzie sprawuje się bardzo dobrze i żadnych wad w nim dotąd nie zauważono. Jest w klassie II, uczy się dobrze i pracuje sumiennie jako krawiec.

11—565. **Herman B.**, skazany na lat $5\frac{1}{2}$ za udział w kradzieży świń, przybył 3 maja, mając lat $12\frac{1}{4}$. Do czasu skazania przebywał w Częstochowie u rodziców i pomagał w rzemiośle rymarskiem ojcu, który ma być człowiekiem uczciwym i pracowitym. Matka jest przeciwnie kobietą niemoralną i często się upija i ona to właśnie kazała synowi świnie skradzione w mieście, pędzić do wsi pobliskiej w celu ich ukrycia. Po śledztwie na miejscu wyznał prawdę i wskazał miejsce ukrycia świń, również i w Osadzie tłomaczył się szczerze i w ogóle na wstępie zrobił dobre wrażenie. W Osadzie sprawuje się dobrze, zgrzeszył tylko łakomstwem parę razy; jest w klassie 2-ej. Przybywając umiał już trochę czytać po polsku; uczy się dobrze i w warsztacie stolarskim pilnie pracuje.

12—566. **Stanisław M.**, skazany na lat 3, przybył 14 maja, mając lat 15. Był ciągle przy rodzicach, którzy choć posiadają 18 morgów własnej ziemi, jednakże zaniedbali zupełnie gospodarstwo, nie mają wcale inwentarza i prowadzą się jak najgorzej, bo już oboje siedzieli w więzieniu. Dwaj bracia jego matki są złodziejami z rzemiosła, znanymi w całej okolicy. Z namowy matki poszedł on wraz z wujami na wyprawę złodziejską i miał udział w gwałtownej kradzieży u gospodarza z sąsiedniej wioski, za co on dostał się do Studzieńca, matka poszła do więzienia, a obaj wujowie na Syberyję. Rozumie się, że przy takiem otoczeniu domowem nie mogło być mowy ani o nauce, ani o wychowaniu moralnem. Nie umiał więc nic, a przy badaniu zrobił bardzo niekorzystne wrażenie. Widać jednakże, że grunt w tym chłopcu był dobry, bo samo usunięcie go z pod złych wpływów

wystarczyło do jego poprawy. Jakoż w Osadzie sprawuje się wzorowo, uczy się pilnie i gorliwie pracuje w kuźni. Jest w klassie II-ej.

13—567. **Wandalin M.**, skazany na lat 6 za kradzież pieniędzy, przybył 21 maja, mając lat 10½. Ojciec szewc w Ciechanowie, umarł przed 3½ laty. Po jego śmierci matka z dwoma synami przeprowadziła się do Warszawy, lecz słabowita nie mogła zarobić na utrzymanie swoje i dzieci. W tak ciężkiem położeniu doznała szczególnej opieki od pewnej właścicielki ziemskiej z pod Ciechanowa, która nietylko wspierała ją i dotąd wspiera datkami, ale nadto wzięła do siebie na wieś starszego jej syna Wandalina, i zajęła się jego wychowaniem. Lecz chłopiec, zapewne zepsuty już w Warszawie, źle się wywdzięczył za zrobione mu dobrodziejstwo, bo w ciągu niespełna roku dopuścił się kilkakrotnie drobnych kradzieży pieniężnych. Za ostatnią został oddany sądowi i skazany do Osady. Przybył umiejąc czytać i pisać po polsku; przy badaniu tłumaczył się szczerze i wykazał dużo inteligencyi i powierzchownej ogłady. W Osadzie sprawuje się dobrze i jest już w klassie II; w nauce robi postęp dostateczny. Uczy się szewctwa.

14—568. **Stanisław G.**, skazany za kradzież gołębi na lat $2^2/_3$, przybył 31 maja, mając lat $15^1/_3$. Syn parobka wiejskiego, pozostawał ciągle przy rodzicach i trudnił się wyrobkiem, z własnego popędu nauczył się czytać po polsku prawie bez obcej pomocy. Osądzony na podstawie zeznania świadków, nie przyznał się jednak do winy ani w sądzie, ani w Osadzie i stale twierdzi, że dwa cudze gołębie same się przyłączyły do jego własnych. W tydzień po przybyciu uciekł z kuźni, lecz tegoż dnia został ujęty i przyprowadzony napowrót. Tłumaczył się tęsknotą za domem i został ukarany krótkiem zamknięciem w celi. W 12 dni później uciekł powtórnie i tym razem dostał się do domu aż pod Ciechanów, zkąd ojciec dowiedziawszy się, że Osada go reklamuje, sam go przyprowadził do Studzieńca. Od tego czasu ciągle sprawuje się dobrze i zarówno w szkole, jak i w rzemiośle kowalskiem robi postępy. Jest w klassie II.

15—569. **Józef R.** i 16—570. **Stanisław K**, obaj niewłaściwie skazani przez sędziego pokoju na czas krótszy niż 2 lata, po nadejściu metryk i sprawdzeniu tej okoliczności zostali zwróceni władzy sądowej. Przebyli w Osadzie jeden miesiąc.

17—571. **Antoni Ż.**, skazany na lat 4, za wyciągnięcie portmonetki z 7-ma rublami z kieszeni jakiejś kobiety, która przyszła do jego matki, przybył 2-go lipca, mając lat 12. Nieprawy syn niewiadomego ojca, przebywał w domu matki i jej męża, będącego stróżem w Piotrkowie i mało co robiąc w domu, trawił czas głównie na włóczeniu się po mieście, zaprawiając się zawczasu do kradzieży. Nie umiał nic prócz pacierza. Przez pierwsze cztery miesiące sprawiał się dobrze i przeszedł do klassy II, potem jednak dopuścił się kilkakrotnie kłamstwa i raz kradzieży, i to przy okolicznościach obciążających jego winę. Zaczyna czytać i pisać, uczy się krawiectwa.

18—572. **Stefan W.**, skazany na lat 5, przybył 22-go sierpnia, mając lat 13. Ojciec jego utracyjusz i pijak, jest czeladnikiem we Włocławku, matka kucharką w Warszawie; rodzice rozeszli się z sobą, gdy miał lat 6. Pozostawał na opiece matki, która nie mogąc go trzymać przy sobie, umieściła u jakiejś kobiety, gdzie nie miał nad sobą żadnego nadzoru i nic zupełnie nie robiąc, wałęsał się po ulicach. Jakiś rzemieślnik wyuczył go trochę czytać i pisać. W Osadzie przyznał się do dwóch kradzieży. Raz ukradł kilka krzesełek i za to siedział przez cztery miesiące w więzieniu, drugi raz kurę i za to został przysłany do Studzieńca. Jest to chłopiec zupełnie zaniedbany moralnie, ale sprytny i bardzo rezolutny. Z aresztu policyjnego przyniósł ze sobą do Osady chorobę oczu i świerzbę. Sprawuje się nie źle, uczy się stolarstwa, czyta, pisze i rachuje do 1000.

19—573. **Jan O.**, skazany na lat 5, przybył 5-go października, mając lat $12^1/_3$. Rodzice mieszkają na przedmieściu miasta Łodzi, a ojciec trudni się rozwożeniem i sprzedażą obrazów. Mieszkał ciągle w domu i chodził na zarobek do fabryki. Raz skuszony próżniactwem, zamiast pójść do fabryki wałęsał się po mieście, jak utrzymuje, tylko przez pół dnia i za to wytrącono mu całotygodniowy zarobek. Wtedy, lękając się powrócić do domu bez pieniędzy, puścił się na włóczęgę, a nocowywał u jakiegoż towarzysza swoich wędrówek. Za jego namową i przyciśniony głodem, schwycił na polu cudzą indyczkę i chciał ją sprzedać, lecz przytrzymany i oddany sądowi, został za tę kradzież skazany do Studzieńca. Podczas badania okazał dużo sprytu i przedstawił się sympatycznie. Umiał już nieźle czytać i pisać po polsku. Dotąd uczy się dobrze i sprawuje się nieźle. Uczy się kołodziejstwa, czyta, pisze i rachuje do 1000.

20—574. **Władysław S.**, syn ogrodnika wiejskiego, matkę

stracił przed rokiem. Mając lat 11 został oddany za pastuszka do dworu, lecz po roku wrócił do domu i odtąd stale w nim przebywał, chodząc na zarrbek. Ojciec nauczył go trochę czytać po polsku i posyłał do kościoła i do spowiedzi. Najęty wraz ze starszym swoim bratem do kopania kartofli w ogrodzie gospodarza ze sąsiedniej wioski, wszedł w jego nieobecności do chałupy i zabrał upatrzoną poprzednio toaletkę z 11-ma rublami, za co został skazany do Osady na lat 2½, przybył do Studzieńca 9-go listopada, mając lat 15. Jak poprzednio w sądzie, tak i przy badaniu w Osadzie nie chciał się przyznać do winy, zwalając ją na innych i dopiero po kilkakrotnem upomnieniu wyznał rzeczywistą prawdę. Dotąd sprawuje się dobrze. Zaczyna czytać i pisać, uczy się kołodziejstwa.

21—575. **Juljan W.**, skazany na lat 8 i miesięcy 2, przybył 9-go listopada, mając lat 9 i miesięcy 10. Syn biednego czeladnika ślusarskiego z Warszawy, mającego żonę i czworo nieletnich dzieci, pozostawał ciągle u rodziców i chodził do szkoły, w której nauczył się nie źle czytać po polsku i słabiej po rusku. W domu nie miał odpowiedniego dozoru, więc włóczył się ze starszymi od siebie chłopcami po ulicach, popełniał drobne kradzieże, wynosił z domu narzędzia ślusarskie i za zyskane z ich sprzedaży pieniądze, kupował sobie łakocie. Wreszcie dostawszy się przez okno wraz z dwoma znajomymi chłopcami do izby czeladnika, mieszkającego w tym samym domu co jego rodzice, otworzyli dobranym kluczem kuferek i zabrali 6 rubli pieniędzmi, kilka dość cennych przedmiotów i rewolwer. Po wykryciu tej kradzieży, przyjął za namową wspólników całą winę na siebie, skutkiem czego tamci zostali uniewinnieni, a on skazany do Osady do 18-u lat życia. Jest to jeszcze zupełne dziecko i dla tego, choć zarody złych skłonności są w nim widoczne, można mieć nadzieję, że będzie go można poprawić. Czyta, pisze i rachuje do 1000, uczy się stolarstwa.

22—576. **Daniel S.**, syn czeladnika szewckiego, zamieszkałego w Woli pod Warszawą, przebywał ciągle u rodziców z wyjątkiem dwóch miesięcy, przepędzonych w terminie u szewca, od którego uciekł; przygodnie chodził na wyrobek do murarzy lub ogrodników. Przez 3 miesiące chodził do ochronki, gdzie nauczył się tylko liter, w kościele bywał, ale u spowiedzi nie był wcale. Przeważnie wałęsał się z innymi wyrostkami i ostatecznie z dwoma towarzyszami ukradł dwie doniczki kwiatów, które

sprzedał i kupił sobie za nie chleba. Utrzymuje, że to była pierwsza jego kradzież i że popełnił ją z głodu. Za tę kradzież został skazany na 3 lata do Osady, do której przybył 12-go listopadał mając lat blisko 15. Sprawuje się nieźle, uczy się szewctwa, czyta, pisze i rachuje do 1000.

23—577. **Józef P.** skazany na lat $3^1/_4$, przybył 20 Listopada mając lat $14^3/_4$. Syn wyrobnika fabrycznego z Łodzi, matki niema, tylko macochę. Od 12 lat życia chodził z domu rodziców na zarobek do fabryki, w ostatnich tygodniach wałęsał się po mieście, żyjąc z żebraniny. Utrzymuje, że stłukł lampę i, lękając się za to kary od ojca, bał się powrócić do domu. Podczas tej włóczęgi, spotkawszy znajomego sobie chłopca, (Karczmarka) namówił go do skradzenia leżącej na ziemi torby, która należała do jednei z uczenic jakiejś szkoły, bawiących się w pobliżu na otwartem powietrzu. Po spełnieniu tej kradzieży, sprzedał owe książki jakiemuś panu, utrzymując, że są własnością jego siostry, która zaprzestała chodzić do szkoły i podzielił się pieniędzmi z towarzyszem. Następnie poszli obaj za miasto, pod wiatrak, chąc pod nim przenocować, lecz właściciel wiatraka spostrzegł ich i zapytal zkąd mają torbę, która przy nich leżała. Wtedy przyznali się do kradzieży i oddani sądowi zostali obaj skazani do osady, do 18 lat życia. Umie czytać i pisać po polsku i trochę po rusku. Sprawuje się nieźle, i zajmuje się piekarstwem, czyta pisze i rachuje do 1000.

24—578. **Erdman K.** syn murarza z Łodzi, od dwóch lat niewiadomego z pobytu, nałowego pijaka i bałamuta. Ciągle przebywał przy matce, zajmującej się trajbowaniem wełny do fabryk i pomagał jej w pracy. Ewangielik, nie umie nic. Historya jego przewinienia zawartą jest w bibliografii poprzedzającego chłopca; tylko ten wydaje się szczerze przywiązanym do matki i mniej od tamtego zepsutym. Skazany do 18 lat życia, więc na 4 lata, przybył 20 Listopada, mając lat 14. Sprawuje się dobrze, używany do rozmaitych posług, zaczyna czytać i pisać.

25—579. **Stanisław S.** skazany za kradzież na lat 3 przybył 3 Grudnia, mając lat $13^2/_3$. Syn ślusarza z Warszawy, przebywał ciągle w domu i pomagał ojcu w jego rzemiośle. Rodzice dbali o jego wykształcenie, bo naprzód posyłali go do szkoły, a potem mieli przychodniego nauczyciela, który wyuczył go choć słabo czytać i pisać w obu językach i trochę rachować; posyłali go także do kościoła i do spowiedzi, nie potrafili jednak zaszcze-

pić w nim zasad moralnych ani uchronić od złych znajomości. Skazany został za to, że wraz z trzema innymi chłopcami zabrali przez wybitą szybę ze sklepiku 10 szklanek, które on potem wymienił w innym sklepiku na chleb, bułki i ser, za co tamci poszli do więzienia, a on, na prośbę ojca, został przysłany do osady. Ani w sądzie, ani w osadzie nie przyznał się do tej kradzieży, utrzymując stale, że wspólnicy wywołali go z domu już po skradzeniu szlanek i namówili go, jako nieznanego w sklepiku spożywczym, do sprzedania w nim szklanek i kupienie za to przedmiotów do jedzenia. Nadto wyznał w osadzie, że przed dwoma laty uciekł z domu i przez dwa tygodnie wałęsał się po mieście, oraz że zdarzało mu się niekiedy ściągać ze straganów bułki lub owoce. W osadzie sprawuje się dobrze, uczy się kowalstwa czyta, pisze i rachuje do 1000.

B. Opuścili osadę w roku 1889.

1—444. **Józef L.** Syn włościanina, majęcego 6 morgów ziemi, blisko do 16 lat życia przebywał u rodziców, trudniąc się posługą w domu i przy gospodarstwie. Przybył do osady nic nie umiejąc nawet pacierza, zupełnie dziki zarówno pod względem umysłowym, jak i moralnym, tak, że w domu o jego wychowaniu nie było zapewne mowy. Skazany został na 2 lata do Studzieńca za to, że w swojej wiosce dopuścił się dwukrotnie kradzieży pieniędzy, W osadzie sprawował się średnio, a głównemi jego wadami były obrzydliwe niechlujstwo, nałóg podlewania się, od którego nie udało się go oduczyć do samego końca pobytu. oraz łakomstwo, które przyprowadzało go niekiedy do szacherek. Bardzo tępy do nauki, niewiele nauczył się w szkole i wyszedł, umiejąc jako tako czytać, trochę pisać i rachować w granicy do 50, Był uległy i w pracy ręcznej dość sumienny, zresztą nie odznaczał się żadnym dodatnim przymiotem. W ogóle praca nad nim z powodu jego grubej i mało wrażliwej natury niewielkie wydała owoce. Pracował głównie w piekarni. Osadę opuścił 3 Stycznia i został umieszczony w służbie u kolonisty, u którego przez kilka miesięcy sprawował się zupełnie dobrze, lecz potem, po odebraniu listu z domu, zaczął się coraz bardziej opuszczać w swoich obowiązkach, wreszcie w dniu 2 Czerwca opuścił służbę i udał się do ojca.

2—273. **Bonifacy T.** jeszcze małem pacholęciem stracił rodziców i do 10 lat życia przebywał u wuja, gospodarza na wsi, który go zapędzał do roboty, ale niczego dobrego nie potrafił nauczyć. Chłopiec wzrastał w złem i często coś przewinił, za co odbierał surowe kery, a potem uciekał i ukrywał się we wsi u obcych ludzi. W końcu, gdy go już nigdzie nie chciano przyjmować, uciekł ze wsi i rozpoczął życie włóczęgi i żebraka. Oskarżony o kradzież, której wszakże mu nie dowiedziono, został znowu oddany wujowi, lecz po kilku miesiącach uciekł powtórnie i tułał się przy jakimś oddziale wojska, który go żywił z litości. Zapewne już oddawna obeznany z rzemiosłem złodziejskiem, przy zdarzonej okoliczności ukradł oficerowi kilka drobnostek i 25 kopiejek gotówką i za to, mając 12 lat życia, został skazany na 6 lat do osady. Przyniósł on ze sobą długi szereg wad i nałogów, między któremi najuporczywszemi były nałóg palenia tytuniu i zwykle towarzysząca mu skłonność do kradzieży, a nadto lenistwo, samowola, nieposłuszeństwo i krnąbność. Bardzo wiele razy karany i często degradowany wyszedł z klasy drugiej. Przenoszony z jednego do drugiego zajęcia kilkakrotnie, w żadnem nie zrobił wybitniejszego postępu. Do nauki niechętny i tępy przez całe 6 lat nauczył się dostatecznie czytać i pisać w obu językach i odbywać cztery działania w granicy do 100,000. Przez ostatnie dwa miesiące sprawował się dobrze, czego jednak za rękojmię poprawy uważać nie można. Wyszedł 26 Stycznia i został umieszczony w pobliskiej wiosce u gospodarza, u którego sprawuje się zadawalniająco.

3—374. **Roman M.** do lat 10 zostawał w domu ojca, cieśli fabrycznego w Żyrardowie, bez żadnego zajęcia, potem chodził przez 4 lata do tejże fabryki na zarobek. Miał on tu wiele pokus naokoło i złych przykładów, przeciwko którym rodzice nie umieli oddziaływać skutecznie; bo też złe skłonności wybujały w nim i wzrosły się potężnie. Skazany do osady na lat $3^3/_4$ za kradzież mięsiwa i pieniędzy z zamkniętego sklepu rzeźnika, przyniósł ze sobą najgorsze nałogi i wady. Przez cały czas swojego pobytu sprawował się naganuie i wywierał najgorszy wpływ na kolegów; kłamał, kradł, w kuźni narzędzia i przehandlowywał je na tytuń, włamywał się dla zdobycia go do zamkniętych mieszkań, gorszył drugich nieskromną mową i haniebnemi uczynkami, wybiegał potajemnie za osadę na szacherki, raz próbował ucieczki, a dwa razy uciekał na prawdę. Żadne wpływy moralne

nie działały na niego. Karany mnóstwo razy, nawet i chłostą, wytrwał do końca w złem. Do jego zguby nie mało przyłożyła się matka, przynosząc mu potajemnie nawet do Studzieńca tytuń a nawet i wódkę. Do nauki niechętny i tępy, wyszedł, umiejąc czytać i pisać w obu językach i odbywać rachunki w granicy do 1000. Do rzemiosła kowalskiego miał zdolności i zrobił w niem postęp. Po ukończeniu terminu kary, na usilne domaganie się ojca został mu zwrócony w dniu 5 Lutego. Ojciec miał go niby umieścić u majstra kowalskiego, znanego z uczciwości i sprężystości, lecz zamiast tego oddał go do fabryki pończoszniczej w Żyrardowie, z której po niedługim czasie został wydalonym za nieakuratność i niesubordynacyję. Obecnie zostaje przy matce bez stałego zajęcia. Słusznie można się lękać, że chłopiec ten źle skończy.

4—285. **Kaźmirz B.** straciwszy ojca w niemowlęctwie, chował się przy matce, ubogiej wyrobnicy w Warszawie, która potem wyszła powtórnie za mąż. Od 4 lat życia chodził do ochrony, potem chodził na zarobek do kilku z kolei drukarni, ale tylko w pierwszej wytrwał przez dwa lata, w trzech innych ledwie po parę miesięcy. Wreszcie zupełnie zarzucił pracę i puścił się na włóczęgę, dotrzymując towarzystwa kilku innym hultajom, z którymi razem kradł klamki i okucia mosiężne w porządniejszych domach. Schwytany na jednej z takich wypraw, został skazany w 13 roku życia na $5^1/_2$ lat do Studzieńca. Kronika jego wykroczeń podczas tak długiego pobytu jest bardzo obszerna, i urozmaiconą, zawiera bowiem 45 notowań. Z wad i nałogów przywiezionych z Warszawy najgłówniejszemi były kłamstwo, nałóg palenia i ztąd pochodząca skłonność do kradzieży, niekoleżeństwo i hardość. W ciągu pierwszych 17 miesięcy, ledwie zdoławszy dojść do klasy III, zaraz potem został zdegradowany do kl. I i odtąd, posuwając się zwolna dopiero po upływie $4^3/_4$ lat od przybycia do osady, doszedł do kl. IV. Degradowany z niej znowu za kradzież do III, wkrótce został przywrócony do IV i odtąd, panując więcej nad sobą, pozyskał w tej klasie 5 marek. Wszakże nie wytrwał do końca i znowu za gorszące ubliżenie przewodników został cofnięty do kl. III i z tej klasy wyszedł dnia 25 Lutego z osady, nie zostawiwszy po sobie wielkiej nadziei, że się na dobrej drodze utrzyma. Pod względem rozwinięcia umysłowego i wykształcenia zrobił znaczny postęp i wyszedł z najwyższego oddziału szkoły z gruntowną znajomością rzeczy sta-

nowiących zakres szkoły elementarnej jednoklasowej i z zapasem wielu pożytecznych wiadomości. Zrobił także duży postęp w rzemiośle stolarskiem, w ktorem uzdolnił się do samodzielnego wykonywania łatwiejszych robót. Na żądanie zwrócony rodzicom i umieszczony na dalszą naukę u majstra w Warszawie; nie wytrwał jednak i po zmianie paru miejsc w ciągu 6 miesięcy dostał się za kradzież do więzienia na 3 miesiące.

5—361. **Józef K.** syn parobka dworskiego, matki niema. Do lat 12 przebywał u ojca, potem oddany do służby zmieniał ją w ciągu lat dwóch dwukrotnie. Ostatniemu chlebodawcy ukradł buty, i za to, został skazany na 4 lata mając wówczas 13 lat wieku. Był to chłopiec zupełnie surowy bez żadnego rozwinięcia umysłowego i bez żadnych pojęć moralnych, bo nietylko nie znał nawet liter, ale nawet nie umiał pacierza. W osadzie w obu tych kierunkach rozwijał się bardzo powolnie. W czasie pobytu był kilkanaście razy notowany i karany, a dwa razy nawet degradowany do niższej klasy, głównie za nierzetelność i uporczywe palenie tytuniu. Przez ostatnie pół roku t. j. od Września 1888 do dnia 1 Marca 1889, w którym opuścił osadę, sprawował się dobrze, ani razu nie zasłużył na karę i doszedł do klasy IV. Bardzo tępy i ociężały pod względem umysłowym nauczył się jednak porządnie czytać i nieźle pisać w obu językach i odbywać cztery działania w granicach do 100,000. Pracował w rolnictwie i w warsztacie kołodziejskim, w którym wszakże z powodu skurczenia i odkształcenia czterech palców u prawej ręki, zgruchotanej niegdyś w młockarni nie zrobił większego postępu. Po wyjściu z osady został oddany na parobczaka, lecz nie wytrwał na miejscu i wkrótce samowolnie opuścił swojego chlebodawcę. Odprowadzony do osady, uznał swoją winę i powrócił na miejsce, niebawem jednak odszedł powtórnie i powrócił do ojca.

6—410. **Stanisław B.**, syn pastucha, matki niema. Do lat 10 przebywał u rodziców, potem służył za pastuszka w miasteczku i tu skradł swojemu chlebodawcy paczkę tytuniu, spodnie i lalkę, a lokatorce mieszkającej w tymże domu, scyzoryk i za to, mając wówczas lat blisko 15, został skazany do osady na 3 lata. Nic wtedy nie umiał oprócz pacierza i był zupełnie zaniedbany ale jednak nie zepsuty ostatecznie. Potulny i łagodny z natury, w pierwszych miesiącach pobytu był kilka razy notowanym, potem jednak sprawował się bez zarzutu, doszedł we właściwym czasie do kl. IV i utrzymał się w niej aż do wyjścia przez 13

miesięcy. Bardzo niezdolny do nauki, nauczył się nieźle czytać i pisać w obu językach i rachować do 1000. W rolnictwie uzdolnił się do prostszych robót, głównie jednak zajmował się piekarstwem. Jest to charakter zupełnie bierny, bez żadnych wybitnych wad ani zalet. Oddany na służbę do właściciela ziemskiego pod Skierniewicami w dniu 12 Marca dotąd u niego pozostaje i sprawuje się zadawalniająco.

7—409. **Stanisław D.**, syn wyrobnika miejskiego, do 11 lat życia przebywał przy ojcu i macosze; potem przez rok był w służbie i znowu wrócił do domu, używano go do rozmaitych posług, ale nikt nigdy nie myślał o jego nauce i umoralnieniu. Na bruku miejskim zabrał znajomość z włóczęgami i złodziejami i za udział w kradzieży portmonetki z pierścionkami został skazany na 3 lata do Studzieńca. Miał wtedy lat $14^3/_4$. Postępowanie tego chłopca w osadzie było bardzo niejednostajne, a chwiejny jego charakter nie dał się ustalić i wyrobić. Głównemi jego wadami były: upór, nieposłuszeństwo, a niekiedy nawet zuchwalstwo; za to w ciągu 3 lat raz tylko dopuścił się kradzieży i był sumienny w pracy. Małych zdolności do nauki wyszedł, umiejąc czytać i pisać w obu językach i rachować do 1000. Pod względem sprawowania wyszedł z kl. III, mając już 5 marek do IV. Opuścił osadę w dniu 12 marca i został oddany do majstra szewckiego w Rawie, u którego jest dotąd w terminie, sprawuje się zadawalniająco.

8—451. **Stanisław Z.**, syn parobka dworskiego, aż do czasu skazania mieszkał ciągle przy rodzicach, trudnił się posługą w domu i chodził na zarobek do dworu; uczęszczał też w zimie i do szkoły, ale w niej nauczył się zaledwie pierwszych początków czytania. Rodzice nie umieli wpoić w niego zasad moralnych. Od starszych chłopców wiejskich nauczył się palić papierosy, a następnie mając lat 14 wziął udział w kradzieży kilku paczek tytuniu ze sklepiku i za to został skazany na 2 lata do do Studzieńca. Przez czas swojego pobytu w osadzie w ogóle sprawował się dobrze, nie odznaczając się ani szczególnemi zaletami, ani bardziej wybitnemi wadami. Doszedł do kl. IV, lecz na krótko przed wyjściem został za nieposłuszeństwo cofnięty do III kl. Tępy do nauki niewielki zrobił w niej postęp, nauczył się jednaka nieźle czytać i pisać i trochę rachować; również mało pojętny i mało zręczny w rzemiośle, choć bynajmniej nie leniwy, nie wiele postąpił i w rzemiośle kołodziejskiem. Opuścił Osadę

15-go marca i na usilne żądanie ojca został mu zwrócony, dla pomieszczenia u stryjecznego dziadka, który jest bezdzietny i ma własne gospodarstwo, sprawuje się zadawalniająco.

9—278. **Józef K.**, syn rzemieślnika z Warszawy, od lat 12 był u rodziców, nie zajmując się niczem; potem chodził przez pół roku do fabryki kapeluszy, gdzie miał się dopuścić kradzieży 38 kapeluszy, za co został przysłany do Studzieńca na czas do 18-u lat życia; sam wszakże nie przyznał się do tej kradzieży ani w sądzie, ani w Osadzie. Rodzice widocznie źle wychowywali swoje dzieci, bo i starszy jego brat był dwukrotnie karany za kradzież, a on nie umiał nic prócz pacierza, choć miał już lat przeszło 12. Jednakże przez pierwsze dwa lata pobytu nie był notowany i w miesiąc otrzymywał marki, tak, że w czerwcu 1885 roku doszedł już do klassy IV-tej. Od tego czasu zaczęły coraz częściej występować wady dotąd niewidoczne, mianowicie: lenistwo, nieposłuszeństwo i hardość, niesforność w szkole, uporczywe palenie tytoniu i skłonność do kradzieży, tak, że w drugiej połowie tegoż roku był degradowany do II-ej, a następnie i do I klassy. I w następnym roku ciągle źle się sprawował. W latach 1887 i 1888 liczba jego wykroczeń była nie wielka, ale były to wykroczenia ważne, mianowicie kradzież i szacherka. Ostatecznie wyszedł z klassy IV. Był to chłopiec niezmiernie skryty i zamknięty w sobie, tak, że prawie niepodobna było zajrzyć głębiej do jego serca i głowy. Zawsze ponury, wycieńczony fizycznie przez nałóg tajemny, któremu oddawać się zaczął bardzo wcześnie; niechętny do nauki, trzymał się zawsze odpornie przeciwko wszelkim usiłowaniom zdobycia jego zaufania i przychylności. W szkole w ciągu długiego pobytu nauczył się dobrze czytać i pisać w obu językach i odbywać działania z liczbami nieograniczonej wielkości. W rzemiośle krawieckiem zrobił bardzo znaczny postęp i był najlepszym pracownikiem w warsztacie. Opuścił osadę 27-go marca, zabrany przez ojca dla umieszczenia u majstra w Warszawie.

10—424. **Piotr J.**, syn drobnego przemysłowca z Warszawy, matki niema. Do lat 15-tu przebywał u ojca i macochy, potem oddany do terminu, w którym wszakże przebył ledwie kilka dni. Zniechęcony tem, że go używano do posług domowych, nie ucząc wcale rzemiosła, a za każde nieposłuszeństwo bito, i rozdrażniony zapowiedzią surowej kary od ojca, chłopiec ten twardego charakteru, bardzo samowolny i zarozumiały, zbiegł i przez

pośrednictwo jakiegoś dawnego znajomego, trudniącego się włóczęgostwem i drobną kradzieżą, przyłączył się do całej bandy rzezimieszków i złodziei. Schwytany na uczynku gwałtownej kradzieży, został przysłany w lipcu 1886 r. na $2^3/_4$ lat do Studzieńca, licząc wtedy lat $15^1/_4$. Przybył z niezłemi już początkami elementarnego wykształcenia i dobrze rozwinięty umysłowo, ale bardzo zepsuty moralnie. Zarozumiały, uparty, samowolny i zuchwały, lekceważący przełożonych aż do szydzenia z nich w oczy, namiętny palacz, sprośny w mowie i uczynkach, wywierał najgorszy wpływ na towarzyszów i należał do najszkodliwszych wychowańców w całej osadzie. Takim był przeszło dwa lata, w ciągu których był bardzo wiele razy karany. Jednakże w końcu, po ostatniej surowej karze, pod wpływem serdecznej troskliwości zwierzchników, którzy się nim zajęli specyalnie i starali się wszelkiemi sposobami trafić do jego serca i rozumu, zmienił się bardzo i przez ostatnie 7 miesięcy ani razu nie zasłużył na karę, a nawet kilkakrotnie powstrzymywał kolegów od złego. W szkole zrobił znaczny postęp i wyszedł z najwyższego jej oddziału ze sporym zapasem wiadomości potrzebnych i pożytecznych, a nawet z niejakim oczytaniem, a pod względem sprawowania się z klassy I-ej, w której był ciągle, posunął się do III. W warsztacie krawieckim był w końcu jednym z najlepszych pracowników. Wyszedł 14-go kwietnia i został umieszczony jako terminator w Warszawie. Czy wyszedłszy z pod opieki, jaką był otoczony w Osadzie, potrafi się oprzeć pokusom i utrzyma na dobrej drodze, trudno przesądzać, bo w jego charakterze jest brak wytrwałości i skłonność do samowoli i próżniactwa.

11—458. **Stanisław R.**, nieprawy syn biednej komornicy wiejskiej, w ośmiu latach życia oddany do służby, przepędził w tem zajęciu lat przeszło 7. Od ostatniego chlebodawcy, który był człowiekiem surowym, uciekł z obawy kary za zrobioną szkodę, a przyjęty we wsi sąsiedniej na nocleg, ukradł w nocy kożuch i poniósł go na sprzedaż do sąsiedniego miasteczka, lecz tam zatrzymany i oddany sądowi, został skazanym na dwa lata do Studzieńca. W Osadzie sprawował się średnio, nie odznaczał si wprawdzie żadnemi wybitniejszemi wadami, ale też i żadnej zalety nie można się w nim było dopatrzyć. Do nauki tępy i niechętny, wyszedł umiejąc nieźle czytać po polsku i po rusku, pisać po polsku i jako tako rachować do 1000. Pracował w rolnictwie i należał do lepszych robotników. Wyszedł 8-go maja z klassy

IV i został zwrócony stryjowi, właścicielowi osady włościańskiej pod Kowalem. Niedługo wszakże był na miejscu i wkrótce uciekł, skłoniony jedynie przez lenistwo; wałęsał się przez kilka tygodni, po upływie których wrócił na miejsce, lecz znowu uciekł zabrawszy i coś z nieswoich rzeczy. Po tej ucieczce został przysłany na czasowy pobyt do Osady, lecz i tu nie chciał nic robić i po krótkim czasie opuścił ją potajemnie i wałęsał się przez kilka tygodni. Jeszcze raz zwrócony do Osady i przez nią oddany w służbę do sąsiedniego gospodarza, znowu od niego uciekł po bardzo krótkim pobycie. Podczas częstego wałęsania rozwinął się w nim popęd do kradzieży nawet bezcelowej. W siedm miesięcy po uwolnieniu z Osady, został skazany za kradzież prostą na 1 miesiąc d. 25 osadzenia w wieży.

12—418. **Franciszek T.**, syn włościanina posiadającego 12 morgów ziemi, do lat 14-tu życia przebywał w domu rodziców, pomagając w pracach gospodarskich. Rodzice postarali się o wyuczenie go czytać po polsku, ale nie potrafili wychować go moralnie. Chłopiec brał pokryjomu drobne kwoty pieniężne i kupował sobie bułki i tytoń, a gdy się nadarzyła sposobność, wyciągnął komuś w karczmie woreczek z pieniędzmi i za to został skazany do osady na 3 lata. Przez czas pobytu w Studzieńcu sprawował się dobrze, choć był kilkakrotnie notowany za kradzież spowodowaną łakomstwem. Wyszedł 22-go maja z klassy IV, umiejąc czytać i pisać w obu językach i rachować do 1000, oraz wszystkie roboty rolne, praktykowane w osadzie. Jest nadzieja, że będzie postępował uczciwie. Oddany rodzicom.

13—425. **Jan J.**, syn niewiadomych rodziców, wzięty niemowlęciem przez rodzinę włościańską z domu podrzutków, pozostał u niej, jako przybrane dziecko i był używany do posługi około domu i do pasania bydła. Przy tej robocie przebywał często w towarzystwie zepsutych wyrostków, należących do prawdziwej bandy złodziejskiej i zupełnie zdziczał moralnie, pomimo, że jego opiekunowie troszczyli się, jak umieli, o niego, bo nawet poduczyli go trochę czytać i pisać. Raz on i dwaj jego towarzysze, nakopawszy kartofli, upiekli je na polu dość odległem od wsi, i przy podziale zaczęli się kłócić i bić tak zapamiętale kijami, że we dwóch zabili trzeciego, poczem zawlekli ciało zabitego w krzaki i przykryli gałęziami i zielskiem. Za tę zbrodnię chłopiec ten został skazany na osiedlenie w Syberyi, lecz jako mającemu dopiero lat $13^1/_2$, kara ta została zamienioną Najwyższym Ukazem

na osadzenie w Studzieńcu do 17-tu lat wieku. Straszny wypadek, którego był sprawcą, wywarł silne wrażenie na winowajcy, a zdrowsza atmosfera moralna, jaką znalazł w Osadzie, ułatwiła mu poprawę. Jakoż przez cały czas swojego pobytu, to jest przez blisko trzy lata, nie był ani razu notowany za żadne wykroczenie, z kolegami żył zgodnie i nie okazał nigdy żadnych oznak zapalczywości, ani srogości charakteru. Do nauki przykładał się pilnie i nauczył się dobrze czytać i pisać w obu językach, i wykonywać cztery działania na liczbach dowolnej wielkości, a oprócz tego nabył wiele pożytecznych wiadomości. W rzemiośle kołodziejskiem uzdolnił się o tyle, że pod okiem majstra, mógł wykonać wszelką robotę, odpowiednią jego siłom fizycznym. Miał 12 marek klassy IV i był starszym bratem w swojej rodzinie. Jako odznaczający się sprawowaniem i postępem tak w nauce jak i w rzemiośle i zupełnie poprawiony, został przedstawiony przed terminem do uwolnienia warunkowego i pozyskawszy to dobrodziejstwo, opuścił Osadę 3-go czerwca. Staraniem Towarzystwa umieszczony na dalszą naukę u majstra w Warszawie.

14—262. **Stanisław G.**, ojca stracił bardzo wcześnie i chował się przy matce, chorowitej i utrzymującej się z wsparcia osób dobroczynnych, która nie mogła mu zapewnić należytej opieki i dozoru; to też wiele czasu przepędzał na wałęsaniu się po ulicach w towarzystwie starszych od siebie włóczęgów, od których przejął wiele wad i nałogów. W dziesiątym roku życia przywłaszczył sobie tłomoczek, powierzony mu przez osobę znajomą do odniesienia i sprzedał go, za co został skazany do Studzieńca do 18-tu lat życia. Przybył tu mając lat 10 i miesiąc 1, umiejąc już nieco czytać i pisać, że zaś był zdolnym i do nauki chętnym, więc w ciągu kilku pierwszych lat swojego pobytu, przeszedł cały kurs miejscowej szkoły i znacznie się rozwinął pod względem umysłowym. W tym czasie sprawował się w ogóle dobrze, choć bywał niekiedy notowany za lenistwo, nieposłuszeństwo i nieszanowanie cudzej własności, a głównie za palenie papierosów. W półtrzecia roku po przybyciu doszedł w r. 1885 do klassy IV. Odtąd datuje zwrot ku gorszemu; przekroczenia stają się częstsze lubo nie pierwszorzędnej wagi i już w 3 miesiące potem zostaje zdegradowany do klassy II. W r. 1887 dochodzi powtórnie do klassy IV i znowu sprawuje się dobrze, lecz niespodzianie zniechęcony pogłoską, że nie będzie przedstawionym do uwolnienia warunkowego, którego się spodziewał na pewno, ucieka z Osady i wałęsa się przez kilka miesięcy po kraju, a nawet za granicą. Przeszedłszy okropną nędzę, w lutym 1888 zostaje dostawionym do Osady i ukarany chłostą, i zdegradowany do klassy I-ej. Przez kilka miesięcy sprawuje się znowu dobrze, lecz nagle ucieka powtórnie bez widocznego powodu i znowu zostaje dostawiony, ukarany cieleśnie i zdegradowany do klassy 1-ej, lecz tym razem z możnością awansowania do klass wyższych w skróconych terminach. Od tego czasu otoczony troskliwą opieką, zachęcany i ciągle podtrzymywany moralnie, prowadzi się ciągle bez zarzutu, pozbywa się swoich wad i w końcu grudnia 1888 r. dochodzi po raz trzeci do klassy IV, a w 5 miesięcy potem otrzymuje uwolnienie warunkowe i wychodzi z Osady dobrze uzdolniony w rzemiośle krawieckiem.

Zdaje się, że powodem kilkakrotnego upadku moralnego tego wychowańca, był nietylko słaby jego charakter, trudny do wyrobienia i zahartowania, ale i zbyt długi termin wyrzeczonej na niego kary. Skazany na lat 8, przebył on rzeczywiście w osadzie lat $7\frac{1}{2}$ i widział, jak przez ten czas zmieniała się parę razy cała ludność wychowańców, z których wielu zawinili daleko więcej od niego. Nie mając oddawna co robić w szkole i tylko w odległej przyszłości widząc nadzieję odzyskania swobody, chłopiec może się łatwo zniechęcić i wpaść nawet w rozpacz, bo trudnoż od niego wymagać, aby zrozumiał i uwierzył temu, że długi termin wyznaczony jest dla jego dobra, dla utrwalenia go na poczciwej drodze. Nieletni będzie sądził tylko przez porównanie z innymi i czuje się pokrzywdzonym niesłusznie. Byłoby to niezawodnie istotnem ulepszeniem ustawy naszej osady, gdyby termin wypuszczania z niej wychowańców był zależnym nie od wyroku sądowego, ale od uznania samych władz Towarzystwa, jako organów jedynie kompetentnych w tej rzeczy, gdyby zatem sądy skazywały przestępców „do czasu poprawy".

O przyszłość tego wychowańca nie można być spokojnym. Jest on usposobienia posępnego, zamknięty w sobie i niezadowolniony ze swojego losu i nie ma jeszcze tej siły moralnej, którąby go mogła w każdym razie ustrzedz od pokus.

15—465. **Stanisław M.**, syn cieśli wiejskiego i właściciela kawałka gruntu, do 15 lat wieku mieszkał u rodziców i pomagał im w gospodarstwie. Wracając z pola wszedł do niezamkniętej chałupy sąsiada, w którego domu nieraz bywał poprzednio, jak twierdzi, dla napicia się wody. Ów sąsiad, będący podówczas

w nieporozumieniu z jego rodzicami, oskarżył go o zamiar kradzieży, a sąd skazał na 2 lata do osady, Przy badaniu w osadzie z żalem i płaczem utrzymywał stanowczo, że nigdy przez całe życie nic sobie nie przywłaszczył. Przybył w czerwcu 1887 r., umiejąc trochę czytać i pisać. Przez cały czas pobytu sprawował się wzorowo i ani jednego wykroczenia nie popełnił. Łagodny, uległy, zgodny w pożyciu z kolegami, pracowity i nieskazitelnie uczciwy, prędko doszedł do klassy IV, zarobił w niej 11 marek odznaczenia i był starszym bratem w swojej rodzinie. Zdolności miał słabe, nauczył się jednak czytać, pisać i rachować do 10000, oraz wszystkich robót rolnych prócz siewu. Dnia 7-go czerwca zwrócony ojcu.

16—466. **Jan C.**, do lat 11-tu zostawał w domu, posługując ojcu w murarce, potem do lat 15-tu pracował po śmierci ojca przy innym murarzu. Matka żyje i utrzymuje się z prania. Skazany na 2 lata za usiłowanie kradzieży, przybył nie umiejąc nic, najzupełniej zaniedbany pod względem religijnym i moralnym. Przez cały czas pobytu sprawował się źle i palił namiętnie tytoń, kłamał, wielokrotnie był notowany za kradzież, a oprócz tego odznaczał się lenistwem, zwłaszcza w nauce szkolnej. Również nie wiele postąpił wzajęciach rolniczych, tylko do murarki nastręczającej mu większą swobodę i mniej czujny dozór, miał i zdolności i ochotę. Wyszedł 7-go czerwca z klassy III, umiejąc nieźle czytać, słabo pisać i rachować do 100. Oddany w służbę do pobliskiego dworu, wkrótce poszedł w nocy na owoce do ogrodu, zkąd wynikła bójka z dzierżawcą, z powodu której został przez władzę policyjną odstawiony do miejsca urodzenia, gdzie zarabia na życie pracując u murarza.

17—419. **Wawrzyniec G.**, ojca stracił wcześnie, a matka biedna wyrobnica wiejska oddała go jeszcze dzieckiem do służby, w której przebył lat kilka zmieniając kilkakrotnie miejsce. Żaden z jego chlebodawców nie dbał ani o wykształcenie, ani o moralne wychowanie tego chłopca; to też nic dziwnego, że wyrósł bez pojęcia o różnicy między złem a dobrem. Mając lat 15 ukradł swojemu gospodarzowi 15 rubli i za to został skazany do Osady na 3 lata. Przybył nie umiejąc nic wcale. Przez czas swojego pobytu sprawował się w ogólności zadawalniająco. Głównemi jego wadami były samowolność i nałóg palenia tytuniu, nie odznaczał się także sumiennością w pracy. Z usposobienia był ponury i skryty, a zdolności do nauki miał bardzo małe; nauczył

się jednak nieźle czytać i pisać i trochę rachować, lecz umysłowo bardzo się nie wiele rozwinął. Wyszedł z klassy IV-tej i został 6-go czerwca umieszczony na wsi za ogrodniczka.

18—452. **Roman K.**, skazany na lat 3, przybył mając lat 14½. Straciwszy wcześnie ojca chował się przy matce, która była w Warszawie gospodynią u starego nauczyciela rysunków. Zacny ten człowiek zajął się szczerze miłym i sympatycznym chłopczykiem, a dostrzegłszy w nim zdolności do rysunku sam go uczył tej sztuki, obok czego chłopiec chodził do szkoły początkowej i wyuczył się dobrze czytać, pisać i rachować. Wszakże pomimo opieki, jaką miał w domu, wdał się w złe towarzystwo, zaczął się wałęsać po mieście i w końcu upadł tak nisko, że za namową jednego z towarzyszów, wyciągnął z pod poduszki dogorywającego już swojego dobroczyńcy pieniądze. Zabrał mu kosztowności, uciekł z domu i hulał przez dni kilka, aż straciwszy wszystko, znękany głodem wrócił do domu i tu został przytrzymany, a następnie oddany pod sąd i przysłany do Studzieńca. W początkach swojego pobytu w Osadzie popełnił z łakomstwa kilka drobnych kradzieży przedmiotów spożywczych. Zwykle łagodny i uprzejmy miewał jednak chorobliwe napady gniewu i prawie szaleństwa, w których gotów był się posunąć do krańcowych pokuszeń; napady takie kończyły się zawsze tem, że zupełnie obezwładniony z sił, padał bezprzytomny na ziemię. Do wywołania tych napadów wystarczało lada podrażnienie go przez którego z kolegów. Raz pod wpływem silnego, choć wcale nieuzasadnionego zmartwienia, uciekł do matki, lecz upamiętawszy się bezwłocznie sam powrócił, uznał swoją winę, przepraszał i wyraził gotowość przyjęcia choćby najsurowszej kary. Kiedy uzyskał zupełne przebaczenie, rozpłakał się ze wzruszenia, uroczyście przyrzekł poprawę i dotrzymał słowa, bo przez ostatnie 11 miesięcy sprawował się ciągle wzorowo. Był to jeden z najbardziej rozwiniętych umysłowo i najsympatyczniejszych wychowańców. Hojnie obdarzony przez naturę różnorodnemi zdolnościami, grzeczny, usłużny, był powszechnie lubionym. Nauczył się wszystkiego, czego nauczyć się można w szkole Studzienieckiej i tak z opowiadania przewodników, jak i z przeczytanych przez siebie książek, nabył bardzo wiele wiadomości. Pisał jak kaligraf, rysował, nawet trochę malował, grał w miejscowej orkiestrze i śpiewał w tutejszym chórze. W rzemiośle rzeźbiarskiem nabył dobrych początków. Przedstawiony do warunko-

wego uwolnienia pozyskał takowe na 9 miesięcy przed terminem określonym w wyroku i opuścił Osadę 16-go czerwca, udając się na dalszą naukę do rzeźbiarza. Można się spodziewać, że będzie z niego człowiek uczciwy i pożyteczny, jeżeli zwłaszcza wyrobi w sobie z wiekiem więcej mocy charakteru, który dotąd nie jest dość ustalonym.

19—387. **Michał G. W.**, skazany na lat 4 za kradzież wódki, przybył 3-go lipca 1885 r. i został uwolniony 3-go lipca 1889 roku. Ojca stracił wcześnie, matka ma dom i 5 morgów gruntu. Do 10-u lat życia był przy rodzicach, potem służył przez 4 lata u kilku z kolei włościan. Do udziału w kradzieży, za którą został skazany, zupełnie się nie przyznał. Przybywając do Osady nic zupełnie nie umiał, nawet pacierz mówił bardzo niedokładnie, choć miał już lat 14; pod względem moralnym był całkowicie zapuszczony. Praca nad jego poprawą i umoralnieniem nie wielkie wydała owoce. Miał bardzo wiele wad, z których najuporczywszemi były: nieposłuszeństwo dochodzące często do zuchwalstwa, łakomstwo, skłonność do kradzieży i bijatyk, złośliwość ujawniająca się w znęcaniu się nad zwierzętami domowemi i ptactwem, co pomiędzy naszymi wychowańcami przytrafia się rzadko. Przez czas swojego pobytu był 60 razy notowanym i karanym za rozmaite wykroczenia, w ogóle należał do chłopców najbardziej opornych przeciwko wszelkim środkom przedsiębranym dla ich sprowadzenia na lepszą drogę. Wyszedł z klassy III nauczywszy się czytać, pisać i nieco rachować. Zajmował się rolnictwem i kołodziejstwem, lecz w obu nie wielki zrobił postęp. Oddany do sąsiedniego dworu, na skutek bójki, do której należał, został przez policyę odesłany do miejsca urodzenia.

20—474. **Józef M.**, skazany na lat 2 za wejście do cudzego mieszkania w zamiarze przywłaszczenia sobie tytuniu. Syn nieprawy służącej dworskiej, już od siedmiu lat życia był oddany na służbę z początku na wsi, a w końcu do miasta. Chłopiec zupełnie zaniedbany, lecz w gruncie nie zepsuty ostatecznie, popełnił występek nie rozumiejąc jego doniosłości. Do osady przybył nic zupełnie nie umiejąc, oprócz pacierza. Znalazłszy się w zupełnie innych i lepszych warunkach, odrazu poszedł dobrą drogą i przez cały czas swojego pobytu sprawował się bez zarzutu, odwykł nawet zupełnie od nałogu palenia. Był zawsze pracowitym, nauczył się czytać, pisać i nieco rachować, co stanowi nie mało biorąc pod uwagę jego słabe zdolności i ciężką chorobę, która go

przez kilka miesięcy zatrzymała w infirmeryi. W rzemiośle kołodziejskiem nabył niezłych początków i po opuszczeniu osady został umieszczony w terminie u majstra w Mszczonowie. Wyszedł 22 lipca z klassy IV.

21—462. **Emiljan W.**, skazany na lat 3, przybył 23-go maja 1887 r., mając lat $13^3/_4$. Syn woźnego z Warszawy, przebywał ciągle u rodziców, chodził do szkoły, w której nauczył się czytać i pisać w obu językach i działań arytmetycznych, potem był roznosicielem gazety, potem jeszcze pracował w fabryce, a ostatecznie nie miał żadnego zajęcia i wałęsał się po mieście. Zapewne w tym okresie życia upadł moralnie. Powodowany łakomstwem i namową starszego brata, próbował wraz z nim dostać się do zamkniętej piwnicy, w której było wino i rozmaite łakocie, lecz schwytany na gorącym uczynku, został oddany pod sąd i przysłany do Studzieńca. Był on jednak tylko zbłąkanym, ale jeszcze nie zepsutym ostatecznie chłopcem. W osadzie sprawował się ciągle wzorowo; tylko w samym początku pobytu był raz notowany. W szkole zrobił znaczny postęp, przeszedł całkowity jej zakres gruntownie i zdobył oprócz tego spory zapas wiadomości tak z ustnych opowiadań, przewodników, jak i z książek, które lubił czytać. Uczył się tokarstwa i przygodnie introligatorstwa i byłby zrobił dobry postęp w pierwszem z tych rzemiosł, gdyby nie choroba płucna, która w ostatniem półroczu rozwinęła się w jego organizmie do zatrważających rozmiarów. W dniu 20-go lipca otrzymał uwolnienie warunkowe i został zwrócony rodzicom.

22—392. **Edward M.**, skazany na lat 4 i m. 3, przybył mając lat 12 i m. 9. Syn stolarza z Warszawy, od lat 12-tu był przy rodzicach, potem został oddany do szewca, lecz krótko. bo obawiając się kary za zgubienie kilku kopiejek, uciekł i tułał się po mieście w towarzystwie różnych włóczęgów, upadając coraz niżej moralnie. Powróciwszy do domu dopuszczał się kradzieży pieniędzy tak u rodziców, jak i u osób obcych, aż na skutek skargi jednego z poszkodowanych, został skazany do Studzieńca. Umiał już wtedy trochę czytać i pisać po polsku. W osadzie przez pierwsze dwa lata sprawował się źle i był wielokrotnie notowany i karany za szacherki, za hardość, wałęsanie się, lenistwo i zmowy w złym celu. Zwolna jednak ulegał wpływom moralnym i poprawiał się coraz bardziej i już od końca 1887 r. ani razu nie zasłużył na karę. Owszem zrobił

się pracowitym, rzetelnym, uprzejmym i uległym, i ostatecznie zjednał sobie szczerą życzliwość tak kolegów, jak i zwierzchników. Często posyłany za interesem po za obręd Osady, nigdy nie nadużył położonego w nim zaufania. Przyjemnie było patrzyć na tego chłopca, na którego twarzy widać było zawsze wesołość, swobodę umysłu i zadowolnienie wewnętrzne. W szkole doszedł do najwyższego oddziału i bardzo się rozwinął pod względem umysłowym. W warsztacie szewckim należał do najlepszych i najwięcej umiejących uczniów. Przedstawiony do warunkowego uwolnienia pozyskał to dobrodziejstwo i opuścił Osadę w dniu 1-go sierpnia, udając się na dalszą naukę do jednego z majstrów Warszawskich. Jednakże nie wytrwał na dobrej drodze w Warszawie, owszem puścił się na hulankę, porzucił dwóch majstrów z kolei, sprzeniewierzył się ostatniemu i za karę został pozbawiony uwolnienia warunkowego i przysłany napowrót do Osady.

23—446. **Wawrzyniec W.**, skazany na lat $2^2/_3$, przybył mając lat $15^1/_3$ i nie umiejąc nic prócz pacierza. Ojca stracił wcześnie, a gdy matka wyszła za mąż powtórnie, został w dziewiątym roku życia oddany do służby i przebywał u kilku włościan z kolei. Ostatniemu skradł dubeltówkę i oddał ją jakiemuś nieznajomemu, który go do tego namówił, i za tę kradzież został przysłany do Studzieńca. Nie był to chłopiec zły, tylko zupełnie nierozwinięty tak pod względem umysłowym jak i moralnym, a nadto przyniósł ze sobą fatalny nałóg potajemny, od którego z wielkim trudem udało się odzwyczaić go w Osadzie. Przez cały czas pobytu był uczciwym, posłusznym, pracowitym, zgodnym w pożyciu i w ogóle sprawował się dobrze. Do nauki był tępym, nauczył się jednak czytać i pisać w obu językach i rachować, choć słabo w granicach do 1000, co, jak na jego zdolności, nie jest mało, zwłaszcza, że przy wejściu do Osady nie znał nawet liter. Do robót rolniczych zręczny i w wykonywaniu ich gorliwy, wychodząc umiał je wszystkie dokładnie. Wyszedł z klassy IV 7-go sierpnia i na prośbę ojczyma i matki został im oddany. Zdaje się, że będzie poczciwym i pracowitym człowiekiem.

24—569. **Józef R.**, i Nr. 570. **Stanisław K.**, obaj skazani niewłaściwie, bo na czas krótszy niż dwa lata, po nadejściu metryk zostali zwróceni władzy sądowej po jednomiesięcznym pobycie w Osadzie.

25—427. **Piotr B.**, skazany na lat 3, przybył mając lat 14 m. 9. Syn szewca z małego miasteczka, był ciągle u rodziców trudnił się posługami domowemi i uczył się od ojca szewctwa, lecz głównie włóczył się po mieście bez dozoru z jakimś starszym chłopcem, który używał go za pomocnika przy dokonywaniu drobnych kradzieży. Za jedną z nich, mianowicie za kradzież harmonii, został przysłany do Studzieńca. Przybył nie tylko nic zupełnie nie umiejąc, lecz tak upośledzony umysłowo, że przez trzy lata nie można go było niczego nauczyć, nawet składania głosek w sylaby i rachowania do 10. Prawie idyjota, popełniał od czasu do czasu wykroczenia, za które trudno było wkładać na niego odpowiedzialność. Z temperamentu łagodny. Słabo rozwinięty fizycznie i dotknięty nieuleczalnem kalectwem jednego oka, nie mógł się wyuczyć żadnego rzemiosła i był używany tylko do rozmaitych posług i do prostszych zajęć rolnych. Rodzice zupełnie nie chcieli o nim wiedzieć i kontenci, że się pozbyli z domu nieużytecznego stołownika, nie odpowiadali nigdy na odezwy, czynione do nich przez Osadę. Wyszedł z klassy III dnia 13 sierpnia i oddany do służby u strzelca w Ks. Łowickiem, u którego jest dotąd, i sprawuje się dobrze.

26—477. **Franciszek L.**, skazany na lat 2, przybył mając lat 11. Matkę stracił w siódmym roku życia, ojciec ma gospodarstwo, ale pijak zaniedbał je zupełnie i źle się prowadzi. Nic dziwnego, że chłopiec był zupełnie zaniedbany i patrząc ciągle na taki przykład i nieraz cierpiąc dotkliwy niedostatek, musiał nabrać wad i złych nałogów. Na jarmarku ukradł buty i za to został przysłany do Osady. Nie umiał wtedy zupełnie nic. W osadzie uwolniony od wpływu złych warunków, w jakich wzrastał, coraz więcej zmieniał się na lepsze i sprawował się w ogóle dobrze, a przez ostatnie półrocze bez zarzutu. Główną jego wadą była porywczość, skutkiem której trzy razy w ciągu swojego pobytu kaleczył nożem kolegów. Pod koniec był to chłopiec otwarty, zawsze wesoły i pełen właściwej jego wiekwi dziecinnej swobody; doszedł do klassy IV, a w szkole nauczył się czytać, pisać i rachować do 1000. Używanym był głównie do rozmaitych posług w kuchni, w pralni, przy sieczkarni, do pielenia i t. p. Oddany na służbę do gospodarza w sąsiedniej wiosce, opuścił Osadę 18 sierpnia i dotąd pozostaje u swojego chlebodawcy.

28—398. **Bolesław J.**, skazany na lat $3^2/_3$, przybył mając lat $14^1/_3$. Rodzice stosunkowo zamożni i intelligentni, starali się

dać dzieciom lepsze wykształcenie i posyłali je do szkół publicznych. I on chodził naprzód do szkoły elementarnej, a potem do gimnazyum, lecz nie chciał się uczyć i wkrótce musiano go odebrać i zatrzymać w domu. I tu jednak rodzice nie mogli sobie dać rady z chłopcem nieposłusznym i krnąbrnym i oddali go do zakładu poprawczego w Mokotowie, gdzie był przez półtora roku. Wkrótce po powrocie zaczął się znowu jak najgorzej sprawować, a sprzykrzywszy sobie surowe kary, jakie go za to spotkały, uciekł z domu i wałęsając się po Warszawie z drugim hultajem, dopuszczał się rozmaitych kradzieży po sklepach, aż schwytany na gorącym uczynku, został przysłany do Studzieńca. Umiał już wtedy czytać i pisać nieźle w obu językach i trochę rachować. W pierwszym roku pobytu w Osadzie był 18 razy karany za lenistwo, upór, krnąbrność, bójki z kolegami, wałęsanie się, kradzież i ucieczkę; w drugim roku 10 razy za te same wady (prócz ucieczki), potem zaczął się pozornie poprawiać i doszedł do klassy IV, w której jednak bardzo krótko zdołał się utrzymać i musiał być cofniętym do kl. III. Jest to chłopiec z powierzchowności miły i dość układny, ale bynajmniej nie poprawiony. Głównemi jego wadami są złośliwość i nawet mściwość w stosunkach koleżeńskich, wielka lekkomyślność, brak uczuć rodzinnych i poszanowania własności. Niechętny do nauki i nadzwyczaj roztargniony, szkoły nie ukończył należycie, pomimo przygotowania z jakim tu przyszedł. Więcej skorzystał w rzemiośle stolarskiem, do którego miał i zdolności i pewne zamiłowanie. Opuścił Osadę 7-go września i oddany rodzicom, umieszczony został u majstra w Warszawie na dalszą naukę stolarstwa.

28—454. **Mateusz H.**, skazany na lat 2 i pół, przybył mając lat 15 i pół. Ojciec jego wyrobnik w małem miasteczku, był karany więzieniem za kradzież. Przebywał naprzód u rodziców, którzy tylko szkodliwie mogli oddziaływać na niego, potem oddany został do służby i tu ukradł zegarek, za co się dostał do Osady, do której przybył nie umiejąc nic prócz pacierza. Chłopiec z natury dobry, znalazłszy się w odmiennych a sprzyjających warunkach, zaczął odrazu postępować podług rad, odebranych na wstępie i przez cały czas swojego pobytu sprawował się wzorowo. Był on uległy, grzeczny, koleżeński i nieposzlakowanie uczciwy; w krótkim czasie doszedł do klassy IV i został starszym bratem w rodzinie. W szkole nauczył się czytać, pisać i rachować do 10000. Uczył się z korzyścią ogrodnictwa i wyszedłszy z Osady w dniu 18 go września, został umieszczony na wsi za ogrodniczka.

29—417. **Franciszek B.**, skazany na lat 4 i m. 10, przybył mając lat 12, syn woźnego z Warszawy. Rodzice wychowywali go moralnie, postarali się o nauczenie go czytać i pisać, a następnie umieścili w drukarni, a potem w ekspedycyi jednego z dzienników, gdzie był używany na posyłki. Ten rodzaj zajęcia, dający mu ciągle sposobność do biegania po mieście i zawiązywania złych znajomości, oddziałał szkodliwie na młodego chłopca. Wkrótce za nieakuratność stracił miejsce i lękając się wrócić do ojca, który mu bynajmniej nie pobłażał, puścił się na włóczęgę po mieście, próbował żebrać, sypiał w jakiejś dorożce, a w końcu przyciśnięty głodem skradł kilka paczek papierosów i parę innych drobiazgów w sklepie z zamiarem sprzedania ich i kupienia sobie chleba, lecz przytrzymany przez stójkowego i oddany sądowi, został po przyznaniu się do winy przysłany do Studzieńca. Tu z początku popełnił kilka drobnych wykroczeń, lecz wkrótce upamiętał się i poprawił się zupełnie. Przez ostatnie półtora roku sprawował się wzorowo i odznaczał się prawdomównością, uczciwością, uległością i posłuszeństwem. W klassie IV zarobił 16 marek odznaczenia i był starszym bratem w rodzinie. W szkole, lubo mało zdatny nauczył się czytać, pisać i rachować do 100000, a w rzemiośle szewckiem uzdolnił się o tyle, że wedle opinii majstra do wyzwolenia się na czeladnika potrzebował jeszcze dwóch lat nauki. Ponieważ całem postępowaniem okazywał wszelkie oznaki gruntownej poprawy i dawał rękojmię wytrwania na uczciwej drodze, dla tego po przebyciu w Osadzie dwie trzecie czasu zakreślonego wyrokiem, został przedstawiony do warunkowego uwolnienia i pozyskawszy takowe, opuścił Osadę 26-go września i został umieszczony w terminie w Warszawie.

30—481. **Andrzej S.**, skazany na 2 lata, przybył mając lat blisko 16. Ojca utracił wcześnie, a niewidoma matka jest żebraczką; więc ani o nauce, ani o wychowaniu nie mogło być mowy. Już w ósmym roku życia oddany do służby za pastuszka, chował się jak zwierzątko, bez pojęcia o różnicy między złem i dobrem. Raz na polu miał ukopać dwa garnce kartofli, a gdy niósł je na sprzedaż, został schwytany, osądzony i przysłany do Studzieńca. Przyniósł ze sobą dwie główne wady, lenistwo i łakomstwo, z których się w znacznej części poprawił.

Niezmiernie tępy, przez dwa lata nie nauczył się nawet dobrze czytać. Pod względem sprawowania w samym końcu pobytu doszedł do klassy IV. Zajmował się głownie rozmaitemi posługami w gospodarstwie domowem i rolnem, lecz w dokładnem wykonywaniu właściwych robót rolniczych nie wiele się uzdolnił. Opuścił Osadę 28 września i został umieszczony w służbie u jednego z gospodarzy w sąsiedniej wiosce. Zupełny brak rozwinięcia umysłowego nie pozwala rokować o jego przyszłości.

31—483. **Józef K.**, syn wyrobnika z Włocławka, wcześnie wyszedł z domu rodziców i trudnił się służbą. Przez ostatnie półtora roku służył u jakiegoś młynarza i wtedy uproszony, jak utrzymywał, przez jakiegoś biedaka, wydawał mu kilka razy potajemnie po kwarcie mąki. Schwytany na uczynku i oskarżony o wspólnictwo w kradzieży, został skazany na 2 lata do Osady, mając wówczas 15 lat wieku i umiejąc trochę czytać po polsku. Był to od początku samego wcale dobry chłopiec, uczciwy i pracowity, tylko czasem uparty. Wyszedł z klassy IV, a w szkole przy niewielkich zdolnościach, nauczył się dobrze czytać i pisać w obu językach i rachować do 1000. Z początku był rolnikiem, potem uczył się szewctwa, w którem jednak z powodu krótkości swojego pobytu w Osadzie, a jeszcze krótszego w warsztacie nie zdążył zrobić większego postępu. Opuścił osadę 18 Października i został oddany na dalszą naukę do majstra we Włocławku.

32—388. **Josek T.**, syn przekupnia i dzierżawcy ogrodów z Łodzi, któy go wcześnie odumarł, skazany na lat $6^1/_4$ przybył do osady, mając podług metryki lat $11^3/_4$. Od czterech lat życia chodził do chederu, a potem pomagał matce w kramiku przy sprzedaży owoców, lub sam je roznosił na sprzedaż po mieście. Jednocześnie zaczął kraść, co się dało i wkrótce kradzież stała się dla niego rzemiosłem, które uprawiał już to na własną rękę, już we współce z rówieśnikami, już jako pomocnik wytrawnych złodziejów, dopóki schwytany na kradzieży portmonetki, nie został skazany na pobyt w osadzie do 18 lat wieku. Przybył tu nie umiejąc nic, z najgorszemi popędami i nałogami, skłonny do kłamstwa, szacherek i kradzieży, samowolny, nieposłuszny i niezgodny. Pomału jednak wszystkie te wady zaczęły ustępować, wykroczenia stawały się coraz rzadszemi i przez ostatni rok pobytu sprawował się ciągle wzorowo. Oddawna promowany do kl. IV otrzymał w niej 19 marek miesięcznych, a przez ostatnie 8 miesięcy był starszym bratem w rodzinie. Do nauki szkolnej nie miał zdolności, a fatalna wymowa żydowska, utrudniała mu postęp w czytaniu i ortograficznem pisaniu, lecz umysłowo rozwinął się znacznie i nabył wiele pożytecznych wiadomości. Ze względu na rzeczywistą poprawę, pozyskał uwolnienie warunkowe i opuscił osadę 1 Listopada. Umieszczony w terminie u majstra kowalskiego w Mszczonowie. W kuźni był jednym z najlepszych robotników.

34—439. **Józef R.**, syn robotnika ze Szmulowizny na Pradze, nałogowego pijaka, przebywał ciągle u rodziców, lecz bez żadnej z ich strony opieki i dozoru, zajęty wyłącznie włóczęgostwem, w towarzystwie innych zepsutych wyrostków i razem z nimi, głównie zaś z dwoma wymienionymi bezpośrednio poniżej (35 i 36) dopuszczał się licznych drobnych kradzieży. Po jednej z takich wypraw złodziejskich, na której, wszedłszy przez okno do pokoju, skradli kilka drobnych przedmiotów, a potem ściągnęli ze straganu salaterkę z masłem, jeden z tej trójki został schwytany i wydał obu wspólników, za co wszyscy trzej zostali skazani na 3 lata do osady. Nie umiał nic wcale. Główną jego wadą, z której aż do końca nie było go można poprawić, było uporczywe lenistwo; oprócz tego bywał od czasu do czasu nieposłuszny, hardy i łakomy. Wyszedł 19 Listopada z kl. II nauczywszy się czytać, pisać i rachować do 1000. Uczył się ogrodnictwa, lecz postęp w niem zrobił niewielki. Oddany na służbę do jednego z sąsiednich dworów nie długo wytrwał na miejscu. Przez dwa tygodnie sprawował się tam zupełnie dobrze; potem bez żadnego powodu uciekł.

35—438. **Antoni P.**, skazany razem z poprzedzającymi za tenże występek na lat 3, przybył mając $13^5/_{12}$. Syn wyrobnika ze Szmulowizny na Pradze, trudniącego się furmaństwem; mieszkał u rodziców bez żadnego zajęcia, oprócz włóczęgostwa i kradzieży. Przyszedł do osady nic zupełnie nie umiejąc, ale zepsuty do szpiku kości, ze wszystkiemi możliwemi nałogami i wadami. Przez cały czas pobytu w osadzie wywierał najgorszy wpływ na kolegów, których i przykładem i namową zachęcał do nieporządku, do oporu i swawoli tak w rodzinie, jak i przy robocie. W szkole nauczył się czytać, pisać i rachować do 1000. Uczył się naprzód rolnictwa, a potem kołodziejstwa i przy wrodzonej zręczności na-

był w tem rzemiośle niezłych początków. Wyszedł z kl. II, złą o sobie na przyszłość rokując nadzieję i d. 19 Listopada został oddany rodzicom.

36—437. **Paweł G.**, przysłany z dwoma poprzedniemi i za tenże występek, mając wówczas lat 12. Syn cieśli ze Szmulowizny, przebywał ciągle u rodziców z wyjątkiem kilku miesięcy, spędzonych w służbie u gospodarza wiejskiego, od którego znowu wrócił do domu i odtąd czas trawił na włóczęgostwie i kradzieży, nie umiał nic. Zepsuty na bruku ulicy przyniósł ze sobą nałogi, nawet nieodpowiednie jego wiekowi, a oprócz tego mnóstwo grymasów i wymagań i nieprzezwyciężony wstręt do pracy i do uległości miejscowemu regulaminowi. Wpływy moralne mało na niego działały, tylko obawa kary powstrzymywała go czasowo od większych wykroczeń. W szkole zarówno niechętny i leniwy jak przy robocie nauczył się jako tako czytać i pisać po polsku, czytać po rusku i słabo rachować do 100. Uczył się krawiectwa, lecz prawie żadnego nie zrobił w niem postępu. Wyszedł z kl. III. Opuścił osadę 19 Listopada i został oddany rodzicom.

37—379. **Chaim B.**, skazany na lat 4 przybył do osady, mając lat $11^5/_6$. Ojciec, pokątny doradca, mieszkał w Siedlcach i wcale nie dbał ani o dzieci, ani o żonę, która służyła w jakimś domu żydowskim w Brześciu. Chłopiec był przy babce w Łosicach, która jednako sama biedna dawała mu tylko przytułek, pożywienie zaś musiał zdobywać własnym przemysłem, zbierał więc kości i szmaty i za pieniądze zarobione ze sprzedaży tych rzeczy kupował chleb i śledzie, któremi się żywił. Gdy nie było zarobku, cierpiał głód. Włócząc się w ten sposób po miasteczku, naturalną koleją rzeczy zaczął popełniać pomniejsze kradzieże, zabierając, co spotkał na swojej drodze, a czego nie pilnowano, aż schwytany na kradzieży jakiejś sztuki ubrania z płota, został oddany pod sąd i skazany do Studzieńca. Przybył tu nic nie umiejąc, bo tego, czego uczono go w chederze nie można liczyć za dorobek naukowy. Miał wiele wad, z których głównemi były lenistwo, nieposłuszeństwo i łakomstwo, w których trwał przez cały czas swojego pobytu. Uczył się krawiectwa, lecz postęp zrobił w niem średni. Do nauki niechętny nauczył się jednak czytać, pisać i rachować do 100000. Wyszedł z kl. III, w którój miał jedną dopiero markę i został oddany na dalszą naukę rzemiosła majstrowi krawieckiemu w Mszczonowie. Opuścił osadę 4 Grudnia.

38—486. **Ludwik K.**, skazany do 18 lat życia, przybył, mając lat blisko 16. Syn nieżyjącego kupca, należącego do klassy intelligentnej, matka dziś w nędzy, starsze siostry powychodziły za ludzi, zajmujących poważniejsze stanowiska, bracia pokierowali się także na ludzi porządnych i stojących o własnej sile. Widocznie zatem rodzice dbali o dzieci i wychowywali je starannie, skoro z sześciorga ten tylko jeden syn poszedł złą drogą. Takie odrodki spotykają się dość często, nawet w najszanowniejszych rodzinach, co zdaje się dowodzić, że człowiek może się urodzić tak dobrze z kalectwem moralnem, jak i fizycznem i że takie kalectwo moralne może być równie nieuleczalnem jak przyniesiony na świat garb i t. p. Jeszcze za życia ojca, chłopiec ten odebrał początkowe wykształcenie, którego po jego śmierci i wkrótce potem nastąpionej ruinie majątkowej, nie mógł już przedłużać. Czas jakiś zostawał w domu bez zajęcia,—potem matka oddała go do Warszawy na naukę ślusarską, lecz po krótkim pobycie u dwóch majstrów, wrócił do niej napowrót; widocznie był już zepsutym i nie chciano go trzymać w terminie. Udał się potem do Kielc i umieścił się jako uczeń u fryzjera, lecz wkrótce zabrawszy swojemu chlebodawcy kilka przedmiotów niewielkiej wartości, jako to brzytwę, szelki, rękawiczki i t. p., uciekł do Warszawy i tam po kilku dniach przytrzymany przez policję, został odstawiony do Kielc, oddany sądowi i skazany na osadzenie w Studzieńcu. Tu przez cały prawie czas pobytu źle się sprawował i ustawicznie naruszał przepisy miejscowego regulaminu i bardzo niekorzystnie wpływał na towarzyszów pod względem moralnym. Niepoprawne kłamstwo, namiętne palenie tytuniu i nałog potajemny, to były najmocniej w nim zakorzenione wady. Wyszedł z kl. III i po ukończeniu szkoły, lubo skutkiem roztargnięcia, należał do słabszych uczniów. Po przebyciu całego okresu, na jaki był skazanym, opuścił osadę z niezłemi początkami w rzemiośle ślusarskiem i został umieszczony u majstra w Warszawie, u którego jednak nie wytrwał. Obecnie pracuje u ślusarza na prowincji i sprawuje się zadawalniająco.

Dyrektor osady **Wł. Skłodowski**.

Wykaz statystyczny skazanych do Studzieńca od mca Września 1876 roku do 1 Stycznia 1890 roku.

	1876		1877		1878		1879		1880		1881		1882	
	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.
m. Warszawa	3	4	15	6	11	6	9	7	7	5	3	4	10	7
gub. Warszawska	—	5	6	3	10	4	9	6	9	16	8	7	4	6
„ Kaliska	—	1	3	1	2	4	7	2	7	5	4	12	5	8
„ Piotrkowska	1	1	7	3	7	—	4	5	3	6	6	1	—	3
„ Radomska	—	—	2	2	—	2	3	5	—	6	1	3	2	1
„ Kielecka	—	1	1	2	1	1	—	—	2	7	2	4	5	3
„ Lubelska	—	2	3	2	2	5	6	4	4	1	5	2	3	7
„ Siedlecka	1	1	2	3	4	9	8	5	5	2	5	5	5	3
„ Płocka	—	—	2	1	—	1	1	2	4	1	4	2	2	2
„ Łomżyńska	—	—	3	2	5	3	5	3	1	1	5	5	1	—
„ Suwalska	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	2
	5	15	45	25	42	35	52	39	43	51	45	45	37	42
	20		70		77		91		94		90		79	

	1883		1884		1885		1886		1887		1888		1889		Razem	
	p	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p.	od.	p	od.
m. Warszawa	12	3	7	3	8	5	11	6	7	2	15	4	8	8	126	70
gub. Warszawska	3	4	10	5	13	8	7	2	7	1	10	6	4	6	100	79
„ Kaliska	2	2	7	3	3	2	6	4	4	1	6	2	2	1	58	48
„ Piotrkowska	1	1	6	2	7	4	5	1	4	3	6	3	5	1	62	34
„ Radomska	1	2	3	—	1	2	2	1	6	1	4	2	1	2	26	29
„ Kielecka	2	2	4	—	—	1	4	2	4	—	4	2	2	2	31	27
„ Lubelska	1	1	3	2	3	3	1	3	—	3	1	—	—	1	32	36
„ Siedlecka	6	3	4	3	3	6	4	6	11	7	5	2	—	1	63	56
„ Płocka	3	1	4	—	5	1	5	3	3	1	5	2	3	3	41	20
„ Łomżyńska	1	—	3	3	3	1	—	—	2	1	3	3	—	—	32	22
„ Suwalska	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2	—	—	—	9	3
	32	19	51	21	46	33	48	28	48	20	61	26	25	25	580	424
	51		72		79		76		68		87		50		1004	

Objaśnienie znaków skróconych: p. znaczy przyjęto, od. znaczy odmówiono,

TABELLA

wskazująca zmiany wzrostu wychowańców Studzienieckich w arszynach, werszkach i setnych częściach werszka, tudzież wagi w funtach za czas od 1-go Lutego 1888 r. do 1-go Listopada 1889 r.

Objaśnienie znaków skróconych:

m — znaczy miejskie,

w — znaczy wiejskie.

Wymiar wzrostu oznaczony został w arszynach, werszkach i setnych częściach werszka; waga zaś w funtach rossyjskich.

Termina i rezultaty wymiaru i wagi wychowańców

1. Arszyny, werszki, i setne części werszka
2. Funty

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze (Lata)	(miesiące)	Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze (Lata)	(miesiące)	Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Rok 1888: m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	Rok 1889: m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
1	418	Kacper N.	13	1	15	2	w.	ogrodnik	1—15,75 92	2—0,0 94	2—0.37 95	2—0,50 99	2—0,75 104	2—0.87 102	2—1,0 107	2—1,0 110	2—1,25 105	2—2,0 111	2—2,25 112
2	436	Adam S.	12	8	14	9	w.	krawiec	1—12,75 75	1—13,0 79	1—13,37 76	1—13,50 82	1—14,0 82	1—14,0 82	1—14,0 85	1—14,12 82	1—14,25 85	1—14,75 86	1—14,75 88
3	442	Jan K.	12	0	14	1	w.	szewc	1—14,50 93	1—15,62 96	2—0,0 96	2—0,25 96	2—0,25 103	2—0,62 105	2—0,87 110	2—1,0 109	2—1,50 105	2—1,62 115	2—1,75 120
4	443	Ignacy M.	15	0	16	11	w.	rolnik	1—15,25 83	1—15,25 88	1—15,25 88	1—15,50 84	1—15,62 88	1—15,75 90	1—15,75 92	2—0,0 98	2—0,50 91	2—0,75 94	2—0,87 94
5	479	Mateusz W.	15	5	17	6	w.	„	2—0,50 107	2—0,37 109	2—1,12 102	2—1,25 108	2—1,50 112	2—1,50 115	2—1,50 117	2—1,75 118	2—2,0 118	2—2,12 122	2—2,75 126
6	96	Stanisław S.	15	9	17	10	m.	„	2—0,0 102	2—0,50 105	2—1,0 107	2—1,50 111	2—1,50 115	2—1,50 109	2—1,50 113	2—1,87 120	2—2,0 118	2—2,25 126	2—2,50 128
7	485	Józef K.	14	1	16	2	w.	„	1—15,50 90	1—15,50 92	1—15,62 92	1—15,62 95	2—0,0 95	2—0,0 95	2—0,0 98	2—0,50 98	2—0,50 98	2—0,75 100	2—0,87 104
8	498	Florjan B.	12	5	14	6	w.	krawiec	1—12,50 72	1—12,75 75	1—13,25 70	1—13,25 73	1—13,37 76	1—13,37 75	1—13,37 80	1—13,37 78	1—13,37 76	1—13,75 76	1—13,75 77
9	494	Wojciech K.	11	0	13	1	w.	rolnik używ. do roz. zajęć	1—13,50 85	1—13,50 85	1—13,87 80	1—13,87 82	1—14,0 85	1—14,0 80	1—14,0 84	1—14,12 87	1—14,12 81	1—14,25 79	1—14,50 86
10	505	Lucjan K.	13	2	15	3	m.	rzeźbiarz	2—1,37 100	2—1,75 101	2—1,87 102	2—2,12 99	2—2,50 109	2—2,75 108	2—2,75 109	2—3,0 114	2—3,50 115	2—4,0 119	2—4,0 121
11	147	Antoni L.	15	9	17	10	w.	stolarz	2—2,37 110	2—2,50 117	2—3,0 117	2—3,50 119	2—3,50 122	2—4,0 125	2—4,0 129	2—4,0 125	2—4,25 128	2—4,87 134	2—5,12 139
12	458	Ignacy G.	15	1	17	2	w	ogrodnik	2—2,0 137	2—2,25 125	2—2,50 120	2—2,75 127	2—2,75 134	2—3,12 133	2—3,25 135	2—3,62 135	2—3,62 137	2—4,12 138	2—4,25 141
13	463	Tomasz K.	14	2	16	3	m.	„	2—1,0 97	2—1,0 99	2—1,25 93	2—1,50 96	2—1,50 99	2—2,12 104	2—2.12 109	2—2,12 109	2—2,50 103	2—3,0 107	2—3,12 110

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca.	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze		Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze		Pochodzenie	Rodzaj zajęcia.	Terminai rezultaty wymiaru i wagi wychowańców: Rok 1888					Rok 1889						
			Lata i miesiące						m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
									1. Arszyny, werszki i setne części werszka 2. Funty										
14	467	Teodor W.	13	3	15	4	w.	stolarz	2—0,0 95	2—0,25 95	2—0,25 90	2—0,50 97	2—0,75 100	2—1,25 100	2—1,25 100	2—1,62 98	1—1,62 95	2—1,62 96	2—1,62 100
15	466	Antoni B.	14	0	16	1	m.	rolnik	2—0,0 100	2—0,25 95	2—0,50 90	2—0,75 96	2—0,75 97	2—0,75 102	2—0,87 105	2—0,87 107	2—1,12 104	2—1,37 106	2—1,50 110
16	470	Wojciech R. . . .	15	8	17	9	w.	"	2—0,0 80	2—0,25 91	2—0,50 88	2—0,50 89	2—1,0 93	2—1,0 95	2—1,0 94	2—1,12 94	2—1,50 92	2—1,87 96	2—1,87 101
17	472	Kacper P.	15	1	17	2	w.	kołodziej	2—1,50 110	2—1,62 110	2—2,0 105	2—2,0 108	2—2,0 110	2—2,12 112	2—2.25 115	2—2,37 115	2—2,75 115	2—2,75 115	2—3,0 122
18	542	Stanisław M. (junior) .	15	5	17	0	w.	rolnik używ. do rozmait. robót	— —	— —	— —	1—15,50 90	1—15,62 93	2—2,50 105	2—2,50 110	2—2,75 110	2—2,75 104	2—3,0 116	2—3,37 119
19	431	Józef W . .	15	6	17	7	m.	stolarz	2—0,37 105	2—0,62 99	2—1,50 105	2—1,50 115	2—1,50 118	2—1,87 124	2—2,12 125	2—2,37 120	2—2,87 123	2—3,0 125	2—3,25 130
20	404	Józef K.	12	3	14	4	m.	ogrodnik	1—11,50 64	1—11,75 70	1,11—87 70	1—12,0 67	1—12,25 73	1—12,37 72	1—12,37 73	1—12,62 75	1—13,50 76	1—13,50 76	1—13,62 80
21	433	Gitman K.	15	0	17	1	m.	kołodziej	1—14,0 87	1—14,25 93	1—14,62 92	1—15,0 97	1—15,50 104	1—15,75 105	2—0,0 107	2—0,12 106	2—0,62 107	2—0,75 120	2—1,0 120
22	434	Jan P.	15	8	17	9	w.	rolnik	2—0,62 102	2—0,87 105	2—1,0 105	2—1,0 101	2—1,12 110	2—1,12 112	1—1,25 107	2—1,75 114	2—1,87 110	2—1,87 114	2—1,87 117
23	445	Stanistaw D. . . .	15	9	17	0	w.	kowal	2—0,62 107	2—0,87 113	był chory	2—0,50 114	2—1,75 108	2—2,0 112	2—2,12 126	2—2,25 126	2—2,50 126	2—3,12 135	2—3,25 143
24	464	Władysław M. . .	12	9	14	10	w.	szewc	1—11,75 71	1—11,87 71	1—12,0 75	1—12,12 70	1—12,25 72	1—12,50 74	1—12,50 75	1—12,62 71	1—13,25 73	1—13,37 75	1—13,37 78
25	480	Franciszek S. . .	14	10	16	11	w.	rolnik	1—14,75 92	1—14,87 95	1—15,0 95	1—15,25 98	1—15,37 103	— —	1—15,37 100	1—15,62 102	2—1,0 106	2—1,50 111	2—1,75 110
26	484	Franciszek S. .	11	4	13	5	m.	stolarz	1—12,0 77	1—12,12 78	1—12,25 75	1—12,50 77	1—12,75 80	1—12,75 83	1—12,75 82	4—12,75 85	1—13,12 81	1—13,37 83	1—13,62 86

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze (lata)	(miesiące)	Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze (lata)	(miesiące)	Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Terminy i rezultaty wymiaru i wagi wychowańców — Rok 1888: m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	Rok 1889: m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
			Lata i miesiące						1. Arszyny, werszki i setne części werszka 2. Funty										
27	496	Kacper K. . . .	12	1	14	2	w.	rolnik	1—12,50 77	1—13,0 83	1—13,0 78	1—13,50 81	1—13,50 83	1—13,50 85	1—13,62 90	1—13,75 88	1—14,12 83	1—14,62 87	1—14,62 88
28	503	Feliks M. . . .	12	9	14	8	m.	szewc	1—14,37 82	1—14,62 87	1—14,87 87	1—15,0 83	1—15,50 89	1—15,50 89	1—15,62 95	1—15,62 93	2—0,0 92	2—0,0 92	2—0,12 89
29	475	Wojciech B. . . .	14	8	16	9	w.	rolnik	2—0,0 105	2—0,37 106	2—0,37 107	2—0.62 100	2—0,75 104	2—0,75 108	2—1,12 109	2—1,12 110	2—1,25 109	2—1,50 116	2—1,87 116
30	489	Wojciech Z. . . .	13	3	15	4	w.	do rozmaitych posług	1—14,87 87	1—14,87 87	1—15,0 88	1—15,25 86	1—15,25 87	1—15,25 88	2—15,37 89	1—15,50 93	1—15,75 90	1—15,75 92	2—0,12 96
31	513	Ferdynand W . .	13	5	15	3	w.	krawiec	— —	1—13,0 80	1—13,25 80	1—13,37 82	1—13,37 81	1—13,37 78	1—13,50 85	1—13,50 85	1—13,87 84	1—14,0 89	1—14,0 90
32	510	Wojciech C. . . .	15	1	16	11	w.	„	— —	1—14,50 77	1—14,62 80	1—14,62 91	1—14,75 86	1—14,87 94	1—15,0 95	1—15,0 97	1—15,12 99	1—15,50 100	2—0,0 107
33	518	Antoni M. . . .	13	9	15	3	w.	szewc	— —	— —	1—13,25 80	1—13,50 87	1—13,50 85	1—13,62 90	1—13,75 90	1—13,75 87	1—14,0 86	1—14,25 89	1—14,12 92
34	524	Józef C. . . .	15	7	17	4	w.	rolnik	— —	— —	— —	2—0,0 105	2—0,0 100	2—0,0 103	2—0,12 107	2—0,25 101	2—0,37 105	2—0.50 107	2—0,50 110
35	530	Marcin S. . . .	13	9	15	4	m.	stolarz	— —	— —	— —	1—15,50 92	1—15,62 91	1—15,62 96	1—15,75 95	2—0,0 84	2—0,25 96	2—0,50 101	2-0,50 105
36	432	Hersz J. . . .	13	7	15	8	m.	do rozmaitych posług	1—13,37 75	1—13,50 85	1—13,62 86	1—13,87 87	1—13,87 85	1—14,0 85	1—14,12 85	1—14,25 82	1—14,25 82	1—14,50 85	1—15,0 87
37	447	Iwan M. . . .	13	5	15	6	m.	stolarz	1—13,50 82	1—14,0 87	1—14,0 86	1—14,0 88	1—14,0 86	1—14,0 90	1—14,0 95	1—14,12 95	1—14,25 90	1—14,37 95	1—14,37 92
38	452	Leon K. . . .	14	10	16	11	w.	kowal	1—14,75 95	1—15,0 99	1—15,0 98	1—15,25 99	1—15,50 100	1—15,62 104	1—15,75 102	2—0,0 100	2—0,25 99	2—0,50 103	2—0,62 112
39	459	Wawrzyniec J. . .	14	1	16	2	w.	ogrodnik	1—15,0 93	1—15,25 88	1—15,50 92	1—15,50 93	1—15,75 95	1—15,75 98	1—15,87 100	2—0,0 96	2—0,25 98	2—0,50 102	2—0,62 102

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze		Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze		Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Terminy i rezultaty wymiaru i wagi wychowańców. Rok 1888: m. Luty	Rok 1888: m. Kwiecień	Rok 1888: m. Czerwiec	Rok 1888: m. Sierpień	Rok 1888: m. Październik	Rok 1889: m. Styczeń	Rok 1889: m. Marzec	Rok 1889: m. Maj	Rok 1889: m. Lipiec	Rok 1889: m. Wrzesień	Rok 1889: m. Listopad
			Lata i miesiące						1. Arszyny, werszki i setne części werszka 2. Funty											
40	462	Władysław J. . . .	14	3	16	4	w.	rolnik	2—0,0 93	2—0,0 98	2—0,25 99	2—0,25 102	2—0,37 103	2—0,50 106	2—0,62 105	2—0,62 102	2—0,87 102	1—1,0 107	2—1,25 112
41	468	Jan C.	15	8	16	11	m.	„	2—3.25 129	2—3,25 127	2—3,50 132	2—3,50 134	2—3,50 138	2—3,62 140	2—3,62 145	2—3,75 144	— —	— —	— —
42	556	Ignacy R. . . .	14	5	15	7	m.	szewc	— —	— —	— —	— —	— —	1—15,12 96	1—15,50 100	1—15,62 96	2—0,0 100	2—0,25 105	1—0,62 112
43	400	Izrael P. . . .	13	11	16	0	m.	krawiec	2—0,0 100	2—0,25 103	2—0,50 105	2—0,75 100	2—1,12 106	2—1,37 115	1—1,50 120	2—1,50 115	2—2,25 115	2—2,50 120	2—3,0 120
44	370	Józef U. . . .	15	1	17	0	m.	tokarz	2—0,0 105	2—0,50 108	2—0,62 107	2—0,75 112	2—1,0 115	2—1.50 125	2—1,50 124	2—2,0 128	2—2,37 126	2—2,75 132	2—3,0 133
45	362	Władysław K. . .	16	0	—	—	w.	szewc	2—0,0 101	2—0,12 103	2—0,37 103	2—0,75 102	2—0,87 104	2—1,12 115	2—1,25 109	2—1,37 112	2—1,50 110	2—2,12 120	2—2,25 123
46	592	Stefan S. . . .	15	5	—	—	w.	kołodziej	1—15,37 98	1—15,50 101	2—0,25 103	2—0,37 108	2—0,37 110	2—0,62 117	2—1,0 115	2—1,25 115	2—1,37 124	2—1,50 125	2—1,50 121
47	473	Zygmunt W. . .	15	8	17	9	m.	rolnik	1—15,25 88	1—15,25 85	1—15,37 95	1—15,37 91	1—15,50 91	1—15,50 96	1—15,62 94	1—15,87 93	2—0,12 95	2—0,37 97	2—0,37 97
48	474	Franciszek D. . .	13	10	15	11	w.	krawiec	1—13,0 79	1—13,0 86	1—13,25 79	1—13,37 77	1—13,37 79	1—13,50 83	1—13,62 85	1—13,62 85	1—13,62 82	1—14,0 85	1—14,0 86
49	492	Stanisław J. . . .	15	9	17	10	m.	stolarz	2—0,25 91	2—0,37 89	2—0,37 92	2—0,50 91	2—0,50 99	2—0,75 104	2—1,25 104	2—1,37 106	2—1,87 106	2—2,0 110	2—2,12 114
50	493	Walenty W. . . .	14	2	16	3	w.	rolnik	1—15,25 95	1—15,25 91	1—15,37 94	1—15,50 91	1—15,75 96	1—15,75 103	1—15,87 100	1—15,87 100	1—15,87 98	2—0,87 101	2—1,0 102
51	500	Jan L.	15	8	17	8	m.	szewc	2—0,0 102	2—0,0 103	2—0,37 108	2—0,75 109	2—1,0 118	2—1,25 124	2—1,62 127	2—1,75 129	2—1,75 129	2—2,37 128	2—2,50 136
52	502	Antoni R. . . .	14	0	16	1	m.	„	1—14,0 84	1—14,0 81	1—14,0 85	1—14,0 80	1—14,12 83	1—14,25 86	1—14,37 84	1—14,37 82	1—14,37 83	1—14,50 85	1—14,50 88

Termina i rezultaty wymiaru i wagi wychowańców

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze (lata)	(miesiące)	Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze (lata)	(miesiące)	Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Rok 1888: m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	Rok 1889: m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
			Lata i miesiące						1. Arszyny. wierszki i setne części wierszka 2. Funty										
53	450	Stefan K.	15	0	17	1	m.	stolarz	2—0,0 103	2—0,25 105	2—1,0 103	2—1,0 105	2—1,0 110	2—1,0 112	2—1,12 115	2—1,12 110	2—1,12 103	2—1,25 110	2—1,37 116
54	539	Władysław J.	15	8	17	0	w.	kowal	— —	— —	— —	— —	2—0,87 123	2—1,0 125	2—1,12 125	2—1,25 124	2—1,50 120	2—1,75 130	2—2,0 125
55	544	Wojciech C.	15	7	16	11	w.	krawiec	— —	— —	— —	— —	1—15,0 89	1—15,25 104	1—15,37 100	1—15,50 100	1—15,75 97	1—15,87 97	2—0,0 98
56	391	Josek Mordka T.	14	3	15	11	m.	kowal	2—3,50 138	2—3,75 150	2—3,75 142	2—3,75 144	2—3,75 148	2—3,75 144	2—3,87 149	2—3,87 144	2—3,87 142	2—3,87 148	2—4,0 150
57	403	Michał Z.	13	4	15	5	m.	ogrodnik	1—14,37 86	1—14,37 83	1—15,37 87	1—15,37 87	1—15,50 89	1—15,50 100	1—15,62 96	2—0,0 100	2—0,50 98	2—1,0 106	2—1,50 104
58	508	Tomasz W.	14	5	16	4	w.	szewc	— —	2—1,50 106	2—1,50 102	2—1,50 104	2—1,62 106	2—1,62 112	2—1,75 118	2—2,0 115	2—2,50 115	2—2,75 123	2—2,87 123
59	512	Józef L.	15	3	17	2	w.	rolnik	— —	2—0,50 110	2—1,0 103	2—1,0 112	2—1,12 111	2—1,25 111	2—1,37 120	2—1,37 112	2—1,62 112	2—1,87 115	2—1,87 119
60	517	Stanisław K.	15	5	17	1	w.	szewc	— —	— —	2—2,50 92	2—2,50 92	2—2,50 94	2—2,50 94	2—2,62 94	2—2,62 100	2—3,0 96	2—3,50 98	2—3,75 106
61	490	Ludwik K.	16	1	17	10	m.	kowal	2—1,75 115	2—1,75 122	2—1,87 120	2—2,0 116	2—2,0 117	2—2,0 125	2—2,0 130	2—2,25 124	2—2,35 130	2—2,25 129	2—2,25 127
62	541	Henryk S.	14	10	16	2	m.	stolarz	— —	— —	— —	— —	2—0,25 93	2—0,50 96	2—0,50 100	2—0,50 93	2—0,50 91	2—0,75 96	2—0,75 94
63	439	Antoni P.	14	8	16	4	m.	kołodziej	1—14,0 90	1—14,0 97	1—14,0 95	1—14,25 88	1—14,25 93	1—14,25 90	1—14,75 95	1—14,75 90	1—14,87 87	1—15,0 95	1—15,50 97
64	561	Tomasz G.	15	2	16	2	m.	„	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2—1,25 118	2—1,50 118	2—1,75 115	2—2,0 120	2—2,12 126
65	402	Aleksander S.	14	9	15	7	w.	kowal	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2—0,0 90	2—0,0 92	2—0,0 94	2—0,0 98

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze (Lata i miesiące)		Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze (Lata i miesiące)		Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Terminai rezultaty wymiaru i wagi wychowańców — Rok 1888: m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	Rok 1889: m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
									1. Arszyny, werszki i setne części werszka 2. Funty										
66	563	Stanisław M. . .	15	0	15	10	w.	kowal	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	2—3,62 112	2—3,62 116	2—3,87 120	2—4,0 123
67	440	Paweł Adam G. . .	13	3	14	11	m.	krawiec	1—13,75 82	1—14,0 85	1—14,50 89	1—14,62 87	1—15,12 90	1—15,75 92	1—15,75 95	1—15,75 98	1—15,87 96	2—0,0 98	2—0,50 102
68	410	Walenty P. . . .	15	0	16	4	w.	do rozmaitych posług	— —	— —	— —	— —	1—15,62 100	1—15,75 104	1—15,75 110	2—0,0 113	2—0,37 106	2—0,37 110	2—0,87 115
69	376	Konstanty R. . .	15	10	17	11	m.	stolarz	1—15,0 88	1,15—12 91	1—15,12 89	1—15,25 89	1—15,50 92	2—0,0 94	2—0,0 100	2—0,37 98	2—0,75 98	2—1,0 103	2—1,25 107
70	456	Jan W.	14	8	16	9	w.	rolnik	2—0,0 107	2—0,0 107	2—0,25 107	2—0,50 107	2—0,50 110	2—1,0 115	2—1,0 115	2—1,0 113	1—1,37 111	2—1,50 115	2—2,0 119
71	457	Bolesław D. . . .	14	7	16	8	w.	ogrodnik	1—14,25 85	1—14,37 88	1—14,50 88	1—14,75 86	1 —14,75 88	1—14,75 91	1—15,0 91	1—15,0 91	1—15,12 88	1—15,37 91	1—15,37 96
72	487	Józef C.	15	1	17	2	w.	„	2—0,0 107	2—0,25 105	2—0,50 106	2—0,50 104	2—0,75 110	2—0,75 106	2—0,87 105	2—1,0 100	2—1,0 107	2—1,12 110	2—1,25 114
73	491	Wojciech W. . . .	13	1	15	11	w.	rolnik	1—13,50 87	1—13,50 91	1—14,0 91	1—14,25 85	1—14,25 92	1—14,37 90	1—14,50 94	2—14,50 90	1—14,62 90	1—14,62 90	1—14,62 99
74	469	Wawrzyniec S. . .	14	6	16	7	w.	„	2—0,0 102	2—0,0 101	2—0,0 103	2—0,25 100	2—0,62 115	2—0,87 110	2—0,75 110	2—0,75 112	2—0,87 111	2—0,87 116	2—1,0 116
75	504	Szczepan W. . . .	14	4	16	2	w.	kołodziej	— —	1—15,25 97	1—15,25 97	1—15,50 96	1—15,50 100	1—15,75 101	1—15,75 105	2—0,12 105	2—0,37 109	2—0,75 115	2—1,0 119
76	522	Piotr G.	16	0	17	8	w.	rolnik	— —	— —	2—0,25 102	2—0,37 102	2—0,62 107	2—0,87 111	2—0,12 112	2—1,62 114	2—2,0 114	2—2,37 120	2—2,62 127
77	464	Władysław M. . .	15	11	18	0	m.	ogrodnik	2—2,0 108	2—2,50 112	2—2,50 110	2—3,0 117	2—3,25 130	2—3,50 127	2—3,75 130	2—4,0 130	2—4,12 133	2—4,25 137	2—4,62 142
78	471	Michał S.	15	5	17	6	w.	kowal	2—0,0 104	2—0,0 109	2—0,25 109	2—0,50 108	2—0,62 111	2—0,87 110	2—0,87 115	2—1,25 115	2—1,62 117	2—2,0 122	2—2,25 129

Nr. kolejny	Nr. księgi rodowodowej	Imię i nazwisko wychowańca	Wiek: Przy pierwszym wymiarze i wadze		Wiek: Przy ostatnim wymiarze i wadze		Pochodzenie	Rodzaj zajęcia	Terminai rezultaty wymiaru i wagi wychowańców — Rok 1888					Rok 1889					
			Lata i miesiące						m. Luty	m. Kwiecień	m. Czerwiec	m. Sierpień	m. Październik	m. Styczeń	m. Marzec	m. Maj	m. Lipiec	m. Wrzesień	m. Listopad
									1. Arszyny, werszki, i setne części werszka 2. Funty										
79	488	Józef G.	14	11	17	0	w.	rolnik	2—3,0 124	2—3,12 124	2—3,37 125	2—3,37 118	2—3,62 123	2—3,75 119	2—3,75 132	2—3,75 133	2—4,0 128	2—4,25 132	2—4,50 134
80	519	Stanisław J. . . .	14	8	16	4	w.	„	— —	— —	2—0,37 101	2—0,50 104	2—0,50 107	2—0,75 107	2—0,75 109	2—1,0 112	2—1,25 110	2—1,50 109	2—1,50 110
81	523	Józef K.	15	4	16	10	w.	kowal	— —	— —	— —	2—2,50 117	2—2,62 123	2—2,62 120	2—2,62 130	2—2,62 128	2—2,75 124	2—3,0 126	2—3,25 135
82	511	Jan L.	13	1	14	11	w.	krawiec	— —	1—15,25 90	1—15,50 89	1—15,50 89	1—15,50 93	1--15,50 91	1—15,50 97	1—15,75 97	1—15,75 96	2—0,25 96	2—0,37 99
83	528	Stanisław W. . . .	10	11	12	1	w.	ogrodnik	— —	— —	— —	— —	— —	1—11,75 71	1—11,75 72	1—11,87 70	1—12,12 68	1—12,12 66	1—12,25 72
84	554	Julian P.	11	10	13	0	m.	krawiec	— —	— —	— —	— —	— —	1—10,50 61	1—10,75 65	1—10,87 62	1—11,12 61	1—11,37 62	1—11,50 67
85	495	Franciszek M. . .	14	0	16	1	m.	kołodziej	1—15,37 102	1—15,62 103	2—0,0 105	2—0,12 107	2—0,12 104	2—0,25 100	2 —0,37 110	2—0,37 105	był chory	2—0,50 99	2—0,87 117

III.

Prelegenci, którzy w roku 1889 mieli w Warszawie odczyty publiczne na dochód Towarzystwa Osad Rolnych.

Dr. pr. Antoni Donimirski, literat „O Kaszubach."

Dr. med. Józef Drzewiecki „O homeopatyi."

Mag. pr. Aleksander Jawornicki, adwok. przys. „O kulturze plemion przyrównikowych w Afryce."

Dr. prof. Władysław Baron Lesser „O wpływie nowoczesnej chirurgii na zdrowotność społeczeństwa."

Dr. fil. Julian Ochorowicz „O różnych stanach hypnotycznych z uwzględnieniem zastosowań leczniczych."

Kand. pr. Edwund Flebiński, adwok. przys. „O instytucjach fabrycznych."

Kand. pr. Adolf Suligowski, adwok. przys. „Jak my mieszkamy i o mieszkaniach ze stanowiska społecznego."

Dr. prof. Szajnocha „O Stanisławie Staszycu jako geologu."

IV.

Wykaz ofiar jednorazowych, złożonych w roku 1889 dla Towarzystwa Osad Rolnych.

Zarząd Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych podaje do wiadomości, że w ciągu 1889 roku wpłynęły ofiary na korzyść tegoż Towarzystwa od następujących osób.

a) *W gotowiźnie.*

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	Kop.
Dr. Miklaszewski Walenty na domek miasta Warszawy	4	—
Russocki Maksymilian Czł. Kor. z powiatu Sandomierskiego od myśliwych za chybione strzały	6	65
Bąkowski Antoni Człon. Kor. z powiatu Końskiego ze skarb. nr. 139, 140	1	50
Chyliczkowski Tytus Człon. Kores. na m. Piotrków ze skarbonek	28	—
Starynkiewicz Sokrates generał	10	—
Kozłowski Stefan Człon. Kor. z powiatu Jędrzejowskiego	18	—
Zawadzki Maksymiljan Czł. Kor. z powiatu Nowo-Mińskiego od różnych osób	4	76
Garbolewski Sędz. Gmin. 3-go okr. p-tu Sochaczewskiego ze skarbonki nr. 82	2	40
Hr. Broel-Plater Ludwik, składki jednorazowej jako Członek stały	100	—

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	kop.
Godlewski Gabryjel Człon. Kor. z powiatu Miechowskiego	6	50
Miklaszewski Walenty	—	$8^1/_2$
Przanowski Adam składki jednorazowej jako Członek stały	100	—
Wąsowicz Jan Czł. Kor. z m. Warszawy ofiary peryodycznej za kwartał I-szy r. b. od urzędników i oficyalistów dróg żel. warszawsko-wiedeńskiej i bydgoskiej	81	06
Tenże od Adama Brauna na przytułek dla dziewcząt	6	—
Suligowski Adolf	1	—
Ksiądz Fudalewski Władysław Człon. Kor. z powiatu Opatowskiego ze skarbonki od wójta gminy Wojciechowice	2	—
Nencki Adam Czł. Kor. z pow. Sieradzkiego od: Marzantowicza adwokata	—	30
Leszczyńskiego	10	—
Kolmana	20	—
Nowca Juljan	2	—
Redakcya Kuryera Warszawskiego od różnych osób	63	50
Redakcya Kuryera Codziennego od różnych osób	38	—
Jaworowski Artur Człon. Kor. z pow. Płońskiego ze skarbonki nr. 91	3	19
Lipski Gabryel Sędzia Gminny w Piaskach ze skarbonki nr. 141	—	96
Żbijewski Michał składki jednorazowej jako Członek stały Towarzystwa	100	—
Trautsolt Ludwik Człon. Kor. z powiatu Maryjampolskiego	3	—
Książe Ogiński Michał, składki jednorazowej jako członek stały Towarzystwa	100	—
Miączyńska Aniela składki jednorazowej jako Członek stały Towarzystwa	100	—
Maternicki Franciszek Człon. Kor. z miasta Warszawy	1	—
Urzędnicy drogi żel. Nadwiślańskiej	24	90
Hoffman Wilhelmina senatorowa	3	—
Bąkowski Antoni Czł. Kor. z pow. Koneckiego od hr. Grabowskiego	6	—
Tenże ze skarbonki nr. 139	30	15
Świeżawski Eustachy składki jednorazowej jako Członek stały Towarzystwa	100	—

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	kop.
Naczelnik czasowego oddziału więzienia głównego w Warszawie skonfiskowane więźniom	17	$26^1/_2$
Hr. Tyszkiewicz Helena składki jednorazowej jako Członek stały Towarzystwa	100	—
Sokołowski Ignacy Czł. Kor. z pow. Lipnowskiego od: Stanisława Dobrowolskiego	6	—
Emilii Romockiej	7	—
Wojciechowski Konstanty majster kowalski z drogi Górczewskiej z interesu polubownie załatwionego	15	—
Wizbek Władysław Czł. Kor. z pow. Łódzkiego od Kunitzera Juljusza Człon. Honor. stałego Towarzystwa	100	—
Właściciela firmy Louis Geyer w Łodzi Czł. Honor. Towarzystwa	100	—
Reinhard Gustaw	2	50
Tryczel Henryk Czł. Hor. stały Tow.	100	—
Gleunich	1	—
Deike Karol na przytułek poprawczy dla dziewcząt	5	—
Bąkowski Ludwik	6	—
Staniszewski Waleryan Czł. Korr. Tow. z m. Suwałk ze Skarbonki Tow. nr. 74	7	09
Naczelnik więzienia śledczego w Warszawie	3	70
Żarska sędzina	3	—
Hr. Skarbek Józef Czł. Kor. Towarzystwa z powiatów Nieszawskiego i Włocławskiego od Gostomskiego Karola Sędz. Gm. 2-go okręgu pow. Nieszawskiego ze skarbonki Tow. nr. 104.	10	—
Ze sprzedaży 58 paczek tytoniu machorki, ofiarowanych przez zarządzającego czasowym oddziałem więzienia głównego w Warszawie	1	55
Saniewski Konstanty Człon. Honor. stały Towarzystwa	100	—
Garczyński Walenty ze skarbonki Towarzystwa nr. 136.	13	59
Tenże ze skarbonki Tow, nr. 43	1	67
Lubosiewicz Sędz. Gmin. z Mszczonowa ze skarbonki nr. 6	3	69
Rossman Ludwik Sędz. Gm. ze skarbonki nr. 1	3	15
Tenże ze skarbonki nr. 9	4	—
Ksiądz Gintowtt Aleksander, Arcybiskup-Metropolita Czł. Honor. stały Towarzystwa	100	—

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	kop.
Sukcessorowie Wierzchlejskiego Mecenasa ze skarbonki Tow. nr. 16.	—	42
Górski Ludwik dla wychowańców osady Studzieniec	10	—
Bąkowski Alfred ze skarbonki Tow. nr. 81	2	80
Ks. Kamiński Antoni Człon. Honor. stały Towarzystwa	100	—
Bystry Badeni Paweł Człon. Honor. stały Towarzystwa	100	—
Naczelnik więzienia śledczego w Warszawie	1	90
Hr. Jezierska Marya	4	—
Suffczyński Stefan Człon. Kor. Towarzystwa z powiatu Rawskiego od małżonków Mülrad z Biały . .	8	—
Małuja Adela Czł. Honor. stały Towarzystwa . . .	100	—
Miklaszewski Walenty na domek m. Warszawy . . .	1	8½
Gutentag Maurycy z Łodzi ze skarbonki Towarzystwa nr. 5	—	23½
Tenże ze skarbonki Towarzystwa nr. 8.	1	—
Tenże ze skarbonki Towarzystwa nr. 102.	5	63
Hagmajer Naczelnik wydz. rachuby i buchalteryi drogi żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej, składki peryodycznej za kwartał III r. b. od urzędników i oficyalistów tychże dróg . . .	78	08
Sąd Gminny I-go okręgu pow. Łódzkiego od Marcina Kołodziejczyka	3	—
Redakcya Dziennika Łódzkiego od młodzieży z Warszawy P. P: H. K., H. T., E. M., A. M., J. L., H. P., Ad. V., E. B. i X. X.	45	—
Nawroczyński J.K. Adwokat Przysięgły od Ks. Adamowicza z Nowej Uszycy	100	—
Rulikowski Wincenty ze skarbonki Towarzystwa nr. 98	1	25
Kiełczewski Tadeusz ze skarbonki Tow. nr. 42 . . .	4	—
Naczelnik więzienia śledczego w Warszawie	2	20
Badowski Ignacy na domek m. Warszawy.	—	80
X. G. List Zastawny Tow. Kred. Ziems. Seryi V nr. 61054 z 11 kuponami	1000	—
Arczyński Kazimierz Czł. Kor. Tow. z powiatu Skierniewickiego od urzędu leśnego w Skierniewicach ze skarbonki nr. 23	36	—
Urzędnicy i oficyaliści drogi żel. Warszawsko-Wiedeńskiej i Bydgoskiej składki peryodycznej za kwartał IV r. z.	75	52

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	kop.
Chyliczkowski Tytus Czł. Kor. Tow. z powiatu Piotrkowskiego:		
Od filii Banku Polskiego w Piotrkowie ze skarbonki nr. 111	5	76½
Od Sądu Okręgowego w Piotrkowie ze skarb. nr. 129.	1	96¼
„ Kancellaryi Hypotecznej w Piotrkowie ze skarb. nr. 130	3	57½
Od Sądu Okręgowego w Piotrkowie ze skarb. nr. 131.	1	22¼
„ „ „ „ „ nr. 132.	1	95
„ Sądu Gminnego w Rozprzy ze skarb. nr. 143. . .	—	45
„ Modlińskiego Sędziego Gminnego ze skarb. nr. 144.	1	54
„ Zjazdu Sędziów Pokoju w Piotrkowie ze skarbonki nr. 150	—	71
Od Sądu Gminnego 3-go okr. pow. Piotrkowskiego ze skarbonki nr. 152	1	57
Od Sądu gminnego VI-go okr. pow. Piotrkowskiego ze skarbonki nr. 154.	16	38½
Od Sądu Gminnego VII-go okr. pow. Piotrkowskiego ze skarbonki nr. 155	1	80
Od Sądu Gminnego III-go okr. pow. Brzezińskiego ze skarbonki nr. 158.	4	50½
Od Sądu Gminnego IV-go okr. pow. Brzezińskiego ze skarbonki nr. 159.	13	60½
Od Sądu Gminnego I-go okr. pow. Rawskiego ze skarbonki nr. 160	—	42½
Od Sądu Gminnego IV-go okr. pow. Rawskiego ze skarbonki nr. 163	3	27
Chyliczkowski Tytus Czł. Kor. z pow. Piotrkowskiego na poczet wpływów ze skarbonek dla zrównania rachunku.	1	26½
Kassa Główna Oszczędności w Warszawie ze skarb. nr. 177	4	36
Birnbaum J. et. Comp. składki jednorazowej jako członek stały	100	—
Wizbek Władysław Czł. Kor. z pow. Łódzkiego. . .	20	—
Russocki Maksymiljan Czł. Kor. z p. Sandomiersk. od:		
Cypryana Bukowińskiego.	6	—
Juljusza Załęskiego	5	—
X. X. z Mławy	14	92
Maternicki Franciszek Człon. Kor. Tow. od Wasiutyńskiego	6	49½
Russocki Maksymiljan Czł. Kor. z pow. Sandomierskiego od:		

IMIĘ I NAZWISKO	Rs.	kop.
Jana Przyłęskiego	4	—
Edwarda Oelsnera	6	—
Ferdynanda Sulimierskiego	3	—
Feliksa Chelińskiego	6	—
Berka i Zajwla Bronerów	1	20
Halpert Feliks skadki jednorazowej jako Członek stały	100	—
Sajkiewicz Ludwik Czł. Kor. z powiatu Zamoyskiego od Zborowskiego	1	—
Sierkowski Stanisław	1	—
Bem Juljusz ze skarbonki własnej	7	—
Trautsolt Ludwik Cz. Kor. z pow. Maryampolskiego od:		
Beno vel Lossowa	6	—
Erazma Tyszki	2	—
Ks. Niewiadomskiego	2	—
Petrych Józef	10	—
Russocki Maksymiljan Czł. Kor. z powiatu Sandomierskiego od Ferdynanda Rudnickiego	3	—
Hr. Skarbek Józef Czł Kor. z powiatów Nieszawskiego i Włocławskiego od:		
Sądu Gminnego I okr. pow. Włocławskiego ze skarbonki nr. 146	—	65
Od Sądu Gminnego II-go okręgu pow. Włocławskiego ze skarbonki nr. 147	9	35
Od Wójta Gminy Osięciny ze skarbonki nr. 88.	18	18
Od Sądu Gminnego II-go okr. pow. Nieszawskiego ze skarbonki nr. 104	13	80
Od Sądu Gminnego III okr. w Radziejowie ze skarbonki nr. 105	1	3½
Od Sądu Gminnego 1-go okr. pow. Nieszawskiego ze skarbonki nr. 119	12	14
Od Sądu Gminnego IV okr. pow. Nieszawskiego ze skarbonki nr. 120.	3	85½
Od Sądu Gminnego IV okr. pow. Włocławskiego ze skarbonki nr. 148	5	—
Od Administracyi dóbr Osięciny ze skarbonki własnej.	5	99
Kozłowski Stefan Czł. Kor. z pow. Jędrzejowskiego ze skarbonki własnej	10	68
Miklaszewski Ildefons ze skarbonki własnej	—	22
Badowski Ignacy	—	18
Dr. Miklaszewski Walenty dla wychowańców Osady Studzieniec	18	60
Razem	3807	73½

b) *W naturze.*

Maternicki Franciszek 6 hebli różnych stolarskich.

Administracya fabryki cerazyny w Strzemieszycach 100 funtów świec parafinowych.

Ks. Brykczyński Antoni 60 sztuk własnego dziełka p. t. „Gawędy ogrodnicze“.

Bednawski Władysław 6 kalendarzy ściennych i do zdzierania, dwa pudełka piór stalowych, 3 butelki atramentu czarnego, 3 flakoniki atramentu czerwonego, dwa flakoniki atramentu do hektografu, dwie ryzy papieru słomkowego, jedną ryzę papieru białego, pół ryzy papieru welinowego, pół ryzy papieru linijowanego, dwie paczki papieru listowego in 8-o, jedną paczkę papieru listowego in 4-to, 300 kopert kancellaryjnych, 300 kopert listowych, tuzin ołówków czarnych, pół tuzina ołówków kolorowych i pół tuzina gummy w laskach.

Zarząd Warszawskiego oddziału Towarzystwa rossyjskiego opieki nad zwierzętami 65 sztuk dziennika p. t. „Przyjaciel Zwierząt“ z lat 1885, 1886 i 1887.

Redakcya „Encyklopedyi Wychowawczej“ zeszyt 6 i 7 tomu 3-go i 2, 3, 4 i 5 zeszyt tomu 4-go swego dzieła.

Ksiądz Gizaczyński proboszcz ze Mszczonowa, dwie ampułki najzylbrowe wyzłacane dla kościołka w Studzieńcu.

Górski Jan 12 centnarów słomy.

Kanigowski właściciel kopalni w Rudnikach, wagon wapna.

Rauer A. wzory rysunkowe dla krawców.

Bąkowski Alfred kubeł blaszany nocny z wentylacyą.

Redakcye pism codziennych: „Kuryer Warszawski“, „Kuryer Poranny“, Dziennik dla wszystkich“, Gazeta Polska“, „Słowo“, „Ziarno“ po jednym egzemplarzu swych pism.

Redakcya „Ateneum“, Kronika Rodzinna“, Gazeta Rzemieślnicza“, „Przyjaciel Dzieci“ (2 egzemplarze), „Rola“, „Wędrowiec“, „Wieczory Rodzinne“ (2 egzempl.), „Wszech Świat“, „Zorza“ swe pisma.

Przewodniczący, **Dr. W. Miklaszewski.**

Sekretarz, **J. Gruszczyński.**

VI.
Skład Towarzystwa w 1889 r.

Nr 1.

WŁADZE TOWARZYSTWA.

a) KOMITET.

Prezes: Górski Ludwik (Członek Założyciel).
Vice-prezes: Stummer Edward.

Członkowie Założyciele:

Dernałowicz Seweryn.
Garczyński Walenty.
Grzybowski Eugeniusz.
Hantke Bernard.
Janasz Jakób.
Karski Stanisław
Książe Lubomirski Tadeusz.
Popiel Wacław.
Sobański Feliks.
Wertheim Juliusz.
Hr. Ord. Tomasz Zamoyski.

Członkowie Zaproszeni do Komitetu:

Białecki Antoni.
Górski Jan
Holewiński Władysław.
Hr. Jezierski Karol.
Kowalski Tadeusz.
Hr. Łubieński Stanisław.
Machczyński Konrad.
Maternicki Franciszek.
Miklaszewski Walenty.
Moldenhawer Aleksander.
Nowakowski Władysław.
Okęcki Stanisław.
Plebański Józef.
Hr. Przeździecki Konstanty.
Rogoziński Michał.
Sobański Kazimierz.
Hr. Walewski Colonna Wincenty.

b) ZARZĄD TOWARZYSTWA.

Przewodniczący w Zarządzie: *Dr*. Miklaszewski Walenty.
Członek Stały: Białecki Antoni.
Członkowie: Anc Dominik, Badowski Ignacy, Bąkowski Henryk, Gumowski Józef, Matłaszyński Julian, Nowosielski Julian Rutkowski Kazimierz, Rzeszotarski Antoni.

KANCELLARYA KOMITETU I ZARZĄDU.

Sekretarz: Gruszczyński Józef.
Pomoc. Sekretarza: Ronthal Aleksander.
Kancellista: Kozłowski Edward.

c) OSADA STUDZIENIEC.

Kurator Honorowy Osady: Górski Jan.
Dyrektor Osady: Skłodowski Władysław.
Pomoc. Dyrektora: Ostrowski Ludwik.
Kapelan i nauczyciel religii: Ks. Ciemniewski Marcelli.
Lekarz (przyjezdny): Dr. Jawurek Aleksander.
Sekretarz-Buchhalter: Sękowski Zygmunt.
Przełożeni Oddziałów z kwalifikacyami nauczycieli elementar-

nych: Kołodziejski Andrzej, (starszy), Borysławski Felicyan, (starszy), Głowacki Wincenty (do 1 Marca,) Żołądkowski Tadeusz, Miecznikowski Stanisław (od 1 Marca).
Nadzorcy Oddziałów z prawem nauczania: Miecznikowski Stanisław (do 1 Marca), Młynarski Aleksander (od 1 Kwietnia), Rostkowski Aleksander (od 1 Września), Plewicski Józef (od 1 Października).
Nadzorcy oddziałów bez prawa nauczania: Jastrzębski Antoni, Łuba Apolinary, Makowski Seweryn, Słomiński Wacław.
Nadzorca-Nauczyciel muzyki i śpiewu: Pokietur Jan (do 1 Listopada).
Magazynier: Szczepkowski Bronisław (do 1 Sierpnia) Łyszkiewicz Leon (od 1 Września).
Ogrodnik: Pasiński Ludwik.
Gospodarz-ekonom: Słupski Jan.
Felczer: Wittych Franciszek.
Majster stolarski i nauczyciel tego rzemiosła: Wojciechowski Stanisław.
Majster kołodziejski i nauczyciel tego rzemiosła: Naporowski Wiktor (do 1 Lipca), Dąbrowski Bronisław (od 1 Września).
Majster kowalski i nauczyciel tego rzemiosła: Wójcicki Michał (od 1 Marca).
Majster krawiecki i nauczyciel tego rzemiosła: Siekierski Józ.
Majster szewcki i nauczyciel tego rzemiosła: Sowiński Antoni,
Włódarz: Woźniacki Józef (od 1 Kwietnia).
Oprócz powyższych osób, było w Osadzie w ciągu roku 1889 sześciu stróżów, odźwierny, pastuch, kominiarz (przychodni), kucharka i praczka.

d) ADMINISTRACYA ZAPISU HR. KICKIEGO.

Rada zawiadująca zapisem.
Prezydujący: Rogoziński Michał. *Członkowie:* Garczyński Wal., hr. Jezierski Karol, Kowalski Tad., Okęcki Stanisław.
Opiekun-Administrator zapisu: Białecki Antoni.
Sekretarz kancellaryi administracyi: Pniewski Józef.

Nr 2.

CZŁONKOWIE HONOROWI KORESPONDENCI.

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa.
	Gub. Warszawska.			
1	Miasto Warszawa	Olszewski Franc.	Redakcya Kurj. Warszawskiego	—
2	—	Römer Izydor	Kr. Przed. 54.	—
3	—	Mayzel Bronisław	Marszałk 140.	—
4	—	Maternicki Franciszek	Jerozolimska 78	
5	—	Miklaszewski Walenty	Grzybowska 29	
6		Leszczyński Stanisł.	Bielańska Nr. 9	

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztowa
7	Miasto Warszawa	Moldenhawer Aleks.	Włodzimie. 14	—
8	—	Wolff Józef	Trembacka Nr 4	—
9	—	vacat		—
10	—	Nowosielski Juljan	Erywańska N. 1	—
11	—	Suligowski Adolf	Królewska N.17	—
12	Pow. Warszawski	Rossman Ludwik	Bielawa	Warszawa
13	— Grójecki	Vacat		
14	— Błoński	Wentzl Adolf	Kraśnicza Wola	Grodzisk
15	— Sochaczewski	Zieliński Bronisław	Trojanów	Sochaczew
16	— Skierniewicki	Arczyński Kazimierz	Skierniewice	Skierniewice
17	— Gostyński	Vacat		
18	— Nowo-Miński	Zawadzki Maksymilian	Sobiekursk	Otwock
19	— Radzymiński	JKs. Kozłowski Teofil	Radzymin	Radzymin
20	— Włocławski } — Nieszawski }	Skarbek Józef Hr.	Osięciny	Osięciny
21	— Kutnowski	Czarnowski Aleksander	Łęki	Pniewo
22	— Łowicki	Myszczyński Józef	Wola Szydłow.	Łowicz
	Gub. Kaliska.			
23	Miasto Kalisz	Radwan Józef	Kalisz	Kalisz
24	Pow. Kaliski	Wyganowski Wojciech	Pietrzyków	Kalisz
25	— Kolski	Kożuchowski Józef	Brudzyń	Koło
26	— Łęczycki	Czarnowski Eustachy	Gaj	Kutno
27	— Wieluński	Łubieński Józef	Starzenice	Wieluń
28	— Sieradzki	Nencki Adam	Boczki	Szadek
29	— Koniński	Milewski Bolesław	Mikorzyn	Konin
30	— Słupecki	Vacat		
31	— Turecki	Pstrokoński Ignacy	Ustków	Warta
	Gub. Kielecka.			
32	Miasto Kielce	Różycki Erazm	Kielce	Kielce
33	Pow. Kielecki	Vacat		
34	— Jędrzejowski	Kozłowski Stefan	Rembieszyce	Małogoszcz
35	— Miechowski	vacat		
36	— Olkuski	Gaszyński Karol	Krzykawka	Sławków
37	— Stopnicki	Walchnowski Andrzej	Zborów	Stopnica
38	— Pińczowski	Deskur Andrzej	Sancygniów	Działoszyce
39	— Włoszczowski	Schütz Adolf	Biała Wielka	Koniecpol
	Gub. Lubelska.			
40	Miasto Lublin }	Gałecki Józef	Lublin	Lublin
41	Pow. Lubelski }	Rojewski Tadeusz	Bystrzyca	Lublin
42	— Lubartowski	Vacat		
43	— Nowo-Aleks.	Wiercieński Henryk	Polanówka	Kazimierz
44	— Chełmski	ks. Woroniecki Miecz.	Kanie	Rejowiec
45	— Hrubieszowski	Rulikowski Zdzisław	Honiatycze	Tyszowce
46	— Krasnostawski	Vacat		
47	— Tomaszowski	Rulikowski Zdzisław	Honiatycze	Tyszowce
48	— Janowski	Przanowski Adam	Potoczek	Janów Zamojs.
49	— Zamojski	Sajkiewicz Ludwik	Hyża	Zamość
50	— Biłgorajski	Vacat		

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya Pocztowa
	Gub. Łomżyńska.			
51	Miasto Łomża	Szumański Wiktor	Łomża	Łomża
52	Pow. Łomżyński	vacat		
53	— Mazowiecki	Dziekoński Onufry	Dobki	Tykocin
54	— Ostrowski	Awejde Edward	Ostrów	Ostrów
55	— Ostrołęcki	Plewiński Hieronim	Ostrołęka	Ostsołęka
56	— Pułtuski	Modzelewski Wiktor	Gładczyn	Pułtusk
57	— Makowski	Gniazdowski Karol	Czarnostów	Pułtusk
58	— Kolneński	Lasocki Stanisław	Dzierżbie	Stawiski
59	— Szczuczyński	Sokołowski Ignacy	Grabowo - Sulimy	Stawiski
	Gub. Piotrkowska.			
60	Miasto Piotrków	Chyliczkowski Tytus	Piotrków	Piotrków
61	Pow. Piotrkowski	Jaszowski Stanisław	Łęki	Gorzkowice.
62	— Częstochowski	Piętkowski Władysław	Częstochowa	Częstochowa
63	— Brzeziński	Lemański Ludwik	Bratoszewice	Głowno
64	— Nowo-Radoms.	Ostrowski August	Radoszewice	Koniecpol
65	— Łaski	vacat		
66	— Łódzki	Wizbek Władysław	Łódź	Łódź
67	— Rawski	Suffczyński Stefan	Ossa	Rawa
68	— Będziński	vacat		
	Gub. Płocka.			
69	Miasto Płock	Gurbski Jan	Płock	Płock
70	Pow. Płocki	vacat		
71	— Ciechanowski	Milewski Józef	Kotermań	Ciechanów
72	— Przasnyski	vacat		Przasnysz
73	— Płoński	Jaworowski Artur	Radzymin	Płońsk
74	— Lipnowski	vacat		
75	— Mławski	vacat		
76	— Rypiński	Rościszewski Józef	Sadłów	Rypin
77	— Sierpecki	JKs. Rzewuski Gracyan	Raciąż	Sierpce
	Gub. Radomska.			
78	Miasto Radom	Gutman Józef	Radom	Radom
79	Pow. Radomski	Wodziński Tadeusz	Sucha	Białobrzegi
80	— Kozienicki	Lipski Ludwik	Piskorów	Nowo-Aleksan
81	— Koński	Bąkowski Antoni	Kościeliska	Końskie
82	— Iłżecki	Dobiecki Józef	Krzyżanowice	Iłża
83	— Sandomierski	Russocki Maksymilian	Suliszew	Klimontów
84	— Opatowski	Ks. Fudalewski Wład.	Wojciechowice	Ożarów
85	— Opoczyński	Siedlewski Karszo Ale.	Popławy.	Paradyz
	Gub. Siedlecka.			
86	Miasto Siedlce	Toczyski Julian	Siedlce	Siedlce
87	Pow. Siedlecki	vacat		
88	— Radzyński	vacat		
89	— Konstantynów.	Mielżyński Wład hr.	Roskosz	Biała
90	— Bialski	Wroczyński Czesław	Biała	Biała
91	— Włodawski	vacat		
92	— Garwoliński	Kiwerski Henryk	Ustronie	Sobolew

Nr.	Miejscowość	Nazwisko i Imię	Zamieszkanie	Stacya pocztwa
93	— Łukowski	vacat		
94	— Sokołowski	Popiel Ignacy	Turno	Łochów
95	— Węgrowski			
	Gub. Suwalska.			
96	Miasto Suwałki	Staniszewski Walery	Suwałki	Suwałki
97	Pow. Suwalski			
98	Augustowski	vacat		
99	Sejneński	Kupczyński Antoni	Sereje	Sereje
100	Wiłkowyski	vacat		
101	Maryampolski	Trautsolt Ludwik	Boczkienikiele	Preny
102	Władysławow.	Vacat		
103	Kalwaryjski	Vacat		

Nr 3.

CZŁONKOWIE HONOROWI STALI, *)

którzy zamiast rocznych składek, złożyli jednorazowo na kapitał wieczysty Towarzystwa po rubli 100 lub więcej.

1. Abramowicz Lucyan z Wołodarki. Guber. Kijowska.
2. Anc Dominik z Warszawy.
3. Bagieński Józef z Warszawy
4. Bednawski Władysław z Warszawy.
5. Birnbaum J. et comp. z m. Łodzi.
6. Boduszyński Stanisław z Warszawy.
7. Branicka Pelagia hr. z Warszawy.
8. Bucewicz Nestor Dr z Warszawy.
9. Budny Teofil z Rembisz pow. Ostrołęcki.
10. Bürger Edmund z Warszawy †
11. Bystry Badeni Paweł z Małoszyc pow. Olkuski.
12. Chełmicki Adolf z Okalewa pow. Rypiński.
13. Chodorowicz Michał z Krakowa.†
14. Chrzanowski Bronisław z Tuczap powiat Hrubieszowski.
15. Cichowski Mieczysław z pow. Opatowskiego.
16. Cissowski Tomasz z Tomkowa pow. Rypiński.
17. Deskur Andrzej z Sancygniowa pow. Pińczowski.
18. Galera Henryk z Rutkiszek p. Wiłkowyski.
19. Gintowtt Kazimierz Arcybiskup Mohylewski w Petersburgu.†
20. Głębocki Józef z Warszawy.
21. Grzybowski Eugeniusz z p. Gostyńskiego. (Człon. Kom.)
22. Halpert Feliks z Petersburga.

*) Członkowie tej kategoryi zamieszczają się raz na zawsze we wszystkich Rocznikach Towarzystwa (nawet po zgonie), wolni są od opłaty składek rocznych, otrzymują bezpłatnie: dyplomy na tę godność, Roczniki i wydawnictwa Towarzystwa, a ich nazwiska są umieszczone na tablicy w sali posiedzeń Zarządu Towarzystwa i w Kancelaryi osady w Studzieńcu.

23. Halpert Henryk z Warszawy.
24. Hordliczka Kazimierz z Warszawy.
25. Jarociński Zygmunt z m. Zgierza pow. Łódzki.
26. Józefowicz Marya z Warszawy.
27. Kamocka Eugenia. †
28. Kamiński Antoni JX. z Niemojek p. Konstantynowskiego
29. Kamocki Aleksander z Warszawy.
30. Kindler Rudolf z Pabianic pow. Łaski.
31. Kiślański Władysław z Warszawy.
32. Kleniewski Jan z Dąbinia pow. Nowo-Aleksandryjski.
33. Kolnarski Ludwik. †
34. Konstadt Herman z m. Łodzi.
35. Kończa Paweł z Kiszkiliszek, gub. Kowieńska.
36. Kotkowski Bolesław z Bodzechowa p. Opatowski.
37. Kostrowicki Stanisław z Petersburga.
38. Kozarska Kazimiera z Warszawy.
39. Kretkowski Emilian, z Boruchowa pow. Włocławski.
40. Krysiński Leon z Warszawy.
41. Krzysztofowicz Mikołaj z Leśnictwa, pow. Władysławowski.
42. Kunitzer Juljusz z m. Łodzi.
43. Kwilecka Honoryna Hrabina z Maleńca pow. Konińskiego.
44. Ledóchowska hr. Karolina, z Klimontowa w pow. Opatowskim. †
45. Lemański Ludwik z pow. Brzezińskiego.
46. Leśniewska Bronisława z Warszawy.
47. Lewy Markus z Warszawy.
48. Ładuż Jan JKs. z Worniów gub. Kowieńska.
49. Łubieńska Marya hr. z Warszawy.
50. Łubieński Stanisław hr. z Warszawy. (*Człon. Komit.*).
51. Malinowski Stanisław z Krasnegostawu.
52. Małkowski Konstanty Senator z Petersburga.
53. Małkowska Aleksandra z Petersburga.
54. Małuja Adela z Werbek gub. Podolskiej.
55. Mokiejewski Adam z Warszawy.
56. Montwiłł Józef z Mitianiszek gub. Kowieńska.
57. Miączyńska Aniela z Krojczyna pow. Lipnowskiego.
58. Ogiński Michał Książe z Płungian gub. Kowieńskiej.
59. Papłoński Jan. †
60. Piotrowski Michał z pow. Opatowskiego.
61. Piotrowski Michał z Warszawy. †
62. Piwnicki Antoni, z Rusinowa. pow. Rypiński.
63. Plater Broel Ludwik Hrabia z Niekłania pow. Końskiego.
64. Plater Broel Władysław hrabia z gub. Kowieńskiej.
65. Poklewska Anna Kozieł z gubernii Permskiej.
66. Przanowski Adam z Potoczka pow. Janowski.
67. Pusłowski Zygmunt Hrabia z p Pińczowskiego.
68. Radoszewski Józef z Byszewa p. Łęczycki.
69. Rautenstrauch Łucya z p. Nowo-Aleks. †
70. Rotwand Stanisław, z Warszawy.
71. Rościszewski Józef, z Sadłowa. w pow. Rypińskim.
72. Rudomin Wincenty, z Gromadzic, w pow. Opatowskim.
73. Saniewski Konstanty z Warszawy.
74. Schürr Aleksander ze Stylągi pow Ostrołęcki.
75. Schürr Władysław z p. Makowskiego.
76. Sikorski Józef z Warszawy.
77. Sikorska Jadwiga z Warszawy.
78. Skarzyński Ludwik ze Stryżowa p. Hrubieszowski.
79. Sobański Marceli z Pieńkówki gub. Wołyńska.
80. Skrzyński Jan Zygmunt z Warszawy.
81. Sokołowska Marya z Sewerynówki gub. Podolska.
82. Sotkiewicz Antoni X. Biskup Sandomierski.
83. Spółka fabryki cukrowej w Opolu pow. Nowo-Aleksandryjski.
84. Starynkiewicz Sokrates z Warszawy.
85. Stempkowski Edmund z pow. Błońskiego.
86. Surzycki Edmund z Warszawy.
87. Świeżawski Eustachy z Łykoszyna pow. Tomaszewski.
88. Tarnowski Stan. hr. z Krakowa
89. Towarzystwo Akcyjne Szejblera z Łodzi.

90. Tryczel Henryk ze Smiły gub. Kijowska.
91. Tyszkiewicz Helena Hrabina z Andruszówki gub. Kijowska.
92. JKs. Ulanowski Franciszek z pow. Łęczyckiego.
93. Wieczorkowski Józef †
94. WizbekWładysław z m. Łodzi.
95. Właściciele firmy „Louis Geyer" z m. Łodzi.
96. Wodziński Tadeusz z Suchy p. Radomski.
97. Wulfsohn Hugo z m. Łodzi.
98. Zachert Józefina Baronowa z m. Zgierza pow. Łódzki.
99 Zakrewskij Ignacy z Charkowa •
100. Zamoyski Ksawery hrabia z Mołoczek gub. Wołyńska.
101. Zbijewski Michał z Siedlisk p. Włoszczowski.
102. Zembrzuski Jan z Mordów pow Siedlecki.

Nr. 4.

CZŁONKOWIE HONOROWI ZAPROSZENI.

(honoris causa)

1. Carpentner Marya w Anglii.
2. Blanchard Józef we Francyi.
3. Bobrzyński Michał w Krakowie.
4. Dzieduszycki Wojciech hr. w Jezupolu w Galicyi.
5. Frycz Wojciech Jx. w Ogrodzieńcu w pow. Olkuskim.
6. Rostafiński Józef w Krakowie.
7. Randall (w Ameryce).
8. Spasowicz Włodzimierz w Petersburgu.
9. Tarnowski Stanisław hr. w Krakowie.
10. Lallemand Leon, Adwokat Sądu Apellacyjnego w Paryżu

Nr. 5.

CZŁONKOWIE HONOROWI ZWYCZAJNI

(Opłacający po 6 rs. rocznie).

I. GUBERNIA WARSZAWSKA.

MIASTO WARSZAWA.

1. Abramowicz Ksawera.
2. Abramowicz Stanisław.
3. Abramowicz Wiktor.
4. Ankiewicz Julian.
5. Alberti Otton.
6. Aquilino Karol.
7. Arkuszewski Władysław.
8. Arnhold Jan G.
9. Asterblum Ludwik.
10. Babiński Eugeniusz.
11. Badowski Ignacy (*Czł. Zarz.*)
12. Bajkowski Gerard.
13. Bąkowski Alfred.
14. Bąkowski Henryk (*Czł. Zarz.*)
15. Bąkowski Ludwik.
16. Banzemer Jan.
17. Baranowski Ignacy.
18. Bartkiewicz Władysław.
19. Bauman Petronela.
20. Baumberg Markus.
21. Baumritter Maksymilian.
22. Bauerere Rafał.
23. Bełza Stanisław.
24. Bensef Juliusz.
25. Bergsohn Michał.
26. Bergsohn Samuel.
27. Bersohn Jan.
28. Bersohn Matias.
29. Białecki Antoni (*Czł. stały Zarz. i Czł. Kom.*).
30. Bielicka Klementyna.
31. Blok Gustaw.
32. Bniński Roman, hr.
33. Bobakowski Edmund.
34. Bociarski Dominik.
35. Bocquet Aleksander.
36. Bogdanow Iwan.
37. Bogdanowicz Leon.
38. Bohdanowicz Hipolit.
39. Bogk Julia.
40. Borchardt Apolinary.
41. Borszczow Emilian.
42. Borzęcka Ludwika.
43. Borzęcki Bolesław.
44. Branicka Marya, hr.
45. Branicki Wład., hr. (jun.).
46. Brodowski Włodzimierz.
47. Brunner Henryk.
48. Brunn Stanisław.
49. Brzeski Franciszek JX.
50. Brzeziński Andrzej.
51. Brzeziński Józef Mec.
52. Brzozowska Klem.
53. Bucewicz Bronisław.
54. Buczyński Roman.
55. Budziński Stanisław.
56. Budziszewski Narcyz.
57. Bułhak Edgar.
58. Bułharowski Stanisław.
59. Buyno Zofia.

60. Chlebowski Ksawery.
61. Chmielewski Fran. JX.
62. Chraszczewski Ksaw.
63. Chruszczakowski Feliks.
64. Ciesielski Ignacy.
65. Cygański Stanisław.
66. Czajkowski Edward.
67. Czajkowski Józef.
68. Czaki Józef.
69. Czarkowski Edward.
70. Czaplin Mikołaj.
71. Czapski Stanisław, hr.
72. Czarnomska Eliza.
73. Czarnorudzki Juljan.
74. Czerwiński Zygmunt.
75. Czubalski Józef.
76. Czyżyk Melchior.
77. Dąbrowski Paulin.
78. Dąbrowski Zdzisław.
79. Derseville Stefan.
80. Derseville Władysław.
81. Dębski Feliks.
82. Dębski Mieczysław.
83. Dobiecki Kazimierz.
84. Dobrowolski Jan.
85. Domański Józef.
86. Dziechciński Stanisław.
87. Dzierzgowski Stanisław
88. Dziewulski Aleksander.
89. Eiger Juliusz.
90. Erlich Jakób.
91. Epstein Jakób-Michał.
92. Fajans Maurycy.
93. Feilert Adolf.
94. Feist Aleksander.
95. Finkelhaus Jan.
96. Fiszer Otto.
97. Flamm Filip.
98. Flatau Aleksander.
99. Foland Bogumił.
100. Fraget Julian.
101. Friedmann Maurycy.
102. Fritsche Gustaw.
103. Fuchs Franciszek.
104. Fukier Teofil.
105. Funk Karol.
106. Gawroński Zygmunt.
107. Gaj Ernest.
108. Gebethner Gustaw.
109. Geisler Edward.
110. Gerard Mikołaj.
111. Glücksberg Maksym.
112. Glücksberg Michał.
113. Gnoiński Leon.
114. Godlewski Mścisław.
115. Godlewski Stefan.
116. Goebel Artur.
117. Gogolewski Wojciech.
118. Goldstandt Aleksander
119. Goldstandt Jan,
120. Goldszmit Józef.
121. Golcz Teofila.
122. Górecka Ludwika.
123. Gordziałkowski Konst.
124. Gordziałkowska Teresa.
125. Gordziałkowska Amelia.
126. Górski Ignacy.
127. Górski Konstanty.
128. Górski Wojciech.
129. Grabowski Edward.
130. Grabowski Leon.
131. Grabowski Włodzimierz.
132. Grotowski Władysław.
133. Gruszecki Aleksander.
134. Gruszecki Konstanty.
135. Grzesiński Jan.
136. Gumowski Józef(*Cz. Za.*)
137. Gundelach Teodor.
138. Halpern Daniel.
139. Halpert Feliks.
140. Hantke Marya.
141. Heinrich Aleksander.
142. Higersberger Józef ojc.
143. Higersberger Józef syn.
144. Holewiński Wład.(*Cz. K.*)
145. Hube Karol.
146. Jabłoński Eugeniusz.
147. Jagodziński Teofil JX.
148. Jałowiecki Aleksander.
149. Janasz Władysław.
150. Januszkiewicz Leon.
151. Jantzen Edward.
152. Jarocki Józef.
153. Jasieńska Anna.
154. Jasinowski Izydor.
155. Jastrzębski Ignacy.

156. Jegorow Nestor.
157. Jellinek Maksymilian.
158. Jełowicki Adolf.
159. Jenike Ludwik.
160. Jezierska Marya, hr.
161. Jezierski Kar. hr.(*Czł. Kom.*)
162. Jeziorański Feliks.
163. Jeżewski Aleksander.
164. Jordan Julian.
165. Józefowicz Michał.
166. Istomin Wsiewołod.
167. Iwanowicz Jan.
168. Jurzyński Władysław.
169. Kaftal Bernard.
170. Kaftal Fella.
171. Kamieniecki Stanisław.
172. Kamieniecki Włodzimierz.
173. Kamiński Jan-Maurycy.
174. Kapustiański Mikołaj.
175. Karnicki Józef.
176. Karski Kajetan.
177. Karwicki Józef-Dunin.
178. Kaszewska Miłosława.
179. Kaszereninow Parmion.
180. Kernbaum Józef.
181. Kernbaum Izydor.
182. Kietliński Stanisław.
183. Kijewski Jan
184. Kirszrot Józef.
185. Knoblauch Julian.
186. Kobylański Franciszek.
187. Kokeli Józef.
188. Kołakowski Bolesław.
189. Koncewicz Andrzej.
190. Konczykowski Ignacy.
191. Konitz Henryk.
192. Konitz Leon Dr.
193. Konitz Teodor.
194. Kościński Wacław.
195. Kosiński Julian.
196. Kossakowski Stanisł. hr.
197. Kostecki Władysław.
198. Kotowicz Stanisław.
199. Kowalewski Aleksander.
200. Kozarska Kazimiera.
201. Kozłowski Józef.
202. Kozłowski Romuald.
203. Kozłowski Stanisław.
204. Kozłowski Władysław.
205. Krajewski Henryk.
206. Kramsztyk Jakób.
207. Kramsztyk Marceli.
208. Kramsztyk Feliks.
209. Krasicka Ludwika, hr.
210. Kraushaar Aleksander.
211. Krzężniewska Wanda.
212. Kretkowski Włodzim.
213. Kronenberg Leop.-Jul.
214. Kronenberg Wiktor.
215. Kronenberg Wład. (sen.)
216. Kronenberg Wład. (jun.)
217. Krośnicki Stanisław.
218. Kruszewska Alina.
219. Krupowicz Maurycy.
220. Krzemiński Stanisław.
221. Krzyżanowski Antoni.
222. Krzyżanowski Romuald
223. Krzymuski Marcin.
224. Kuczyński Konrad.
225. Kulczycki Stanisław.
226. Kulikowski Franciszek.
227. Kułakowska Katarzyna.
228. Kurman Antoni.
229. Kwapiński Stanisław.
230. Kwiatkowski Wacław.
231. Laska Stefania, z hr. Ilińskich.
232. Laskowska Izabella.
233. Lechowski Jan.
234. Liebiediew Wiktor.
235. Leo Edward.
236. Lesser Jan. baron.
237. Lesser Stanisław, baron.
238. Leszczyński Stanisław. (*Czł. Kor.*).
239. Lewental Samuel.
240. Lijewski Ignacy.
241. Lilpop Joanna.
242. Lipiński Józef.
243. Loewenberg Jakób.
244. Lubieniecki Leon.
245. Lutostański Seweryn.
246. Lutyński Władysław.
247. Łaniewski Adam.
248. Łapiński Aleksander.
249. Łapiński Franciszek.

250. Łappa Marya.
251. Łappa Wacław.
252. Ławrynowicz Władysł.
253. Łubieński Gustaw, hr.
254. Łukawski Adolf,
255. Łukomski Józef.
256. Łusakowski Henryk.
257. Łyszczyński Michał.
258. Machczyński Konrad. (*Czł. Komitetu*).
259. Maciejowski Bolesław.
260. Makowska Alicya-Waterlow.
261. Makowski Stanisław.
262. Maleszewska Fryderyka
263. Mamroth Maurycy.
264. Marczewski Ludwik.
265. Markow Aleksy.
266. Marx Emil.
267. Maternicka Marya-Magdalena.
268. Maternicki Franciszek. (*Czł. Kom. i Czł. Kor.*)
269. Matłaszyński Julian (*Czł. Zarządu*)
270. Matuszewska Apolonia.
271. Mayzel Bronisław. (*Czł. Kor.*)
272. Mayzner Naftal.
273. Meyer Herman
274. Mejer Kazimierz.
275. Meyet Leopold.
276. Mielżyńska Ludwika hrabina.
277. Miklaszewska Walerya.
278. Miklaszewski Walenty. (*Przewodniczący w Zarządzie, Czł. Koresp. i Kom.*)
279. Minter Karol.
280. Mirosławski Zygmunt.
281. Moldenhawer Aleksander, (*Czł. Kor.* i *Kom.*)
282. Montwiłł Aleksander.
283. Montwiłł Wincenty.
284. Morgulec Bolesław.
285. Moycho Karol.
286. Narkiewicz - Jodko Edward.
287. Natanson Henryk.
288. Natanson Ludwik.
289. Natanson Szymon.
290. Neufeld Moses.
291. Nipanicz Zacharyasz.
292. Noskowski Piotr·
293. Nowakowski Władysł. (*Czł. Kom.*).
294. Nowicki Antoni.
295. Nowosielski Julian. (*Czł. Zarz.*).
296. Obrąpalski Konrad.
297. Ochocki Józef.
298. Ogiński Bohdan, książe.
299. Okoń Marcin.
300. Ordęga Jan.
301. Orgelbrand Hipolit.
302. Orgelbrand Maurycy.
303. Orgelbrand Mieczysław.
304. Ostrowski Aleksander.
305. Ostrowski Stanisław hrabia.
306. Ostrowski Zygmunt.
307. Paklerski Julian.
308. Paprocki Emeryk.
309. Parczewski Konstan ty.
310. Paszkowicz Kazimierz.
311. Pawłowska Eliza.
312. Pepłowski Władysław..
313. Perkowski Hipolit.
314. Petrow Włodzimierz.
215. Pęcherzewski Jan.
316. Pfejfer Stanisław.
317. Piasecki Maurycy.
318. Piełsudzki Jan.
319. Plater-Zyberk Wojciech hrabia.
320. Platerowa Wiktorya hrabina.
321. Plater-Zyberk Feliks hr.
322. Pląskowski Romuald.
323. Plebański Franciszek.
324. Plebański Józef (*Czł. Kom.*).
325. Plebiński Edmund.
326. Podbielski Aloizy.
327. Poklewska Aniela, Koziełł

328. Poklewski Alfons, Koziełł
329. Polczycki Tytus.
330. Polender Leopold.
331. Pomianowski Władysł.
332. Popiel Wincenty JX. Arcybiskup Warszawski.
333. Popławski Aleksander.
334. Popławski Wojciech.
335. Portner Maurycy.
336. Potocki August hr.
337. Powichrowski Włodzim.
338. Poznańska Dorota.
339. Poznański Jan.
340. Poznański Maksymilian.
341. Preiss Aleksander.
342. Przeździecki Konst. hr. (*Czł. Kom.*).
363. Przysiecki Michał.
344. Przyjemski Konstanty.
345. Puzyna Paweł, książę.
346. Raczyńska Zofia hr.
347. Puchalski Karol.
348. Radwański Antoni.
349. Radziszewski Ksawery.
350. Rajzacher Alfred.
351. Rapacki Franciszek.
352. Rawicz Józef.
353. Regelman Ignacy.
354. Regelman Zygmunt.
355. Reichman Edward.
356. Reichman Henryk.
357. Reichman Józefowa.
358. Rittendorf Władysław.
359. Rodkiewicz Aleksander.
360. Rodzyn Szymon.
361. Rogoziński Kazimierz.
362. Rogoziński Michał (*Czł. Kom.*).
343. Römer Izydor (*Czł. Kor.*)
364. Rönne Eugeniusz, bar.
365. Roszkowski Bartosz.
366. Roszkowski Stanisław.
367. Rotstadt Jakób.
368. Rotwand Leon.
369. Różycki Erazm.
370. Rudzka Leonia.
371. Rusiecki Stanisław.
372. Ruszkiewicz Kazimierz JX. biskup.
373. Rutkiewicz Ludwik.
374. Rutkowski Kazimierz (*Czł. Zarz.*)
375. Rychłowski Władysław.
376. Rydzykowski Franciszek.
377. Rytel Władysław.
378. Rytel Józefa
379. Rzeszotarski Antoni (*Czł. Zarz.*)
380. Samborski Piotr
381. Sarando Anastazy.
382. Sawicka Benigna.
383. Sąchocki Konrad.
384. Scholtze Adolf.
385. Schür Wiktor.
386. Senewald Gustaw.
387. Siedlewski-Karszo-Władysław.
388. Silberberg Izydor.
389. Skarzyński Edmund..
390. Skarzyński Stanisław.
391. Smolikowska Izabella.
392. Smolikowski Seweryn
393. Sobański Kazimierz.
394. Sobański Michał.
395. Sobocki Józef.
396. Sokołowski Józef.
397. Sonenberg Szymon.
398. Sorgenstein Saul.
399. Sowiński Roman.
400. Spiess Ludwik.
401. Spiess Stefan.
402. Staczyński Rudolf.
403. Stachowski Antoni.
404. Starzeński Henryk hr.
405. Steczkowski Stanisław.
406. Stępińska Wirginia.
407. Stępiński Feliks.
408. Stopczyk Jan.
409. Strakacz Władysław.
410. Strasburgier Karol.
411. Strzałecki Antoni.
412. Struve Henryk.
413. Stummer Edward. (*Vice-Prezes Komitetu*).

414. Stummer Józef.
415. Suligowski Adolf. (*Czl.Kor.*)
416. Sulikowski Karol.
417. Świętochowski Leon.
418. Szadkowski Wawrz.
419. Szczygielski Władysł.
420. Szewicz Anatol.
421. Szlązkowski Józef.
422. Szlenker Jan.
423. Szlenker Karol.
424. Szlenker Marya.
425. Szołayska Włodzimiera.
426. Szlubowski Stanisław. Korwin.
427. Sztukowski Adam.
428. Szulc Oswald.
429. Szumiel Ignacy.
430. SzumowskiAleksander.
431. Szuster Franciszek.
432. Szwarcenberg Józef.
433. Szwede Ludwik.
434. Szyfer Samuel.
435. Szyff Józef.
436. Szymborski Apolinary.
437. Szymkiewicz Wincenty.
438. Szcześniewski Robert.
439. Tafiłowski Władysław.
440. Tatarkiewicz Ksawery.
441. Teleżyński Ignacy.
442. Temler Karol.
443. Thieme Stefan.
444. Timanowski Andrzej.
445. Topolnieki Adolf.
446. Trochimowski Mikołaj.
447. Towarzystwo akcyjne machin i odlewów, dawniej „Rudzki Konstanty".
448. Tukałło Walery.
449. Tworkowski Józef.
450. Tykociner Zygmunt.
451. Ulrich Mojżesz.
452. Unger Gracyan.
453. Vormund Meyer.
454. Waldenberg Leon.
455. Walewski Juliusz.
645. Walewski Colonna Wincenty, hr .(*Czl. Kom.*).
457. Walfisz Aron.
458. Waniorski Konstanty.
459. Waręcki Aleksander.
460. Wasiutyński Leonard.
461. Wasiutyński Paweł.
462. Wawrzeniecki Józef.
463. Wechterstein Edward.
464. Werner Antoni.
465. Werner Bronisław.
466. Werner Emil.
467. Wielohorska Wincen.
468. Wieniawski Julian.
469. Winnicki Seweryn.
470. Winterrok Wilhelm.
471. Wizbek Henryk.
472. Włodek Ludwik.
473. Włodek Marylka.
474. Wodzińska Józefa.
475. Wodziński Konrad.
476. Wojno Władysława.
477. Wojno Ludwik.
478. Wojciechowski Antoni.
479. Wojciechowski Teofil.
480. Wolff Andrzej.
481. Wolff Robert.
482. Wolmer Wacław.
483. Wołowski Stanisław.
484. Wołowski Władysław.
485. Wosiński Andrzej.
486. Wysocki Aleksander.
487. Wrotnowski Lucyan.
488. Zalewski Konstanty.
489. Zamoyski August hr.
490. Zamoyski Stanisław hr.
491. Zarzycka Franciszka.
492. Zawadzki Józef Bohdan.
493. Zawadzki Michał.
494. Zawadzki Stanisław.
495. Zawistowski Bolesław.
496. Zieliński Stefan.
497. Zienkowicz Władysław.
498. Żółtyński Daniel.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	I. GUBERNIA WARSZAWSKA.	
	1. Powiat Warszawski.	
1	Rossman Ludw. (*Czl. Kor.*).	Bielawa.
2	Kubiak Wojciech JX.	Służew.
3	Łuszczewski Jan Paweł	Pęcice.
4	Moliński Nikod.	Zastów.
5	Mokotów Gmina	Mokotów.
	2. Powiat Grójecki.	
1	Boniecki Adam	Świdno.
2	Domański Ant.	Jasieniec.
3	Grobicki Aleks.	Odrzywołek.
4	Jackowski Flor.	Wodziczna.
5	Mysyrowicz Wł.	Łoś.
6	Potulicki hr. Włodzimierz	Obory.
7	Sosnowski Włodzimierz	Tarczyn.
8	Stromer Aleks.	Petrykozy.
9	Zgleczewski Woj. JKs.	Tarczyn.
	3. Powiat Błoński.	
1	Wentzl Adolf. (*Czl. Kor.*)	Krasnicza Wola
2	Bender Szaja	Grodzisk.
3	Cygler Dawid	
4	Dangiel Zygmunt.	
5	Dąbrowski Czesław.	Rokitno.
6	Dittrich K. (jun.)	Żyrardów.
7	Dittrich Teresa	"
8	Eisenberg Binem	Mszczonów.
9	Garvie Piotr	Żyrardów.
10	Grundsztein Izrael.	Mszczonow
11	Haeberle Jan	Ruda Guz.
12	Haupt Wilhelm	Ruda Guz.
13	Hielle et Dittrich	Żyrardów.
14	Janasz Adolf	"
15	Janasz Daniel	Płochocin.
16	Kalisz-Rabin	Wolica.
17	Knaster Michał	Mszczonów.
18	Kossuth Stefan.	Grodzisk.
19	Kuczyński Franciszek	Żyrardów.
20	Marcellin Ludwik	Gawartowa Wola
21	Miklaszewski Ildefons	Ruda Guz.
22	Neuhauz M.	"
23	Oppenheim Marya	Grodzisk.
24	Oppenheim Roman	Wiskitki.
25	Oxner Karol	"
		Ruda Guzowska.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
26	Szolc Ferdynand	Grodzisk.
27	Tomczak JX.	Wiskitki.
28	Taub Icek	Putka.
29	Wanke Karol	Mszczonów.
30	WątróbskiMikoł	Żyrardów.
	4. Powiat Sochaczewski.	
1	Zieliński Bronisław (*Członek Kor.*)	Trojanów.
2	Bolechowski An.	Rozlazłów.
3	Bolechowski Fel.	Tułowice.
4	Donimirski Zyg.	Kożuszki.
5	Garbolewski Kazimierz	Duranów.
6	Garbolewski Leonard.	Czerwonka.
7	Garbolewski Wł.	„
8	Grzybowski Ant.	Żdżarów.
9	Lasocki J.	Brochów.
10	Malewski Józef	Oryszew.
11	Morski Antoni JKs.	Młodzieszyn
12	Ożarowski Ign.	Kąty.
13	Suski Piotr	Giżyce.
14	Wiśniewski Eugeniusz	Rakutów.
15	Woroniecki Paweł, książe	Bielice.
16	Zabłocki Karol	Rybno
17	Zielińska Wiktorya	Gradowo.
	5. Powiat Skierniewicki.	
1	Arczyński Kaz. (*Czł. Kor.*).	Skierniewice
1	Górska Marya	Wola Pękoszewska
3	Górski Jan	„

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
4	Kniaziew Ilia.	Skierniewice
5	Pietrusiński Zygmunt	„
6	Szpiliotowa jen.	„
	6. Powiat Gostyński.	
1	Garczyński Włodzimierz	Brudno.
2	Grzybowski Kar.	Skrzeszewy
3	Zakrzewski Felix	Trembska Wola
	7. Powiat Nowo-Miński.	
1	Zawadzki Maks. (*Czł. Kor.*)	Sobiekursk.
2	Kurtz Zygmunt	Otwock.
3	Szeliska Paul.	Suffczyn.
4	Wójcicki Antoni	Gadka
5	Wolfram Zofia	Mienia.
	8. Powiat Radzymiński.	
1	Kozłowski Teofil JX. (*Czł. Kor.*).	Radzymin
2	Chmielewski St.	Kraszew.
3	Czarnowski Maksymilian	Jaktory.
4	Hann Stanisław	Chruściele.
5	Nowodworski Jan.	Guzowatka.
6	Prażmowski Artur	Radzymin.
7	Smolak Jan	Radzymin.
8	Von-Egert Jan	Ślężany.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	9. Powiat Włocławski *).	
1	Bereśniewicz Al. Ksiądz Biskup	Włocławek
2	Braun Jan	„
3	Czamański Leopold	„
4	Hecker Antoni	„
5	Garbolewski Jan	„
6	Kosiński Floryan JX.	„
7	Kretkowski Bronisław	Więcławice.
8	Lewiński Herman	Włocławek.
9	Lewiński Józef	„
10	Mniewska Joanna	Lubraniec.
11	Nowca Wład.	Włocławek
12	Orpiszewski St.	Kłóbka.
13	Ostaszewski Antoni	Włocławek.
14	Peretz Gustaw	„
15	Śliwiński Jan JX.	„
16	Tabaczyński Makary	Redecz Wiel.
17	Zieliński Józef.	Katarzyn.
	10. Powiat Nieszawski.	
1	Skarbek hr. Józef (*Czł. Kor*).	Osięciny.
2	Berner Juliusz	Poczałkowo.
3	Berner Robert	Sierzchowo.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
4	Biberstein Hugo	Nieszawa.
5	Bilewski Tomasz	Borucin.
6	Biesiekierski Włodzimierz.	Płowce.
7	Chrząszczewski Aleks.	Wierzbinek.
8	Gostomski Karol	Borucin
9	Górski Teodor	Świerczyn.
10	Gregor Henryk	Borucinek.
11	Modliński Józef	Krzywosądz.
12	Osięciny Gmina	Osięciny.
13	Rozdejczer Józef	Kryszkowice
14	Skarbek hr. Karolina	Osięciny
15	Trzcieniecki Maksymilian	Aleksandrów
	11. Powiat Kutnowski.	
1	Czarnowski Aleksander (*Czł. Kor.*)	Łęki.
2	Grużewski Flor.	Dęb.-góra.
3	Orsetti Wilhelm.	Zaborów.
4	Skarzyński Fel.	Poborz.
5	Śliwiński Janusz.	Kaszewy Dworne.
6	Suchorski Klemens	Sleszyn.
7	Walewski Władysław	Miłonice.
8	Walewski Wincenty	Dzierzbice.

---

*) Korespondentem tego powiatu jest hrabia Józef Skarbek, zamieszkały w powiecie Nieszawskim.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	12. Powiat Łowicki.	
1	Myszczyński Józ. (*Czł. Kor.*)	Wola Szydłowiecka.
	II. GUBERNIA KALISKA.	
	Miasto Kalisz.	
1	Radwan Józef (*Czł. Kor.*)	Kalisz
2	Grodziecki Hipolit	„
3	Idzikowski Edmund	„
4	Kiedrzyński Luc.	„
5	Kolasiński Tomasz	„
6	Łopuski Zenon	„
7	Parczewski Alf.	„
8	Paszkowski Alf.	„
9	Rephan August	„
10	Sulimierski Jacek	„
11	Weigt Karol	„
	13. Powiat Kaliski.	
1	Wyganowski Wojciech (*Czł. Kor.*)	Pietrzyków.
2	Arnold Konrad	Brudzew.
3	Celiński Zygm.	Kosmów.
4	Czartkowski Jul.	Rożdżały.
5	Doruchowski Feliks	Złotuiki Wielkie.
6	Doruchowski Zygmunt	Złotniki Małe.
7	Górecki Bolesł.	Żelasków.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
8	Jarociński Winc.	Pietrzyków.
9	Kąsinowski Aug.	Rychnów.
10	Kreczunowicz Narcyz	Kościela Wieś.
11	Łaszczyński Zygmunt	Kamień.
12	Nieszkowski Adolf	Rzegocin.
13	Radoński Feliks	Jarantów.
14	Rephan Paweł	Biernatki.
15	Skaławski Wład.	Szadek.
16	Weigt Ł.	Nosków.
	14. Powiat Kolski.	
1	Kożuchowski Józef (*Czł. Kor.*)	Brudzyń.
2	Bardziński Flor.	Lisice.
3	Błędowski Feliks	Krzewata.
4	Karwowski Józef	Grodna.
5	Krąkowski Artur	Tarnówka.
6	Szubert Adam	Ostrów.
7	Zielonka Leopold	Mniewo.
	15. Powiat Łęczycki.	
1	Czarnowski Eust. (*Czł. Kor.*)	Gay.
2	Balków Gmina	Balków.
3	Boetticher Władysław	Leśmierz.
4	Bronikowski Antoni	Łęka.
5	Goldberg Seweryn	Węgłowice.
6	Janasz Władysław	Ozorków.

Nr.	Imię i nazwisko	Zamieszkanie
7	Kretkowski Mieczysław	Pokrzywnica
8	Łukowski Błażej	Łęczyca
9	Schlosser Karol	Ozorków
10	Weil D.	„
11	JX. Żydanowicz Adam	Łęczyca
	16. Powiat Wieluński	
1	Łubieński Józef (*Czł. Kor.*)	Starzenice
2	Białecki Michał	Dębołęka
3	Kręski Włodz.	Łask
4	Rubach	Walichnowo
5	Taczanowski G.	Ruda
	17. Powiat Sieradzki.	
1	Nencki Adam (*Czł. Kor.*)	Boczki
2	Stawiski Edm.	Podłężyce
3	Szyker A.	Szadek
4	Wierzchlejski Teodozy	Karsznice
	18. Powiat Koniński.	
1	Milewski Bolesł. (*Czł. Kor.*)	Mikorzyn
2	Gościmski Julian	Krągola
3	Mierzyński Wł.	Wąsosze
4	Stachlewski Wł.	Konin
5	Taczanowski Z.	Biskupice
	19. Powiat Słupecki.	
1	Dąbski Stefan	Ciążeń
2	Gliszczyński Zyg.	Tomice
3	Golcz Gustaw	Ląd
4	Miączyński Hr. W.	Trąbczyn

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	20. Powiat Turecki.	
1	Pstrokoński Ign. (*Czł. Kor.*)	Ustków
2	Bogdański Stan.	Miłkowice
3	Kłokocki Bolesł.	Smaszew
4	Puławski Ludomir	Grzymiszew
	III. GUBERNIA KIELECKA.	
	Miasto Kielce.	
1	Różycki Er. (*Czł. Kor.*)	Kielce.
2	Batogowski Tom.	„
3	Fritsch Karol	„
4	Ks. Kuliński Biskup Dyecezyi	„
5	Redych Józef	„
6	WaniewiczMarya	„
	21. Powiat Kielecki.	
1	Lisicki Fran.	Suchedniów
2	Oraczewski Lud.	Morawica
3	Ostrowski Ant.	Oblęgów
	22. Powiat Jędrzejowski.	
1	Kozłowski Stefan (*Czł. Kor.*)	Rembieszyce
2	Barcz Karol ks.	Mstyczów
3	Cheliński Franc.	Kotlice
4	ChwalibógWład.	Sędziszów
5	Chwalibóg Zyg.	Pawłowice
6	Heller Gwido	
7	Laskowska Karo.	Opatkowice
8	Łuszczkiewicz S.	Zagaje
9	Schmit Bolesław	Strzeszkowice.
10	Suchecki Bruno	PotokWielki
11	Suchecki Stanisł.	„

23. Powiat Miechowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Godlewski Gabr. (*Czł. Kor.*).	Klonów.
2	Bocheński Fran.	Czuszów.
3	Bzowski Cypryan	Nieszków.
4	Bzowska Józefa	„
5	Dąbski Teofil.	Tczyca.
6	Godlewski Kor.	Marchocice.
7	Helcel Antoni	Rzędowice
8	Mieszkowski Bronisław JX.	Proszowice.
9	Ostaszewski Teof.	Ulina Wielka
10	Popiel Konstanty	Czaple Wielkie.
11	Penot Antoni	Jazdowice.
12	Piskorski Antoni	Miechów.
13	Rudzki Piotr	Dziewięcioły
14	Rudzki Krzysztof	Słomniczki.
15	Sulnicki Leon	Szczepanowice.
16	Woźniakowska Marya	Polekarcice.
17	Wyrzykowski J.	Miechów.

24. Powiat Olkuski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gaszyński Karol (*Czł. Kor.*).	Krzykawka.
2	Helcel Sternstejn Tadeusz.	Owczary.
3	Meleniewski Dyonizy.	Pilica.
4	Newelski Stanisław.	Olkusz.

25. Powiat Stopnicki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Walchnowski Andrzej (*Czł. Kor.*).	Zborów.
2	Oskner Mikołaj	Sichów.
3	Popiel Jan	Wójcza.
4	Solnicki Władysław	Rzędów.
5	Stojowski Alfred	Strzelce.
6	Tański Zdzisław	Łagiewniki.

26. Powiat*) Pińczowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Dembiński Juliusz	Góry.
2	Freiman Stefania	Kije.
3	Gaszyński Konst.	Kopernia.
4	Jastrzębski Stan	Jurków.
5	Kamocki Antoni	Ostrow-Piekary.
6	Mieszkowski Rudolf	Brzeście.
7	Tymowski Ludwik JX.	Bobin.
8	Wielopolska hr. Albertyna	Chroberz.

27. Powiat Włoszczowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Schütz Adolf (*Czł. Kor.*).	Biała Wielka
2	Potocki hr. Rod.	Chrząstów.
3	Zbijewski Jan.	Nakło.
4	Zwierkowski Tadeusz.	Rożnica.

*) Czł. Kor. na powiat Pińczowski jest Członek stały Deskur Andrzej z Sancygniowa.

V. GUBERNIA LUBELSKA.

Miasto Lublin.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gałecki Józef (*Czł. Kor.*)	Lublin
2	Beer Michał	„
3	Biernacki Bron.	„
4	Błaszczykiewicz Roman	„
5	Boczkowscy bracia	„
6	Ciświcki Teofil	„
7	Domański Aleks.	„
8	Gołemberski Br.	„
9	Jaczewski Fran. JX. Administr. dyecezyi	„
10	Janiszewski Ale.	„
11	Janiszewski Jan	„
12	Illustrowski Stan.	„
13	Juściński Wiktoryn	„
14	Kochanowski Władysław	„
15	Koglarski Władysław JX.	„
16	Krausse Edward	„
17	Malczanowski Wojciech	„
18	Marcinczyk Aleksander	„
19	Maślakiewicz Dominik	„
20	Miller Karol	„
21	Moskalewski F.	„
22	Nowicki Józef	„
23	Okorski Franc.	„
24	Paczkowski Wł.	„
25	Pleszczyński A.	„
26	Połłan Anatol.	„
27	Przewuski St.	„
28	Roupert Antoni	„
29	Sobolewska Ludwika	Lublin
30	Strzałkowski F.	„
31	Świniarski Ant.	„
32	Szymański Józef	„
33	Wasiutyński F.	„
34	Zarębski Apolin.	„
35	Zaremba Roman	„

28. Powiat Lubelski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Rojewski Tad (*Czł. Kor.*)	Bystrzyca
2	Budny Ignacy	Kośminek
3	Domański Aleksander	Markuszew
4	Grodzicki Felicyan	Wojciechów
5	Koźmian Jan	Wierzchowiska
6	Platzer Aleksandra	Nałęczów
7	Stein Herman	Jakubowice Murowane
8	Świeżawski Wincenty	Palikije
9	Węgliński Alfred	Konopnica
10	Zembrzuski Władysław	Brzezice

29. Powiat Lubartowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Grodzicki Leopold	Pojazdów
2	Rzepiński Rom.	Lubartów
3	Sonnenberg Tekla	Kijany
4	Zamoyska hr. Aniela	Kozłówka
5	Zamoyski hr. Konstanty	„

30. Powiat Nowo-Aleksandryjski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Wiercieński Henryk (*Czł. Kor.*)	
	Ciągliński Józef	Polanówka.
2	Cywiński Ludomir	Demblin.
3	Domaszewska Anna	Kamień.
4	Kempiński Adolf	Kamień.
5	Kleniewski Władysław.	Borowa.
6	Łaniewski Wołk Stanisław	Opole.
7	Szczypiorski St.	Bronice.
8	Wessel Stanisław	Braciejowice
9	Wiciejewski Lud.	Kębło.
10	Woliński Henryk	Puławy.
11		„

31. Powiat Chełmski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Woroniecki książe Mieczysław. (*Czł. Kor.*).	Kanie.
2	Gałęzowski Boh.	Husynne.
3	Grabowiecki Wincenty	Niedziałowice.
4	Piotrowski Adolf	Bezek.
5	Rulikowski Ant.	Garbatówka.
6	Rzewuski Dom.	Sielec.
7	Rzewuski Stan.	Trawniki.
8	Swiecki Władysław	Staw.
9	Zakrzewski Ignacy	Siedliszcze.

32. Powiat Hrubieszowski*)

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Cieszkowski R.	Iwanice.
2	Chrzanowski Ed.	Kobło.
3	Chrzanowski Stanisław	Teptiuków.
4	Chrzanowski Wiktor	Moroczyn.
5	Kaczkowski Gustaw	Moniatycze.
6	Koskowski Henryk	Tyszowice.
7	Kotlice Gmina	Kotlice.
8	Łobaczewski August	Obrowice.
9	Milowicz Kazimierz	Modryń.
10	Nowakowski M.	Bereźnica.
11	Podhodoreński Włodzimierz	Hrebenne.
12	Pohorecki Adam	Terebiń.
13	Pohorecki Edw.	Cichobórz.
14	Rakowski Ludwik	Dobóżek.
15	Rulikowski Win.	Mircze.
16	Skomorowski M.	Skomorochy Wielkie.
17	Suffczyński Kac.	Hostynne.
18	Świdziński Rom.	Bohutycze.
19	Szydłowska Eliza	Werbkowice
20	Szydłowski Antoni	„
21	T-wo Rolnicze Hrubieszowskie	Dziekanów.
22	Weychert Emil.	Szystowice.
23	Wierciński Gus.	Radostów.
24	Wybranowski L.	Zasków.
25	Wydżga Bogusław.	Tuczempy.

*) Członkiem korespondentem jest p. Rulikowski Zdzisław z Honiatycz.

33. Powiat Krasnostawski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Koszarski Przemysław	Wierzchowiny.
2	Markiewicz Mieczysław	Żółkiewka.
3	Smorczewski Adam	Zdżanne
4	Suchodolski Eustachy	Wielkopole.
5	Szydoczyński Antoni JX.	Krasnystaw.

34. Powiat Tomaszowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Rulikowski Zdzisław (*Czł. Kor.*)	Honiatycze.
2	Bżowski Antoni	Oszczów.
3	Głogowski Antoni	Zubowice.
4	Głogowski Jan	Przewale.
5	Rozwadowski Tomisław	Honiatyń.
6	Rulikowski Edward.	Kotlice.
7	Sierakowski Julian	Cześniki.
8	Skurzyński Stanisław JX.	Tomaszów
9	Świeżawski Tadeusz.	Miętkie.
10	Świeżawski Wacław	Żerniki.

35. Powiat Janowski. *

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Braun Aleksander	Kraśnik.
2	Ferężewicz Julian	
3	Kowalski Tadeusz (*Czł. Komit.*).	Olbięcin.
4	Łopuski A. JX.	
5	Marcinkowski G.	Zdziechowice.
6	Przegaliński Roman	
7	Suchodolski hr. Eligiusz	

36. Powiat Zamoyski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Sajkiewicz Lud. (*Czł. Kor.*).	Hyża.
2	Jaśkiewicz Roman	Zamość.
3	Kłossowski Karol	”
4	Malczewski Kor.	Sitno.
5	Suchodolski Jan	Stary Zamość
6	Zawadzki Ignacy.	Udrzyce.

37. Powiat Biłgorajski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Malhomme Leon	Sola.
2	Skubiszewski Franc. JX.	Krzeszów.

*) Członkiem Korespondentem tego powiatu jest członek stały Prazanowski Adam z Potoczka.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
3	Stoboy Edward	Naklik.
4	Welczer Samuel	Lipiny.

V. GUBERNIA ŁOMŻYŃSKA.

Miasto Łomża.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Szumański Wiktor (*Czł. Kor.*).	Łomża.
2	Andruszkiewicz Paweł JX.	„
3	Blanksztein Salomon	„
4	Giełczyński Beer	„
5	Małowieski Józef	„
6	Poradowski Jan	„
7	Tykociner Nachman	„

38. Powiat Łomżyński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Jende Antonina	Grochy
2	Kisielnicka Wiktorya.	Janczew.
3	Rutkowska Ludwika	Grochy
4	Rzętkowski Antoni	Jeziorko.

39. Powiat Mazowiecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Dziekoński Onufry (*Czł. Kor.*).	Dobki.
2	Choiński K. JX.	Kobylin.
3	Dworakowski JX.	Sokoły.
4	Jaczyński Gustaw	Stelmachów.
5	Kierznowski Stanisław	Szepietów.
6	Kozłowska Julia.	Kurów.
7	Mossakowski Franciszek	Lipniki.
8	Piotrowski Franciszek	Złotorya
9	Rostworowski hr. Aleksander.	Stelmachów.
10	Starzeński K. hr.	Pietków.
11	Starzeński A. hr.	Dominikowo

40. Powiat Ostrowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Awejde Edward (*Czł. Kor.*)	Ostrów.
2	Czarnowski F.	Wąsowo.
3	Lipowski Antoni JX.	Zuzel.
4	Stalmach Józef JX.	Wąsowo.

41. Powiat Ostrołęcki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Plewiński Hieronim (*Czł. Kor.*).	Ostrołęka.
2	Brykczyński Ant. JKs.	Goworowo
3	Glinka Mikołaj	Szczawin
4	Glinka Antoni	

Nr.	Imię i Nazwiskoa	Zamieszkanie
5	Marchwicki Stan.	Brzeżno.
6	Reichel Konst. JX,	Kadzidło.
7	Tymiński Teod.	Ostrołęka.

42. Powiat Pułtusk

Nr.	Imię i Nazwiskoa	Zamieszkanie
1	Modzelewski Wiktor (*Czł. Kor.*).	Gładczyn
2	Dembiński St.	Niestępowo
3	Dłużewski Józef	Pobyłków.
4	Chełmicki St.	Ołdaki.
5	Ponikiewski Gus.	Przewodowo
6	Przyłubska Cec.	Zatory.
7	Rudnicki Stani.	Łubienica
8	Sommer Alfons	Sokołowo
9	Wierniewicz S.	Drwalew.
10	Wierzyński Leon JKs.	Pułtusk
11	Zambrzycki Zyg.	Gostkowo.

43. Powiat Makowski.

Nr.	Imię i Nazwiskoa	Zamieszkanie
1	Gniazdowski Kar. (*Czł. Kor.*).	Czarnostów.
2	Schür August.	„
3	Schür Julia	Łukowe.
4	Szpakowski Hip.	Magnuszew.
5	Wierniewicz Józ.	Magnuszewek
6	Wroński Stan.	Lubomin

44. Powiat Kolneński.

Nr.	Imię i nazwisko	Zamieszkanie
1	Lásocki Stanisł. (*Czł. Kor.*).	Dzierzbie.
2	Pieniążek Fran.	Stawiski.
3	Włostowski JX.	Poryte.
4	Załuska Jan.	Korzeniste.

45. Powiat Szczuczyński

Nr.	Imię i nazwisko	Zamieszkanie
1	Sokołowski Ignacy (*Czł. Kor.*)	Grabowo-Sulimy
2	Chojnowska Mich.	Ciemianka
3	Chojnowski Gustaw.	„
4	Filipkowski Wacław.	Obrytki.
5	Gołembiewski Seweryn	Niedźwiedzica.
6	Jagielski Józef G.	„
7	Przyjemski Maurycy.	Glinki

VI. GUBERNIA PIOTRKOWSKA.

Miasto Piotrków.

Nr.	Imię i nazwisko	Zamieszkanie
1	Chyliczkowski T. (*Czł. Kor.*)	Piotrków.
2	Aleksandrowicz F.	„
3	Cholewicki Jan	„
4	Gampf Józef	„
5	Goldlust Rozalia	„
6	Heinrich Adolf	„
7	Horowicz Nathan	„
8	Kański Jordan	„
9	Kochanowski Jan	„
10	Krasucki Lejzor.	„
11	Krajcewicz Wł.	„

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
12	Krzywicka Felic.	Piotrków.
13	Łazucki August	„
14	Mianowski Ksaw.	„
15	Psarska Klemen.	„
16	Srzednicki Stan.	„
17	Zalewski Władysław	„
18	Żakowski Aleksander	„

46. Powiat Piotrkowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Jaszowski Stan. (*Czł. Kor.*)	Łęki
2	Fiszer Józef	Szydłów
3	Rogoziński Ign.	Grabica.
4	Rudzki Karol	Dobrzelew.
5	Stokowski Aleksander	Wróżbice.
6	Strzelecki Konstanty	Łochyńska.

47. Powiat Częstochowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Piętkowski Władysław. (*Czł. Kor.*)	Częstochowa
2	Fuchs Julian	„
3	Ginsberg Karol	„
4	Grosman Łazarz	„
5	Henig Markus	„

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
6	Kozłowski Władysław	Częstochowa
7	Maleszewski Aleksander	„
8	Polczyński Józef	„
9	Raczyński Edward, hr.	„
10	Resursa w Częstochowie.	„
11	Wenda Romuald.	„

48. Powiat Brzeziński. *)

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Hanczke Ernest.	Ziewańce.
2	Skarbek hr. Mieczysław	Drzazg. Wola
3	Swierczyński Teodor	Rudnik

49. Powiat Nowo-Radomski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Ostrowski Aug. (*Czł. Kor.*).	Maluszyn.
2	Skurzewska Tekla	Chełmo.
3	Turski Ksawery	Sulmierzyce.
4	Wyszatycki Roman	Nowo-Rad.
5	Znamirowski Izydor	Przedborz.

*) Członkiem kor tego powiatu, jest członek stały Lemański Ludwik z Bratoszewic.

50. Powiat Łaski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Leopold Zofia	Kwiatkowice
2	Myszkowski M.	Zapolice.
3	Romocki Korneli	Lutomiersk.
4	Romocki Juliusz	Mazewska Wola.
5	Tarnowski Ign.	Kliczków.

51. Powiat Łódzki *).

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bełcikowski Jan.	Łódź.
2	Birenzweig Bron.	Łódź.
3	Bretschneider B.	Zgierz.
4	Bronikowski Oppeln Wojciech	Łódź
5	Dobranicki Adolf	„
6	Dobranicki Jakób	„
7	Gehlig Adolf	„
8	Ginsberg Wilh.	„
9	Gutentag Maurycy.	„
10	Gutman Józef.	„
11	Hantke Juliusz	„
12	Heinzel Juliusz.	„
13	Hentschel Edw.	„
14	Heyman Ichem	„
15	Kamocki Jan	„
16	Kamocki Ksaw.	„
17	Landau Wilh.	„
18	Majewski Hilary	„
19	Maleszewski Jan	„
20	Markiewicz Ign.	„
21	Mejerhoff C. Adolf	Zgierz.
22	Mejerhoff F.	Łódź.
23	Nencki Hipolit	Łódź.
24	Peter Gustaw	„
25	Płachecki Konstanty	„
26	Poznański Izrael	„
27	Rejewski Fryderyk	„
28	Rondthaler Klemens	„
29	Rosenblatt Szaja	„
30	Russocki Ludom.	„
31	Sikorski Leon	„
32	Silberstein Markus	„
33	Sommer Franc.	Zgierz.
34	Wolff Herman	„

52. Powiat Rawski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Suffczyński Stef. (*Czł. Kor.*).	Ossa.
2	Baszucki Konst.	Rawa.
3	Daszewski Aleks.	Szwejki Wielkie.
4	Grotowski Józef	Rawa.
5	Hentsche Ludwik	Tomaszow.
6	Jakobson Flaw.	Bujały
7	Knothe Karol	Tomaszów.
8	Majewski Julian Starża	Konopnica.
9	Okęcki Stanisław (*Czł. Kom.*)	Babsk.
10	Pilawski Roman	Raducz.
11	Ślewiński Kajet.	Domaniewice
12	Sokolnicki Anastazy	Wola-Wielka

*) Członkiem Korespondentem tego powiatu jest Członek Stały Wizbek Władysław z m. Łodzi.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
11	Sokolnicki Teofil	Turobowice.
12	Sułowski Sławo.	Biała.
13	Wierzbicki Józef	Choj. Wola.

53. Powiat Będziński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Błotowski Józef	Będzin.
2	Ciechanowski Stanisław.	Grodziec.
3	Hirschberg Paul	Zawiercie.
4	Ordęga Karol	Żarki.
5	Romański Mikołaj	Będzin.
6	Reicher Henryk	Sosnowice.
7	Siejanowski Władysław	Sosnowice.
8	Strasburgier Jul.	Niemce.

VII. GUBERNIA PŁOCKA.

Miasto Płock.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gurbski Jan (*Czł. Kor.*).	Płock.
2	Chyczewski Stanisław	„
3	Kolski Józef	„
4	Niemiatowski J.	„
5	Plec Michał	„
6	Siedlecki Nikodem	„
7	Weloński Kazim. JX.	„
8	Woldenberg Dawid	„
9	Ważniewski Maciej	„

54. Powiat Płocki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chotomska hr. Józefina	Golczewo.
2	Klimkiewiczowa Józefa	Goślice.
3	Nakwaski Bolesław	Nakwasin.

55. Powiat Ciechanowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Milewski Józef (*Czł. Kor.*).	Kotermań.
2	Bojanowski Paul.	Humlęcin.
3	Cyprysińska Wanda	Sulmierz.
4	Grabowski Adam	Luszewo.
5	Gutkowski Ign.	Smiecin.
6	Kinel Józef	Koziczyn.
7	Lentz Karol	Pałuki.
8	Niżyński Hipolit	Murawka.
9	Szalla Kazim.	Studzieniec.
10	Wortman Maurycy.	Krasiniec.
11	Żurawski Juliusz	Szczuki.

56. Powiat Przasnyski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Chełchowski T.	Chojnowo.
2	Duczymiński Ludwik	Szumsk.
3	Ostrowski Antoni	Leszno.

57. Powiat Płoński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Jaworowski Artur (*Czł. Kor.*)	Radzymin.
2	Chamski Leon	Siedlin.
3	Dębski Wacław	Wrońsko.
4	Głowacki Witalis	Zakroczym
5	Jaworowski Antoni	Bogusławice.
6	Jaworowski Henryk	Wróblewo.
7	Karczewski Jan	Sielce.
8	Karczewski Kazimierz	Krysk.
9	Kotarski Henryk	Szeromin.
10	Mścichowski For.	Cieszkowo Stare.
11	Rzempołuski Antoni.	Kondrajce.
12	Senatow Teodora	Jeżewo.
13	Strzeszewski Kazimierz	Arcelin.
14	Święcki Ant.	Kiełki.
15	Święcki Jgnacy	Dzieklarzew.
16	Zieliński Jan	Smoszewo.

58. Powiat Lipnowski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bęski Adolf	Gorzechowo.
2	Czapski Julian	Radomice.
3	Czapski Wit.	Skępe.
4	Goćkowski Tadeusz	Maliszewo.
5	Gockowski Wojciech	Rembelino.
6	Godlewski Roch	Kłokock.
7	Karwosiecki Julian	Ostrowite.
8	Kowalewski Fr.	Witkowo.
9	Niedźwiedzki Władysław	Wierzbica.
10	Paprocki Konstanty	Strożewo.
11	Paprocki Szymon	Zakrzewo.
12	Pląskowski Ign.	Czarne.
13	Pląskowski Karol	Głodowo.
14	Pruski Bronisław	Płomiany.
15	Pruski Jan	Dyblin.
16	Pruski Jan	Złowody.
17	Rutkowski Artur	Spethal Górny.
18	Śniechowski Kajetan	Skępe.
19	Stacherski Jan	Makowo.
20	Tłuchowski Leon	Cieluchowo.
21	Tłuchowski Teodor	Wolęcino.
22	Wąsowicz Mar.	Wyczałkowo
23	Wąsowicz Tomasz	Zadusznik.
24	Wilczewski Franciszek	Jastrzębie.
25	Włostowski Marcin JX.	Łążyn.
26	Zieliński Józef	Łążyn.

59. Powiat Mławski.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Dutkiewicz Tadeusz	Mława

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Ordon Stanisław	Mława.
3	Płoska Feliksa	Wróblewo.
4	Rapacki Józef	Boguszyn.

60. Powiat Rypiński.*)

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Barthel Alfred	Nadroż
2	Cholewiński Władysław	Rypin.
3	Gniazdowski Ste.	Swiedziebna.
4	Gniazdowski Władysław	Rudniki mał.
5	JeżewskaKsawera	Skrwilno.
6	Karnkowska Antonina	Świątosław.
7	Kozłowski Wincenty	Rokitnica.
8	Miszewski Zygmunt	Sobów.
9	Prądzyński F.	Osiek.
10	Przeradzki Leon.	Ostrowie.
11	Rościszewska L.	Radomin.
12	Rościszewski Ed.	„
13	Rudowski Edward.	Bachorz.
14	Siemiątkowski F.	Radziki W.
15	Siemiątkowski F.	Kompielsk
16	Tabęcki X. Prob.	Sadłowo.

61. Powiat Sierpecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Rzewuski Gracyan JX. (*Czł. Kor.*).	Raciąż.
2	Dobrowolski St.	Będożyno
3	Muczyński Kon.	Żuranin.
4	Pruski Władysł.	Suszew.
5	Tabaczyński T.	Piastowo.
6	Tuchołka Wł.	Gozdowo.

VIII. GUBERNIA RADOMSKA.

Miasto Radom.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Gutman Józef (*Czł. Kor.*).	Radom.
2	Barcz Aleksan.	„
3	Blinstrub Placyd	„
4	Baumingier Joel	„
5	Beckerman Rufin	„
6	CzyczerynAleksy	„
7	Ettinger Bolesł.	„
8	Grajewski M. JX.	„
9	Grodziński Wł.	„
10	Karczewska Sew.	„
11	Karsch Ludwik	„
12	Karsch Teodor	„
13	Kepler Filip	„
14	Koper Icek	„
15	Krośnicki Tom.	„
16	Kulczycki Włod.	„
17	Lichtenstein D.	„
18	Martofel Jankiel	„
19	Mierzanowski G.	„
20	Mierzanowski St.	„
21	Pawiński Ignacy	„
22	Pentz Jan.	„
23	Piasecki Adam	„
24	Przychodzki Wacław	„
25	Przyłęski Bolesł.	„
26	Reklewski Anto.	„

*) Członkiem Korespondentem jest stały członek Józef Rościszewski z Sadłowa.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
27	Sobieszczański A.	Radom.
28	Sobolew Jan	„
29	Staniszewski Kar.	„
30	Stępniewicz Wł.	„
31	Urbański Józef JX	„
32	Wąsowicz Jan.	„
33	Wendrych Edw.	„
34	Wiekenhagen Fr.	„
35	Żerański Lud.	„

62. Powiat Radomski *).

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Boeckerman Iz.	Firlej.
2	Makomaski Hip.	Kiełbów.
3	Mirecki Teodor	Klonówek.
4	Wodzińska Eufr.	Sucha.

63. Powiat Kozienicki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Lipski Ludwik (*Czł. Kor.*)	Piskorów.
2	Bogucka Aniela	Policzna.
3	Boski Juliusz.	Bobrowniki
4	Czapliński Wacł.	Sycyna.
5	Dąbrowski Piotr	Swistlikowa Wola
6	Długosz An. JX.	Grodek.
7	Herniczek Kaz.	Bronowice.
8	Komornicki Aug.	Grabów.
9	Kryński Feliks.	Babin.
10	Khaun J. JX.	Kozienice
11	Krompolc Józef.	Oblasy
12	KarczewskiJoach.	Strykowice Górne.
13	Lewicka Marya	Regów.
14	Lenkiewicz Sob.	Policzna.
15	Moczydłowski Seweryn JX.	Janowice.
16	Myślakowski Ign. J.Ks.	Góra Puławska
17	Olszewski Adam	Janików.
18	Pieniążek Teofil	Łagów.
19	Rejsky Cz. Baron	Grabów.
20	Rymarkiewicz Marya.	Przyłęk.
21	Rymarkiewicz S.	„
22	RzepeckiTeof.JX.	Sucha.
23	Stalkowski L.	Rozniszew.
24	Stankiewicz Józ. JX.	Wysokie Koło.
25	Szczepański Ant.	Brzeźce.
26	Zawadzki Kaz.	Wygoda.
27	Zawadzki Stanis.	Czarnylas.

64. Powiat Koński.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Bąkowski Antoni (*Czł. Kor.*)	Kościeliska
2	Bocheński Józef	Ruda Malen.
3	Goliszewski Ale.	Radoszyce.
4	Engeman Edm.	Szydłowiec.
5	Jakubowski Bol.	Skórnice.
6	Korniłow Aleks.	Końskie.
7	Lassota Leon	„
8	Malanowicz Aleksander JX.	Szydłowiec.
9	Olszewski Włod.	Końskie.
10	Pniewska Helena	Ziomaki.
11	Rosen Szymon	Końskie.
12	Smirnow Konst.	„
13	Tarnowski Juljusz Hrabia	Dobra Końskie
14	Valencienne H.	Chlewiska.
15	Zaremba Józef	Przedbórz.

65. Powiat Iłżecki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
1	Dobiecki Józef (*Cz. K.*).	Krzyżanowice
2	Herniczek Ignacy	Jedlanka.
3	KiniorskiWalery	Starosiedlice
4	Marcinkowski A.	Pawłowska Wola.
5	Olszowski Jul.	Kopiec.

*) Członkiem Korespondentem tego powiatu jest członek stały Wodziński Tadeusz z Suchy.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	66. Powiat Sandomierski.	
1	Russocki Maks. (*Czł. Kor.*).	Suliszew.
2	Adamowski Hen.	Gorzyczany.
3	Karski Wincenty	Słupcza.
4	Ossolińska Waler.	Klimontów.
5	Targowski Juliusz	Winiary.
6	Zarzycki Henryk	Niesławice.
7	Zarzycki Wacław	Błonie.
	67. Powiat Opatowski.	
1	Fudalewski Wł. JX. (*Czł. Kor.*)	Wojciechowice.
2	Czarnecki Jan	Mikułowice.
3	Chybowski Glicery JX.	Wieniawä.
4	Giełżyński Stan.	Strzeżowice.
5	Horodyski Stan.	Miłkowo.
6	Jasieński Mieczy.	Bokrzyce.
7	Jasieński August	Bidziny.
8	Jopowicz Ig. JX.	Denkowo.
9	Kotkowski Stan.	Bodzechów.
10	Orsetti Jan	Ujazd.
11	Pomorska Julia	Malice Koś.
12	Russocki Jan	Jasice.
13	Targowski T. JX.	Klimontów.
	68. Powiat Opoczyński.	
1	Siedlewski Karszo Aleksand. (*Czł. Kor.*).	Popławy.
2	Batkowski Antoni JKs.	Bieliny.
3	Cebulski Filip.	Stoki.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
4	Dobiecka Aniela	Drzewica.
5	Drużbacki Aug.	Zameczek.
6	Hübner Józef	Opoczno.
7	Koźmiński Jan	Rożenek.
8	Libiszewski Ant.	Mroczków.
9	Lubodziecki Ludwik	Żarnów.
10	Micewicz Jan.	Opoczno.
11	Skórkowska z hr. Morsztynów Urszula	Wielka Wola
12	Widarkiewicz Józef	Sławowiczki.
13	Woźniakowski Ludwik JX.	Smardzice.
	IX. GUBERNIA SIEDLECKA	
	Miasto Siedlce.	
1	Toczyski Julian. (*Czł. Kor.*)	Siedlce.
2	Lermontow Mik.	„
3	Pauli Bronisława	„
4	Sunderland Stan.	„
5	Wielowieyski Ad.	„
	69. Powiat Siedlecki.	
1	Bądzyński Lud.	Rusków.
2	Daszkiewicz Korybut Konrad	Ozorowo.
	70. Powiat Radzyński.	
1	Szaniawski Wiktor (*Czł. Kor.*)	Przegaliny.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
2	Czetwertyński książe Włodz.	Melanów.
3	Moczulski Sew.	Przegaliny.
4	Pleszczyński Adolf JX.	Międzyrzec.
5	Szlubowski Stanisław Dezyderyusz	Branica.
	71. Powiat Konstantynowski.	
1	Mielżyński hr. Władysław (*Czł. Kor.*).	Roskosz.
2	Bryndza Ludwik	Woroblin.
3	Buchowiecki Władysław	Kołczyn.
4	Dobrzyński Jak.	Łysów.
	72. Powiat Bialski.	
1	Dr. Wroczyński. (*Czł. Kor.*)	Biała.
2	Różycki de Rosenwerth Henryk	Cieleśnica.
3	Zaborowski Kar.	Rozwadówka
	73. Powiat Włodawski.	
1	Horodyski Juljan	Horodyszcze
2	Krasowska Olim.	Piesia Wola.
3	Ratajewicz Wit.	Dołhowiska.
	74. Powiat Garwoliński.	
1	Kiwerski Hen. (*Czł. Kor.*)	Ustronie.
2	Krzemiński Mar.	Sobienie Biskupie.
3	Majewski Fel. JX.	Drążgów.
4	Meissner Karol	Ułęż.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	75. Powiat Łukowski.	
1	Szydłowski Aug.	Radoryż.
2	Żółtowski Ed.	Kock.
	76. Powiat Sokołowski. *)	
1	Hirszman Adam	Ząbków.
2	Hirszman Stan.	Przeździatka.
3	Kozłowski Leon	Patrykozy.
4	Ochenkowski Karol	Skrzeszew.
5	Trębicki Stanisław.	Kurów.
	77. Powiat Węgrowski.	
1	Popiel Ignacy	
2	(*Czł. Kor.*)	Turno.
	X. GUBERNIA SUWALSKA.	
	Miasto Suwałki.	
1	Staniszewski Walery (*Czł. Kor.*)	Suwałki.
2	Butkiewicz Bonawentura	„
3	Chludziński Wł.	„
4	Monikowski Al.	„
5	Nagórka Franc.	„
6	Russocki Bolesł.	„
7	Smoleński Wład.	„
8	Stankiewicz Józ.	„
9	Zapiórkiewicz Al.	„
10	Zawadzki Mikoł.	„
11	Zabłocki Gustaw	„
	78. Powiat Suwalski. **)	
1	Swida Adolf	Mackow.
2	Gałdziewicz Fr.	Huta.

*) Członkiem korespondentem tego powiatu jest Popiel Ignacy z Turna.
**) Członkiem korespondentem jest Walery Staniszewski z Suwałk.

Nr.	Imię i Nazwisko	Zamieszkanie
	79. Powiat Augustowski.	
1	Dziekoński Eust.	Balla Wielka
2	Górska Józefa	Świack.
3	Górski Ludwik	Balla Kownacka.
4	Modzelewski J.	Sambory.
5	Tukałło Jan	Białobłoty.
6	Żagiell Ig. Książe	Karolin.
	80. Powiat Sejneński.	
1	Kupczyński Ant. (*Czł. Kor.*)	Sereje.
2	Dąbkowski Euz.	Giejsztory Wiekie.
3	Dmochowski T.	Kumiecie.
4	Milewski Ludwik JX.	Liszkowo
5	Muszyński Józef	Metele.
6	Muszyński Konstanty	"
7	Skarzyński Onuf.	Bendry.
8	Strzemiński Br.	Krzewin.
9	Świątecki Władysław	Gieysztory
	81. Powiat Wiłkowyski.	
1	Gawroński Włodzimierz	Pojeziory.
2	Pieczyski Stan.	Kopsodzie.
	82. Powiat Maryampolski.	
1	Trautsolt Ludw. (*Czł. Kor.*).	Boczkienikiele.
2	Gawroński St.	Freda-Wesoła
3	Gawroński Wacław	
4	Gejsztor Leon	Zalesie.
5	Frick Edmund	Kowno.
6	Henke Wiliam	Daukszegiry.
7	Jaroszyński Stanisław.	Sztanow.
8	Jakubowski Rud.	Jakimiszki.
9	Kierśnicki Stanis.	Jaworowo.
10	Lork Karol.	Marwa.
11	Łępicki Wład.	Balwierzyszki.
12	Rybarski Walery	Maryampol.
13	Smólski Tom.	Preny.
14	Tyszkiewicz Al. hrabia	Landwerowo.
15	Zabielski Józef.	Naugordyszki.
	83. Powiat Władysławowski.	
1	Domański Jan.	Wilkin.
2	Dowgiałło Jan	Dębowa Buda.
3	Hryncewicz Alina	Iłgowo.
4	Ławcewicz Feliks	Władysławów.
5	Mielżyński hr. Stanisław	Świątoszyn.
6	Zan Abdon	Poniemoń.
7	Złotnicki Maryan	Władysławów.
	84. Powiat Kalwaryjski.	
1	Jackowski Włodzimierz	Oniszki.
2	Narbutt Michalina	Promieź.
3	Wasilewski Jerzy	Nodlany.
4	Wiszniewski Leon	Rumbowicze

Wszystkich Członków honorowych, do Towarzystwa należących, w dniu 31 grudnia 1889 r. było 1343.

CZĘŚĆ II-ga.

SPRAWOZDANIA

Administracyi zapisu ś. p. Kajetana hr. Kickiego.

Za rok 1889.

I.

Sprawozdanie Rady Zawiadującej Zapisem ś. p. Hrabiego Kickiego za rok 1889, złożone na posiedzeniu Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych z d. 4 (16) Kwietnia 1890 roku.

przez

PREZYDUJĄCEGO W RADZIE ZAWIADUJĄCEJ.

W roku ubiegłym 1889 przedmiotem działalności Rady Zawiadującej były, podobnie jak w latach poprzednich, nadzór nad majątkiem przez hrabiego Kickiego Towarzystwu Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych zapisanym, oraz porządkowanie, ulepszenie i podnoszenie stanu dóbr ziemskich, celem zgromadzenia w zwiększonych dochodach, środków do urzeczywistnienia założeń ogólnéj użyteczności, wskazanych przez zapisodawcę.

Gdy według ustalonego przez praktykę lat ubiegłych porządku jest rzeczą sprawozdania Opiekuna Administratora Zapisu, przedstawić Komitetowi Towarzystwa szczegóły o stanie dóbr zapisowych, wysiewach i zbiorach, zarządze-

niach gospodarskich, stanie inwentarzy, oraz wykazać osiągnięte przychody i poniesione wydatki, przeto Rada Zawiadująca obok odwołania się do tego sprawozdania, podaje do wiadomości Komitetu, jedynie zapadłe na jej posiedzeniach ważniejsze decyzye i donosi o stanie kapitałów i funduszów bieżących Zapisu.

Ważniejsze czynności Rady Zawiadującej były następujące:

1) Ze sprawozdania tejże Rady za rok 1888 ma Komitet Towarzystwa wiadomość, iż JW. Jenerał Gubernator Warszawski, reskryptem z dnia 1-go Grudnia 1888 roku za Nr. 13379, zażądał przerobienia według udzielonych wskazówek przedstawionego przez Komitet Towarzystwa, projektu ustawy dla szkoły rolniczej niższej urządzić się mającej na folwarku dóbr Sobieszyna, zwanym Brzozowa.

Odpowiednio tym wskazówkom przerobiono projekt powyższy i uzupełniono go dołączeniem programu wykładu przedmiotów specyjalnych w każdej klassie, oraz podziału zajęć praktycznych stopniowych, we wszystkich gałęziach rolnictwa, zastósowanych do teoretycznych wykładów.

2) Rozpoznawszy przedstawione przez Sebastyana Jaworzyńskiego, budowniczego z Krakowa, przedsiębiorcę budowy kościoła w Rzyczkach, stósownie do kontraktu z nim zawartego, rysunki i deklaracye różnych osób, względem robót odnoszących się do wewnętrznego urządzenia pomienionego kościoła, z ogólnym wydatkiem 3417 guldenów, Rada Zawiadująca zatwierdziła odpowiednio tym deklaracyom, wykonanie ołtarza wielkiego, ambony z drzewa dębowego, ławek, ballustrady, kamiennej figury Matki Boskiej, dwóch kropielnic, konfessyonałów, chrzcielnicy z kamienia i obsadzenie dzwonów. Oprócz tego, postanowiono sprawić do tego kościoła małe organy, których koszt nie przenosiłby 700 rubli.

3) Zgodnie z wnioskiem Opiekuna-Administratora, iż wzniesienie w Rzyczkach domku mieszkalnego z budynkami gospodarskiemi dla księdza wikaryusza, łatwiejby przyszło podczas budowania kościoła, gdy dozór, robotnicy i zbywające materyały były na miejscu, postanowiono wybudować domek mieszkalny murowany o trzech pokojach z przedpokojem, kuchnią i śpiżarką, oraz stodółkę i stajenkę drewniane i zażądano przedstawienia ku temu projektu i kosztorysu.

4) W uzupełnieniu decyzyi Komitetu Towarzystwa, przeznaczających summę rubli 7000 na wykończenie kościoła w Sobieszynie i sprawienie tam organów, gdy rozmiary miejscowego chóru okazały się nieodpowiedniemi dla pomieszczenia tych ostatnich, postanowiono rozszerzyć chór pomieniony, według projektu budowniczego, z wydatkiem na ten cel rubli 357 kop. 19, a następnie, po rozpoznaniu deklaracyi złożonych przez orgarmistrzów i zasięgnięcia opinii specyalisty w tej rzeczy, p. Ludwika Grossmana w Warszawie, poruczono fabryce pod firmą A. Blomberg i syn, postawienie organów o dziewięciu głosach za summę rubli sreb. 1600.

Organy te są już zrobionemi i według opinii zaproszonych przez Opiekuna - Administratora do ich odbioru i wypróbowania, znawców: pp. Professora klassy organów w Konserwatoryum Muzycznem Śliwińskiego i organisty przy Kościele ewangielickim w Warszawie Loppego, są zbudowane mocno i dobrze i mają ton silny i harmonijny.

Tym sposobem dla uzupełnienia wewnętrznego urządzenia kościoła Sobieszyńskiego, brakuje już tylko ambony, na sprawienie której pozostało z kredytu jak wyżej, przez Komitet Towarzystwa przeznaczonego, rubli 1156 kop. 42. Dla ocenienia z jakiego materyału zrobić ambonę i komu to poruczyć, zbieranemi są objaśnienia.

5) Rada Zawiadująca na posiedzeniu Komitetu z dnia 28 Maja 1889 roku, podała do jego wiadomości, iż pod-

czas zjazdu swego do dóbr Sobieszyna w dniu 18 Maja t. r. załatwiła w drodze układu wtedy przedstawionego pod decyzyę Komitetu, istniejący od czterech wieków spór graniczny, pomiędzy dobrami pomienionemi Sobieszyn, a dobrami Podlodów, będącemi własnością p. Mieczysława Meisnera. Załatwienie pomienionego sporu, jako odnoszące się do czynności roku 1889, zaznacza się w sprawozdaniu niniejszem.

6) Dostrzegłszy przy obejrzeniu stanu dóbr Sobieszyna podczas wspomnionego dopiero zjazdu, nieoszczędne szafowanie paszy, tak dalece, iż pomimo znacznej obfitości łąk miejscowych, okazał się brak siana i słomy, znalazłszy oraz niewszędzie należytą uprawę roli, a inwentarze na folwarku Brzozowa, mianowicie: jałownik i skopy nie odpowiednio utrzymanemi, Rada Zawiadująca udzieliła napomnienie miejscowemu rządcy. Obok tego postanowiła naprawić kosztem Towarzystwa Osad Rolnych, dostrzeżone uszkodzenia tynków i muru na kościele, dla zapobieżenia dalszemu zniszczeniu. Zleciła także zaprowadzić piorunochron na budynku stacyi doświadczalnej.

7) Na podstawie powziętej wiadomości od Opiekuna-Administratora, iż szkoła elementarna w Sobieszynie licznie uczęszczana przez dzieci włościańskie nie ma środków na zakupienie abecadła ruchomego, elementarzy, potrzebnych książek, globusów i t. p., postanowiono odnieść się do JW. Kuratora Okręgu Naukowego Warszawskiego, o pozwolenie na ofiarowanie tej szkole przez Towarzystwo Osad Rolnych powyższych pomocy naukowych.

8) Z powodu odezwy adwokata Krzyżanowskiego ze Lwowa, uprzedzającej, iż w dniu 19 czerwca r. z., upływa termin oznaczony przez nową Ustawę propinacyjną w Galicyi do złożenia deklaracyi, czyli właściciele ziemscy mający prawo do otrzymania wynagrodzenia za prawo propinacyi, pragną odebrać kapitał im przyznany w obligacyach

cztero procentowych, lub też w gotowiźnie i, że Dyrekcya propinacyjna ustanowiła kapitał wykupu prawa propinacyi na obszarze dworskim w Rzyczkach, na 9800 guldenów w obligacyach obliczonych po 88 guldenów 32 centy za sto, wyobrażających w gotowiźnie summę guldenów 8655 centów 85, postanowiono oświadczyć, iż Towarzystwo Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych pragnie odebrać w gotowiźnie wynagrodzenie za prawo propinacyi.

Według późniejszego zawiadomienia Dyrekcyi Propinacyjnej Galicyjskiej z dnia 22-go Września 1889 r., Nr. 13491, wynagrodzenie pomienione zostało przyznanem Towarzystwu Osad Rolnych w summie powyższej 8655 guldenów 85 centów, która ma być wypłaconą w r. 1890.

9. Zgorzałe dwa młyny drewniane na Drewniku i Wólce Sobieskiej, jeden w jesieni 1888 r., drugi w dniu 11-go Czerwca 1889 roku, zostały odbudowanemi i urządzonemi w ciągu ubiegłego lata i obadwa są w dzierżawie za cenę roczną rs. 300, drugi za rs 550.

10. W stopniowem spełnieniu rozporządzenia testamentu Hrabiego Kickiego względem zupełnego odbudowania pałacu w Orłowie, które, jak to Rada Zawiadująca miała honor donieść Komitetowi Towarzystwa, w sprawozdaniu za rok 1888 postanowiono rozłożyć na lat cztery, w celu zapobieżenia przeciążeniu funduszów tych dóbr, dokonano otynkowania ścian pałacu, wyprowadzono nad dach kominy, dano gzymsy, rynny cynkowe, futryny, drzwi i okna zewnętrzne z oszkleniem, filary, balkon kamienny od frontu i na nim, oraz przed zajazdem posadzkę kamienną, wreszcie zasklepiono piwnice i urządzono w szczycie wejście do nich oddzielne.

11) Tytułem stempla kolletoralnego, przypadającego Skarbowi od zapisodawcy Towarzystwa Osad Rolnych, niegdy Kajetana Hrabiego Kickiego, za objęcie przezeń spadku po bracie Aleksandrze, wniesiono do kasy powiatu Garwolińskiego summę rs. 2059 kop. 40. Izba Skarbowa Siedle-

cka po zniesieniu się z Prokuratoryą w Królestwie, odmówiła uwolnienia Towarzystwa Osad Rolnych od zapłacenia powyższej summy i wezwała o jej uiszczenie pod rygorem egzekucyi administracyjnej.

12) Tytuły własności dóbr ziemskich Sobieszyn i Blizocin, uregulowanemi zostały hypotecznie na rzecz Towarzystwa Osad Rolnych, jak o tem przeświadczają wypisy wykazów hypotecznych tych dóbr, złożone przez Opiekuna Administratora.

13) Prokuratorja w Królestwie zawezwała o oświadczenie czyli Towarzystwo Osad Rolnych jest skłonnem zabezpieczyć hypotecznie na dobrach Sobieszynie, summę rubli 1500, zapisaną testamentem Hr. Aleksandra Kickiego, z przeznaczeniem procentu od niej na utrzymanie dozorcy kaplicy grobowej Hrabiów Kickich w tych dobrach i porządku w tejże kaplicy.

Postanowiono oznajmić Prokuratoryi, iż Towarzystwo Osad Rolnych jest gotowem summę powyższą zahypotekować na dobrach Sobieszynie i uiszczać od niej procent na utrzymanie dozorcy pomienionej kaplicy, przebudowanej na kościół parafialny, a przytem nadmienić, iż Towarzystwo już i dotąd spełniało wolę zapisodawcy, gdyż wypłacało z kassy dóbr Sobieszyn na utrzymanie dozorcy grobów po rubli trzydzieści corocznie i wydawało po dziesięć korcy ordynaryi i pięć fur drzewa na opał, co odpowiada procentowi po pięć od sta od summy rubli tysiąca pięciuset.

14) Zgodnie z wnioskiem Opiekuna Administratora postanowiono dozwolić włościanom wykarczować nieużytki znajdujące się na folwarku Brzozowa, położone w dwóch miejscach około stawów, w ogólnej przestrzeni około trzydziestu morgów częścią mokrej, częścią zarosłej przestałą olszyną, krzakami i pniakami. Za tę robotę odstąpiono im pniaki i gałęzie. Tym sposobem z nieużytków poniesionych bez wszelkiego wydatku, utworzoną będzie łąka potrzebna w tym folwarku, tem

bardziej, iż jest projektowanem założenie na nim szkoły rolniczej.

15) Rada powiatu Rawa Ruska w odezwie z dnia 24 Czerwca 1889 r. Nr. 944 zażądała oświadczenia, jaki udział przyjmie Towarzystwo Osad Rolnych w przymiocie właściciela dóbr Rzyczki, w obliczonym na cały powiat w summie 55000 guldenów, koszcie budowy szossy powiatowej z Uhnowa przez Rzyczki do Rawy Ruskiej, koszt ten wynosi na jeden kilometr 3928 guldenów 57 centów. Miejscowa Ustawa Drogowa nie ustanawia procentu w jakim obszary dworskie obowiązane są przyczyniać się do kosztów budowy szossy,—oznaczenie jego zależy wyłącznie od uznania Rady powiatowej, która wyraziła, iż Towarzystwo przyjąć by mogło na siebie dziesięć procent kosztu budowy siedmiu kilometrów szossy, przechodzić mającej przez dobra Rzyczki, co uczyniłoby summę 2750 guldenów.

Ze względu iż z odniesienia się Rady powiatowej wypływa, że budowa szossy w obrębie dóbr Rzyczki ma być przedsiewziętą dopiero w r. 1891, postanowiono odłożyć decyzyę względem powyższego żądania do roku przyszłego.

16) Zarząd Konsystorza Prawosławnego w Chełmie, odezwą z dnia 27 Września 1889 r. Nr. 2623 prosi o odstąpienie bezpłatnie jednej morgi gruntu w dobrach Orłowie, na cmentarz dla nowo urządzonej tam parafii prawosławnej.

Rada Zawiadująca z uwagi, iż Hrabia Kicki, w testamencie swoim zapisawszy dobra swoje na własność Towarzystwu Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, wzbronił ich alienowania i obdłużania i odpowiednie wpisy względem tego rozporządził wnieść do ksiąg hypotecznych, że nadto według punktu 9 § 17 Ustawy Towarzystwa Osad Rolnych i Przytułków Rzemieślniczych, od Komitetu Towarzystwa zależy upoważnienie Zarządu tegoż Towarzystwa do nabycia lub zbycia nieruchomości — postanowiła żądanie powyższe

przedstawić pod rozpoznanie i decyzyę Komitetu Towarzystwa, z wnioskiem przychylnym.

Stan kapitałów i remanenta funduszów bieżących Zapisu Hr. Kickiego.

Z końcem roku sprawozdawczego, według rachunków i dowodów sprawdzonych przez Członka Rady Zawiadującej W-go Walentego Garczyńskiego, Zapis Hrabiego Kickiego posiadał następujące kapitały i remanenta funduszów bieżących.

A) W administracyi centralnej Zapisu w Warszawie z końcem r. 1889.

1) W depozycie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w listach zastawnych tegoż Towarzystwa, kapitał przez Hrabiego Kickiego pozostawiony rubli 91000.

2) W depozycie Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy fundusz oszczędzony z różnych przychodów, w listach zastawnych tegoż Towarzystwa rubli 18600.

3) W Banku Handlowym Warszawskim, na rachunku przekazowym, w gotowiźnie rubli 7169 kop. 40.

4) W kassie administracyi rubli 206 kop. 80.

5) W Banku Handlowym Warszawskim, deponowane kaucje dzierżawców, w różnych papierach procentowych, w summie rubli 3150.

6) W zachowaniu administracyi centralnej Zapisu rubli 200 w biletach pożyczki premiowej, stanowiące uzupełnienie kaucyi jednego z dzierżawców.

B) W kassie dóbr Orłowa z dniem 1 Lipca 1889 roku po zamknięciu roku gospodarczego zostawało rubli 2642 kop. 75.

C) W kassie dóbr Sobieszyna znajdowało się w tejże dacie rubli 244 kop. 82½.

Natem wyczerpuje się sprawozdanie Rady Zawiadującej za rok 1889, a w zakończeniu jego należą się od niej wyrazy uznania dla gorliwej pracy Opiekuna Administratora i zabiegliwej troskliwości jego o dobro i pożytek zapisu Hrabiego Kickiego,

w Warszawie, dnia 3 (15) Kwietnia 1890 r.

(podpisano) *M. Rogoziński.*
K. Jezierski.
W. Garczyński.
S. Okęcki.

II.

Sprawozdanie za rok 1889 o czynnościach Administracyi Zapisu hr. Kickiego, złożone na posiedzeniu Komitetu Towarzystwa Osad Rolnych dnia 16 Kwietnia 1890 r.

przez

OPIEKUNA-ADMINISTRATORA ZAPISU.

Pomijam na wstępie niniejszego sprawozdania wszelkie uwagi o kierunku i dążeniach naszej Administracyi, jako już dokładnie z poprzednich sprawozdań Komitetowi wiadome i przystępuję wprost do przedstawienia szczegółowego biegu interesów i stanu funduszów za upłyniony rok sprawozdawczy.

1. *Dobra Orłów* w roku gospodarskim 1888/9.

Rezultaty roku upłynionego, zamkniętego z dniem 1-ym Lipca 1889 roku, zaliczyć należy pod względem urodzajów i przychodów z majątku tego osiągniętych, do średnich. Najwięcej dał się uczuć ubytek pszenicy, która w skutku słotnej jesieni w nieprzyjaznych była posiana warunkach i później niż zwykle.

Dochód czysty z dóbr Orłów w r. 1888/9, wyrachowany został w ogóle na 7,836 rs. 71 kop., z których w gotowiźnie pozostałej 4,642 rs. 75 kop., a reszta w nakładach melioracyjnych, w wartości remanentów zbożowych i w nieściągniętych przed 1 Lipca 1889 roku należnościach poborowych, do przychodów tego roku się zaliczających—co wszystko razem an rachunek dochodu czystego z roku danego musi być wstawione.

Rachunki szczegółowe, które mam zaszczyt przedstawić i objaśnić, bliżej wykażą stan rzeczy a zarazem metodę obliczania dochodu czystego.

Za podstawę do wszelkiej kalkulacyi służyć musi przedewszystkiem rachunek kassowy wszelkich przychodów i rozchodów, jako najlepiej do kontrolowania się nadający, a dopiero na jego podstawie można formować grupowanie cyfr i pozycyj, mające służyć do wyprowadzenia szczegółowych wniosków, lub do otrzymania odpowiedzi na jakie-bądź pytanie finansowe,—w miarę odpowiedniego zażądania.

Rachunek tedy najprzód kassowy Orłowa, z wykazaniem już w nim różnych kategoryi przychodów i rozchodów, tak się przedstawia za rok 1888/9.

Przychody.

1. Remanent z r. 1887/8	rs.	1287	kop.	21
2. Należności ściągnięte z roku poprzedniego 1887/8	„	2291	„	83
3. Za zboże i produkta rolne	„	10837	„	37
4. Z dzierżaw i czynszów	„	3996	„	6½
5. Z tartaku	„	1	„	55
6. Ze stacyi poprawy inwentarzy włościan, opłaty za odstawienie . .	„	25	„	95
7. Z pachtu krów	„	1049	„	30

8. Z lasu	rs.	1588	kop.	91
9. Z ogrodów	„	330	„	27
10. Za inwentarz żywy	„	860	„	42
11. Wełna i skórki owiec	„	4053	„	34
12. Cegła, wapno, kamień	„	118	„	68
13. Przychody nieprzewidziane różne	„	307	„	67
Razem	rs.	26748	kop.	57

Oprócz pobranych przychodów należało się jeszcze kassie w dniu 1 Lipca 1889 r. nieściągniętych różnych należności na summę 133 rs 29 kop. z lat poprzednich i na 1194 rs. 18 kop. z r. 1888/9, czyli razem na summę 1327 rs. 47 kop.

Rozchody.

1. Podatki, składki, ubezpieczenia	rs.	3713	kop.	96
2. Konserwacya budowli	„	469	„	35
3. Młyn i tartak	„	111	„	10
4. Płace służby	„	2391	„	89
5. Najem folwarczny	„	3664	„	50½
6. Kancellarya, ogłoszenia, prenumerata pism rolniczych	„	129	„	47
7. Kupno zboża i paszy	„	190	„	95
8. „ inwentarzy żywych	„	153	„	—
9. Koszta ogrodów, sadów, parku	„	538	„	32
10. Potrzeby utrzymania gospodarstwa	„	1143	„	49½
11. Żelazo, narzędzia gospodarskie	„	428	„	85½
12. Koszta lasów i służby leśnej	„	1308	„	62
13. Transporty, frachty, roczne gratyfikacye, koszta podróży	„	529	„	3½
14. Kuchnia czeladnia i przyjmowanie interesantów	„	246	„	98½
15. Koszta zdrowia	„	403	„	3
16. Koszta sądowe i nieprzewidziane	„	115	„	80

17. Odbudowanie częściowe pałacu, przebudowanie tartaku i naprawa machiny parowej	rs.	2576	kop.	49½
18. Melioracye rolne i nowe budowle	„	3990	„	96
19. Przelano z czystych dochodów do funduszu ogólnego Administracyi Zapisu w Warszawie	„	2000	„	—
Razem	rs.	24105	kop.	82
Oprócz tego nie zostało przed 1 Lipca wypłacone przez kassę przypadających wydatków	rs.	135	kop.	—
Z porównania summy przychodów	„	26748	„	57
„ z summą rozchodów	„	24105	„	82
W d. 1 Lipca 1889 r. było remanentu	rs	2642	kop.	75

Na podstawie tedy powyższego rachunku kassowego w związku z rachunkami zbożowymi, dochód czysty z Orłowa w roku 1888/9 na rs. 7836 kop. 76 ustanowiony, powstaje w skutek zestawienia następujących pozycyj:

1. Remanent gotowizny w kassie 2642 rs. 75 kop. po strąceniu z niego 135 rs., które kassa miała jeszcze do spłacenia, stanowi właściwie	rs.	2507	kop.	75
2. Przelano gotowizną do funduszu ogólnego Administr. w Warszawie	„	2000	„	—
3. Koszta na odbudowanie pałacu, tartaku i machiny parowej	„	2576	„	49½
4. Budowle nowe i melioracye	„	3990	„	96
5. Wartość 100 korcy żyta posłanych do Sobieszyna	„	350	„	—
6. Wartość zboża na spichrzu pozostałego w d. 1 Lipca 1889 r.	„	1650	„	87
7. Nieściągnięte należności poborowe przed 1 Lipca z r. 1888/9	„	1194	„	18
Co stanowi razem	rs.	14270	kop.	25½

Ale trzeba od tego potrącić:

a) Remanenta oraz pobrane wpływy, odnoszące się do należności poprzedniego roku 1887/8 w summie ogólnej	rs.	3579 kop. 4½
b) Wartość remanentów zboża jakie zostały z poprzedniego r. 1887/8 .	„	2854 „ 50
Czyli razem	rs.	6433 kop. 54½
A wtedy za sam rok 1888/9 wykaże się obliczenie dochodu czystego na	rs.	7836 kop. 71

Dla przekonania się, jaki był rezultat w roku sprawozdawczym gospodarskim oddzielnie wziętym, samego gospodarstwa rolnego, przeprowadzony został również skrupulatny rachunek przychodów z rolnictwa i wydatków na niego ponoszonych, według ścisłej metody racyonalnej rachunkowości, z właściwem wyłączeniem kategoryi przychodów i rozchodów, odnoszących się do innych stosunków i potrzeb, a nie do wyłącznie rolnych w majątku,—i w rezultacie takiego obliczenia wypadło, że gospodarstwo rolne przyniosło w Orłowie czystego dochodu w roku zeszłym 5437 rs. 10 kop.

Odnoszące się do powyższych wyrachowań szczegółowe wykazy, oraz wykaz osobny kosztu budowli i melioracyi wykonanych, mam zaszczyt złożyć.

Co do melioracyi i budowli nowych w Orłowie, to winienem w tem miejscu zaznaczyć, że wykonaną została ważna bardzo rzecz, tak silnie w testamencie hr. Kickiego nam zalecona, a mianowicie zewnętrzne zupełne wykończenie pałacu w Orłowie t. j. otynkowanie, wyprowadzenie kominów, rynien, zrobienie okien, drzwi, piwnic, filarów i balkonu z kamienia, czyli jednem słowem zabezpieczenie na długie lata od dalszej ruiny tego gmachu, chociażby do wewnętrznego jego urządzenia zaraz nie przystąpiono. Duże te roboty rozpoczęte na wiosnę 1889 skończone zostały zupełnie w późnej jesieni. Obecnie, tak szpecąca dotąd Orłów ruina, już przedstawia widok porządny i odpowiedni, chociaż wewnątrz jeszcze pałac urządzony nie jest.

Na właściwe i wygodne pomieszczenie rozpłodników przeznaczonych do poprawy rasy inwentarzy włościańskich, koni, bydła i trzody, w otwartej na ten cel stacyi, zbudowany został osobny murowany budynek, bardzo starannie urządzony i wykończony zupełnie.

Zbudowany został również w roku przeszłym lecz nie wykończony jeszcze wewnątrz, murowany nowy dom na mieszkanie nadleśnego przeznaczony, na folwarku Bartoszewie, stósownie do decyzyi Rady Zawiadującej.

Oprócz tych głównych robót największych, wykonano jeszcze w roku zeszłym wiele uzupełnień w nowych budynkach gospodarskich, w latach poprzednich stawianych, w szkole elementarnej, w tartaku, w młynie parowym, a wreszcie wybndowano dwie nowe studnie głębokie na folwarku Orłowa Drewnianego i w Dworzyskach, gdzie ich żadnych dotąd nie było.

W jak różnorodnym kierunku starania koło melioracyi i uporządkowania Orłowa były podejmowane, to zresztą może poświadczyć sama summa poniesionych na ten cel wydatków 6567 rs 45½ kop, szczegółowo w załączonym wykazie wymienionych.

Ważną w uprawie roli wprowadzono także melioracyę, przez zaprowadzenie siewu rzędowego, za pomocą znanych ze swych zalet siewników Sacka. Jakkolwiek koszt tego narzędzia jest znaczny, lecz przekonałem się, że w pierwszym roku, na samej oszczędności ziarna do siewu użytego, wydatek na niego już się zwrócił. Największy zaś, oprócz innych, przynosi on jeszcze pożytek, że przy jego stósowaniu rola musi być zawsze jak najstaranniej i najczyściej doprawiona, bo inaczej siewnik Sacka nie potrafi działać. Ten przymus do porządnej uprawy, jest nieoceniony.

Produkcya rolna w Orłowie w r. 1888/9 była następująca:

Żyta po wysianiu	162½	kor. omłóc.	993	kor. t. j. ziarn	6
Pszenicy	„ 244	„	1662	„	7
Jęczmienia	„ 54	„	354	„	6¾
Owsa	„ 288¾	„	1664	„	6
Grochu	„ 93½	„	206¾	„	2¼
Rzepaku	„ 2	„	51¾	„	26
Kartofli	„ 321½	„	2008 2/4	„	6

Marchwi pastewnej zebrano 1850 korcy.
„ nasienia 1939 funt.
Koniczyny czerwonej nasienia 34 korce.
„ białej „ 21 „
Wyki nasienia 16 korcy.
Rejgrasu 20 „
Łubinu 17 „
Tymoteuszu 3½ „
Siana 4714 centnarów.
Potrawu 2429 „
Koniczyny 700 „

Zwracam uwagę na rozwiniętą produkcyę nasion w Orłowie, które ustaliwszy już sobie w handlu warszawskim opinię są poszukiwane i przynoszą dobry dochód. W roku przeszłym za dostarczone nasiona z Orłowa do składu pp. Kowalskiego i Trylskiego odebraliśmy 2569 rs. netto.

Ze zbożowej produkcyi sprzedano: 1230 kor. pszenicy, 197 kor. żyta, 44 kor. jęczmienia, 41 kor. grochu, 49¾ kor. rzepaku, 810 kor. kartofli z których 429 korcy zamieniono na wywar z sąsiedniej gorzelni. Wreszcie dano 100 kor. żyta do Sobieszyna.

Stan inwentarzy żywych w Orłowie w d. 1 Lipca 1889 r. był następujący.

Koni ze źrebakami i stadniną 93, bydła rogatego z młodzieżą 142, owiec z jagniętami i trykami 2238, trzody 15 sztuk. Ulów w pasiece 14.

Wykazy i rachunki zbożowe oraz inwentarza żywego składam.

Stacya poprawy inwentarzy włościańskich w Orłowie otwarta od połowy r. 1888 została przez włościan miejscowych chętnie przyjętą. W roku przeszłym przyprowadzili 32 klaczy i 6 krów swoich do odstanowienia. Z prowadzonych kontroll okazało się, że źrebięta były dobre, że nie wszyscy jednak włościanie z tych co klacze odstanawiali, czekali na oźrebienie się, lecz sprzedawali klacze źrebne na jarmarku.

Przychód z lasu w Orłowie nie jest odpowiedni, z powodu wymagań stawianych przez Urząd do spraw włościańskich, aby koniecznie w roku poręb był do 1/13 Kwietnia oczyszczony z drzewa zupełnie. Nie można więc kupcom pozostawić terminu dłuższego nad kilka miesięcy zimowych, przez co niechętnie kupują i konkurencyi między niemi wywołać trudno. Skutkiem tego jest się na łasce drobnych miejscowych handlarzy drzewa, bo dla większego kupca z odleglejszej okolicy, kupno małej partyi drzewa z porębu i z krótkim terminem wywózki, nie przedstawia interesu.

W roku 1888/9 ze sprzedaży drzewa osiągnięto 1588 rs. 91 kop., a ponieważ koszta leśne wynosiły 1308 rs. 62 kop. przeto dochód czysty pieniężny był nieznaczny, a główny przychód, który daje las, mieści się w dostarczeniu budulcu, opału na potrzeby dóbr i tartego materyału, przygotowanego w tym roku w większej ilości na zapas. Nie należy także pominąć z uwagi wielkich ciężarów serwitutowych obarczających dotąd lasy Orłowskie, gdyż wszelkie usiłowania aby z włościanami się ułożyć o zamianę serwitutów, są w tamtej okolicy coraz trudniejsze.

Szczegółowe sprawozdania z gospodarstwa leśnego z wszystkiemi wyrachowaniami odnośnemi, przez nadleśnego Jankowskiego wypracowane—składam, dodając tylko jeszcze

że przestrzeń sztucznych zagajeń w Orłowie w ciągu lat 7, założonych wynosi obecnie 280 morgów.

O ogólnych stosunkach Orłowa, nie wiele mam do nadmienienia w tym roku. Skład służby administracyi pozostał ten sam co w latach poprzednich, jako zupełnie odpowiedni w spełnianiu swych obowiązków.

Aby ułatwić zadanie naszej Osady Studzienieckiej, przyjmowani są do Orłowa na służbę lub na naukę wychowańcy uwolnieni już z Osady, i przez Zarząd T-stwa przysyłani. Z niektórych z pomiędzy nich jest czasem pociecha. Oto w tym roku jeden taki, po przebyciu w Orłowie trzech lat, mógł już być przezemnie naznaczonym na gajowego w lesie, ożenił się nawet i jest już na pensyi i ordynaryi. Drugi, okazujący zdolność i zamiłowanie do ogrodnictwa, został za mojem staraniem przyjęty na rok do zakładów pp. Bardet w Warszawie dla udoskonalenia się w ogrodnictwie, poczem będzie mógł być ogrodnikiem w jednym z naszych majątków ziemskich. Między włościanami Orłowskiemi z przyjemnością zaznaczyć można zupełne zniknięcie nałogów używania wódki. Z tego nawet powodu, karczma już żadna się nie utrzymuje, bo nikt wydzierżawić jej nie chce. Prawo propinacyi pozostało jednak przy dworze Orłowskim i na lat 3 następne wydzierżawione od rządu zostało.

W Sierpniu z 1889 odbyło się w Orłowie otwarcie i poświęcenie kaplicy prawosławnej, urządzonej przez Władze w budynku rządowym, wskutek świeżego ustanowienia w Orłowie osobnej parafii prawosławnej.

2. *Dobra Sobieszyn i Blizocin* w r. 1888/9 gospodarskim.

Wydzierżawiona część pól folwarcznych i łąk w Blizocinie p. Ignacemu Kuszell za 2500 rs. rocznie, a reszta przestrzeni jako do uprawy rolnej niezdatnych, przyłączona do lasów i zadrzewiona, — stanowi pod względem administracyjnym jedną całość z dobrami Sobieszyn, z ktoremi też i terytoryalnie graniczy.

W Sobieszynie prowadzi się dalej praca koło uporządkowania i poprawy stanu tego majątku, połączona jednak z różnemi, niemałemi trudnościami. Produkcya rolna jest jeszcze mała, gdyż pola przez poprawną kulturę do tego nie doszły jeszcze, a przytem dwa lata nieprzyjazne bardzo, z powodów atmosferycznych, nader niekorzystnie wpłynęły. Mieliśmy gradobicie, które przyniosło szkody w życie i pszenicy, oraz zawód w sprzęcie kartofli z powodu ich wymoknięcia.

Nieodpowiedni rządca na któregośmy trafili w Sobieszynie, i którego nawet trzeba było usunąć, popełnił w roku przeszłym także różne błędy w uprawie roli i zarządzie gospodarczym, co również się przyczyniło do ujemnych rezultatów.

Pogorzel dwóch młynów wodnych, a więc ich stagnacya w czasie odbudowywania zmniejszyły dochody z ich dzierżawy. Przychód z propinacyi bardzo się zmniejszył. A nakoniec, jak to już w roku przeszłym wspomniałem, nie mamy z porębów rocznych w Sobieszynie żadnego przychodu od lat dwóch, gdyż Rada Zawiadująca zdecydowała, żeby wstrzymać ich exploatacyę, z wyjątkiem potrzeb na opał i budowle w majątku.

Tymczasem potrzeby konieczne i ciężary majątku Sobieszyńskiego są bardzo znaczne, jakkolwiek wszelkie możliwe oszczędności zostały zaprowadzone, a nawet dosyć pilne melioracye chwilowo musiały być wstrzymane. I tak:

Utrzymanie Stacyi doświadczalnej kosztem 3,300 rs. rocznie, oprócz ordynacyi dla jej personelu, pomocy w sprzężaju, drzewa, oprócz 30 morgów pod pola próbne oddanych; zaprowadzanie rozległych kultur leśnych, szkółek, zagajników; opłaty dużych rat T-stwa Kredytowego Ziemskiego; wreszcie najkonieczniejsze roboty budowlane, jak np. w tym roku pilne odbudowanie dwóch spalonych młynów—przestawianie zrujnowanych dawnych budynków,—nieunikniony remont inwen-

tarzy roboczych, dokupienie brakujących zboża i paszy, niemówiąc już wcale o zwyczajnych, normalnych wydatkach na prowadzenie gospodarstwa, służbę, robociznę, podatki, i t. d. nieuniknionych—wszystko to razem wzięte, obciążało znacznie dobra Sobieszyn, których szczupłe własne przychody w żaden sposób tym ciężarom zadość uczynić nie mogły, lecz dla zaspokojenia ich, znaczne dopłaty z innych źródeł Administracyi Zapisu musiały być czynione.

Było moim obowiązkiem jasno wyłuszczyć to położenie rzeczy Komitetowi, ażeby zrozumiałemi i usprawiedliwionemi były przyczyny znacznych dopłat do potrzeb Sobieszyna, czynionych z innych funduszów, aby wreszcie przez pominięcie tych wyjaśnień, nie spowodować zarzutu nieoględności administracyjnej, wobec nierównowagi miejscowych przychodów z rozchodami koniecznemi Sobieszyna. Nadmieniam wreszcie, że wiele potrzeb jest tam jeszcze niezałatwionych i do dalszego czasu musiały być odłożone.

Rachunek za rok 1888/9 z Sobieszyna, w streszczeniu swojem przedstawia się następnie.

Przychody przez Kassę pobrane.

1. Remanent kassy z 1887/8 i zaległości z roku poprzedniego ściągnięte	rs.	84	kop.	76½
2. Ze sprzedaży zboża i produktów	„	4620	„	41½
3. Z dzierzawy Blizocina, młynów, rybołóstwa, karczem i nieużytków	„	4812	„	81
4. Z pachtu krów	„	724	„	70½
5. Z lasu	„	155	„	90
6. Z sadów i ogrodów	„	504	„	95
7. Inwentarz żywy	„	776	„	81
8. Wełna	„	1409	„	94
9. Za produkty Stacyi Doświadczalnej	„	206	„	98
10. Przychód nieprzewidziany	rs.	312	kop.	88
11. Za ryby z niewydzierżawionego stawiku	„	35	„	40
12. Zaliczenia dane z innych funduszów	„	4779	„	46
13. Kaucye przez dzierżawców złożone	„	200	„	—
Kassa pobrała razem	rs.	18625	kop.	1½

Należało się jeszcze kassie oprócz tego do pobrania przed 1 Lipca 138 rs. 40 kop.

Rozchody wykonane:

1. Na Stacyę Doświadczalną	rs.	3321	kop	6½
2. Raty Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego	„	2311	„	1
3. Melioracye i nowe budowle	„	1662	„	76½
4. Koszta lasów	„	640	„	74½
5. Podatki i assekuracye	„	1933	„	48½
6. Konserwacya budowli	„	201	„	81½
7. Pensye, zasługi, gratyfikacye	„	1738	„	25
8. Najem gospodarczy	„	2128	„	4½
9. Kancellarya i pisma peryodyczne	„	107	„	4
10. Kupno zboża i paszy	„	789	„	69
11. Kupno inwentarza żywego	„	238	„	60
12. Sady, ogrody, oranżerya	„	430	„	57½
13. Potrzeby utrzymania gospodarstwa	„	489	„	90½
14. Żelazo i narzędzia	„	447	„	98½
15. Transporty, frachty, podróże	„	292	„	38
16. Kuchnia dwors., gościn. i czeladnia	„	658	„	27½
17. Koszta zdrowia	„	263	„	37½
18. Nieprzewidziane, kupno i odnowienie sprzętów w pałacu, koszta szacowania budynków, kaucya do dzierżawy od rządu prawa propinacyi i różne drobne	„	725	„	19
Wypłaty razem	rs.	18380	kop.	19½

W porównaniu przychodów pobranych z wydatkami wykonanemi, pozostawało remanentu w kassie Sobieszyn w dniu 1 Lipca 1889 r. rs. 244 kop. 82½.

W tymże jednak czasie, ciążyły jeszcze kassę różne należności niezapłacone w summie 1698 rs. 45½ kop.

Chcąc sobie jasną zdać sprawę z powyższego rachunku o istotnym stanie rzeczy w Sobieszynie, w ciągu roku sprawozdawczego 1888/9, to przy właściwem ugrupowaniu cyfr i ich ocenieniu, można się przekonać, że stan rzeczy nie jest bynajmniej tak zły, jakby się na pozór wydawało.

Gdyby przyjętą metodą zwykłą, przystąpić do wyrachowania czystego dochodu z Sobieszyna na podstawie jego rachunków, toby następne pozycye w tym czystym dochodzie zamieścić wypadło, a mianowicie:

1. Remanent kassowy	rs	244	kop. 82½
2. Należności nieodebrane	,,	138	,, 40
3. Koszta stacyi Doświadczalnej . .	,,	3321	,, 6½
4. Koszta melioracyi	,,	1662	,, 76½
5. Raty T-stwa Kredytowego, jako dług dawny właściciela . . .	,,	2311	,, 1
6. Wartość zboża na spichrzu 1/7 89. .	,,	27	,, —
Czyli razem .	rs.	7705	kop. 6½

Z drugiej jednak strony, trzeba koniecznie od tej cyfry odjąć wszelkie zasiłki z innych funduszów dane, należytości nie spłacone, pobrane kaucye i nawet wartość zboża jaka z poprzedniego roku została, a zatem:

1. Remanent i pobrane wpływy z rachunku z przeszłego roku . . .	rs.	84	kop. 76½
2. Takież wpływy jeszcze nie odebrane	,,	138	,, 40
3. Zaliczenia dane z innych funduszów	,,	4779	,, 46
4. Należytości niespłacone	,,	1698	,, 45
5. Kaucye pobrane	rs.	200	kop. —
6. Wartość zboża pozostałego z poprzedniego roku	,,	200	,, 97½
Czyli razem .	rs	7102	kop. 5

Co odjęte od tamtej cyfry, wykaże reszty rs. 603 kop. 1½, którą słusznie można nazwać dochodem czystym.

Przeprowadzenie tego rachunku, nie zmieni w niczem gołego faktu, że trzeba było dopłacić pieniądze do Sobieszyna, i że z Sobieszyna pieniędzy nie otrzymaliśmy,—ale mniemam, że przy ocenieniu stanu rzeczy, może ten rachunek położenie wyjaśnić dostatecznie.

Wykazy kassowe, wyrachowania szczegółowe, wykaz kosztów melioracyi i obliczenie rezultatów gospodarstwa rolnego za rok ubiegły załączam.

Produkcya rolna tak się przedstawiała za rok 188/9.

Żyta	po wysianiu	88½	kor. omłóc.	333½	kor. t. j.	ziarn	4
Pszenicy	,,	123¾	,,	829	,,		6¾
Jęczmienia	,,	19½	,,	96¾	,,		5
Grochu	,,	16½	,,	47¾	,,		3
Owsa	,,	110½	,,	582½	,,		5
Rzepaku	,,	22 garnce		41½	,,		60
Kartofli	,,	158 korcy		495	,,		3

Marchwi pastewnej 608 korcy.
Koniczyny czerwonej nasienia 7 korcy.
,, białej ,, 16 ,,
Wyki 13 korcy,
Bobiku 35¾ ,,
Gorczycy białej 6½ korcy.
Siana 3770 centnarów.
Potrawu 1994 ,,
Koniczyny 1948 ,,

Z powyższej produkcyi sprzedano: 619½ kor. pszenicy, 3 kor. żyta, 41 kor. rzepaku, 4 kor. 27 gar. koniczyny czerwonej, 11 kor. koniczyny białej, 5 kor. bobiku i 15 k. gorczycy.

Inwentarz żywy w dniu 1 Lipca 1889 r. był następujący: koni z źrebakami i stadniną 44, bydła rogatego z młodzieżą 105 sztuk, owiec z jagniętami i trykami 1150, trzody 24.

Odnośne wykazy zbożowe i inwentarzy składam.

Przechodzę do innych interesów Sobieszyna.

Zatwierdzona przez Komitet d. 26 Maja 1889 r. umowa o załatwienie kontrowersu granicznego z dobrami Podlodów, została na gruncie przeprowadzona przez geometrę p Paulji, który nowe granice oznaczył i kopce usypał.

Polecone przez Komitet, jego uchwałami z d. 7 Czerwca 1887 r. i 13 Maja 1888 r., dokonanie robót koło wykończenia i wewnętrznego urządzenia kościoła w Sobieszynie, przez hr. Kicką postawionego, zostało w zupełności spełnione w roku przeszłym, oprócz ambony, która jest jeszcze tylko tymczasowa. Chór urządzono na nowo i ustawiono na nim organy zbudowane przez fabrykę A. Blomberg w Warszawie i ugodzone za cenę rs. 1600. Reszta robót około kościoła Sobieszyńskiego wynosiła rs 736 kop. 53, czyli razem z kosztem organów, wydano na ten cel rs. 2336 kop. 53.

Na wykończenie Kościoła w Sobieszynie, Komitet otworzył kredyt Radzie Zawiadującej z funduszu zapasowego w Listach m. Warszawy lokowanego, do wysokości rs. 7000, głównie ze sprzedaży starodrzewu powstałego. Z kredytu tego podniesiono dotąd tylko rs. 3051 kop. 15. Wszystkie roboty jakie w kościele Sobieszyńskim do końca 1889 r. już wykonano, kosztowały rs. 5843 kop 68.

Brakującą summę rs. 2792 kop. 53 zastąpiono z przychodów bieżących administracyjnych innych, którym się tedy należy ją zwrócić z osobnego funduszu na ten cel przez Komitet assygnowanego.

Z powodu spalenia się dwóch młynów, trzeba było wstrzymać inne zamierzone roboty budowlane, a mianowicie, tak pilne przebudowanie mieszkań służby folwarcznej, ciasno

i źle pomieszczonej, a wszystek materyał do tego przygotowany, użyć na odbudowanie młynów. Zrobiono to z całą energiją możliwą i obydwa te młyny są już obecnie czynne.

Szczegóły i rachunki w tym przedmiocie, wchodzą już do nowego roku gospodarskiego 1889/90 i dla tego muszą być do przyszłego sprawozdania odłożone.

Kwestye hypoteczne wszystkie jakie się toczyły co do uregulowania ostatecznego tytułu własności Sobieszyna i Blizocina na imię T-stwa Osad Rolnych, zostały już przezemnie zakończone i uregulowane zupełnie.

W dniu 25 Czerwca 1889 r. zaszczycił bytnością swoją Sobieszyn J. W. Gubernator Siedlecki, w towarzystwie przedstawicieli władz gubernialnych wojskowych i cywilnych, i zwiedzał szczegółowo Stacyę Doświadczalną i sam majątek, przyczem wynurzył zadowolenie swoje z obejrzenia urządzenia pracowni Stacyi i pól próbnych.

Prace na Stacyi, odbywają się ciągle prawidłowo pod kierunkiem p. professora Cichockiego i według wskazówek Członka Komitetu, D-ra Tadeusza Kowalskiego.

Budzą one coraz większe zainteresowanie się ogółu, a nawet okolicznych włościan, którzy się zgłaszają o nabywanie wyborowych gatunków zbóż nowych przez Stacyę wyprodukowanych. Takież same żądania objawiają się i od właścicieli ziemskich z różnych okolic kraju, lecz przy małej bardzo ilości, jaką na polach próbnych produkować można różnych gatunków, niepodobna wszystkim tym żądaniom zadość uczynić.

Z powodu zaszłej, jak wspomniałem poprzednio zmiany rządcy w Sobieszynie od 1 Lipca 1889 roku, posada ta została poruczona dotychczasowemu asystentowi Stacyi p. Domosławskiemu, ukształconemu agronomowi, który już 2 lata przedtem na Stacyi pracował. Na jego zaś miejsce wezwał p. professor Cichocki innego asystenta, p. Chojnackiego, który w roku zeszłym ukończył instytut agronomiczny w Nowej Aleksandryi.

3. *Rzyczki w roku 1889.*

W roku ubiegłym 1889 dzierżawca Rzyczek wniósł w czasie właściwym należne od niego raty dzierżawne, które wyniosły rs. 3153 kop. 18.

Za resztę niewielką drzewa, jaka pozostała w tegorocznym porębie, po wydaniu z niego potrzebnej ilości materyału na budowę kościoła, dwóch nowych domów dla gajowych w lasach, postawienia nowych chlewów oraz opału na cegłę i do kontraktu dzierżawcy, otrzymano ze sprzedaży rs. 522 kop. 60. Kościół nowy w Rzyczkach, stósownie do woli testamentu hr. Kickiego, na miejsce starego drewnianego, który już był zamknięty z powodu upadku, zadecydowany przez Komitet T-stwa do zbudowania, został zupełnie już skończony w roku 1889, przed zimą.

Równocześnie zbudowany także został przy Kościele dom dla wikaryusza, który ma w Rzyczkach być stale osadzonym i pobierać 500 fl. rocznie na utrzymanie.

Tym sposobem, wola naszego testatora została całkowicie spełniona, a ważnej i pilnej bardzo potrzebie ludności Rzyczek, stanie się zadość, że na miejscu obrzędy religijne spełniać będzie w możności.

Kościół w Rzyczkach przez budowniczego z Warszawy Kiślańskiego Zygmunta zaprojektowany, a przez budowniczego Jaworzyńskiego z Krakowa, wykonany, odznacza się smakiem dobrym, stylem romańskim czystym i wybornem wykończeniem.

W Grudniu 1889 r. dokonałem tymczasowego odbioru tych budowli od p. Jaworzyńskiego, a w roku bieżącym na wiosnę, ma być po poprzedniem skontrollowaniu rachunków z całego przedsiębiorstwa, którego się p. Jaworzyński podjął, dokonany odbiór techniczny, sprawdzenie wymiarów i robót, czego się zobowiązał dokonać i w tym celu do Rzyczek pojechać p. budowniczy Kiślański.

Na koszta budowy kościoła wyassygnowal Komitet rs. 15,000 w Listach Zastawnych m. Warszawy z funduszu zapasowego. Fundusz ten do końca z 1889 r. został już całkowicie wyczerpany. W roku przeszłym wypłacono z niego rs. 11317 kop. 41 na ten cel, a w latach poprzednich resztę. Obecnie rachunki z budowniczym Jaworzyńskim nie są zakończone jeszcze. Za zbudowanie domu dla wikaryusza murowanego, ugodzonego za 2600 fl. a. z materyałów przedsiębiorcy, oraz resztę za koszta budowy kościoła, powiększone nad pierwotny anszlag z powodu nieprzewidzianych lub też dodatkowo przez Radę Zawiadującą zadecydowanych robót nadanszlagowych, a za konieczne uznanych—wypadnie jeszcze w ogóle zapłacić p. Jaworzyńskiemu prawdopodobnie koło rs. 5000, które postanowiła Rada pokryć z przychodów bieżących lub z funduszu z depozytu Lwowskiego wywindykowanego, aby nie zmniejszać już funduszu zapasowego w Listach m. Warszawy lokowanego i mającego znowu służyć na inne cele pożyteczne, a mianowicie na urządzenie Szkoły Rolniczej w Brzozowej, o której pozwolenie otwarcia, zrobione już zostało podanie do Władz w Petersburgu.

Oprócz poniesionych kosztów budowy, sprawione także zostały nowe organy dla Kościoła w Rzyczkach z fabryki Blomberga w Warszawie i na miejsce wysłane, za cenę rs. 700 z kosztem transportu, cła i z ustawieniem na miejscu. Znawcy specyaliści, zaproszeni do sprawdzenia roboty tych organów, bardzo chwalebnie się wyrażali o ich wykonaniu. Drugi znaczny wydatek z powodu Rzyczek w roku przeszłym wykonany, jest spłata reszty stempla kollateralnego jednorazowa, w ilości rs. 2606 kop. 69½, jaka jeszcze z ogólnej summy na raty rozłożonej, skarbowi austryackiemu się należała. Przyspieszenie spłacenia tej reszty, stało się możliwem skutkiem uzyskania nareszcie, po kilkoletnich moich staraniach, decyzyi Sądu we Lwowie, na wydanie zadawnionego funduszu depozytowego, jaki się tam jeszcze po Auguście hr. Kickim,

ojcu ś. p. hr. Kajetana znajdował. Po wywindykowaniu części tego funduszu, adwokat Krzyżanowski został upoważniony do bezwłocznego spłacenia reszty stempla kollateralnego, ażeby nie opłacać od niego procentów skarbowi austryackiemu, co dotąd już poważną kwotę wyniosło.

Cała summa, którą zapłaciliśmy stempla kollateralnego z Rzyczek, zacząwszy od 1882 r. wynosi rs. 8778 kop. 20.

Koszta lasów, t. j. utrzymania służby leśnej, kultur i t. d. wynosiły w ubiegłym roku rs. 857 kop. 28½. Zbudowanie dwóch drewnianych domów w lasach dla gajowych i chlewów nowych na folwarku w Rzyczkach rs. 576 kop. 24 Koszta rozmaitych opłat sądowych, notaryalnych, zjazdów, opłaty na rzecz szkoły elementarnej, assekuracyi budowli nienależących do dzierżawy i t. d. rs. 579 kop. 47½.

W ogóle wydatki poniesione w Rzyczkach w ubiegłym roku wraz z budową kościoła i wikaryatu wynoszą summę rs. 16,795 kop. 66. W połowie pokrytą ona została z osobnego funduszu na budowę kościoła wyznaczonego rs. 8681 kop. 90, otrzymanego w gotowiźnie, po zrealizowaniu rs. 9000 Listów m. Warszawy, a reszta dopłacona była z bieżących różnych przychodów tego roku.

Nieruchomość w Warszawie Nr 1066s, na Pradze Nr 280/1 i kolonja Szamocin pod Warszawą.

W domu na Królewskiej ulicy w Warszawie wykonano w tym roku potrzebne niektóre melioracye, jako to: na całem 3-im piętrze dano nowe podłogi we wszystkich mieszkaniach, piece w kilku z nich, naprawę rynien dachowych i t. d.

Przychód brutto z najmu lokali wynosił	. rs. 3049	kop. 97
Koszta zaś utrzymania domu, podatki, gaz i t. d oraz meliaracye	„ 1583	„ 87
Czyli, że dochodu czystego było z domu	. rs. 1466	kop. 10

Na zmniejszony dochód z tego domu wpływa ta okoliczność, że oddane zostało bezpłatnie na pomieszczenie biur Zarządu T-stwa Osad Rolnych, Sekretarza, kancellistów i woźnego, 9 pokojów, kuchnia, piwnica i komórki w antresolach i na 3 piętrze. Wartość tych lokali roczna przedstawia summę rs. 986. Do kanalizacyi domu tego i wynikających z kanalizacyi urządzeń będzie przystąpione na wiosnę w 1890 r.

Possesya na Pradze pod Nr. 280/1 przyniosła dochodu w r. 1889 rs. 300. Z należnej bowiem kontraktowej opłaty dzierżawnej rs. 400 rocznie zostało dzierżawcy zbonifikowane rs. 100, jako umówiony zwrot części kosztów za zbudowanie kloaki nowej i inne melioracye.

Z kolouii Szamocin i Józefin pod Warszawą, mieliśmy czystego dochodu rs. 630 kop. 21½; z przychodu bowiem rocznego rs. 805 jaki dzierżawca ma płacić, wypadło ponieść rs. 174 kop. 78½ kosztów, na zwrot dzierżawcy nowemu strat, za niedosiewy przez poprzedniego dzierżawcę Gliszczyńskiego zostawione, na niektóre roboty w domu mieszkalnym i na inne wydatki drobne.

5. Ogólne interesa Zapisu.

W sprawozdaniu przez Radę Zawiadującą złożonem za rok 1889 i tylko co odczytanem, przedstawionemi już były wszystkie ważniejsze sprawy Zapisu, ogólniejszego znaczenia, z jakiemi mieliśmy do czynienia i postanowienia odnośne przez Radę uchwalone.

Byłoby zatem zbytecznem, powtarzać je w mojem sprawozdaniu.

Wspomnieć mi tylko należy, że kwota rs. 2059 kop. 40, którąśmy zapłacić musieli, jest długiem po hr. Kajetanie Kickim pozostałym, z tytułu, że on, odziedziczywszy po bracie swoim Aleksandrze hr. Kickim spadek dóbr Sobieszyn, nie zapłacił w swoim czasie stempla kollateralnego od tego spadku.

Niezapłacenie rządowi przez ś. p. hr. Kajetana tego stempla było przeszkodą, że nie mogliśmy długo nawet przepisać tytułu własności Sobieszyna i Blizocina na imię T-stwa Osad Rolnych. Robiłem starania abyśmy byli od tej opłaty zwolnieni, na tej zasadzie, że T-stwo jest uwolnione od wszelkich opłat skarbowych przy swych czynnościach prawnych, i że nie płaciło stempla kollateralnego od przejścia na niego innych części spadku po hr. Kickim pozostałych. Starania te jednak, skutku nie przyniosly.

Summę tę rs. 2059 kop. 40 zapłaciliśmy z przychodów bieżących tegorocznych — chociaż z natury rzeczy jest to wydatek, który, powinien był ciążyć massę spadkową i być odniesiony do rachunków z tą massą, t. j. do jej stanu biernego wpisany i z kapitału spadkowego wypłacony.

Dzisiaj może to już być dosyć obojętne, ale zawsze dla porządku formalnego i pamięci, było moim obowiązkiem rzecz tę zaznaczyć.

Po wyjaśnieniu szczegółowem wszystkiego co dotyczyło biegu interesów pojedyńczych, oraz co się odnosiło do różnych pozycyi szczegółowych w przychodach i rozchodach, pozostaje mi przedstawić sformowany wykaz kassowy tych przychodów i rozchodów z funduszów ogólnych i kapitałów, jakie były pobierane i wydawane przez Administracyę centralną w Warszawie w roku ubiegłym 1889, oraz stan remanentów w gotowiźnie i w papierach procentowych na d. 1 Stycznia 1890 r. Wykazy i rachunki kass Orłowa i Sobieszyna za rok gospodarski 188/9 oraz remanentów jakie w nich pozostawały, zostały już poprzednio przedstawione. W końcu nadmieniam, że w wykonaniu zalecenia przez Komitet na posiedzeniu w d. 23 Czerwca 1889 r. uchwalonego, zaprowadzoną zostanie od roku 1890 w manipulacyi rachunkowej i sprawozdawczej ta zmiana, że wszystkie rachunki i księgi, zarówno w dobrach ziemskich jak i w Administracyi ogólnej w Warszawie, będą otwierane i zamykane w jednej i tej samej dacie t. j. w dniu

1 Lipca każdego roku—oraz, że od 1 Stycznia 1890 r. sformowany i przez Radę Zawiadującą zatwierdzony został budżet ogólny przychodów i rozchodów, niezależnie od specyalnych budżetów Orłowa i Sobieszyna. Pierwszy budżet taki został tylko na jedno pół rocze ustanowiony od 1 Stycznia do 1 Lipca b. r. jako przechodni, z powodu zaprowadzenia jednego terminu roku rachunkowego, a następne będą już formalne na cały rok, od 1 Lipca do końca Czerwca każdego roku.

Rachunek kassowy

przychodów i rozchodów funduszów obrotowych i kapitałów Administracyi Ogólnej Zapisu hr. Kickiego w r. 1889.

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna		Papiery %	
		Rs.	kop.	Rs.	kop.
	Przychody.				
1	Procenta od kapitałów i rachunku przekazowego . .	5726	88		
2	Część dochodów czystych Orłowa z roku 1888/9. . .	2000	—		
3	Z Rzyczek: czynsz dzierżawny . . . 3153—18 Za drzewo . . 522—60 Zwrócone zaliczenia . . . 873—30½	4549	8½		
4	Z dzierżawy kolonii Szamocin	685	41		
5	Z najmu lokalów w domu w Warszawie	3049	97		
6	Z dzierżawy domu i placu na Pradze	300	—		

Nr	Wyszczególnienie	Gotowizna Rs.	Gotowizna kop.	Papiery % Rs.	Papiery % kop.
7	Za sprzedane 9000 rs. List. Zast. m. Warszawy na koszt budowy kościoła w Rzyczkach i za wylosowany jeden List Zast. m. Warszawy otrzymano	8681	30		
8	Wywindykowany fundusz z depozytu Lwowskiego . .	7020	—		
9	Kupiony List Zastawny m. Warszawy w miejsce wylosowanego	—	—	100	—
	Razem w roku 1889 przychody pobrane	32012	64½	100	—
	Dodawszy remanent z r. 1888.	10194	17½	121950	—
	W ogóle było w r. 1889 .	42206	82	122050	—
	Ponieważ rozchodów w roku 1889 było	34830	62	9100	—
	Więc pozostało na r. 1890 .	7376	20	112950	—
	z czego jest:				
	Własnością Towarzystwa .	7076	20	109600	—
	Kaucye dzierżawców . . .	300	—	3350	—
	Rozchody.				
1	Koszt Administracyi ogólnej t. j. pensye, zjazdy i podróże, kancellarya, poczta, telegramy, druki, najem lokalu.	4542	27		
2	Sprzęty i u ensilia biurowe .	101	45		
3	Dług po hr Kickim za stempel kollateralny od spadku po bracie hr Aleksandrze nieopłacony przez niego .	2059	40		

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna Rs.	Gotowizna kop	Papiery % Rs.	Papiery % kop.
4	Sądowe, notaryalne, adwokaci	969	85½		
5	Na Sobieszyn: Wykończenie kościoła . . . 736—53; Organy nowe . 1600— „; Stacya Doświadczalna, budowle, raty Towarzystwa Kredytowego i gospodarstwo . . . 6191— 4	8527	57		
6	Na Rzyczki: budowa kościoła i wikaryatu . . 11317—41; Reszta stempla kollateralnego . 2606—69½; Koszta lasów . . 857—28½; Dane zaliczenia . 858—55½; Nowe budowle . 576—24; Sądowe notaryalne zjazdy, opłaty na szkołę, assekuracye . . 579—47½	16795	66		
7	Na dom w Warszawie, podatki, konserwacya, melioracye	1583	87		
8	Na kolonię Szamocin pod Warszawą.	55	19½		
9	Nadzwyczajne	99	60		
10	Sprzedane i wylosowane Listy Zastawne m. Warszawy	—	—	9100	—

Nr.	Wyszczególnienie	Gotowizna		Papiery %	
		Rs.	kop.	Rs.	kop.
11	Kupno Listu Zastawnego m. Warszawy w miejsce wylosowanego na rs. 100 . .	95	75		
	Razem w roku 1889 rozchodów	34830	62	9100	—

Warszawa, 20 Lutego 1890 r.

Za zgodność

(podpisał) **A. Białecki.**

III.

Wyrachowanie czystego dochodu z gospodarstwa rolnego w dobrach Orłów za r. 1888/9.

Wyszczególnienie	Pobrano		Zalega		Przychód łącznie	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
Przychód r. 1888/9.						
Ze sprzedaży zboża i produktów rolnych . .	10837	37	199	9	11036	46
Za użytkowanie z mieszkań, pustek, pastwisk, gruntów i łąk dworskich.	463	6	116	56	579	62
Ze stacyi inwentarzy rozpłodowych	25	95	—	—	25	95
Z pachtu krów . . .	1049	30	—	—	1049	30
Za produkty ogrodowe	330	27	5	40	335	67
Za inwentarz żywy .	860	42	9	45	869	87
Za wełnę i skórki z owiec	4053	34	—	—	4053	34
Dochody nadzwyczajne	40	42	3	72	44	14
Łącznie w gotowiźnie.	17660	13	334	22	17994	35

Wyszczególnienie	Summy do potrącenia		Przychód łącznie	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
Wartość remanentów zbożowych z roku 1888/9 podług oddzielnego wykazu			1650	87
Wartość 100 korcy żyta posłanego do Sobieszyna			350	—
Przychody gospodarstwa rolnego łącznie			19995	22
Odejmując:				
a) Rozchody gospodarstwa rolnego za rok 1888/9	11133	39		
b) 25% wydatków z lat poprzednich wykazanych w przeszłorocznem takiemże wyrachowaniu, rozłożonych na 4 lata, a mianowicie:				
z r. 1885/6 r. 194 k. 75+r. 101 k. 63.	296	38		
„ 1886/7 „ „ .	263	60		
„ 1887/8 „ „ .	10	25		
c) Wartość remanentów zbożowych z roku 1887/8.	2854	50		
Razem odjąwszy . . .			14558	12
Ustanawia się dochód czysty z gospodarstwa rolnego za rok 1888/9 .			5437	10

Rozchody r. 1888/9.

Rozchody r. 1888/9.	W szczególe		W ogóle	
	Rs.	Kop	Rs.	Kop.
Podatki i składki	2107	65	2107	65
Konserwacya budowli i opłata kominiarza	469	35		
Z tego potrąca się 25% na budowle do folwarcznego gospodarstwa nie należące	117	34	352	1
Płace służby gospodarstwa folwarcznego.	2391	89		
Z tego potrąca się jak to w latach poprzedn. 25% od summy rs. 740 stanowiącej płacę rządcy dóbr i kassyera .	185	—	2206	89

Wyszczególnienie	W szczególe		W ogóle	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
Najem folwarczny			3364	50½
Kancellarya i prenumerata pism rolniczych	129	47		
Z tego strąca się 25% na ciężar ogólnej administracyi	32	37	97	10
Dokupienie zboża i paszy . . .			190	95
Do wypłacenia pozostałe			46	10
Dokupienie 3 baranów	153	—		
Z których strąca się 75% na ciężar 3 lat następnych	115	—	38	—
Koszta ogrodów	538	32		
Z których strąca się na utrzymanie parków i kląbów 25%	134	58	403	74
Kupno oliwy, oleju, nafty, smarowidła, soli dziegciu, terpentyny, konserwacya narzędzi rolniczych, sprzętów, uprzęży, rąbanie sągów na opał i inne drobne potrzeby gospodarskie.	1143	49		
Z tego strąca się 25% na wydatki do gospodarstwa folwarcznego nie należące	285	87	857	62
Prócz tego do wypłacenia . . .			1	90
Kupno żelaza, nowych narzędzi i sprzętów	428	85		
Z tego strąca się 25% na wydatki obciążające ogólną administracyę. .	107	21	321	64
Koszta podróży, transporty, frachty, gratyfikacye roczne i t. p. . . .	529	3½		
Z tych potrąca się 25% na ciężar ogólnej administracyi	132	25½	396	78
Wydatki na kuchnię czeladnią i na koszta przyjęcia interesantów . . .			246	98½
Koszta zdrowia	403	3		
Z tego strąca się 50% na włościan oraz na ciężar ogólnej administracyi dóbr i lasów	201	51	201	52
Rozchody roku 1888/9 łącznie . .			11133	39

Orłów, d. 30 Sierpnia 1888/9 r.

Kassyer i buchalter **J. Wasilewski.**

IV.

Wykaz dokonanych w r. 1888/9 wydatków na melioracye i nowe budynki w dobrach Orłów.

Wyszczególnienie	W szczególe		W ogóle	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
I. Koszta początkowe odbudowania pałacu.				
Sporządzenie planów, rysunków i anszlagów, podróży do Orłowa i z powrotem do Warszawy budowniczemu Kiślańskiemu, sprowadzenie płytów (cegły), okucia i belek żelaznych, najem pomocy ręcznej i stolarzowi na rachunek robót futryn, drzwi i okien.			493	18
II. Restauracya machiny parowej w młynie i przewóz tejże do kolei i z kolei do Orłowa			1189	85
III. Odbudowanie i nowe urządzenie tartaku			893	46½
VI. Melioracye rolne jako to:				
Karczowanie pieńków w nowinach i zaprowadzenie 27 słupków rotacyjnych na polach	90	56		
Do przeniesienia . .	90	56	2576	49½

Wyszczególnienie	W szczególe		W ogóle	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
Z przeniesienia .	90	56	2576	49½
Kupno i sprowadzenie żniwiarki i 2 wialni	502	95		
V. Postawienie i pomalowanie smołą gazową 10318 łok. kwadr. parkanów i sztachet około ogrodu	106	67		
VI. Zrobienie 24 ulów szafkowych .	72	—		
VII. Wydatki ogólne na nowe budowle jako to:				
Płace dla służby budowlanej: cieśli, 4-ch siekierników i 2-ch fornali fabrycznych z zadatkami oprócz ordynaryi wydanej z folwarków	226	50		
Wyłamanie na gruncie dworskim 105 sążni kamienia opoki i 14½ sążni wapniaka	119	50		
Zrobienie i wypalenie 46300 sztuk cegły, najem do zwózki drzewa do wypalenia i do wyniesienia gruzu .	164	43½		
Wypalenie 5 pieców wapna z przewózką kamienia do pieca i wywózką wapna do składu	68	68		
Kupno smoły i pomalowanie 4398½ łok. kw. dachów: nad szopą przy inspektach, nad wozownią, nad chlewami za oborą, nad nowym czworakiem, nad 2 gankami 2 nowych czworaków i nad nową szopą przy stodole.	53	95		
Żelaztwo wybrane z Izbicy do nowych budowli w r. 1888/9	305	48		
VIII. Wykończenie nowych budowli w latach poprzednich postawionych jako to:				
W nowym czworaku 3-m zrobienie 2 okien i 4 okienek z oszkleniem . .	10	40		
W owczarni, czworaku i chlewach w Bartoszewie otynkowanie ścian zewnętrznych.	90	84		
Do przeniesienia . .	1811	96½	2576	49½

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . .	1811	96½	2576	49½
W szkole otynkowanie ścian zewnętrznych, danie na nowo legarów, podłogi i futryn w miejsce zniszczonych przez grzyb, wybielenie ścian wewnątrz, poprawa i pomalowanie drzwi i okien, osztachetowanie placu oprócz wartości materyałów i robót cieśli	351	—		
W spichrzu w Orłowie Murowanym otynkowanie zewnątrz ścian. .	62	10		
Wykończenie budowy stodoły w Maryance, na którą wydano rs. 206 kop. 6 w roku zeszłym, a w r. 1888/9.	372	66½		
IX. Nowo postawione budowle jako to:				
Wozownia na narzędzia ogniowe i stajnia dla inwentarzy rozpłodowych	505	83		
Leśniczówka w Bartoszewie nie wykończona jeszcze	534	79		
X. Budowa 2 nowych studni:				
a) W Orłowie Drewnianym . . .	122	53		
b) W Dworzyskach	230	8		
Łącznie . .			3990	96
Ogół rozchodu na melioracye i nowe budowle			6567	45½

Orłów, d. 21 Lipca 1889 r.

Kassyer i buchalter **J. Wasilewski.**

V.

Sprawozdanie z gospodarstwa leśnego dóbr Orłów za rok 1888|9.

Czynności gospodarcze w lasach rozpoczęły się w ubiegłym roku trzebieżą zagajników w głównym obrębie zw. „Orłów północny,“ gdzie zaprowadzona przez wysiew żołędzi, dębina, zagrożoną była stłumieniem przez szybciej rosnącą brzozę, grab, osikę i iwę tamże gęsto z nalotu i odrośli powstałe. Trzebież ta tem więcej okazała się konieczną, że sosna z nalotu tam rosnąca, więcej jeszcze od dębiny potrzebowała światła, którego bujna młodzież wzmiankowanych wyżej gatunków, nie dopuszczała. Wycięto więc wszystką tę zarośl w pień, przez co zarówno sośnie jak dębinie swobodny rozrost do czasu zapewniony został.

W jesieni rozpoczęto cięcia roczne, z których jak zwykle, zaspokojono najpierw potrzeby serwitutów włościan, następnie budowlane i opałowe majątku, a pozostałe od tych potrzeb drzewo, wystawiono na sprzedaż. Ta ostatnia odbyła się jak corocznie, przez licytacyę, ale w tych samych, co zawsze niepomyślnych warunkach, mianowicie w obec braku chętnych nabywców, których krótkość terminu obowiązkowego wykończenia cięć na 1 Kwietnia, oraz konkurencya z handlarzami w sąsiednich lasach, do kupna drzewa u nas nie zachęca.

Ważną czynnością dokonaną w ubiegłym roku była wymiana dobrowolna ostatniego kawałka gruntu włościańskiego, jaki się jeszcze wśród lasów dworskich, mianowicie w Dąmbrowie,

znajdował, tak że obecnie w granicach lasów nie ma już żadnych obcych terytoryów, czyli szachownic.

W dziale odmłodnienia lasów nie można było wiele w tym roku zrobić. Zamierzoną bowiem uprawę dębu w dwóch głównych obrębach trzeba było z powodu nieurodzaju żołędzi odłożyć nadal. Zasadzono tylko modrzewiem wzmiankowane wyżej pole włościańskie (141 prętów); dalej cięcie 7-e (ostatnie) w Dąmbrowie świerkiem i sosną mor. 3 pr. 111, oraz cięcie 6-e w obrębie Kryniczki sosną mor. 4 pr. 204, siódmego czyli ostatniego cięcia w tym obrębie nie można było wiosną, z powodu późnych i głębokich śniegów oczyścić i zasadzenie tego cięcia trzeba było odłożyć do jesieni.

W dwóch obrębach: Orłów północny i południowy prowadzi się uprawa dębu i w każdym z tych obrębów pozostały trzy ostatnie cięcia nie zagajone, gdyż od lat trzech urodzaj żołędzi zupełnie zawodzi. Do czasu aż nastąpi możność zagajenia tych cięć, prowadzi się tam uprawa zboża w ten sposób, że włościanie swoim kosztem cięcia oczyszczają, uprawiają, własnem ziarnem obsiewają, a szóstą część plonu oddają do dworu. W ten sposób oszczędza się kosztów oczyszczania cięć, ziemia nie zarasta chwastem lecz urabia się doskonale pod przyszłą kulturę i koszt zaprowadzenia tej ostatniej wynagradza się 6 częścią plonu pobieranego od włościan, za pozwolenie korzystania z ziemi w cięciach.

Ponieważ skłonność gleby do zarastania silnemi chwastami i różnym nalotem jest jedyną przeszkodą do prowadzenia pomyślnego upraw sztucznych, a koszta pozbywania się tych chwastów są zbyt wysokie, przeto zamierzonem jest odtąd cięcia we wszystkich obrębach poddawać uprzednio uprawie zboża przez włościan, wiosennej i jesiennej, a następnie dopiero wprowadzać kulturę drzew.

Przestrzeń założonych sztucznie w ciągu lat 7 drzewostanów wynosi 280 morgów.

Rachunek roczny materyałów w lesie za rok 1888/9.

Materyały wszelkie z lasu wydają się pod ścisłym rachunkiem i za właściwemi assygnacyami z dwojakiego zapasu. Jedne mianowicie przygotowują się naprzód przez najemników jak:

sążnie opałowe, kloce do tartaku, szryki do spławu, kołki i słupki. Do tej kategoryi zapasu należy również starodrzew, który tu w roku 1883 wynumerowany został. Materyały te stanowią zapas przygotowany. Inne jak budulec okrągły, drzewo stelmarskie, żerdzie, drągi i t. p. wydają się wprost z pnia w chwili zapotrzebowania, zatem bez uprzedniego nagromadzenia.

Według tych dwóch kategoryi zapasu, jest rachunek następujący:

			Starodrzew	Kloce tartaczne	Budulec okrągły: Dąb		Budulec okrągły: Sosna	
			Sztuki		Sztuki i stopy kub.			
A. Zapas przygotowany.	Przychód	Remanent z r. zeszłego	3418	172	—	—	—	—
		Przybyło w ciągu roku	—	453	—	—	—	—
		Ogółem	3418	625	—	—	—	—
	Rozchód	Na rachun. Ekonomii Dóbr.	—	1	—	—	—	—
		Sprzedaż	1	—	—	—	—	—
		Wyrób kloców	8	—	—	—	—	—
		Ogrodzenie i opał.	—	—	—	—	—	—
		Tartak (reperacya i kloce do wytarcia	—	624	—	—	—	—
		Ogółem	9	625	—	—	—	—
		Pozostaje	3409	—	—	—	—	—
B. Zapas naturalny.	Rozchód	Na rachun. Ekonomii Dóbr.	—	—	—	—	186	6826
		Budowa leśniczówki	—	—	28	784	—	—
		Reperacya tartaku	—	—	—	—	27	702
		Sprzedaż	—	—	—	—	640	17436
		Na rachunek służebności	—	—	—	—	219	6438
		" komunikacyi	—	—	—	—	3	174
		" darowizny (pogorzelcom)	—	—	—	—	60	2010
		Ogółem	—	—	28	784	1135	33586

	Drzewo stelmackie		Wierzchy użyt.	Opałowe: Sążnie kubicz.	Opałowe: Drzewo z pnia	Opałowe: Gałęzie	Żerdzie	Szryki	Drągi	Oblaki	Tyczki	Kołki: Ciosane	Kołki: Okrągłe	Płozy	Ściołka	Słupki: Ciosane	Słupki: Okrągłe	Baryery
	Sztuki i stopy k.		Szt.	Sążnie	Fury		Kopy							Sz.	F.	Sztuki		
A. Remanent z r. zeszłego		—	—	329	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A. Przybyło w ciągu roku	—	—	—	456½	—	—	5½	9	—	-	—	28	—	—	—	40	1629	508
A. Ogółem	—	—	-	785½	—	—	5½	9	—	—	—	28	—	—	—	40	1629	508
A. Na rachun. Ekonomii Dóbr.	—	—	—	253	—	—	2	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
A. Sprzedaż	—	—	-	123	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A. Wyrób kloców	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
A. Ogrodzenie i opał.	—	—	—	15½	—	—	3½	—	—	—	—	25	—	—	—	40	1164	452
A. Tartak (reperacya i kloce do wytarcia	—	—	—	—	—	—	—	-	—	-	—	—	—	—	—	—	—	—
A. Ogółem	—	—	—	391½	—	—	5½	9	—	—	—	28	—	—	—	40	1164	452
A. Pozostaje	—	—	—	394	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	465	56
B. Na rachun. Ekonomii Dóbr.	59	1460	230	—	354	68	—	—	4½	5⅓	9	—	—	42	—	—	—	—
B. Budowa leśniczówki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Reperacya tartaku	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Sprzedaż	22	154	41	—	—	9	—	—	—	1⅔	—	—	—	10	11	—	—	—
B. Na rachunek służebności	—	—	—	—	—	3096	—	—	—	—	—	—	212½	—	—	—	—	—
B. " komunikacyi	9	324	14	—	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B. " darowizny (pogorzelcom)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
B. Ogółem	90	1938	293	—	354	3355	—	—	4½	7	9	—	212½	52	11	—	—	—

Rachunek materyałów w tartaku.

	Kloce	Futryny	5"	4"	3"	2"	1½"	1"	½"	Łaty	Opały
	Szt.	Łokcie									Szt.
Pozostało z remanentu zeszłego	17	—	138	381	64	352	1627	1412	53	5280	86
Dostawiono z lasu i porznięto	618	868	453	1582	1354	3167	12517	3832	542	24717	1257
Ogółem	635	868	591	1963	1418	3519	14144	5244	595	29997	1343
Na rachunek Ekonomii dóbr	—	768	591	1517	1382	1744	5196	3850	240	15520	1076
" leśnictwa	—	100	—	436	—	494	3496	90	247	5937	75
" darowizny	—	—	—	—	—	24	589	27	—	7340	—
Ogółem	—	868	591	1953	1382	2262	9281	3967	487	28797	1151
Pozostaje	—	—	—	10	36	1257	4863	1277	108	1200	192

Rachunek pieniężny za rok 1888/9.

	Gotówką		W oszacowaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
Przychód.						
Ze sprzedaży ogólnej i częściowej drzewa budowlanego i opałowego z r. 1887/8 rs. 10,60, 1881/9 rs. 1549,35	1559	95	—	—	1559	95
Z defraudacyi leśnej (z r. 1887/8 rs. 5,65 z r. 1888/9 rs. 39,56 .	45	21	—	—	45	21
Za wytarcie drzewa obcego w tartaku (zaległość)	1	55	—	—	1	55
Wartość materyałów z lasu wydanych na potrzeby Ekonomii dóbr	—	—	2368	82	2368	82
Wartość materyałów z tartaku wydanych na potrzeby Ekonomii dóbr	—	—	1586	85	1586	85
Razem . .	1606	71	3955	67	5562	38
Rozchód.						
Rąbanie sążni, kloców, uprawy sztuczne, trzebieże	616	45½	—	—	616	45½
Pensye, zadatki, gratyfikacye i umundurowanie służby leśnej .	641	82	—	—	641	82
Różne materyały, narzędzia korespondencye	44	83½	—	—	44	83½
Reperacye mieszkań leśnych . .	5	51	—	—	5	51
Pensya służbie tartacznej, najem w tartaku, kupno materyałów.	79	80	—	—	79	80
Koszta przebudowania tartaku .	893	46½	—	—	893	46½
Podatki z lasu opłacone przez ekonomię dóbr	—	—	465	—	465	—
Wartość ordynaryi, gruntu i utrzymania inwentarza służby leśnej	—	—	496	62	496	62
Do przeniesienia .	2281	88½	961	62	3243	50½

	Gotówką		W oszacowaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
Z przeniesienia .	2281	88½	961	62	3243	50½
Wartość materyałów spotrzebowanych w leśnictwie z lasu i tartaku	—	—	868	97	868	97
Połowa wartości materyałów danych na służebności, darowizny i mosty (Nb. Druga połowa obciąża ekonomię dóbr) . . .	—	—	789	54	789	54
Razem . .	2281	88½	2620	13	4902	1½
Porównanie.						
Przychód . . .	1606	71	3955	67	5562	38
Rozchód . . .	2281	88½	2620	13	4902	1½
Dochód roczny . . .	—	—	—	—	660	36½
Wartość remanentów w lesie i tartaku	—	—	1647	47	1647	47
Potrąca się z rozchodu rocznego koszt przebudowania tartaku.	—	—	—	—	893	46½
Dochód roczny gospodarczy . .	—	—	—	—	3201	30½

Leśnictwo Orlów 5 Listopada 1889 r.

Nadleśny **W. Jankowski.**

VI.

Sprawozdanie ze Stacyi doświadczalnej w Sobieszynie za rok 1889.

Działalność stacyi doświadczalnej od jej powstania w połowie roku 1886-go aż do obecnego czasu, ma na widoku głównie potrzeby praktycznego rolnictwa i w tym właśnie celu przeprowadzone są różne doświadczenia, które można rozdzielić na cztery następujące gruppy:

I. Doświadczenia z uprawą różnych odmian zbóż ozimych i jarych, dla oznaczenia ich plenności oraz zdolności do przyswajania się w danych warunkach miejscowych i klimatycznych. Wypadki z tych doświadczeń ogłaszane w Gazecie Rolniczej oraz przedstawiane w naturze i w szczegółowych tablicach na wystawach nasion, stanowią niejakie wskazówki, któremi praktyczni rolnicy mogą się kierować przy wyborze zbóż do siewu, oraz chronią ich od niepotrzebnych prób z takiemi często bardzo zachwalanemi odmianami zbóż, które niewytrzymując wpływu naszego klimatu, wydają plony nader małe albo też zupełnie giną.

II. Doświadczenia z nawozami fabrycznie przygotowanemi dla pokazania rolnikom naszego kraju, miejscowego niejako przykładu, że użycie tego rodzaju nawozów przyczynia się do podniesienia produkcyi i że w wielu razach już zwyżka pierwszego plonu opłacić się może.

III. Doświadczenia z tak zwaną syderacyą, to jest z wzbogacaniem gruntów w materyę organiczną, przez uprawę na nich łubinów i innych roślin gromadzących azot z powietrza: przez zaorywanie tychże roślin samych, albo z równoczesnem użyciem nawozów mineralnych, co kosztowną produkcyę i wywózkę nawozu stajennego zastąpić może.

IV. Doświadczenia z uprawą różnych odmian kartofli, dla oznaczenia ich plenności i bogactwa w mączkę, oraz z jedną odmianą dla ocenienia wpływu odmiennych sposobów uprawy i pielęgnowania ich w czasie wzrostu.

Były także raz jeden robione doświadczenia z uprawą buraków cukrowych, otrzymanych z nasion krajowej produkcyi, dla porównania ich plenności i bogactwa w cukier;—wszakże z powodu nieodpowiednich miejscowych warunków otrzymane wypadki tak na polu jako też i w pracowni chemicznej nie mogą bynajmniej służyć do porównywania wartości nasion.

Do doświadczeń grupy pierwszej odnoszą się uprawy na polu doświadczalnem 24-ch odmian pszenic ozimych i jarych, 7-miu odmian żyta ozimego, 8-miu odmian jęczmienia i 12-tu odmian owsa.

Z pszenic ozimych otrzymano już trzykrotnie wypadki z zasiewu następujących odmian: Alephe, Banatka, Bordeaux, Colosal hybrid, Dattel, Dividenden, Lamed, Mains-Stand up, Modliborzycka, Molds red prolific, Noe, Płocka, Puławka, Sandomierka, Shireff Square head i Spalding prolific.

Z pomiędzy nich największą plennością na gruntach Sobieszyńskich odznaczyły się dwie odmiany pszenic krajowych: Modliborzycka i Płocka oraz pszenica Banatka, pochodząca z ziarna oryginalnego, sprowadzonego w r. 1886 z Banatu, ziarno której jednakże już w pierwszym otrzymanym plonie niejakiej zmianie uległo.

Nieco mniejszą plenność tu okazały pszenice Sandomierka i Puławka; jeszcze mniej odpowiedniemi dla tutejszych

warunków gruntowych i klimatycznych okazały się pszenice: Colossal hybrid, Dividenden, Mains-Stand up, Molds red prolific i Shireff Square head;—najgorszemi zaś pod względem wytrzymałości okazały się pszenice: Alephe, Bordeaux, Dattel i Lamed, a plony otrzymane z oszczędzonych przez mrozy bardzo pięknych roślin, były wskutek tego nader małe.

Co do odmian żyta, które należy do roślin dobrze wytrzymujących nasz klimat otrzymane na polu doświadczalnem wypadki, mogą być porównywane tylko co do ich plenności, a może nawet raczej tylko stósowności dla tutejszego gruntu. Uprawiane były następujące odmiany żyta: Azowskie, Czeskie górskie, Probsztejskie, Szampańskie, Szwedzkie, Trzcinowe i Zelandzkie.

Z nich najlepszemi okazały się: Probsztejskie, Azowskie, Zelandzkie i Szwedzkie; pozostałe zaś trzy odmiany dawały plony mniejsze.

O zbożach jarych, mianowicie o pszenicach, jęczmionach i owsach, dopiero od roku 1888-go na polu doświadczalnem uprawianych, nie wypada jeszcze podawać jakichkolwiek ogólnych wniosków, wypadki bowiem z drugiego roku zasiewu (1889) z powodów niżej wymienionych, do porównania służyć nie mogą.

Z doświadczeń do gruppy 2-giej i 3-ciej odnoszących się, a robionych z pszenicą i żytem, oraz łubinami przy zastósowaniu nawozów zawierających kwas fosforny w postaci rozpuszczalnej i nierozpuszczalnej, oraz nawozów zawierających azot, w stanie kwasu azotnego i amoniaku i nawozu torfowo-kloacznego szczegółowe dane liczebne znajdują się w dwóch sprawozdaniach Stacyi, ogłoszonych w Gazecie rolniczej.

Ogólnie tylko powiedzieć można, że otrzymane wypadki stwierdziły użyteczność tych nawozów, a jeśli przytem osiągnięto pewną liczbę wypadków niejako ujemnych, mających wskazywać ich wpływ jakoby szkodliwy, to wniosek taki

byłby najzupełniej błędny; powodów bowiem ujemnych rezultatów szukać należy we własnościach gruntu i prawdopodobnie przypisać je należy wielkiemu ubóstwu w wapno gruntów majątku Sobieszyn i pola doświadczalnego w szczególności; — według bowiem dokonanych licznych rozbiorów chemicznych ziemi z tego pola, ilość znajdującego się w niej węglanu wapna, wyraża się cyframi w ogóle mniejszemi od ćwierci procentu, (0,25 %) a nieraz spadającemi tylko do setnych części procentu. W obec takich warunków miejscowych dziwić się nie można, że nawozy o których mowa nie wszędzie korzystny wpływ okazać mogły; a wypadki ujemne pochodzą od właściwości pojedynczych przestrzeni gruntu.

Czwarta gruppa doświadczeń z 23-ma odmianami kartofli stołowych, gorzelanych i pastewnych, może być tylko rozpatrywana przy pomocy mnóstwa cyfrowych danych, przytaczanie których w niniejszem sprawozdaniu nie może mieć miejsca.

Rok upłyniony w skutek długotrwałej suszy na wiosnę i na początku lata okazał się wogóle bardzo nieprzyjaznym dla rolnictwa krajowego, a susza ta wpłynęła również szkodliwie i na działalność Stacyi; tak, że znaczną liczbę doświadczeń na polu doświadczalnem w Sobieszynie, a w związku z niemi i gdzie indziej przedsiębranych, szczególniej ze zbożami jaremi oraz z przedplonami, gipsowaniem koniczyny i łubinami,— do liczby doświadczeń, które się nie udały zaliczyć wypadnie;—a przynajmniej wypadków z nich otrzymanych porównywać nie można z wypadkami osiągniętemi w latach normalnych.

Szkodliwy wpływ nieudania się przedplonów, prawdopodobnie wyrazić się może w wypadkach doświadczeń roku bieżącego, na tych właśnie pólkach próbnych przedsiębranych.

Z liczby 140 pólek próbnych, które mogą być obsiewane w roku sprawozdawczym, było zajętych różnemi roślinami 108, pozostałe zaś były poddane uprawie ugorowej z pogłębieniem, przyczem znowu wydobyto dosyć kamieni głębiej położonych i korzeni po wykarczowanych drzewach i krzakach w ziemi pozostałych.

Mianowicie uprawiano:

Pszenic ozimych i jarych 24 odmian.

Żyta ozimego 6 odmian.

Jęczmienia 8 odmian.

Owsa 12 odmian.

Nadto roślinami zasianemi, jako przedplony, było zajętych 12 pólek, koniczyną drugoletnią 10 pólek, kartoflami 8 pólek, żytem, pod które użyte były różne nawozy 16 pólek, oraz łubinami i owsem 12 pólek.

Zboże w ziarnie, słoma i inne produkta, o ile nie są potrzebne dla Stacyi na następne zasiewy lub do innego celu, oraz o ile nie zostaną sprzedane, lub rozesłane osobom chcącym z nich korzystać dla celów doświadczalnych, oddawane są do gospodarstwa folwarcznego w Sobieszynie.

W roku sprawozdawczym oprócz produktów w naturze do rejestrów gospodarczych folwarku Sobieszyn zapisanych i niezapisanych, jak słoma, koniczyna świeża i t p. dochód z tego źródła wynosił 206 rs. 98 kop.

Sprawozdanie szczegółowe z doświadczeń w roku zeszłym wykonanych, będzie drukowane w Gazecie rolniczej— znaczna zaś część liczebnych co do nich danych, była już zamieszczoną w tablicach przedstawionych na wystawie nasion w miesiącu Lutym roku bieżącego w Warszawie.

Wypadki dostrzeżeń metereologicznych dokonywanych w Sobieszynie drukowane są w sprawozdaniach metereologicznych Warszawskiego biura meteorologicznego, istniejącego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, które to sprawozdania rozsyłane są do ważniejszych obserwatoryów metereologicznych całego świata.

Budynki na polu doświadczalnem, znajdujące się na

miejscu wyniosłem i ze wszystkich stron otwartem, wzniesione zostały zaraz po objęciu dóbr Sobieszyn w posiadanie Towarzystwa Osad Rolnych z drzewa ściętego, obrobionego i wytartego w końcu zimy 1886/7 r., w miesiącu Marcu 1887 r., a w połowie miesiąca Sierpnia tegoż roku były już skończone co do roboty ciesielskiej. Z tego więc powodu, kiedy z postępem czasu bale użyte na ściany pozsychały się, długie przebywanie w izbach poddasznej i dolnej, a szczególniej też użycie ich na mieszkanie, mianowicie podczas wiatrów wschodnich stało się prawie niemożliwem.

Ta bardzo ważna niedogodność usuniętą została po ukończeniu robót jesiennych w roku zeszłym w ten sposób, że po oderwaniu zewnętrznego szalowania z desek ścian izb w przysieniu się znajdujących, szpary pomiędzy balami po utkaniu ich mchem starannie zamazano chudą gliną — następnie całe ściany od zewnątrz obito tekturą smołowcową, którą znowu pokryto deskami, stanowiącemi zewnętrzne szalowanie. W izbie zaś poddasznej ściany zewnętrzne obito ukośnie drążkami łupanemi, przybijając je stroną okrągłą do bali, poczem na tak przygotowaną powierzchnię ścian dano narzutkę z chudej gliny zmięszanej jeszcze z plewami; narzutkę tę starannie wygładzono i po przeschnięciu pokryto cieniutką warstewką zaprawy wapiennej, przez co powstałe w niej przy wysychaniu szczeliny zostały zakryte.

W upłynionym roku w budowli Stacyi wprowadzono ważne udogodnienie przez urządzenie pułapu nad całą stodołą; skutkiem tego bowiem utworzyło się poddasze, stanowiące teraz spichrz, w którym po umieszczeniu w nim skrzyń do przechowywania różnego ziarna, została jeszcze pewna przestrzeń do suszenia zboża wilgotnego, przez rozłożenie go w cienkich warstwach, a równocześnie zyskano izbę do różnych dochodzeń naukowych i robót odnoszących się do doświadczeń, wykonywanych na pólkach próbnych.

W trzykrotnie już przeprowadzonych na polu doświad-

czalnem żniwach, miałem sposobność przekonać się, że przedzielanie zbóż zebranych z pólek próbnych płachtami płóciennemi, przedstawia bardzo wiele niedogodności i niezupełnie dobrze chroni jedno zboże od domieszki innego ziarna; dla tego ważnem udogodnieniem byłoby urządzenie w stodółce pola doświadczalnego podłogi w sąsiekach, oraz urządzenie w tychże sąsiekach podłóg i przegród ruchomych do podnoszenia i opuszczania, które stanowiłyby daleko pewniejsze aniżeli płachty, przedzielenie jednego zboża od drógiego, wszakże podłogi takie trzebaby zrobić z desek suchych, aby przy wysychaniu nie potworzyły się w nich szczeliny, w których by ziarna wykruszone więznąć mogły.

W roku sprawozdawczym kalendarzowym 1889-ym ogół wydatków na stacyę doświadczalną w Sobieszynie poniesionych wynosi rs. 2363 kop. 15.

Wymieniona wyżej summa wydatków może być rozdzieloną na następujące jedenaście pozycyj:

1) Na opłatę różnych robót, odnoszących się do wydatków na utrzymanie stacyi i pola doświadczalnego, jako to: na roboty stolarskie, bednarskie, kowalskie i ślusarskie przy narzędziach rolniczych i pracowni chemicznej, na kucie koni, na roboty grabarskie, rozstrzelanie kamieni, szycie worków, płacht, pranie ścierek, naprawę dachów blaszanych, wprawianie szyb, oraz na kupno żelaza, płótna, perkalu i innych materyałów	rs.	140	kop.	28
2) Na kupno nasion do użytku pola doświadczalnego	„	78	„	28
3) Na materyały chemiczne i nawozy.	„	67	„	45
4) Na koszta nabycia różnych narzędzi i przedmiotów do użytku pracowni chemicznej i pola doświadczalnego	„	178	„	5

5) Na różne roboty i niektóre materyały potrzebne do stopniowego uzupełnienia budowli na polu doświadczalnem znajdujących się	rs.	158	kop.	31
6) Na płace osób służących przy Stacyi	„	1072	„	44
7) Na opłatę najemników do wszelkich robót na polu doświadczalnem przez rok jeden	„	324	„	39½
8) Na koszta zóżnych wysyłek z transportów, koszta podróży, strawne i t. d. .	„	59	„	18½
9) Składka na utrzymanie bióra meteorologicznego istniejącego przy Muzeum Przemysłu i Rolnictwa na lata 1888 i 1889.	„	120	„	—
10) Na kupno książek oraz na prenumeratę pism peryodycznych zagranicznych i rossyjskich dla biblioteki stacyi .	„	156	„	65
11) Na materyały piśmienne, kalendarze i stempel kauczukowy	„	8	„	11

Sobieszyn, d. 3 Kwietnia 1890 r.

Prof. *T. Cichocki.*

VII.

Wykaz dokonanych w r. 1888/9 wydatków na melioracye rolne i nowe budowle w dobrach Sobieszyn.

Wyszczególnienie	W szczególe		W ogóle	
	Rs.	Kop.	Rs.	Kop.
I. Wydatki na nowe budowle.				
a) Pobudowanie nowej szopy z 2 wozowniami na narzędzia gospodarskie. Za wytarcie 47 kloców drzewa sosnowego na deski 1½ sznitów trackich 300 łokciowych, rat 16 po rs. 3 od jednej raty uczyni . . r. 49 k. 51 65 kloców na łaty 1½ sznitów trackich, rat 28, łokci 189 po rs. 2 kop. 50. „ 71 „ 57½ 5 kloców na bale 4" sznitów trackich, rata 1, łokci 135 po r. 3 k. 50 od raty. „ 5 „ 7½	126	16		
Za wymurowanie nowej piwnicy sklepionej pod jedną wozownią i pod-				
Do przeniesienia . .	126	16		

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . . .	126	16		
murówki pod drugą wozownią z wykopaniem rowu pod fundamenta . .	125	8½		
Najem siekierników do cieśli dworskiego do obrobienia drzewa w kant i do samej budowy	111	55		
Za $103\frac{3}{4}$ pudów wapna na wymurowanie piwnicy i podmurówki po kop. 25 i za 79 po kop. 20.	41	8½		
Za żelazo, gwoździe, zawiasy, haki, szruby—żelaza 510 funt. po 5 kop. . . . . . . r. 25 k. 50; 80 funt. po 6 kop. . . „ 4 „ 80; Gontali Nr 8 skrzynek 16 za . . . . „ 28 „ 70; Gwoździ kutych po k. 15 po k. 40 bretnali . . „ 9 „ 27	92	—		
Za zwiezienie cegły	23	77½		
Za wytaczkowanie ziemi na piwnice z pod nowej wozowni	4	—		
Za wyrobienie gontów 900 kóp po 10 kop.	90	—		
Za pobicie dachu gontami kóp 900 po kop. 5	45	—		
Wydatki na nową szopę z wozowniami			658	35½
b) Pobudowanie nowej przystawki przy domu przeznaczonym dla kowala.				
Najem siekierników przy cieśli dworskim	8	50		
Pokrycie dachu	1	—	9	50
c) Wykończenie nowego kieratu przy stodole do kieratu.				
Najem siekierników	1	60		
Kupno gontali Nr 8 skrzynek 9 . .	14	85		
Do przeniesienia . .	16	45	667	85½

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . . .	16	45	667	85½
Za pokrycie dachu gontami i wybicie kop 262 po kop. 5	13	10	29	55
d) Roboty zapasowe do budowli.				
Najem do zwózki sprzężajem dworskim kloców drzewa osiczyny na wyrób gontów	1	20		
Traczom za wytarcie desek 1½" sznitów trackich, łat 300 łokciowych 5 łokci 249 po rs. 3 od raty	17	49	18	69
Najem sprzężajny do zwiezienia drzewa materyałowego oraz na ogrodzenie baryerowe przy drzewkach świeżo posadzonych na traktach w Sobieszynie	15	60	15	60
Za wyrób gontów do nowych budowli mających się stawiać kóp 808½ po kop. 10			80	85
e) Roboty około młynów i przy szluzie.				
Najem do budowy szluzy i u mostu .	4	60		
Traczom za wytarcie listew do pogrodek sznitu, trackich rat 2 łokci 66 po rs. 2 od raty	4	44	9	4
Najem do rozbicia wytartego materyału trackiego ze 100 kloców: bali, desek, łat i za ułożenie takowego w kozły dla wysuszenia			3	—
f) do postawienia parkanu sztachetowego w folwarku oraz sztachet przy czworakach.				
Gwoździ bretnali Nr. 2 skrzynek 2 na osztachetowanie podworków około czworaków po rs. 3 kop. 80	7	60		
Najem z cieślą dworskim do stawia-				
Do przeniesienia . .	7	60	824	58½

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . . .	7	60	824	58½
nia sztachet przy czworakach na ogrodzenie podwórków	10	37½		
Najem do ogrodzenia baryerowego klombów przed bramą pałacową .	2	40		
Najem do stawiania parkanu sztachetowego w folwarku około domu mieszkalnego pisarza i ogrodnika . .	3	75		
Postawienie parkanu sztachetowego ogradzającego podwórze do użytku p. Cichockiego Amelioratora, z oszalowaniem dolnem i za zrobienie w tymże parkanie 2 bram wjazdowych i 2 furtek	22	—	46	12½
g) Pobudowanie nowej lodowni.				
Za postawienie nowej lodowni obok oficyny kuchennej			20	—
h) Postawienie nowych chlewów.				
Przy starym czworaku dla służby dworskiej			5	—
i) Nowe kraty żelazne w oknach kancellaryi i kassy dóbr żelaza pudów 205 po kop. 7			14	35
k) Budowa nowego młyna ne Drewniku.				
Najem do spuszczania i obróbki drzewa w lesie	4	5		
Traczom za wytarcie 91 kloców drzewa na materyał budowlany. . .	88	67	93	32
l) Budowa nowego młyna na wolce Sobieskiej.				
Najem siekierników do cieśli dworskiego do obróbki drzewa w kant i do zwózki z lasu	12	50		
Traczowi za robotę tracką za wytarcie 100 kloców drzewa na deski, bale i łaty	108	78½	121	28½
Do przeniesienia . .			1124	66½

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . . .			1124	66½
l) Za wyrób i wypalenie nowej cegły do nowych budowli.				
Strycharzowi za szychtowanie gliny surówkę w miarę odbioru zaliczenia.			84	50
m) Do przerobionej studni kubeł nowy dębowy			1	—
n) Płaca cieśli i dwóch siekierników w r. 1888/9			89	—
II. Melioracye gruntowe.				
Za wykrudowanie na Sobieszynie i Brzozowej krzaków i pieńków na polach ornych	9	—		
Za wykrudowanie na tychże polach 19 pieńków po kop. $12^1/_2$	2	37½		
Za wykrudowanie 88 pieńków po kop. $7^1/_2$ i kopanie kamieni	7	25		
Za wykopanie rowu od rzeki do sadzawki 190 prętów po kop. 15 . . .	9	50		
Za wykopanie i wyzbieranie kamieni na polach	4	90		
Za wykopanie rowu na Brzozowej prętów 251 po kop. 12	30	12		
Za wykopanie rowu na IX polu pr. $243^1/_2$ po kop. 17 i 112 pr. po kop. 10.	53	77½		
Za rozstrzelanie kamieni od cala otworu wykutego na naboje za 709 cali po kop. $1^1/_2$ wraz z nabojami prochem.	10	63		
Za wykopanie rowu na Brzozowej pręt. 140 po kop. 35 i pręt. 85 po kop. 10 w miejscach rapowatych	57	50		
Za splantowanie wyrw w polach przez gwałtowne ulewy deszczowe wyrzniętych	2	80		
Do przeniesienia . .	187	85	1299	16½

Wyszczególnienie	W szczególe Rs.	W szczególe Kop.	W ogóle Rs.	W ogóle Kop.
Z przeniesienia . . .	187	85	1299	16½
Za wykopanie rowu w Sobieszynie pole IX pręt. 236 po kop. 7½ . . .	26	70		
Za obrobienie drzewa na 14 słupków z pomalowaniem ponumerowaniem i wkopaniem na poletkach	2	80	217	35
III. Melioracye leśne.				
Najem do sadzenia sosny na nieużytkach mórg 48	55	12½		
Najem do zwiezienia materyału na ogrodzenie zagajnika i pługi do orania do posadzenia sosny	9	—		
Najem do kopania dołków. do zasadzenia modrzewu na nieużytkach przy drodze Podlodowskiej	6	40		
Najem do zwózki drzewek z lasu do zasadzenia na trakcie	—	40		
Najem do wykopania drzewek w lesie, ciesania kołków, sadzenia drzewek na drogach i modrzewiu w parowach	22	72½		
Najem do zwiezienia materyału na płoty i ogrodzenia zagajników nowo założonych na nieużytkach w r. 1889 .	49	20		
Najem w pomoc do pomiaru w kontrowersie na granicy spornej z Geometrą rządowym do uregulowania takowej z dobrami Podlodów w lesie .	3	40	146	25
Ogółem . .			1662	76½

Sobieszyn, dnia 1 Listopada 1889 roku.

Rządca dóbr Sobieszyn **M.Konarski.**—Kassyer **J. Wąsowicz.**

VIII.

Sprawozdanie z gospodarstwa leśnego dóbr Sobieszyn i Blizocin w r. 1888/9.

W roku sprawozdawczym rozpoczęto pierwsze cięcia w obrębie Sobieszyn i Lendo, wskazane planem gospodarczym zaprowadzonym tam w roku 1888. Z cięć tych jednak na skutek postanowienia Rady Zarządzającej, wybrano jedynie tyle tylko drzewa, ile go na potrzeby majątku było potrzeba. Te potrzeby zaspokojono oprócz tego z drzewa na linijach okręgowych, z trzebieży i z odpadków leśnych na pola lub łąki wykarczowanych.

Główną czynnością było zadrzewianie w dalszym ciągu pojedyńczych przestrzeni, odpadków polnych od folwarków Brzozowa, Lendo i Blizocin odciętych, a planem gospodarczym na las przeznaczonych. Zagajono tych przestrzeni w roku sprawozdawczym morgów 82, sadzeniem sosny z miejscowych szkółek, a częścią także siewem. Nadto przez obsiew naturalny przybyło 3 morgi na polach folwarku Lendo pod las przeznaczonych.

Ogółem obszar przestrzeni już zadrzewionych od czasu objęcia dóbr w roku 1886 przez Towarzystwo Osad Rolnych po koniec roku gospodarczego wynosi ogółem morgów 295,

z których siewem sosny 159 morgów, a resztę sadzonkami.

Uprawy wszystkie przedstawiały się bardzo dobrze, atoli niezwykła posucha wiosenna w tym roku poczyniła liczne szczerby, które w nadchodzącej jesieni i wiośnie dopełnione zostaną.

Rachunek roczny materyałów leśnych.

Główne zapotrzebowanie różnych materyałów miało tylko miejsce dla budowli i opału w majątku, oraz dla Stacyi doświadczalnej i materyały te, oprócz sążni i gontów, były pobierane z lasu wprost z pnia, w miarę zapotrzebowania, zatem bez uprzedniego nagromadzenia ich najemnikiem.

1. *Na rachunek ekonomii dóbr.*

Budulcu dębowego	sztuk	16	stóp kub.	555
„ sosnowego	„	280	„	10936
Drzewa stelmarskiego	„	70	„	1750
Sążni opałowych kub.				152 1/2
Drzewa opałowego z pnia fur				146
„ „ z wierzchów fur				46
„ „ leżaniny fur				432
Żerdzi kóp				1
Drągów kóp				34
Tyczek kóp				11
Gontów kóp				1035

2. *Na rachunek Stacyi Doświadczalnej.*

Budulcu sosnowego	sztuk	17	stóp kub.	967
Sążni kubicznych opałów				6
Gontów kóp				225

3. *Na sprzedaż za gotówkę.*

Sążni szczypowych na smołę	28 1/2
Sążni opałowych kubicznych	14
Leżaniny fur	3
Tyczek kóp	1/2

4. *Na rachunek leśnictwa.*

Drągów kóp	8

Remanent.

Pozostało z zeszłego roku sążni	72 1/2		
Urąbano w ciągu roku	241	gontów	1770
Razem sążni	313 1/2	gontów	1770
Rozchodowano w ciągu roku sążni	172 1/2	gontów	1260
Pozostało sążni	141	gontów	510

Rachunek pieniężny lasów Sobieszyn i Bliżocin.

	W gotówce		W oszacowaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
Przychód.						
Ze sprzedaży drzewa materyałowego i opałowego	135	90	—	—	135	90
Z defraudacyi leśnych . . .	20	—	—	—	20	—
Wartość drzewa budowlanego i opałowego danego na rachunek ekonomii dóbr	—	—	2303	25	2303	25
Wartość drzewa budowlanego i opałowego na rach. Stacyi doświadczalnej	—	—	159	35	159	35
	155	90	2462	60	2618	50
Rozchód.						
Urąbanie 270½ sążni	162	30	—	—	162	30
Uprawy sztuczne (szkółki, siew, sadzenie, kupno nasion	207	57	—	—	207	57
Materyały różne i narzędzia . .	3	23	—	—	3	23
Urządzenie studni na leśniczówce	11	81	—	—	11	81
Ogrodzenie zagajników . . .	49	20	—	—	49	20
Najem przy pomiarze kontrowersu	3	40	—	—	3	40
Utrzymanie służby leśnej, zadatki, pensya, podróże nadleśnego z Orłowa	320	15	—	—	320	15
Wartość ordynacyi służby leśnej, jej grunta i utrzymanie bydła . .	—	—	383	—	383	—
Razem . .	757	66	383	—	1140	66

	W gotówce		W oszacowaniu wartości		Ogółem	
	Ruble i kopiejki					
Porównanie.						
Przychód . .	155	90	2462	60	2618	50
Rozchód . .	757	66	383	—	1140	66
Dochód . .	—	—	2079	60	1477	84
Do tego wartość remanentów w lesie	—	—	697	50	697	50
Dochód roczny gospodarczy .	—	—	—	—	2175	34

Leśnictwo Sobieszyn 5 Listopada 1889 r.

W. Jankowski.

IX.

Sprawozdanie delegatów wyznaczonych przez Komitet T-stwa Osad Rolnych do sprawdzenia rachunków administracyi Zapisu Hr. Kickiego za rok 1889.

W skutku postanowienia Komitetu T-wa Osad Rolnych d. 23 Czerwca 1889 r. niżej podpisani Członkowie delegowani, zebrali się w dniu dzisiejszym w biórze Administracyi Zapisu Hr. Kickiego i zajęli się rozpatrzeniem ksiąg kassowych, rachunków, dowodów i dokumentów pieniężnych, wykazujących stan funduszów i kapitałów a przedstawionych im przez Radę Zawiadującą i Opiekuna Administratora, dotyczących:

1. Przychodów i wydatków dóbr Orłów za rok 1888/9 gospodarski.

2. Przychodów i wydatków dóbr Sobieszyn i Blizocin za tenże rok 1888/9.

3. Przychodów i rozchodów ogólnych funduszów Administracyj z wszelkich innych źródeł Zapisu pochodzących, tudzież stanu kapitałów własnością T-wa będących, a zarazem kaucyi dzierżawców w depozycie złożonych za rok 1889.

Z przedstawionych rachunków i dowodów okazało się:

I. Co do Orłowa, iż zaperceptowany w 1888/9 roku przez kassę dóbr Orłów przychód wynosił 26748 rs. 57 k.
a rozchód „ 24105 rs. 82 k.
remanent kassy wynosił 2642 rs. 75 k.

II. Co do Sobieszyna i Blizocina
zaperceptowany w roku 1888/8 przychód wynosił . . . . 18625 rs. 2 k.
a rozchód wynosił . 18380 rs. 19½ k.
remanent kassy wynosił . . 244 rs. 82½ k.

III. Co do obrotu ogólnych funduszów i kapitałów.
Przychody w roku 1889, wraz z dodanemi do nich remanentami za rok 1888 wynosiły:

Gotowizną:	42206 rs. 82 k	w pap. %	122050 rs.
Rozchody w r. 1889	34830 rs. 62 k.	„	9100 rs.
Remanent na r. 1890	7376 rs. 20 k.	„	112950 rs.

Remanenta powyższe znajdowały się:

1. Na rachunku przekazowym Banku Handlowego według przedstawionego rachunku tegoż Banku gotowizną 7169 rs. 40 kop., reszta 206 rs. 80 kop. wykazana w księgach kassowych, jako pozostała w kassie z końcem roku, czyli razem remanent gotowizny 7376 rs. 20 kop.

2. W depozycie Towarzystwa Kredytowego miasta Warszawy, kapitał oszczędzony z lat poprzednich ze sprzedaży drzewa i innych przychodów w Listach Zastawnych miasta Warszawy rs. 18600. Kwit depozytowy Dyrekcyi Towarzystwa został okazany kommissyi rewizyjnej.

3. W Towarzystwie Kredytowem Ziemskiem kapitał pozostały po ś. p. Kajetanie Kickim w Listach Zastawnych

5% 1869 r. Ziemskich 91000 rs. Kwit Dyrekcyi Towarzystwa na powyższą summę został okazany.

4. W Banku Handlowym Warszawskim w różnych papierach procentowych kaucye dzierżawców na summę nominalną 3150 rs. Kwity depozytowe Banku Handlowego na powyższą summę zostały okazane.

5. Dwa bilety pożyczki premijowej rossyjskiej po 100 rs. każdy, jako stanowiące część kaucyi dzierżawcy Suchodolskiego, zostały kommissyi rewizyjnej okazane.

Delegowani członkowie Komitetu po sprawdzeniu i przejrzeniu wszystkich ksiąg, rachunków, kwitów i dowodów pieniężnych, znaleźli księgi rachunkowe jasno i zrozumiale prowadzone dla łatwego sprawdzenia przystępne, z dowodami przedstawionemi zgodne i w zupełnym porządku tak co do majątków Orłowa i Sobieszyna, jak też i Administracyi ogólnej, wnoszą zatem o zatwierdzenie rachunków w dniu dzisiejszym, sprawdzonych przez Komitet Towarzystwa.

Warszawa dnia 14 Kwietnia 1890 roku.

(podpisali) *Stanisław Karski.*
B. Hantke.
E. Grzybowski.